1238. I. N. 6. 2. L.

Sag. 8. II. 1921. Pirjevec

2°

Hain 14063

Ad Reuerendum D. Nicolaũ Perottum Pót. Sypontinum p A. Sabinũ Poe. Lau. paradoxa in Iuuenali incipiũt fęliciter.

K. K. LYCEAL BIBLIOTHEK ZU LAIBACH

On indignum esse arbitror Reuerẽde domine ad te ipsum scripta nostra dirigere qui uirtute ingenii eum dignitatis gradum conscendisti ut magis poetica facultas tanto uiro q̃ ipse laurea per Diuũ cęsarem augustum Fredericum uertici tuo quódam imposita ornatus fueris Equidẽ nullo pacto probare possum eos ipsos qui scripta plerunq; sua potẽtibus diuitibusq; principibus sed ignaris dicare solent spe q̃dã mercedis inducti nã sic musas ipsas pudicitia & moꝝ sanctitate conspicuas ĩ quęstu pro meretricibus sedere cogunt quę ut Horatius inquit non nisi lotis manibus contingi deberent o uiros prophanos o de humanitatis studio male meritos sed ipi quoq; nonnunq̃ scriptores harenę semina mandauerunt & eoꝝ operatineis corrosa cum ipsis pereunt quippe quę tanq̃ res inanis & diuitibus ipsis incognita in aliquo aulę loco tanq̃ in fimo relĩ quũtur. ipse uero non spe præmii inductus. R. D. Vestrę nostrum cõstitui opus deuouere quę libros torpescere & situ uel sorde aliqua squalere non permittit Assidue enim licet maioribus negotiis & regimine patrimonii impeditus lectitas & Catonem imitaris qui in senatum Homeꝝ uel Hesiodum quotiẽs a consiliis cessaret deferens lectitabat uel Iulium cæsarem in castris qui quanq̃ militaribus studus detentus statutam tñ horã litteris repetebat Satis proemii mihi datum duxero si uiro doctissimo & honore poetico ornato aliquid placiturum 9scripsero Igitur cum per aeris intemperiem ab urbe Roma ĩ Sabinos cures me recepissem heroidibusq; Nasonis poetæ inclyti heroas respondentes facerem Venit ad me uir quidam religiosus cognomine ut dicebant Praxiteles sancti Francisci ordinis quędã in Iuuenali per difficilia loca interpretari poscens Is quanq̃m Guarini Veronẽsis Caroliq; Arretini discipulum se profitebat tamen nescio quo cornuti cõmentario magis frętus cæteris omnibus melius se Iuuenalem intelligere suisq; sentẽtiis reclamare nec quenq̃ posse existimabat Cuius hominis præsentiam cũ pro religione et more in omnes meo uenerarer nec indignum nostra responsione facere uolui. Auctoritate ergo summorum historiographoꝝ diuinorũq; poetarum adeo omnes ipsius simul et cornuti opiniones oppugnaui et confutaui ut se igni datuꝝ

cornutum ipsum polliceretur si quas opiniones ipse attulissem litteris mandarem Ego quoniam uidebam menti ipsius opiniones nostras hęrere ut morem gererem me scripturus promisi. QVare R. D. ex uariis summisq; auctoribus diuinas quasdaꝫ admirabilesq; sentētias collegi ideoq; paradoxa dici uolui quas ad D. V. impresentiarum mitto Cui tantum equidem tribuo ut si ipse confirmaueris non alius quicq̄ obiicere possit nostꝝq; opꝰ neq; enim uirtute ingenii mei sed summorū uirorū auctoritate mihi placeo nullo pacto ꝑituꝝ uideat sed iā rē aggrediamur.

Ad Reuerendum D. Nicolaum Perottum Pont. Sypontinū ꝑ A. Sabinū Poe. Lau. paradoxa in Iuuenali incipiunt fęliciter.

Cripseram olim ut tibi R. D. notum est paradoxa in Iuuenale necnon postq̄ me in Vrbem Romam recæpi eius poetæ lectōem aggressus fui in q̄ multa memoratu digna & plerisq; incognita uisus sū explicasse quæ omnia quæsita diu cum tandē in inuidi hominis manus deuenissent. eiusdem auctoris lectionem inuasit nanq; aliter licet temerarius nequaquā legere potuisset. Itaq; ex alienis laboribus expositionem tanti auctoris excæpit ac litteris mandare ausus fuit hanc cum quidā ex cōmunibus auditoribus ad me tulisset agnosceremq; mearum arboꝝ fructus dolui sane ac debui QVin impressoribus opus meum cōmittendū censui ut poma quæ ille ex agris meis surripuisset omnibus paterent pariterq; ea quæ sterilis eius cāpus atq; arbor produxisset apparerent. conatur enim suis ineptis opinionibus fructus meos inficere & ꝑ suis recitare. QVare opꝰ fuit ut altius multa repeterem eiusq; scripta cōfutarem & errasse in plerisq; ostenderem. ad iudiciumq; tuum referrem quo nullum unq̄ eisdem de rebus dignius existimaui. Vale & quod recte scriptū erit tutari non desinas &c.

Emper ego| Non possum nó mirari pater optime istius Cornuti quem ais negligentiam qui Iuuenalem uult alios dum de se loquitur reprehendentē nā huius hereseos p̄ceptores nę intelligendo faciunt ut nihil intellegant & ex insanis auditores prorsus stultos faciūt qñ ex Horatio satis p̄cipi pót nó decere alios priusq̄ se Satyros poetas reprēdere. Ita. n. inqt in sermonib9. Cum tua non uideas oculis mala lippus inunctis.
Cur in amicorum uitiis tam cernis acutum.
Idem Persius dixit. Vt nemo in sese tentat descendere. Nam quemadmodum Phalaris Tyrānus Celostrato castiganti respondit. Carere debet omni uitio qui in alieno paratus est dicere. QVamobrem se prius Iuuenalis reprehendit q̄ semper tantū auditor fuerit eorum poetarum a quibus omne qđ scripserāt percæpisse poterat atq; nil aliud a summo minimoq; poeta quā qđ audiuit scribatur ipse quoq; nec aliquid scribat sed semp audiat dignū se reprēsióe iudicat q̄re inqt| nūq̄ ne reponā|i. núqd ne aliq̄d scribam. in quo uerbo uim græcam seruauit ut Homerus επι γουναςι εικα .i. posui uel scripsi sic Martialis Et totū mihi núc repono qcquid terdenos uigilaueram p̄ annos Pomponius autem Porphyrio inquit Scriptores cum primum in scænā prodirent benigne excipi solitos ut si male ęgissent iterum ad scribendum animi allicerentur. Vnde Horatius in arte poetica. Scriptor honoratum siquando reponis Achillem.
Nec desunt qui aliter exponant sed uisis omnibus hæc prę̄stat sententia. apud Virgilium legimus QValem meruit pallanta repono. i. reddo. ut sit reponam. i. par pari reddā. QVi uero reponere pro resarcire interpretatur ridiculus est. quasi Iuue. resarctorem fuisse ostenderit. sed quid mirum cum reponam repetēdum asserat usq; ad nota magis domus & ordinē constructionis ignorat. PRA. Cur ergo mi Sabine Rauci Codri dixit nisi alios poetas reprehēderet. SAB. Raucum dicimus etiam bene sonantem Virgilius. Et Rauci per stagna loquacia Cycni. QVamuis Seruius pessimam uocem hic significare dicat: sed nó placet neq; enim auderet Codrum diuinum poetā mordere đ quo Virgilius in Bucolico Nymphę noster amor Libetrides Aut mihi carmen QVale meo Codro concedite Proxima Phoebi uersibus ille facit. Et ipse Iuuenalis lectus erat Codro procula minor

persius phalaris — Phalaris Tyrannus Celostrato.
Homerus — Martialis
Horatius in arte poetica
Virgilius
Ridiculus
Codrus
Raucus
Sabinus negligis
Seruius
Virgilius in bucolicis
Libetrides
Iuuenalis

Vrceoli ſex ornamentū Abachi & ſubdit. |diuina opici rodebāt carmina mures. Fuit & alius Codrus tempore Iuuenalis ď quo Martialis loquitur. Plus credat nemo q̄ tota codrus in urbe. Cum ſit tam piuper quomodo cæcus amat. ſed hic non ſcripſit Theſeida. dicit ergo ſe reprehenſione dignum quando totiens fabula Theſei hinc & inde audienda uexatus nihil didiciſſe uidetur. Ideo nec Codrū recitatorem licet Rauci dicat intelligamus quando et ſonare etiam ſcriptores dicuntur. unď Naſo poeta in libro de triſtibus. Bella ſonent alii quāto licet ore tu aſq̄. &c. Interdum tamen ſcriptores ſua opa recitabant. PRA. Placet quidem mihi ſed quid reſpondes cum dicit|impune|quod ſignificat ſine p̄na impune id ē ut ego non reprehendā. SAB. bene arguis ſed impune aliquando eſt ut hoc loco ſine effectu & utilitate ſic Apuleius impune capitolium aſcendi cum nemo eſſet qui ſentētiam diceret .i. ſine utilitate & Horat. in epiſtolis optarem patulas impune legentibus aures. quidam p̄ paſſim ſtulte interp̄tať q̄uis hoc loco Iuue. dicere liceret|impune|id ē ut ego me non reprehendam. qď autem dicit ingēs Thelephus & plena iam margine libri non ad ſcriptor̄ dedecuſ ſed ad ſui reprehenſionem dictum eſt q̄ſi ex operum magnitudine nil didiciſſe uideatur. |Togatę|Comedię Togatę pretextę tabernariæ Athellanicæ Rhintonicę a rhintone auctore quo p̄ loq̄ci utiť Varro. De Theſeo Diodor9 & alii ſcripſerūt ſimiliter ď Thelepho & Oreſte ego quę magis incognita ſunt ſequor .PRA. QVonam modo dicis Iuuenalem ſe reprehendere qui utrāq; philoſophiam phiſicam & ethicam uidetur profiteri Tartariq; & occultarum rerum notitiam ſe adeptum quando uulcani antrum & uentorum qualitates ac p̄narum in tartaro differentias ſe ſcire proponit cum dicit|nota magis nulli &c| SAB. Neq; aſſentior iſtis ignorantiæ torcularibus qď enim ad fabulas referendum iſti ad altam p̄ſcrutationē & ſcientiam referunt nam talis huius poetę eſt ſenſus Cum tantum temporis in audiendis fabulis cō ſumſerim ueriſimile eſt me eas optime accepiſſe & noſſe ita ut nulli magis domus ſua ſit nota q̄ hęc ipa mihi quare dignum me reprehenſione iudico q̄m nihil a me ſcribitur nec ſe certe ſapiētem ſed ignorantē potius declarare intendit cum dicat ſi natura negat facit indignatio uerſum qualemcunq; poteſt. Hac igitur ratione uſus eſt poeta cum omnes tam indocti q̄ docti ſcribant & ea tantum quæ mihi notiora ſunt q̄ alicui domus ſua cur nō

& ego etiam tam & si indoctus sum aliquid q̃uis periturum scri
bere magis q̃ semper audire debeã. quod uero illa quæ quotidie
poetę illi proclamant sibi nota esse debeant Platani Frontonis
ostendunt & omnem arrogantiam abiiciunt nec non eiusdẽ do
mus columnę quæ crebra recitatione cõfractæ eiusmodi omnia
referunt & reclamant quin & marmorea sedilia quæ assidua lec
tione cõuulsa id idem retundunt ac ipsa eadem quæ illi dicunt
se scire designant cur nõ & ego inquit qui semper auditor fui
ista etiã optime pernoscere d̃beam. PRA. Hęret mihi hęc sen
tentia sed Lucus Martis qui Areopagus intelligit ex quo sig
nificatur sũma sapientia uidet contra te facere. SAB. Minime
nam neq; Areopagum sed Lucum Marti sacratum intelligo de
quo Iustinus ultimo Epitomatum libro inquit In illo Clausa
Rhea Numitoris filia duos pueros incertum stupro an Marte
conceptos enixa est. Et Dionysius Halycarnasius in antiquita
tum libro. QVarto deinde ãno inquit eunte in sacr̃ Lucũ Mar
tis Siluia aquę sacræ ferendæ gratia qua uti ad sacrificia debe
bat uim attulit. p quẽ Lucum historiã significat Romanã quæ
ab illis quotidie recitabatur quare sibi nota esse poterat nam et
alius Lucus Martis est apud Colchos. scd̃m quosdam licet tem
plum nõ Lucus a Diodoro illud dicat̃. sic etiã antrum uulcani
notum ei erat qd̃ ab ætna monte per subterraneos meatus ac
specus in Hierã usq; insulã esse phibet̃ uulcano sacr̃ de quo Vir
gilius viii. ẽñ. Insula Sicanium iuxta latus ęoliãq; erigitur Ly
parem spumantibus ardua saxis. QVã subter specus & cyclopum
ex esa caminis antra Aetnęa tonant ualidisq; incudibus ictus.
Est ergo rupibus æoliis uicinũ qa est ab ætna in Hierã insulã
iuxta latus Sicanium & Lyparẽ atq; Strongylẽ ubi reg ũ æoli
fuit. ait ergo nulli esse ita notã domũ suã sicut sibi fabulas q̃ de
Antro Vulcani recitant̃ a poetis ipsis similiter notas sibi esse
ostendit fabulas de Vlyxe scriptas qui a uentis in Siciliã est
reductus ac etiã æaci et Iasonis fabulas sibi notas declarat nec
non centauroꝝ. sed qd̃ hęc ipsa scire debeat p rationẽ a minori
sumpta uel p exẽplum cõprobat qñ iã Platanos Frontonis et
marmorea sedilia & columnas intellexisse asserit ait ergo obtu
sior ne sum marmoribus & Platanis nã si talia hæc ipsa sciũt lõ
ge magis & ego rõis capax scire debeo ruptæ lectore columnę
tale est quale illud Ouidii Et cantu quęrulæ rumpunt arbusta
cicadæ. PRA. Video Sabine istas opiniones singularib9 uiris

dignas & ipse fateor Cornutum non intellexisse. nam quid ob
scurius esse pót quā ea d̄ aliis intelligere quę de se poeta intel
ligat ac loquat̄ sic etiā Persius Nec fonte labra prolui Cabelli
no de seipso forsitā intellexit. SAB. Recte sentis eo enim mó
Persii p̄ncipiū ē interp̄tandum quo & Iuuenalis ut se ante oī a
rep̄hendant ut deinde alios liberius mordere possint. PRA.
QVis hic Monychus est ne Polyphemus an alius de gigātibus
ut meus cornutus ait. SAB. Non possum tēpare me a risu nā q̄s
dubitet Monychum nomē ꝓp̄um Centauri ex monos & Onyx
compositum quasi solus siue unicus unguis sit. pes enim erat ei
ut equis sed in ꝯpositione a primo nomine ultima aufertur syl
laba uidelicet noc & remanet mo cū o micro qd̄ breue est scd̄m
etiā nomē ab omicro incipit quę duo breuia cōiuncta ꝑ Synęre
sim unum. ω. mega conficiunt qd̄ longum ē unde ab homero scri
bitur μωρυξ cuius genitiuꝯ ē μωρυχος a quo poetę no
stri nomen ip̄m ꝓp̄um formauerunt hoc est Monychus cū p̄ma
longa. de quo Lucanus libro vi. Aspera te Pholoes frangētem
monyche saxa. Teq; sub oetheo torquentē uertice uulsas. Rho
ete ferox quas uix boreas iuerteret ornos. Sed Iuuenalis Mo
nychū torsisse ornos inquit uel quia uterq; frangere saxa & tor
quere ornos potuit uel monychum pro rhoeto posuit ut Virgi
lius teucrum ꝑ dardano philomenam pro progne pollucem pro
castore illud etiā nomē Homerus ꝑ epitheto equoꝝ posuit. v.
Iliados αυτω τεχ τειρη και ελαση μωρυχας ἵππους id est
si licet dicere unguiequinos equos. PRA. Placet mihi Dic
etiam quis hic frōto ē. SAB. Cornelius Tacitus scribit Iulium
Frontonē & Iulii grati fratrē tribunum militarē fuisse militas
seq; apud Othonē d̄ quo & Martialis inquit. Vota tui breuiter
si uis cognoscere marci. Clarum militię fronto togeq; decus.
Erat enim diues & ꝑ poematum recitatione hortos poetis com
modare solebat hunc Martialis alibi stoicum uocat. nec ipse po
eta fuit quāuis Plinius in epistolis Frōtonis cati oratoris nec
minus. A. Gelius alius frontonis meminerit nā Iuuenalis niti
tur ostendere poetas sui tēpis paupes fuisse igitur nó potuisset
hortos ꝯmodare in q̄bus Platoni & columnę marmoreę essent.
Romani autē diuites ut in Satyra Et spes & ratio hētur cum iā
poetis nihil ꝓrsus ꝯferrent ędes cōmodare solebant in q̄bus re
citare possent ut at si dulcedine famę succēsus recites maculonꝯ
ꝯmodat ędes. cum igitur inquit non alia poemata a docto uel

indocto poeta scribant q̃ quę rettulimus nā p Monychum cen
tauroꝝ fabulas notat & in his oēs ut etiā Plinius in epistolis
testat exerceant. ait enim expectes eadē a sūmo minimoq; poe
ta quid amplius restat nisi qđ ego aliquid scribere debeā q̃uis
ignarus sim & indoctus. unde ait & nos ergo subaudi scribamus
aliquid. & subdit | manum ferulæ subduximus | id est quo nā pac
to doctus esse ualeo qui manū a ferula id est disciplina subtraxi
est enim ferula flagelli genus quo pueroꝝ manus uapulare con
sueuerunt Horatius in sermōibus. nam ut ferula cedas meritū
maiora subire sed hic pro disciplina capitur dignuꝫ etiā uidetur
Caroli arretini ad Ciriacum uersus adiungere Ignorant docti
causas quęruntq; frequenter Vñ tibi eloquiū copia tāta tibi ē.
Nec certe immerito cum nil didicisse magistro. Dicas & ferulę
surripuisse manum. alii uero non diuidunt et | nos ergo manum
ferulę subduximus | quasi dicat nunquid & nos sub disciplina fu
imus & docti sumus significat autē se nō ꝓfecisse. PRA. Non
miror Iuuenalem uoluisse inter indoctos numerari qñ eos dāna
re uidet qui se iactabant tm̄ didicisse ꝙ essent non doctrina in
feriores eo sapienti uiro qui syllę consilium dedit ut depositis
dictature grauibus curis ad priuatam uitā se conferret. SAB.
Cum uenia dictum uelim non recte sentis. nam hoc simile Pha
laridi stultus Demoteles consuluit ut tyrannidē đponeret igit
neq; alios iactantes se poeta inducit sed de se loquit dicens se
ignaꝝ & disciplinā fugisse & inertē esse poetā qualis ille fuit q
syllæ consilium dedit đ quo poeta Cicero ꝓ Archia meminit di
cens Sylla cū Hispanos & Gallos donaret credo hunc petentē
repudiasset quē nos in contione uidimus cum ei libellum malus
poeta de populo subiecisset qđ epigrāma in eum fecisset tātum
alternis uersibus longiusculis statim ex his rebus quas tunc uē
debat iubere ei pręmium tribui sub ea cōditione nequid postea
scriberet qui sedulitatē mali poete duxerit aliquo tñ p̄mio dig
nam. hunc Manlius Theodorꝰ ut dictaturā deponeret syllę cō
suluisse refert qđ cum sylla faceret Iulius cęsar eum nescisse lit
teras ut Suetonius est auctor dixit. Iulius Capitolinus rusticū
quendā consuluisse dixit ergo mi Praxiteles ex his Iuuenalis
intentō aperit siquid ultra de sylla quęris lege Valerium antia
tem aliosq; permultos Nec me fugit aliū fuisse syllā a nerone in
Galliā narbonensem amotum ut auctor est Corne. tacit. đ quo
Sed ad senatum litteras misit de cęde syllæ plautiiq; haud cōfes

ſus uerum utriuſq; turbidum ingenium eſſe & ſibi in columitatē r.p. magna cura haberi decretę eo nomine ſupplicationes utq; Sylla et Plautius ſenatu mouerenē. hic tamen nō dormiuit priuatus: ſed interemptus eſt. et ſic promiſit aliquid ſe ſcribere debere. nam ſtultum ſe eſſe dixit ſi operi ſcribendo licet perituro perpciſſet & clemens fuiſſet. quę hiſtoria ſi non eſſet exponeremus ſyllę id ē nobis ſicut ſylla ſibi & eſſet ſenſus ignari ſumꝰ ſicut ſylla qui conſulens dictaturā deponēdam ſibi neſciſſe litteras dictus eſt. ita et nos ſumus. de cuius morte Plinius ait. age nunc exitus uitę eius omniū proſcriptoꝝ ab illo calamitate crudelior fuit erodente ſeipſo corpore & ſupplicia ſibi gignēte et qđ diſſimulauerit & ſuppręmo ſomnio eius ciuicum mortuꝰ quodammodo eſt credamus ob uno illo inuidiam ex quo quidam uolunt Iuuenalem alium eſſe cum dixit dormiret ut altū. & ſubdit Plinius. hoc tamen felicitati ſuę defuiſſe confeſſus eſt qđ capitolium non dedicauiſſet. Collige ex Mal. Theo. eum qui a Cicerone traditur malum poeta ſyllę cōſuliſſe & a ſylla donatū fuiſſe colligendum eſt ſimiliter ex Catullo Caluum poetam fuiſſe Vnđ. munus dat tibi ſylla litterator inquit. Sed qđ Mal. the. & Iulius Capitolinꝰ dicunt multa negant eſſe ipſorum opa quare melius aliter &c. nam ſi non ſunt ipſorum opera non reperitur quis alius dederit conſilium. alii dicunt nos declamātes ficto themate ſuaſimus ſyllę ut deponeret dictaturam et declamaſſe ad mediam fere ętatem poetam tradunt ſed male probant per Siconem polentoꝝ ut in multis aliis negligentē quidā uolunt Iuuenalem dicere|& nos ergo|.i.q hoc etiam qđ a Nerone cōpoſitum eſt ē mihi notum magis q̄m domus alicui &c. et uerſus ſunt Neronis qui dicebāt iam ſe euaſiſſe diſciplinam & imitari facta Herculis teſte Suetonio & ſic ſpiritum illius habebat q conſuluiſſe et iuſſiſſe traditur ſyllam deponere dictaturam ut quietus uiueret cum infeſtaretur a manibus proſcriptoruꝫ Vñ Martialis de Hercule. hic ſyllam iuſſit ponere regna trucē. PRA. Iam uideo cornutum meum ſomniaſſe ſed dic quæſo quid aruncа eſt. SAB. Neq; arbitror cornutum commentaria in Iuuenalem ſcribere potuiſſe cum longe ante magiſter Perſii fuerit niſi alius cornutus ſit cuius nulla fama eſt. Nā Q. Cornutus Tertulus conſul deſignatus fuit etiam Iuuenalis tempore ſed Aruncam Roccā Miſini nōnulli eſſe aiunt qñ & Virgiliꝰ inqt aruncі miſere patres ſidicinaq; iuxta ſidicinū. niteanū eē aiunt & ſeq

uiꝰ ĩ qt arũcos ausones appellari q testę strabõe cãpũ põtinũ ha
bitauere Festꝰ quoq; Pompeiꝰ Ausonẽ Vlyxis & Calypsꝰ filiũ
Aruncam condidisse asserit fuitq; aliquando Suessa nominata
Nam ut Liuius li. viii. inquit Arunci metu opidum deseruerũt
profugiq; cum coniugibus ac liberis Suessam commigrarũt quę
nunc Arunca appellata & libro viiii. Suessa eodem anno Colo
nia deducta fuerat Aruncorum. habes ergo omnem Iuuenalis
intentionem. reddit nunc rationem qualiter magis Satyram q̃
alium scribẽdi characterẽ sequatur PRA. QVis hic spado SAB.
Dindimum esse arbitror de quo loquitur Martialis & preserti
in epigrammate cum sene comeno uexat spado dindimus Eglen
Et iacet in medio sicca puella thoro. uiribus hic operi non ẽ hic
utilis annis Ergo sine effectu prurit uterq; labor. supplex ille
rogat pro se miserisq; duobus Hunc iuuenem facias hunc cythe
rea uirum. & alibi. in epigramate spadone cunctis PRA. QVor
sum hec meuia thuscum figat aprum SAB. QVantum ego sentio
Domitiani tempora carpit quibus indecẽter uirilia officia a mu
lieribus muliebria a uiris tractabantur unde Suetoniꝰ ait Nã
uenationes gladiatoresq; & noctibus ad lychnos nec uiroꝝ mo
do pugnas sed & feminaꝝ. per meuiam autem omnes similes in
tellige de q̃ etiã Mar. poeta locutus ẽ Dũ nõ uis leporẽ dũ nõ
uis carpe mullos. & plusq̃ patri meuia parcis Apro. oẽs igit̃ qđ
sibi non conuenit agentes damnant̃ Tuscum Aprum sic Martia
lis ad Priscum. Si te delectant animosa pericula tuscis. Tutior
est uirtus insidiamur apris PRA. Hunc tonsorem scio nã in or
thographia totellii licinum fuisse legi & ita ab omnibus doctis
uiris accepi qui libertinus Domitiani opibus omnes superabat
de quo Epigrãma ẽ Marmoreo tumulo licinus iacet at Cato par
uo Pompeius nullo credimꝰ esse deos SAB. Non ausim licinum
intelligi denegare qui forsan & tonsor fuerat ac nescio an de eo
horatius loquatur in arte poetica licet longe ante Iuuenalem.
Si tribus anticyris caput insanabile nunq̃ tonsori licino cõmise
rit neq; enim inconuenit ad ætatem usq; Iuuenalis uenere po
tuisse Alius fuit Larcius Lycinius de quo apud Plinium in epis
tola. uerum opinaris sed neq; fuit tonsor. apud Martialem. est
eius mentio Doctorum Lycini celeberrime summe uiroꝝ. erat
enim causidicus. & dicendi morẽ adinuenerat diuersum ut est in
Plinio. elegimꝰ tñ apđ Cor. tacitũ Licinum ꝓculum ĩtima fami
liaritate othonis cõiunctum de quo ait sed plurime fides lycino

Spado dindimus

Meuia

Tõsores tpe domitiani

Lycinius tonsor

ꝑculo prætorii præfecto is urbanę militiæ impiger bellorum insolens auctoritatem paulini uigorem cælsi maturitatem Galli ut cunq; erat criminando quod facilimum factū est prauus & callidus bonos & modestos anteibat exquo patritios Iuuenalis prouocari opibus dicere potuit cum libertini omnes ditissimi essent. uerum alii quidam Crispinum esse uolunt quem in sequenti uersu partem Niliacę plebis & uernam canopi appellat Sed ueritas historie hoc habet Antiochum tonsorem magnum in aula Domitiani fuisse de quo tñ Martialis in epigrāmate cōcludit. unus de cunctis animalibus hircus habetur barbatus iuuit ne ferat Antiochum. Alii cynnamū dicunt de quo Idē Mar. qui tonsor fueras tota notissimus urbe. Et post hoc domine munere factus eques. i. Rome lucrando. uerum Iu. loquit̄ de malo tonsore nāq; hic bona arte & labore ditatus est. & propterea in exilium missus in Thratiam alium ponit Martialis Eutropilus tonsor dum circuit ora luperci. Expungitq; genas altera barba subit. PRA. Nunquid si de Crispino legatur piscatorem illum intelligit de quo in satyra Ecce iterum loquitur & subdit Potuit fortasse minoris piscator q̄ piscis emi SAB. Eundē Crispinum intelligit sed non piscatorem nam quod Iuuenalis piscator dixit de eo qui uendit intelligendum est & nō de Crispino imo ne Crispinum piscatorem intelligeremus qui filius Neronis fuit de quo Suetonius in Neronis uita Crispinum inquit ex pompeia natum impubere adhuc quia ferebatur ducatꝰ & imperia ludere mergendi mari dum piscaretur seruis suis demādauit unum ex niliaca plebe ut uilem fuisse ostendit & seruum domi ex ancilla natum qui gręce εικοσερης dicitur. hic eni libertinus in aula principis potentissimus adeo excreuerat ut tyrias humero reuocante lacernas uentilaret. ē enim lacerna uestis genus nodo supra humeꝝ alligatæ de qua Martialis cærea si pendet lumbis extricta lacerna. & de eodē Crispino Nescit cui dederit tyriam Crispinus abollam. dum mutat cultus induit̄q; nouos. neq; de Centurione Crispino qui prætoriæ cohortis curam apud Claudium cęsarem habuit intelligamus nam ut Cornelius auctor est infensus principi Neroni interemptus est. dicit. n. idem Cornelius de eodem alibi interim ut piaculum obiicit̄ Centurio Crispinus sanguine capitonis cruentatus eoq; & postulātibus manifestior & puniēti uilior fuit. idē auctor memorat armā de Colonię hostiēsis curā uario Crispino tribuno e prætorianis

datam his quo magis uacuis quietis castris iussa exequeretur uehicula cohortis incipiente nocte onerari aperto armamentario iubet hunc. ego puto Iuuenalem intelligere qui apud Othonem magnus & deinde apud Domitianum maximus fuit. d̄ quo Martialis Sic placidum uideas semper Crispine tonantem. nec te Roma minus q̄ tua Memphis amet | ęstiuū aurum | dicit poeta pro ueste aurata & gēmis plena nisi de annulis intelligas quod non dicitur per id qd̄ dicit uentilati. quod ē aliud q̄ uolutat in digitis annulum nisi uelis notare morē assyrie ubi singuli gestant ānulum. de quo lege Herodotum & Plini. de anulis estatis & hyemis. legimus preterea apud Apulegium uentilare pecunias itaq; etiam anulos uētilari intelligere posse licet Sed quod de ueste aurea diximus Lactantius ait de Dionisio Sicilie tyrāno qui post uictoriam gręcia potitꝰ deos contemsit spoliauit illusit siquidem sacrilegia sua iocularibꝰ dictis prosequebat̄. nam cum Ioui. Olympio aureum amictū detraxisset laneum iussit Imponi dicens æstate esse grauem aureum hyeme frigidum. laneū uero utriq; tempori aptum. hinc Iu. aurum æstiuum rep̄hendit PRA. Nihil est qd̄ magis mihi placeat q̄ hystorię cognitio ideoq; laudo expositionem tuam cum secundum hystorię uerita tem interpreteris sed quis hic matho fuit SAB. Nec sane mathonem nisi apud Martialem legisse memini. x. epigrāmaton. Omnia uis belle matho dicere dic alñ & bñ dic neutꝝ dic alñ male in xi. Parua rogas magnos sed non dant hæc quoq; magni Vt leuius doleas tu matho magna roga sat est ipsum causidicum fuisse ut Iu. ipse testat̄ & Martialis hospes eras nostri semper matho tyburtini ubi ostēdit eum declamatorem PRA. Iam uideo Iuuenalem nequaq̄ intelligi posse sine nominum ꝓprioꝝ cognitione ueꝝ difficilior ē dum non ponuntur Nam quem possumus intęlligere hunc magni amici delatorem licet cornutus meus heliodoꝝ fuisse asserat SAB Minie neq;. n. unq̄ legi heliodoꝝ nisi. in. Sa. credo pudicitiā. magistꝝ testiculoruꝫ ait. n. tōsoris tm̄ damno rapit heliodorus alius longe post fuit. uerum cum multi fuerunt delatores & amicis suis proditores legere licet apd̄ Cornelium tacitum quendam Fabium Romanum fuisse & Lucani amici sui patris delatorē sic. n. inqt Anneū lucanū grāde adiumētū claritudīs quo interfecto dū rē familiarē eiꝰ acriter reqrit accusatorē cōcinit fabiū romanū ex ītimis luca. amicis Idē quoq; auctor ex nobilibus multos interemptos refert per quod etiā

Tigillinus.
Pompeius falco
Pompeius heliano
Clementem arentinum

cito rapturus de nobilitate comesa quod superest declarat nec
desunt qui tigillinum multorum nobiliū delatorē fuisse p eundem
Cornelium asserant & presertim Fenii rufi QVidam illis tēpo
ribus accusatorem Pompeium Falconem somniant uerū infra
cum ait Iuuenalis pompeiꝰ tenui Iugulos de pompeio Heliano
loquitur & nō de Falcone sicut ipsi aiunt quin magni amici Im
peratori scilicet dicunt de Clemente Arentino etiam ineptissi
me neq; enim seruus delator lectica gestabat sed ipse Clemens
quando ait uis inquit hunc nequissimum seruum cras audiemus
Ipse tamen semper duxi ex ipsis accusatis Iuuenalem eundem
ostendere delatorem ex massa scilicet ac caro. PRA. quomodo
ex massa credis ne nomen esse proprium at cornutus meus mul
titudinem diuitum per massam intelligi ait SAB. Nil est stulti
us ista opinione quando nemini dubium est massam uirum illius
temporis fuisse q̄uis si interprætabimur teste Cassiodro furem
significabit de quo Martialis loquens ait. Hermogenes tantꝰ
mappaꝝ maxime fur est QVantus nūmorum uix puto massa fuit
Contra hunc autem Plinius nepos in epistolis se fatetur aduoca
tum fuisse cum dicit legati rursus inducti iterum me iam presen
tem aduocatum postulauerunt implorantes fidem meam quam
essent contra massam Bebium experti. & alibi. affui Beticis con
tra Bebium massam. Et Cornelius tacitus nec multo post ait Pi
so interficitur nanq; aderat qui nosceret Bebius massa procura
toribus affricæ iam tunc optimo cuiq; exitiosus & in causam
malorum quæ mox tulimus sæpius rediturus. Ipse quoq; Plini
us ait in epistola angor Senetionem aduocatum prouintie
Beticę contra Bebium massam ut bona eius publice custodiren
tur. Et subdit iniunctam nobis accusationem exequuti sumus
& ibidem uix tam conticueramus & massa questus Senetionem
non aduocati fidem sed inimicitia amaritudinem implesse. Ego
autem uereor inq̄ clarissimi consules ne mihi massa silentio suo.
preuaricationem obiecerit & ante Cornel. Tac. libertino Cęsa
ris natum Senetionem ad secreta Neronis adiunctum asserit.
De caro etiam Martialis loquitur. lib. ix. O cui uirgineo flaue
scere contigit auro Dic ubi palladium sit tibi care decus & alibi
Care parectonias latias modo rite p urbes Nobilis & centum
dux memorande uiris & reliqua quibus ostēdit iam exulem bo
na pdidisse Plinius etiā in epistolis metium carū appellat. q dā
codices Martialis habent Vare parectonias. Adde quod amicus

Massa

Massa

Carus

noſter carú delatorem intelligit cum Iuuenalis de accuſato uel
qui accuſari timet hic loquaē corrumpit ille textum Plinii. nā
ubi acer eſt acharo legit. Itaq; Iuuenalis de horum delatore lo
quitur quem illi uolebant. Heliodorum Domitiani libertum
qui cum cito rapturꝰ eſſet quicquid ſuperat de nobilitate come
ſa ab aliis libertis timebatur a maſſa & munere palpabatur a caro
etiam magis uiris. nam ut ait Plinius xxxv. lib. Iam non ē enu
merare libertos exſanguine qritum & proſcriptionum licētia
tam ditatos QVid qđ illi a nónullis uxor ſubmittebatur & ne ue
ro nomine oppreſſoꝝ ignominiam exprimat uictis nominibus
quorundā ioculatorum declarat cum ait a trepido tymele eſt ſub
miſſa latino QVēadmođ ī Sa. ſtēmata mortē ſic qſq̄ exhorruit ut
ſit ʒelotypus tymeles ſtupidi collega latini ſed de uero latino &
tymele ait Martialis ad domitianú Cóſueuere iocoſ noſtri quoq;
ferre triumphi Materiā dictis nec pudet eſſe ducē QVa tymelē
ſpectas deriſorēq; latinum. illa fronte precor carmina noſtra le
gas PRA. hoc mihi dubium ē nā ſi de fabio patris Lucani accu
ſatore uel Tigillino intelligaē illud magni delator amici loquiē
Iuuenalis de Neronis tempe & maſſa & carus uel latinus fuere
tpe Domiciani quare nó uideo quó illum delatorem timuerint.
SAB. bñdicis ſed poeta ut non uideaē plane Domitiani carpere
tpa cómiſcet tacite hiſtoriā & quæ Neronis tpe fiebant abhor
renda ea in Domitiani tporibus fieri declarat tam & ſi maſſa ac
carus Neronis tempore etiam fuere nam non a principio Impe
rii Neroniſ ad Domiciani principium xxx. anni interfuerunt
ſicut ex Euſebio & aliis bonis colligi poteſt. quorum Imperato
rum in moribus magna ſimilitudo erat non minus enim comeſa
ē nobilitas Domitiani Imperio q̄ ipſius Neronis de qua re lege
Suetonium QVin & Fabi. Ro. potuit etiam ad ętatem horum
pueniſſe đ quo etiā natꝰ in Herculeo Fabius Lare forte dixit
PRA. multa profecto affers & utilia ſed cui nam ſubmiſſa eſt
Timele uel alia mulier p ipſam intelligenda & quæ nam mulier
alicui ſubmiſſa a marito trepido legiē SAB. Duo a me mi praxi
teles petiſ quę ſub eadē hiſtoria declarabuntur. banc enim muli
erem ſi de Domitiani tēpore loquimur uxorem Elii Lamię ipi
Domitiano ſubmiſſam intelligemꝰ de qua re ipſe Suetoniꝰ me
minit dicēs Contrectatis multorum uxoribus Domitiam longi
nam Elio Lamię nuptam etiam in matrimoniú adduxit. ſubmiſ
ſi ergo principi nó delatori dicamus & bene latinum mimú ipm

Lucanipe
fabius Lucani patre delato

Helium Lamiam dixit eum iocaret quodā modo cum ip̄o p̄ncipe
Nam idem Suetonius ait Helium lamiam ob suspitiosos quidē
& ueteres & innoxios iocos qđ post abductam uxorem laudāti
uocem suam heu tacto dixerat. qđq; Tito hortanti se adulterū
matrimoniū responderat occidit at si de Neronis tempore lega
mus Statiliā Messalinam a uestino Neroni adultero submissam
intelligemus de qua re Cornelius loquitur quod uestinus stati
liam messalinam matrimonio sibi iunxerat. haud nesciꝰ inter ad
ulteros eius & cæsarem esse. cum quo & ipse Nero ludere cōsue
uit. nam ipse Cornelius Tacitus refert ꝙ opperiebatur Nero
ut uestinus quoq; Consul in crimen traheretur uiolentum &
infensum ratus & sequitur cęterum Neroni odium aduersꝰ ues
tinum ex nimia sodalitate cæperat dum hic ignauiā principis
penitus cognitam despicit ille ferociam amici metuit sæpe aspe
ris facetiis illusus. Itaq; satis de hac re me dixisse puto. nō enī
omnes expositorum nugas sed tantum necessaria tractare intēdo
Possem enim postumum dicere de quo. in Sa. credo quem toti
es texit perituri cista latini. Et Marti. iam donare potes iam ꝑ
dere plenus honoꝝ. Largus opum expecto postume qd facias.
possem Pōpeium dicere de quo infra Pōpeiꝰ tenui Iugulos aꝑ
ire susurro & nobilitatem a Domitiano comesam intelligi nāq;
Hieronymus & Eusebius scriptū reliquit anno Imperii tertio
Senatores multos in exilium misit. Octauo item anno multos
nobiles Romanos misit in exilium & interfici iussit Tertiode
cimo uero anno item multos nobiles Romanos exilio destina
uit & eos omnes iussit occidi QVartodecimo deniq; anno cristia
nos persecutus est & secunda fuit cristianorū persecutio. QVid
dicam d Egnatio. p. celere q accusauit Barean Soranum. PRA
recte mi Sabine sentis & res nouas & incognitas plerisq; affers
at quę nam hęc uetula est num aliqua hic historia est nam in ge
nere Iuuenalem locutum pręceptor meus asserebat. SAB. miror
pręceptorem tuum sic sensisse ac ignarum huius fuisse historiæ
quę a Suetonio in uita Othonis scribitur Post patris deinde in
quit mortem libertinam aulicam gratiosam quo efficatiꝰ coleret
etiam diligere simulauit quamuis anum ac pene decrepitam ꝑ
hanc insinuatus Neroni facile summū inter amicos locum tenu
it congruentia morum. ut uero quidam tradunt et consuetudine
mutui stupri ac tm̄ potentia ualuit ut damnatum repetūdis cō
sularē uirū īgens p̄mium pactū p̄usq̄ plane restitutōꝫ ei ī petrassꝫ

Messalina
~~Statiliana~~ messalina
Statilia

Aulica vetula othonis amica
Othonis amica

non dubitaret in senatum ad agendas gratias introducere. hanc
ergo uetulam intellexit Poeta per quā ipse Otho in cęlum idē
in summam potestatem & in imperium euectus est quale illud
horatii palmaq; nobilis terrarų dominos euehit ad deos. errant
qui de Caridemo legunt & in genere locutum Iuuenalem affir
mant quando de eo aperte dicit qui in cęlum euectus est id est
in Imperium Nec Dester qui ex eodē Suetonio probēt. in uita
Galbę Lepidam Liuiam Augustam intelligi de qua inquit Sue
tonius. Obseruauit ante omnes lepidam Liuiam Augustam. cuiq
& uiuę gratia plurimum ualuit & morte testamento pene ditatq
est. tu uero Praxiteles elige quamlibet sed Iuuenalis dolet ui
ros doctos cōtemni ab insatiabilibus mulieribus propter mem
bri uirilis prauitatem. proculeius enim p quē doctos itelligit
ac pbos. uir doctus de GN. pompeio scripsit. hic tamen uncio
lam habebat. sic etiā in satyra credo dixit. an expectas ut QVin
tilianus ametur. hic est ille proculeius de quo Hora. ait Viuet
extēto Proculeiq æuo. & Porphyrius ait qui eques Romanus
tantę pietatis erga fratres qui bello ciuili omni bono erāt spo
liati ut bona sua cum his ęquis partibq diuiserit. Et Plut. in ui
ta M. Antonii Proculeium quondam Octauii nuntium qmemo
rat & in Sa:stemmata. QVis tibi Mecenas quis nunc erit aut p
culeius PRA. Hon dubito in ceteris Iuuenalis locis egregie
te satisfacturum mihi quare cupio scire qd hic sentias aut Lug
dunensem Rhetor dicturq ad aram cum cornutus meus nescio
quid dicat & iam ei nichil credam. SAB. Memini me inuita Cay
cęsaris Caligulę legisse ut omitamus aliosų nugas quomodo edi
dit & peregre spectacula in Sicilia Syracusis Asticos ludos &
in Gallia Lugduni miscellos sed hic & certamē græcæ latinæq
facundiæ quo certamine ferūt uictoribus premia uictos contu
lisse eorundem & laudes cōponere coactos Eos autem qui maxīe
displicuissent scripta sua spongia lingua ue delere iussos nisi feru
lis obiurgari aut flumine pximo mergi maluissent. ideoq orato
res pallebant. qđ ē 9tra eos qui aram Diane asserunt. uel tem
plum in quo legatis dare senatum consueuissent. tam Romani
quam Athenienses & legationes audire in aliis grecis in thea
tris fiebat. aram autem augusti intelligit de qua idem Suetonq
in uita Claudii ait. Claudius natus est Iulio Antonio aphricano
consulibus. KL. Augustis Lugduni eo ipso die quo primum ara
ibi augusto dedicata est & intelligamus hanc aram fuisse in Lug

Marius

duno metropoli cum ptolęmeo in geographia alterę lugdunum coloniam alterę metropolis esse scribat quod hodie lion dicitur PRA. Exul ab optaua marius bibit uideor intelligere nam in hortographia tortelii legimus marium in exilium ductū anteq̄ ab hyensale numidarę rege auxilia in patriam colligere posset uoluptati laxasse frena et ab optaua diei hora contra Romanā consuetudinem iuxta numidarus ritum pro libito bibisse & epulatum fuisse quare ad alia descendamus. SAB. Non possum preterire quando dignum uidetur ut aliquid addatur miror tortelium sic sentire nam nusq̄ legimus marium qui tempore syllę fuit uoluptati deditum immo miris potius laudib⁹ ornatum cū esset continentissimus huius uitam Plutarchus scribit & Suetonius de uiris illustribus quem librum alii Plinii uolunt nec unq̄ uoluptati frena laxasse ⁹memorant Nam quod Valerius libro tertio ait non obstat .C. Marium post Iugurtinum & Cimbricum & Teutonicum triumphum Cantaro semper potasse exemplo liberi patris qui ex aphrica indicum triumphum deducens hoc genere poculi usus est & imitatus liberum fuit ut uictoriam suam cum illa compararet tamen non magnitudine poculi modestus Marii potus potest damnari cum ipse Valerius in laudem ipsi⁹ Marii hęc scripsisse uidetur inquit enim Sed hęc quę dicta sunt ex eis similia aliquid uirtutis in consuetudine nouanda sumētis licentię sunt inditia uirtutis enim inditia erant qa illud ob uirtutum recordationem fiebat nec preterea ab Aphris accusatus ē hic Marius nec damnatus nec exul repetundis quāuis fugiens Syllam tātam calamitatem passus est ut panem mendicaret ac nō ille furore numinis ingenti superum protectus ab ira uir ferus ut ait Lucanus ergo non iratis dis frui contigit. Contra Marius Priscus dequo Iuuenalis intelligit fuit uir incontinens fęd⁹ et aperte malus erat autem ex betica proconsulatum in Aphrica non minus uiolenter q̄ sordide gessit ut auctor est Plinius cum etiā classico cōpararet qui ex Aphrica proconsul in Betica erat quare non inlepide ferebatur dedi malum & accepi hunc una ciuitas publice multiq; priuati peręgerūt & accusationem uel fortuita uel uoluntaria morte pręuertit nā fuit mors eius infamis ambigua tamen Ita mirum pudorem damnationis morte fugit quem non puduit damna committere QVare in epistola Solet dixit idem Plinius Marius Priscus accusantibus Aphris quibus proconsule prefuit omissa defensione iudices petit & sequitur

Exciſſe Priſcum ímanitate & ſæuicia crimina quibus dari iudi
ces poſſent cum ob innocentes condemnandos interficiendos
etiam pecunias accepiſſet Et paulo poſt ait Q. Cornutus Tertu
lus conſul deſignatus uir egregius & ueritate firmiſſimus cen
ſuit ſeptingenta milia quę acceperat Marius ęrario inferē
da Mario urbe Italiaq; interdicendum quin etiam hoſtilius fir
minus legatus Marii priſci qui permixtus cauſę grauiter uehe
menterq; uexatus eſt nam & rationibus Martiani & ſermonib9
quos ille habuerat operam ſuam priſco ad turpiſſimū miniſteriū
commodauit itaq; ex hiis intelligere poterimus q̄ diſſolut9 q̄
ſordida uita fuerit hic Marius ut merito Iuuenalis dixerit Ex
ul ab optaua Marius bibit id eſt q̄uis accuſatus & exul tñ nec d̄
ſiuit exire regulam nam ut dicebat Cum populum gregib9 comi
tum premit hic ſpoliator pupilli proſtantis tempora Domitiani
tetigit & non heliodorum ut quidā ſine auctore locuti ſunt de
quo in Domitiani uita Suetonius inquit Confiſcabantur alie
niſſimę hereditates etiam exiſtente uno qui diceret audiuiſſe
ex defuncto cum uiueret hęredem ſibi cęſarem eſſe & ſequitur
Aſt hic dānatus nam ut Suetonius inquit per hęc terribilis cūc
tis & inuiſus tandem oppreſſus eſt amicoꝝ libertoꝝq; intimoꝝ
conſpiratione ſimul & uxoris & ante in Veſpaſiano dixerat cō
ſtet. licet Domitianum cupiditatis & ſęuitiæ merito pęnas luiſ
ſe. unde damnatus erit ſubauditur. nam ante non fuerat uel pro
prie tutorē intelligit de quo in Sa. ſtēmata dicemus qui pupil
lum necauit cum ei hæres eſſet ſubſtitutus de quo Sue. loquit̄.
Aſt alius inexeſo libello cui titulum Priſtiani fuiſſe ait legiſſe
aſſerit Cecilium Claſſicum. C. Norbanum ſibi hęredem cōmēda
tum fraudaſſe qd̄ profecto ex ſe finxiſſe uidetur & nullo pacto
comprobandum. C. Plinius in epiſtola ad Cornelium Minutia
nū Cecilii Claſſici meminit in betica fuiſſe inquiens Sicut Ma
rius in Aphrica quidam de Iro intelligit quia dicit alibi Iuue
nalis quot pupillos circumſcripſerit Irus ſed de uno pupillo in
ſpecie magis loquitur/ſinani iudicio/quia enim ſaluis infamia
nūmis. nam non reſtituebantur ablata qd̄ exemplo prouinciæ
Aphricę oſtendit cui q̄uis Marius pecunias rapuit tamen reſti
tutę nō ſunt ſed ęrario inferendas cēſuit cornutus Tertulus &
Pompeius collega cenſuit marium repetundarum pene qui iam
paſſus eſſet relinquendum & alibi dicit Plinius accuſaui Mari
um Priſcum qui lege repetundarum damnatus utebatur clemen

tia legis cuius seueritate immanitate criminum excesserat rele
gatus ē ergo diis iratis fruebatur & tale est quale illud senecæ
in Hercule furente. Iraq; nostra fruitur in laudes suas multi de
os iratos senatores intelligunt inepte. ab optaua igitur id est
ante horam legitimam de qua in Martiali habetur. Prima salu
tantes atq; altera continet hora. Exercet raucos tertia causidi
cos. In quintam uarios extendit roma labores. Sexta quies la
sis septima finis erat. Sufficit in nonā nitidis octaua palęstris.
Imperat & structos frangere nona toros. Hęc quoq; hora inte
ger dies dicebatur. Vnde Horatius in libro carminum. Nec par
tem solido demere de die. nam in nona hora licebat potu & cibo
operam dare. uerum Marius Priscus non seruabat. d̄ quo etiam
ideꝫ Martialis ait. Nec uocat ad cęnam marius nec munera mit
tit. Nec spondet nec uult credere sed nec habet. s. sicut prius &
sequitur. Turba tamen defit miserum quæ curet amicum. heu q̄
præfatuæ sunt tibi Roma togę. & bene non erat qui eum cura
ret. nam Plinius ait ut enim credibile uidebatur uoluisse exire
de uita cum defendi non posset nā fronto Catius pręcibus plus
temporis q̄ in defensione consumpsit. De mario Prisco igitur q
suo tempe fuit loquit̄ de quo idē Iuuenalis infra ait. Cum mari
us nup tenues discinserit Aphros q̄uis de mario cęlso q illis tē
poribus fuit cornel. Ta. meminit. & plures etiā marii fuerint
Vñ dicit At tu uictrix idē cōpos uoti qa mario interdicta urbs
& italia fuit accusatione eorum ploras tuaꝝ scilicet amissionem
pecuniarum nec me fugit alios uolentes. C. marium intelligi ꝓ
uinciam Romā exponere quā ipse Marius destruere parabat.
sed uera opinio longe pręstat. itaq; mi Praxiteles acquiesce sen
tentię nostrę pariterq; existima amicum nostrum inepte interp̄
tari cum ait|inani iudicio|quia non afficiebatur pæna qui erat
damnatus nam & subdit poeta qd. n. saluis infamia PRA Cur
non acquiescam cum meo Iudicio sit diuina ac ex ipso cælo pec
tus tuū illapsa. Dic ergo hunc Lenonē ac Moechū nā reliq̄ faci
lia sunt Hor. ait. sed iussa corānō sine cōscio surgit marito SAB
Gaudeo si qd dixi aut dico qd̄ placeat. sed mox qd̄ petis apiam
Suetonius enim in Domiciani uita scribit Contrectatis multoꝝ
uxoribus uno die. xx. officia Domitianum distribuisse sed hic
magis Neronem notare uidetur non ꝓpter uestinum qui teste
Cornelio tacito statiliam messalinam matrimonio sibi iunxerat
haud nescius inter adulteros eius & cęsarem esse. sed Lenonem

Otho

Othonem intelligit qđ ex ipso Cornelio clare intelligere pos
sumus libro.xiii.dicit enim Otho siue amore incautus laudare
formam elegantiamq; uxoris apud principem.siue ut accēderet
ac si eadem fæmina potiretur.id quoq; uinculum potentiam ei
adiiceret ergo merito dicit uigilanti stertere naso. ostendebat
enim se inuito & nesciente Neronem adulterꝫ esse.nam ut Sue
tonius in Othonis uita ait.Omnium autem consiliorum secreto
rúq; particeps & subdit. Itē pompeiā sabinam quidam poppeam
dicunt tunc adhuc amicam eius abductam marito demandatamq;
interim nuptiarum sibi specie recępit nec corrupisse contentus
adeo dilexit ut ne riualem quidem Neronem æquo tulerit ani
mo. Creditur certe non modo missos ad accersendam non rece
pisse sed ipsum etiam exclusisse quondam pro foribus astantem
miscentemq; frustra minas & preces ac depositā deposcentē qua
re diducto matrimonio sepositus est per causam legatóis in Lu
sitaniam & satis uisum ne pene acrior nimiu; omnia diuulgaret
qui tamen sic quoq; hoc disticho enotuit. Cur Otho mētito sit
quæritis exul honore uxoris męchus cęperat esse suę id est pó
peię cum non iam ut uir sed tāq̄ cum aliena coibat. sed quonam
modo bona moechi acceperit patet & sequitur si capiēdi ius nul
lū uxori si ratónalis est. in Domitiano enim ait Suetonius pro
brosis fæminis lecticæ usum ademit. iusq; capiendi legata hęre
ditatesq; quā rem Iuuenalis ad suū propositum rettulisse uidet.
utq; de Othone intelligatur quæ sequūtur magis ostendunt: cū
fas esse putet curam sperare cohortis. Cum enim Otho ita esset
mūditiaꝫ pene muliebrium & male pedatus quin etiam ut ipse
Suetonius dicit in castra muliebri sella contenderet curam mili
tum & peditū habere non decebat ipse tamen appetebat ideoq;
alliciebat milites. dicit enim Suetonius nullo officii aut ambi
tionis in quenq̄ omisso genere quotiens cęna principem accipe
ret aureos excubanti cohorti uiratim diuidebat nec eo minus
alius alia uia militum demebatur cuidam etiam de parte finium
litiganti adhibitus arbiter totum agrū redemit emancipauitq;
ut iam uix ullus esset qui nō sentiret & prędicaret solum succes
sione imperii dignum. sunt & qui tigillinum uelint intelligi q
a Nerone prętoriis cohortibus prępositus fuit. de quo ait Cor.
taci. in primis obscuris parentibus natus fuit in defecta adoles
centia & in pudica senecta pręfecturam uigilum & prętorii no
men consecutus inter stupra concubinarum & oscula Neronis

10

poppea alt̄ pōpeia

temporibus exſpirauit & ante dixerat Tigillino cum pellicib9 ſuis comitantes preſepibus ergo. i. meretricibus ſed de Othone melius eſt ſperare ergo a Nerone qui bona donauit pręſepibus non qui Otho quanuis ipſe etiam multa militibus & coborti donauit ſed ſperare ab eo inquit qui bona donauit præſepibus id eſt a Nerone. quem conſtat ut Suetoni9 eſt auctor prętorianis cohortibus frumentum menſtruum & militi donatiuũ conſtitu iſſe & donaſſe tantum ut ſine omni ſuorum cenſu remaneret quare idem Suetonius ait Diuitiarum & pecunie fructum non aliũ putabat q̃ profuſionem ſordidos ac deprauatos eſſe quib9 ratio impenſarum conſtaret pręlautos uereq; magnificos qui abuterẽtur ac proderent laudabat mirabaturq; auunculum Caium nullo magis noĩe q̃ qđ ingẽtes a tyberio relictas opes in breui ſpatio ꝓdegiſſet quare nec largiẽdi nec abſumendi modũ tenuit. & multa alia de ei9 ꝓligalitate ſcribunt. PRA. Ergo pręſepib9 cum ſint ubi iumenta paſcuntur pro ipſis iumentis uel equis & militibus poſuit at pręceptor meus aliter ſed hoc placet mihi magiſ SAB. Immo ſi uolumus poſſumus pro mulis accipere quando & Suetonius etiã ait Nunq̃ carucis minus mille feciſſe iter tradit̃ ſoleis mularum argenteis mulionibus armillata & phalerata charizantum turbaq; thyrſorum. ſed ego ſolitus ſum exponere ꝓhabitationibus & cenaculis ſicut ẽ apud Horatium in epiſtolis Scutra uaguſ non qui certum pręſepe teneret impranſus ubi Porphyrio inquit pro menſa per tapinoſim poni. & Plautus in curculione. Paues paraſitus quia non rediit caria Afferre argentum credo nam ſi non ferat Tormento non retinere potuit ferreo quĩ reciperet ſe huc eſum ad pręſepem ſuam. quod damnoſus fuerit in menſis ipſe Iuuenalis teſtatur nocteſq; Neronis iam medias dicens quantum etiam in ędificãda domo dederit Cornelius tacituſ oſtendit & Suetoniuſ. QVi ait non in alia re damnoſior q̃ in ędificãda domo a palatio eſquilias uſq; quã primo tranſitoriam mox incendio aſſumptam reſtitutamq; aureã nominauit & plura alia refert de ſpatio & eius cultu QVid qđ in ipſo palatio cęnationes laqueate erant tabulis Eburneis uerſatilibuſ ut flores fiſtulatis & unguenta ſpargerentur ut merito per tapinoſim pręſepibus dixerit uerum ut ipſe Suetonius ait ad hunc impendioq; furorem ſuper fiduciã Imperii etiã ſpe quadam repentina immenſaq; & reconditaq; opum impulſus ẽ ex Iuditio egregis Romani pro comperto pollicentis theſauros antiquiſſimę gazę

quos Dido regina fugiens tyro ſecum extuliſſet Eqtem autem
Ceſellium baſſum Cor. ta. fuiſſe dixit Verꝝ ut ſpes fefellit deſti
tutus atq; iam exhauſtus & egens ut ſtipendia quoq; militum &
comoda ueteranoꝝ protrahi ac differri neceſſe eſſet calumniiſ ra
piniſq; intendit animum & ideo caret omni maiorum cenſu di
xit PRA. At Cornutꝰ meuſ damaſippū qui omnia meretricibꝰ
donabat intelligi dixit qui uni cohorti a Nerone prefectus ē
SAB. hoc ego apud bonos nunq̄ legi tam & ſi Damaſippum q̄ſi
equoꝝ domitorem quidem expoſuere dicentes ergo prę ſepibuſ
id ē. equis. ſed tu poteſ ueꝝ ex hiſtoria ipſa diſcernere. nam hoc
quod ſequitur opinionem meam confirmat dum peruolat axe ci
tato flaminiam tangit enim ipſiꝰ Neronis hiſtoriā de qua Sue
tonius ait puerum ſporum exſectis teſticulis etiā in muliebrē
naturam tranſſigurare conatus eſt cum dote & flāmeo perſolem
ni nuptiaꝝ officio deductum ad ſe pro uxore habuit extatq; cui
uſdam non inſcitus iocus bene agi potuiſſe cum rebus humanis
ſi Domitius pater talem habuiſſet uxorem hunc ſporum auguſta
rum ornamentis excultum lecticaq; uectum & circa conuentus
metatuſq; grę ciæ ac mox Romæ circa ſuigillaria comitatus
eſt identidem exoſculans. & ideo puer Automedon nam lo
ra tenebat hoc eſt æqualem Automedonti aurigæ Achillis
ſe aurigam habere oſtendebat ipſe lacernatę dum ſe tractaret ami
cę id ē ſporo cum lacerna utroꝝ & militum prę cipue ſit tractaret
ad complexus & oſcula quod ſi illud curam ſperare cohortis de
tigillino uolueris intelligi dices præſepibus. id ē. pelicibus ſu
is cum quibus Neronem comitabatur ut ait Cornelius tacitus.
ſed dure prę ſepe interpretamur nec deſunt qui lacernatam ami
cam puerulum coccinatum dicant intelligi ſic enim in uita Domi
tiani Suetoniuſ inquit. At per omne gladiatoꝝ ſpectaculum añ
pedes eius ſtabat puerulus coccinatus paruoq; & portentuoſo ca
pite cum quo plurimum fabulabatur non nunq̄ ſerio auditꝰ eſt
cum exeo quærit &c. ſed nos ueram hiſtoriam attulimus QVidā
amicus de Cornelio fuſto ſtulte legit cum ait poeta/Cum tas eſ
ſe putet/ Verum is neq; maioꝝ cenſu caruit ex quo negligētiam
ſuam declarauit. nanq; aliud eſt illum in pueritia aurigā Nerōis
& qualis fuit autumedon Achilli appellare & ut placeret Nero
ni fuſtum aurigaſſe aſſerere. PRA Ita eſt nam de Nerone pro
fecto Iuuenalis eſt locutus quis ergo hic qui a Sex hominibuſ
ferebatur nam Cornutus ait Criſpinum fuiſſe SAB. fateor q̄dē

quidem Criſpinum maximum apud principem fuiſſe ſed nunq̃ le
gi ſignatorem At licet quidam lateranum quem etiam Damaſip
pum dicebant intelligi uelint de quo in ſatyra Stēmata qd faci
unt iuuenalis loquitur. Ipſe tñ opbonium tigillinum intelligi
aſſero qui talis apud Neronem qualis mecęnas apud auguſtum
fuit quia per ſęuitiam impudicitiamq; in animo principis ante
ibat ſicut Cornelius tradit hunc etiam ſignatorem alī fuiſſe ex
ipſo Cornelio Tacito colligere poſſumꝰ qui ait inter damnatos
magiſq̃ inter reos anteius oſtoriusq; habebant adeo ut teſtamē
tum anteii nemo obſignaret niſi Tigillinus auctor extitiſſet
quare de eo magis intelligendum uidetur alii M. Regulum in
telligunt quem alienoꝝ teſtamentoꝝ fallendo dnós eorum dic
tatorem Plinius dixit & omniū bipedum nequiſſimum in epiſto
lis Nec deſunt qui Mathonem aſſerant intelligi de quo lecti
ca mathonis ſupra inquit. necnon harpocron: cui lectica per ur
bem uehēdi ſpectaculaq; publice. edēdi Ius tribuit de quo apud
Suetonium in claudii uita eſt. Sed de Aphro intelligere etiā
poſſumus de quo lib vi. Marti. Cum ſis tam pauper &c. & ſubdit
QVid te Cappadocum ſex onus eſſe Iuuat. & ſubdit. inuidioſa ti
bi quam ſit lectica requiris. Non debes ferri mortuꝰ hexapho
ro ſupino elato & nobili & reuoluto pectore quidā delicato ex
ponunt quia teſte Seneca re uera mecęnas corpore effeminatuſ
fuit & molliſſimus. Marcial delitię ſupiniores .i. delicatiores
non quia ſupinus delicatum ſignificet ſed quia delicati ſupine
incedere magis ſolent. Nuda Inepte amicuſ quia in ea non eſſet
pręter unum exponit Immo illiuſ qui gerebaē faſtum notat qui
ut a cunctis uideręē nudā & apertam habebat cathedram. Nunc
de cæteris quę uidentur incognita dicendum ē ſine tuo mi Prax
iteles labore quando aſſentientem uerę hiſtorię & non proter
uum ac pertinacem uideo accipe ergo quę nam fuerit hęc matro
na potens quam Cornelius tacitus lib. xiii. oſtendit fuiſſe Ag
grippinam dicit. n. Tum aggrippina ſceleris olim certa & obla
te occaſionis proſpera nec miniſtroꝝ egēs de genere ueneni cō
ſultauit ne repentino & pręcipiti facinus proderetur ſi lentū
& tabidum delegiſſet ne admonitus ſuppremis Claudius & dolo
intellecto ad amorem filii rediret. Exquiſitū aliquid placebat
quod turbaret mentem & mortem differret deligitur artifex ta
lium locuſta nuper ueneficii damnata & diu inter inſtrumenta
regni habita eius mulieris ingenio paratum uirus &c. quare me

rito ſubiungit Iuuenalis|Inſtituitq; rudes melior locuſta ꝓpin
quas|cum ipſa Agrippina edocta a locuſta & iam melior magiſ
tra ſua exemplo aliis mulieribꝫ eſſet quę ſuoſ ſimiliter uiroſ ne
carēt nec obſtat quod dicit molle caloenum daturam hic & alibi
dicit eum boletum comediſſe nam ut idē Cornelius oſtendit nec
uiſ medicaminiſ ſtatim intellecta ſocordia ne an claudii ui an ui
nolentia ſimul ſoluta aluus ſubueniſſe uidebatur dubitatū ergo
fuit uel in cybo uel in potu uenenum infuſum eſſe. hec locuſta
fuit quæ Neroni uenena dedit quibus Britanni cum aggrede
retur quare Nero ut Suetonius tradit locuſte ꝓnouata opera im
punitatem prediaq; ampla ſed & diſcipulos dedit. ſunt & qui ue
lint hiſtoriam hanc a Tito liuio libro viii. ab urbe condita tāgi
cum Centum & Sexaginta uenefitio damnatę fuere & lex fac
ta contra ueneficia ſed certe Iuuenalis tempoꝝ ſuoꝝ uenefitia
hoc loco magis reꝑhendit Rana enim. t. Acrone in epodo hor.
& uncta turpis oua rane ſanguine infernum & uenenoſum ani
mal eſt unde ſtygio ranas in iurgite alibi dixit hee uulgo rube
tę dicuntur & magiſ uenenoſę ſunt de biſ dixit|ranarum uiſcera
nunq̄ inſpexi|Gyaris etiam breuibus plurali numero dixit ut
etiam Seryphum aliaſq; inſulaſ ad quaſ nocētes religabant intel
ligeremus|QVem patitur dormire nurus corruptor|Syllanus no
tat ſenatorii ordinis uirum qui uitiaſſe Iuniā Caluinam uitelii
nurum dicebatur de quo. Cor. tacitus Vitelius ferre crimina in
ſyllanum cui ſane decora & procax ſoror Iunia caluina aut mul
tum ante uitelii nurus fuerat hinc initium accuſationis frm̄q;
non incęſtum ſed incuſtoditum amorem ad infamiā traxit & ſub
dit At ſillanus inſidiaꝝ neſcius ac forte anno ꝓtor repente per
edictum uitelii ordine ſenatorio mouetur de eadem Iunia forte
loquitur Cor. ta. dicēs. Iuniā & Calpburniam feminas illuſtreſ
ſedibꝫ patruſ reddidit fuit & alia &c & ante Narciſſus duaſ pel
lices largitione ac ꝓmiſſis & uxore detecta plus potētia eas ten
tando pertulit & ideo|corruptor|.i. narciſſus|uare|qa largitio
nes ac promiſſis & poſt. ſubdit ꝓtextat QVidem corruptorem ſo
cerum Intelligunt Inepte qui nurum alliceat ad ſuum amorem
alii ineptiſſime eundem corrumpere nurum ut admittat pueros
quos pedicare poſſit talemq; fraudem excogitatam poetam dole
re ſed cum hiſtoria ſuperior manifeſta ſit patet eos errare licet
illud etiam ultimū tunc uigeret ut pueri admitterent a mulieri
bus & de ꝓciſi paterent ſed hic neq; hoc intelligēdū|Cluuien9|

12

Locuſta

Rubra rana

Gyarus

Syllanus

cluuienus

nec idem est qui & Cluuius de quo apud Cornelium est sed puto eum esse cuius epitaphium legi apud sancti Petri ædem in quodam marmore in sabinis non longe a casperia tale enim ē D. M. Cerylo Cluuieno marito faceto gaunia fecit Nó enim incó ueniens est quando legimus etiam Cherulum ineptum fuisse poetam tēporibus Alexandri & fortasse similitudine quadā Mar. ad alium cerylum temporis sui scribit de quo Iu. intelligisse uidetur | Alea quando hos animos | merito reprehendit cū enim studiis ac bonis artibus mentem intendere deberent ipsi ludis incumbebant & sic tacite Domitianum notat sui temporis principem quamuis a Deucalione reprehensuꝝ profiteatur Ait enim Suetonius ꝙ Domitianus quotiens otium esset alea se oblectabat etiam pro festis diebus matutiniſq; horis. & sic utilia tempora ludis dabat | horrenti seruo | Inepte quidē amicus de ipso dispensatore intelligit cum aperte ostendat alios seruos supplicantes dū uiderēt dispēsatorē cuncta dñi ludo cōmittētē. | QVis totidem erexit uillas | rusticas ędes & urbana ędificia uillas appellamus in quibus condendis Nero. damnosissimus fuit & in Caligula Suetonius ait In extructionibus prætoriorꝝ atq; uillarum omni ratione post habita nihil tam efficere concupiscebat q̄ qđ posse effici negaret Iactę itaq; moles in festo ac profundo mari. QVis fercula septē secreto cenauit auus | Aug. Ius dedit publice epulandi ac mos antiquꝰ fuit palam comedere ut apud Valeriū libro. ii. de Institutis antiquis mos etiam Romanorum erat ut ait Cato & duobus ferculis & in atrio olim epulari ubi etiam pecuniam habebant & qui honoratiores erant liminū custodes adhibebantur unde Virgilius dixit qui dardanio anchisę armiger ante fuit fiduſq; ad limina custos erant etiā ibi culinę quare bñ Iuuenalis. | Prelia quanta illic dispensatore uidebis armigero | dixit cum ad dispensandas pecunias armiger qui fidus custos ad limina esse debet & honoratior esset adhibitus quam rem seruꝰ primo ęneidos libro tradit nam re uera armigeri qui gerunt arma domini sui intelliguntur et quidem nobiles intelliguntur sicut autumedon & patroclus achillis sicut helenus capanei regis filio auriga & armiger diomedis & meriones idumenei licet ipse esset dux cretensium. At temporibus Iuuenalis soli cęnabāt uix parasitis existentibus qui quāuis pulsarentur tamen non discedebant unde est | si potes illa pati que nec sarmentus | &c. & Suetoniuſ inquit Neronem e medio die epulas ad mediā noctē

protrahere solitum & de uitelio dicit Sed uel precipue luxurie
seuitieq; deditus epulas trifariam semper interdum quatrifariã
dispertiebat in ientacula & prandia & cenas comessationesq; fa
cile omnibus sufficiens uomitandi consuetudine & de Domitia
no ait Conuiuabat frequenter ac large sed pene raptim|septem
ergo finitum pro infinito est|Nunc sportula primo|Idem enim
Suetonius ait q; Domitianus multum in communi usu uex; no
uauit sportulas publicas substulit reuocata cenarum rectarum cõ
suetudine & in uita Neronis ait Adhibitus sumptibus modus
publice cene ad sportulas redacte Interdictum nequit in popi
nis cocti preter legumina aut bolera ueniret cum antea nullũ
non obsonii genus proponeretur nã ut in uita claudii habetur.
Gladiatoria munera plurifaria ac multiplicia exhibuit anniuer
sarium in castris pretorianis sine uenatione apparatuq; iustum
atq; legitimum in septis ibidem extra ordinarium & breue die
rum paucorum qđq; appellare cepit sportulam quia primum da
turum se dixerat uelut ad subitam conditamq; cenulam inuitare
se populum ex quibus ostenditur quax rex; sportula fuerit licet
sportula uas sit ex spartis.i.uiminibus uel genistis compositũ
dicit ergo tãtum nobilibus & diuitibo qui par pari reddere pos
sint dari sportulas qđ Martialis.ostendit QVid faciam Rome
cui non licet esse clienti .dimisit nostras purpura uestra togas
nam trougenas nobiles familias romanorum intelligimus ita
enim seruius li.eñ v.inquit bene laudat familias nobilium nã
a Sergio sergia familia fuit a Cloante Cloantia a Gyga gyania
cuius non facit mentionem nobiles autem familias a Troianis
fuisse Iuuenalis ostendit|Iubet a pretone uocari ipsos trouge
nas &c.|libertinum nec repugno Crispinum intelligi nam licet
miliacę plebis pars esset non obstat quod dicit|Natus ad eupbra
tem cum in asia esset.rursus etiã Mart.paridem qui ad euphratẽ
natus erat salesq; nili appellauit|Fenestras pro anulis qui pertusis
auribus ferri solent a iudeis mulieribus etiam nostro tempore
posuit .At Suetonius pro aure.in uita enim tyberii sic ait si
hanc fenestram auditus aperueritis de apertione aurium dixit
& Terẽtius in eunucho ait hui quantam fenestram ad nequitiã
patefeceris id est uiam Fenestre|Plinius.de auribus ait Nec in
alia parte feminis maius impendium margaritis dependentibus
in oriente quidem & uiris auq; gestare eo loci decus estimatur.
QVinq; tabernę|fatemur aliquãdo pro loco accipi circa forũ ut

13

Sportula

Taberne

exliuio arsisse tabernas cõstat quę olim septem nunc qnq; dicũt quale etiam Ammianus Marcellinus. de Iuliano scribit quem ait conuersum ad reparandas tres tabernas munimentum ita cognominatum aut ita dudum obstinatione subuersam hostili quo edificato constabat ad intima galliarum ut consueuerant ad ire germinos arceri &c. Sed noster Iuuenalis de tabernarum numero loquitur ex quibus quadringenta millia sestertiorum redibant quæ equestrem dignitatem complebant. Nam taber na ubi res uenduntur appellatur. quin & eadem loca non nisi a tabernarum numero appellata fuisse existimandum est| Purpura pro prætura dixit nam prætor trabea candida utebatur gaude batq; omnibus insignibus consulatus quę prius insignia regum fuere erat enim trabea illa purpurea habens tamen album aliquid quod Suetonius in libro de genere uestium osten dit quem etiam Tortelius in orthographia allegat| Lauren ti agro |custodit oues non sine ratione dictum est cum sit lo cus aptissimus quod Plinius in epistolis ostẽdit dicens miraris cur me laurentum tantopere delectet. Desines mirari cum cog noueris gratiam uillæ oportunitatem loci. & subdit Varia hinc atq; inde facies. Nam modo occurrẽtibus siluis uia inarctat mo do latissimis pratis diffunditur & patescit multi greges omnium multa ibi equorum boumq; armenta quę mõtibus hyeme depul sa herbis & tempore uerno nitescunt & multa alia in ipius agri laudem ob quæ laurenti agro poeta dixit oues custodiri| Corui num|pauperem quamuis nobilem ostendit cum conductas oues haberet sed Valerium Messalam significat cuius proauus Corui nus fuit de quo Cornelius Tacitus ait Nerone tertium consu le simul init consulatum Valerius messala cuius proauum orato rem Coruinum diuo Augusto abauo Neronis collega in eo ma gistratu fuisse pauci iam senum meminerant. sed nobili familiæ honor auctus est oblatis in singulos ãnos quingenis sextertiis quibus messala paupertatem innoxiam sustentaret. sed hunt p cæteris similibus posuit Coruino cognomen est Nam Valeriuſ Messala Coruinus est appellatus licet statilium coruinum in ui

ta Claudii apud Suetonium legerimus|Pallante & Licinis|hos pro ditissimis posuit. nam ut Suetonius inquit in uita Claudii Pallas ditissimus euasit. ait enim Sed añ omnes narcissum ab epistolis & pallantem orationibus quos decreto quoq; senatus nó præmiis modo ingentibus. sed & quæstoriis prætoriisq; ornamentis honorari libens passus est. tantum pręterea acquirere & rapere & quęrente eo quondam de fisci exiguitate non absurde dictum sit abundaturum si a duobus libertis in consortium reciperetur narcisso & pallante Lycinis familia Romanorum ditissima quamuis plures fuere & diuites Lycini. Nam Horatius de tonsore meminit cum dixit in arte poetica Tonsori Licinio commiserit quem constat ditissimum fuisse & Licino etiam crasso Persius. Nunc Licini in campos nunc Crassi mittit in ædes de Lycinio stolonio Valerius Liuius Suetonius de uiris illustribus loquitur dicens lex resistēte Apio Claudio latā & primus Licinus stola consul factus legē canit ne cui Plebeio plus q̄ centum iugera agri habere liceret et ipse cum iugera centum et quinquaginta altera emācipati filii nomine haberet in iudicium uocatus & primus omnium sua lege punitus Licynus proculus etiam diues fuit de quo meminit Cornelius Tacitus|Sacro honori|id est prætori. Nam prætoris auctoritas tantū aucta est ut qđ p̄tor ipe edidisset ob ipsq; honorē ius honorariū uocaretur|Nuper in banc urbem pedibus qui uenerat albis|id est argentea creta illocreatis Plinius enim circa finem xxxv. lib. naturalis historie dum de creta loquitur Alia creta inquit argentaria appellatur nitorem argenteum reddens estq; utilissima & qua pedes uenalium seruorum transmare aduectorum denotare instituerunt maiores &c. Alii hāc cretam gypsum uidentur appellare unde Tybullo Nota loquor regnū ip̄a tenet quæ sæpe coegit Barbara gipsatos ferre cataста pedes Et ouidio lib. de sine titulo Nec tu si quis erit capitis mercede retentus. Despice gypsati nomen inane pedis. i. nomē serui qui gypsatos pedes habet. i. albos nam gypsus genus calcis albæ est quę facile conglutinatur & indurescit unde etiam ex illa signa formantur unde est quāq̄ plena omnia gypso chrysippi inuenies. Isidorus

quoq; argentariam cretam & ipsam candidam appellatam eo qđ nitorem argento reddat dixit eundem paridem uel crispinũ intelligit licet Licinum primo tonsorem quidam ferant đ quo supra diximus| Patritios omnes |sed quia|pallante & lycinis|se ditiorem ostendit non tam bene Lycinum intelligere possumus nisi aliis licinis exponamus sicut illis quos diximus & lycinum ratione carminis licet in prosa orationis lycinium interdum dicamus phalaris tamen in epistolis etiam in ,psa.lycinó dicit huiusmodi cognomen de quodam cincedo loquut9. Ast melius ipm paridem histrionem libertum intelligemus & ad euphratem natum.erat enim ex Arabia fælici quam Plinius.vii.historię naturalis planam esse & inter tygrim & euphratem dixit| Virtus| M. Marcellus honorem & uirtutem consecrauit et hoc.t.lact. honestate nominũ differt re congruit|densissima lectica|in eũ dirigit qui proconiuge uacuam sellam ostendens galla mea ẽ inquit & nomine uilis mulieris similes omnes reprehendit q cũ uxoribus ibant.hãc autem gallam degenerẽ & sola corporis forma cõmendatam anteii matrimonio ut Cornelius est auctor ab stulerat nomen mulieris Atria Galla priori marito domitius & picentinum notat. unde Martialis ait Munera post septẽ nupsisti galla uiroꝝ Picentine sequi uult puto galla uiros. et iterꝝ Aureolis futui cum possit galla duob9. Et plusq̃ futui si totidẽ addideris. Aureolos a te cur accipis æschyle denos & reliqua alterius nomen gallæ in Macrobio est cuius maritus fuit plancus nanq; ut ait Cecinna Albinus.plancus cum in iuditio forte amici túc molestum testem destruere uellet.interrogauit quia sutorem sciebat quo artificio se tueretur.ille urbane respõdit gallã subigo.Sutorium hoc habebatur instrm̃ quod nõ infacete in adulterii exprobrationem ambiguitatis conuertit nam Plancus in meuia galla nupta male audiebat iuris peritũ apollinẽ dicit q ibi ab augusto solita sint iura reddi quare Suetonis ait. templum Apollinis in ea parte palatinę domus excitauit quam flumine ictam desiderari adeo aruspices pronuntiarent. Addita porticus cum bibliotheca latina grẽcaq; quo loco iam senior sępe etiam senatum habuit decuriasq; iudicum recognouit. neq; enim scđm illud Plinii in epistolis tẽpus diuidebant. ait enim Nam & prima uitę tempora & media patrię extrema nobis impartire debemus.ut ipse leges monent quæ maiorem ānis otio reddunt.at ab his sportula primum petebatur & in omne tẽpus

inutilibus rebus dediti erant. unde QVintilianus in ultimo :
Sed breue nobis tempus non fecimus q̃tulum enim studiis par
tiamus alias horas uanus salutandi labor alias datũ fabulis otiũ
alias spectacula alias cõuiuia trahunt adiicient ut genera ludẽ
di & insanam corporis curam & animam peregrinationes iura
calculorum anxię sollicitudines multę causa libidinum & uinũ
& flagitiis omni genere uoluptatum animis ne ea equidem tẽ
pora idonea quæ supersunt quę si omnia studiis impenderentẽ.
iam nobis longa ętas & abunde satis ad discendum spatia uiderẽ
tur ut diurna tantum computantibus tempora ac noctes quarũ
bona pars omni somno longior adiuuarent| ægiptius atq; ara
barches| neq; tantum Tigillinum . licet Cor. Ta. triumphales
imagines fuisse asserat eo positas sed Crispinum dicit ac paridẽ
pontomimũ Domitianus per multas statuas habuit & serui etiã
inter triumphales honorari audebãt uerum Tigillinus ut ostẽ
dit Cor. ta. Neronis & Galbæ uiguit tempore| cuius ad effigiẽ
non tantum meiere fas est| hoc ideo dictum est quia sciebat Ne
ronem ut auctor est Suetonius contẽtorem fuisse alienaꝝ ima
ginum. ait enim uictorem autem seipse pronuntiabat qua de cã
& pręconio ubiq; contendit ac ne cuius alterius ieronicaꝝ me
moria aut uestigium extaret usq̃ subuerti & unco trahi abiiciq;
in latrinas omnium statuas & imagines imperauit. & alibi eum
in statuam deę syriæ urinam proiici iussisse. QVare bene Iuuena
lis oñdit in eoꝝ statuas nõ solum esse fas meiere sed in latrinas
eas proiicere uel corporis põdus exponere| hinc toga| secundus
illud Martialis. Sportula nulla datur gratis conuiua recumbis
& subdit. Vnde tibi togula ẽ quia certe ex sportulæ lucro eme
bant| Vacuisq; toris| discedentibus cunctis sed non sic olim qa
ut ait seruius stratis tribus lectulis epulabantur. unde & tricli
nium sterni dicitur Sic Cicero sterni triclinia & in foro sterni
iuuabat ergo apparet eos errare q triclinium dicunt eãdẽ basili
cã uel cenationẽ| mediãq;| locauit ipse. n. apud maiores deum fue
rat locus ut apte Salustius docet. ergo discumbere Sertorius in
ferior in medio super eum Titus fannius hispaniensis senator
ex ꝓscriptis in sumo antonius & infra scriba sertorii uirbius al
ter scriba mecęnas in uno medius inter Tarquinum & donum
per penam . | Patrimonia| Suetonius dixit in uita Neronis
magnificos eos habitos qui diuitias & hęreditates ꝓfudissẽt qn
et ob nullã aliã rẽ neronem laudasse ac miratum fuisse gaium nisi

15

Arabaches

Abrogatio Isidis deę

prodigalitas

quod ingentes a tyberio patre relictas opes breui spatio prodegisset.in uitelio etiam inquit nec minus cuiq̃ singuli apparatus quatringenis milibus nũmum constiterunt & in uita Neronis ait indicebat & familiaribꝰ cænas quorum uni matelica quadragies sestertium constitit alteri pluris. & ideo juna mensa|dixit Iuuenalis. nam ut subdit Suetonius famosissima super cæteris fuit cæna data ei aduentitia a fratre in qua duo milia lectissimorum piscium septem auium apposita traduntur. hanc quoq; exuperauit ipse dedicatione patinę quam ob immensam magnitudinem clypeum minerue artambabus dictitabat & ideo|de tot pulcbris & latis orbibus|Iuuenalis dixit. quin etiã in hac cęna sanctoꝝ iecinora fasianoꝝq; & pauonum cerebella linguas phenycopteroꝝ murenaꝝ lactes|quanta est gula|contra morem antiquũ duobus tantum cybis utebantur & in atriis ut seruius est auctor sedebant edentes unde & supra| QVis fercula septem secręto cænauit auus|& Virgilius perpetuis soliti patres considerare mensis. cæteris enim gentibus affluẽtia dat̃ Romanis frugalitas. quare Virgilius dixit. At domus interior regali splẽdida luxu de Aphroꝝ regina|gula| Plinius in tres tantum partes diuiso apro in medio ponebatur lumbus aprunos appellatꝰ Solidum aprum romanorũ primus in epulis apposuit. P. Seruilius Rullus eius rulli qui Ciceronis consulatu legem agrariam promulgauit. tam propinqua origo nunc quotidiane rei est & hoc annales notarunt boꝝ. s. ad emendationem moꝝ quibus notata quidem esset cæna. Sed in principio quidẽ bini terniq; pariter mandebantur apri. Viuaria eoꝝ ceteroꝝq; siluestrium Primus togati generis inuenit Fuluius Lippinus qui in Tarquiniensi feras pascere instituit Nec diu imitatores defuere. L. Lucullus. Et Q. Hortensius & uide in uita Tiberii quomodo ipse solemnibus cęnis pridiana sępe ac semesa obsonia apposuit dimidiatumq; aprum affirmans omnia eadem habere quæ totum|pauonẽ crudum|ideoq; Plinius in naturali historia ait pauonẽ cybi gratia romę primus occidit orator Hortensius adialicii & non adipili ut quidam corrupte dicunt cęna sacerdotii. non enim facile digeritur| Vnde illa priorum scribendi quodcunq; animo flagrante liberet simplicitas prisca enim comędia magnã libertatẽ habuit. uñ horatius in sermonibus ait cupolis atq; cratinus aristophanesq; poetæ Atq; alii quorum comædia prisca uirorum est Si quis erat dignꝰ describi quod malus aut fur qd̃ moechus

foret aut ſicarius aut alio q̄ famoſo multa cum libertate notabāt
ſcuius non audeo dicere nomen|cuius libertatis dicamus quæ
adeo a ſuę ętatis tyrāno ſuppreſſa fuerat ut ne illius quidem no
men proferre liceret. Domitianus enim ut auctor eſt Suetonio
Scripta famoſa uulgoq; edita quibus primores uiri ac fæminæ
notabantur aboleuit non ſine ipſorq; auctorq; ignominia|mutio|
aliquem ſimilem mutio ſignificat uel ab eo deſcendentem. nam
licet uir eſſet implicabilis & nec ſibi ipſi et deſtrę ſuę parceret
tamen quia neq; principi amicus eſt obeſſe non poteſt. preterea
mortuus eſt. in quem Lucilius ſcripſit & ideo uidetur cómemo
rare. Perſius Secuit Lucilius urbē Te lupe Te muti & Genu
inum fregit in illis quia in Mutiú Lucilius ſcripſit olim nunc
Mutius defunctus ledere te non poteſt & Martialis. Cú pete
ret regem decepta ſatellite dextra ingeſſit ſacris ſe peritura fo
cis. Verum i codice antiquiſſimo Metius legi & magis placet
fuit enim perdiligens carminum ęſtimator. unde Horatius in
arte poetica inquit Siquid tamen olim ſcripſeris in meti deſcē
dat iudicis aures. & in ſermonibus ait hęc ego ludo quę neq; in
ędę ſonēt certantia iudice tarpa ne redeant iterq; atq; iterq; ſpec
tanda theatris nam metius tarpa dicebatur ubi porphyrio inqt
ait ſe id genꝰ carminis ſcribere qđ metii tarpę arbitrio ſubiici
atur nam hi fere qui ſcęnas ſcribebant ad Tarpam bũc uelut
emēdatorē afferebāt itaq; Iuuenalis ait nil refert utrum ille car
minum cenſor ignoſcat dictis noſtris uel non. ſed nó ignoſcet
princeps uicioſorum cultor & defenſor ſicut Tigillini gaiba et
Sue. in Domitiani uita ait epiſtolaſ orationeſq; & edicta alieno
formabat ingenio ſermonis tamen uoce elegantius dictorū in
terdum etiam notabilium Vellem inquit Tam formoſus eſſe q̄
metius ſibi uidetur|Pone tigillinum|nó ſine ratione tigillinú
pone inquit quoniam princeps non permitteret ac ulciſceret.
ſicut galba olim tigillinum. unde Suetonius in illiꝰ uita QVin
etiam populo Romano depoſcenti ſupplicium baloti & tigilli
ni ſolos ex omnibus Neronis emiſſariis uel maleficentiſſimos
incolumes pręſtitit atq; inſuper Halotum procuratione ampliſ
ſima ornauit pro tigillino etiā ſęuitię populú edicto increpuit
hunc ergo pro reliqs ſimilibus poſuit & maleficentiſſimis nā đ
tigillino cornelius tacitus ſic hꝫ opboniꝰ tigillinꝰ obſcuriſ pen
tibꝰ fęda puericia ipudica ſenecta pfecturā uigilú & pconú &
alia pmia uirtutú qa uelotiꝰ erat uitiiſ adeptꝰ cruđlitatē mox đ

16

Mutius

Mutius

Tigillini

Halotum

Rome in quibus mortuoꝝ cineres in ſepulchris cum ſuis titu
lis locabantur tñ ſuorum temporum uitia & uiuentium magiſ re
prehendit & cum a deucalione ſe ſcriptuꝝ uitia profiteat ipſos
Romanorum principes damnat quod oſtēdit per ænean patriæ
ſuę proditorem ut ſit illud Scipionis hæmiliani. taceant inquit
quibus Italia nouerca non mater eſt. & turnum qui in pallanta
tam crudelis fuit nec minus Achillem tanꝫ auaꝝ quod Hectora
Priamo uendiderit ac græcos ſuo adiutorio deſtitutos reliquerit uel eius naturam quis inſectetur de qua Patroclus ad Neſto
rem. xi. Iliados. εν δε συ οἰσθα γερων ἰη δ̄ιο τρ ψεσ σιοσ
εκεῖνος δ̄ ἡρως αρηρ ταχα κεν καὶ ἰχν αιη ἰον αιθωτο
id eſt probe enim o Neſtor cognouiſti qualis ille ſit qua moro
ſitate q̄m ſubito erumpat in inculpationem etiam culpa uacan
tium de quo Horatius impiger iracundus in exorabilis acer &
cum de his dictuꝝ profitetur de ipſis principib9 arte magna lo
quitur QVi eiſdem uitiis polluti fuerant nam qđ dicit | aut mul
tum quęſitus Hylas urnamq; ſecutus | Neronem damnat qui her
culis facta imitabatur ut auctor eſt Sueton9 in ſimiliq; uitio
uerſabatur ut de ſporo legimus nec minus alios qui eodem mor
bo laborabant urnam ergo ſecutus quam ad hauriēdas aquas in
tenderat dicitur ut que quod de Nerone dictum eſt ad Domi
tianum tranſferri poſſit in ſatyra Criſpini a Iuuenali declaratur
in qua utriuſq; uitia & mixta damnantur ergo | qui dedit ergo tri
bus patruis a conita | de Domitiano legi poteſt quaſi cum Nero
uni Claudio patruo uenenum parari permiſerit per Emphaſim
ipſe Domitianus propter cędes uarias & ſęuitiam tribus paraſ
ſe uideatur aconita per que non ſolum ueneno mortem illatam
ſed unumqđq; genus intelligamus nam & ipſe Domitian9 Fla
uium Sabinum patruū ſicut Nero Claudium & Flauium clemē
tem patruelem ſicut Nero Britānicum mori coegit licet uenena
non dederit. legimus quoq; apud ſeruium ſimilitudines nō uſq;
quaq; reſpondere. PRA. Gratias habeo mi Sabine qđ tam ab
ſtruſas et reconditas hiſtorias ac ſententias Iuuenalis aperuiſti
unū tñ mihi reſtat dubiū ut ſub quo Iuuenaliſ p̄ncipe ſcripſerit
melius intelligā Itaq; rogatum te ueli aliqd ſup hac re ſcribas.
SAB. Facia p̄fecto nā res digna mihi uideē q̄ litteris mandeē
Itaq; quātum ego ſentio tēporibuſ fuit Domitiani quē ſępe ſub
Neronis nomine acriter eſt inſecutus preſertim in ſatyra Criſ
pini contra quem & Domitianum de ingluuie inuehiē cum ait

cruciatus timore necabat. Idē multis desertoribus manus excidit aliis crura incidit quę tęda subaudiēdum ē d'ducit sulcū spectaculis. n. palo uel tęda cū noxiis tracta sulcū in arena faciebat sicut apud Virgiliū uersa puluis inscribit hasta| media harena| Periphrasis amphitheatri est. nā moles illa nō solum amphitheatrum sed a multis harena sępissime uocitata est nam similis moles ueronæ polę conspicitur Harenaq; nominatur qđ nomen assumpsit ab harena quę in media illius platea ne gladiatores diffluerēt pugiles sternebatur cum lapidibus strata fuisse non dubium sit Itaq; cętera in hoc loco a quibusdam ꝯficta uana sunt. Sed Porphyriuſ fustuariam penam poetis olim fuisse asserit per illud Horatii formidine fustis ad benedicendum delectandúq; redacti| QVi dedit ergo tribus patruis| Nusq̄ legimus aliquē tribus patruis uenenum dedisse licet quidā Tigilinum fuisse confingāt & inexesis libellis legisse asserāt ex quo palā uidentē ex se finxisse cū nullo auctoris titulo loquāt sic dicunt ꝓbi grammatici libellus nup inuēti. M. Opbonių Tigillinum hominē oīm nequissimum tres habuisse patruos quos omnis ut eoꝝ hereditatibus potiretur ueneno assumpsit subtractis anulis falsoq; tabulis signatis hereditates summo scelere consecutus est Sed Cor. Ta. hæc eadem si uera fuissent attulisset cum tanta de Tigillino memorasset. sit ergo finitum pro infinito. Et sic Neronem fuisse intelligemus mortis Claudii qui Boletum comedit conscium adeo ut diceret deoꝝ cybum itaq; huic tantum patruo legimus uenenum paratum. nam domitio proauo nō constat neronem dedisse qui ueneno periit quin etiā Britānicum ueneno aggressus est necnon & matrem quin etiam amitam ueneno peremit. Byrrho præfecto toxicum misit de quibus omnibus Suetonius in ipsius uita meminit. indifferenter ergo poeta locutus est de Domitiano quem Ausonius poeta Neronem dixit appellatum. sic enim ait frater quem caluum dixit sua roma neronem quamuis ipse patruis uenenum non miscuisset. nam de Nerone iam mortuo non tantum loquitur licet dicat sed e uiuis nolle scribere prę occupatione utens. uidetur igitur ostēdere hunc uiuum q aconita dederit q̄ndo ꝯcedit eum lectica uehi atq; ꝯpescere labellū se dicit cū eēt accusator q nulla alia re criminari curaret nisi qđ ueꝝ dixerit. p occupatiōe igit ē usus & qđ tacere p mittit pulcherrimo pandit artificio nā licet dicat expiar qd cō cedat in illos quoꝝ Flaminia tegit cinis atq; latina q̄. s. uiq; erāt

Rome in quibus mortuoꝝ cineres in ſepulchris cum ſuis titu
lis locabantur tñ ſuorum temporum uitia & uiuentium magiſ re
prehendit & cum a deucalione ſe ſcriptuꝝ uitia profiteat ipſos
Romanorum principes damnat quod oſtēdit per ænean patriæ
ſuę proditorem ut ſit illud Scipionis hæmiliani. taceant inquit
quibus Italia nouerca non mater eſt. & turnum qui in pallanta
tam crudelis fuit nec minus Achillem tanq̄ auaꝝ quod Hectora
Priamo uendiderit ac græcos ſuo adiutorio deſtitutos reliqueꝝ
rit uel eius naturam quis inſectetur de qua Patroclus ad Neſto
rem. xi. Iliados. εν δε ου οἰσθα σε ρα ιε δ̄ιο τρ ψεσ οἷοσ
εκίρος δ̄ ϙρος αρηρ τα χα κεῤ κα ιαῤ α ιη ιοῤ αι9 ιοω το
id eſt probe enim o Neſtor cognouiſti qualis ille ſit qua moro
ſitate q̄m ſubito erumpat in inculpationem etiam culpa uacan
tium de quo Horatius impiger iracundus in exorabilis acer &
cum de his dictuꝝ profitetur de ipſis principib9 arte magna lo
quitur QVi eiſdem uitiis polluti fuerant nam qđ dicit | aut mul
tum quęſitus Hylas urnamq̄ ſecutus | Neronem damnat qui her
culis facta imitabatur ut auctor eſt Suetoni9 in ſimiliq̄ uitio
uerſabatur ut de ſporo legimus nec minus alios qui eodem mor
bo laborabant urnam ergo ſecutus quam ad hauriēdas aquas in
tenderat dicitur ut que quod de Nerone dictum eſt ad Domi
tianum tranſferri poſſit in ſatyra Criſpini a Iuuenali declaratur
in qua utriuſq̄ uitia & mixta damnantur ergo | qui dedit ergo tri
bus patruis a conita | de Domitiano legi poteſt quaſi cum Nero
uni Claudio patruo uenenum parari permiſerit per Emphaſim
ipſe Domitianus propter cędes uarias & ſęuitiam tribus paraſ
ſe uideatur aconita per que non ſolum ueneno mortem illatam
ſed unumqđq̄ genus intelligamus nam & ipſe Domitian9 Fla
uium Sabinum patruū ſicut Nero Claudium & Flauium clemē
tem patruelem ſicut Nero Britānicum mori coegit licet uenena
non dederit. legimus quoq̄ apud ſeruium ſimilitudines nō uſq̄
quaq̄ reſpondere. PRA. Gratias habeo mi Sabine qđ tam ab
ſtruſas et reconditas hiſtorias ac ſententias Iuuenalis aperuiſti
unū tñ mihi reſtat dubiū ut ſub quo Iuuenaliſ p̄ncipe ſcripſerit
melius intelligā Itaq̄ rogatum te ueli aliqd ſup hac re ſcribas.
SAB. Facia p̄fecto nā res digna mihi uidet q̄ litteris mandet
Itaq̄ quātum ego ſentio tēporibuſ fuit Domitiani quē ſępe ſub
Neronis nomine acriter eſt inſecutus preſertim in ſatyra Criſ
pini contra quem & Domitianum de ingluuie inuehit cum ait

Cum iam ſemianimē laceraret flauius orbem Vltimus & caluo
ſeruiret Roma Neroni de domo enim flauia & caluus fuit do
mitianus unde Suetonius cum eum decentem & pulchrum oſtē
diſſet ſubdit Poſtea quoq; caluitio deformis erat & pergit cal
uitio ita offendebatur ut contumeliam in ſe traheret ſicut alii
ioco uel iurgio obiectaretur At Nero ille ſextus Imperator
nec de domo flauia nec caluus fuit immo capillo ſufflauo ita ut
nec minima in eo caluities annotaretur Nero autem dictus a
claudio poſtq̄ adoptatus eſt nam ut ait. A. G. xiii. lib. Ex Clau
diis quos a Sabinis oriundos accepimus qui erat egregia & p̄ſ
tanti fortitudine Nero appellatus eſt ſed id Sabini a grecis cē
pere qui uincula & firmamenta membrorum νεῦρα. dicunt und
etiam nerui dicuntur Domitianus autem nero per Ironiam eſt
dictus uel morum ſimilitudine cum neq; fortis neq; prēſtans eſ
ſet immo teſte Suetonio laboris fuiſſet impatiens ac neq; pedi
bus per urbem temere ambulaſſet neq; igit̄ in Neronē ſextum
Imperatorem ſed in Domitianum ſcripſit ſuo tempore regnan
tem ſed ut rem ipſam ſatyricis uelamentis & ſolis eruditis oſtē
deret pulcherrima arte cum montanus de rombo ſententiam ſuā
dixiſſet ait Iu. uicit digna uiro ſententia nouerat ille luxuriā
Imperii ueterem a Domitiano ad Neronem rem tranſferens &
ſubdit nocteſq; Neronis iam medias. Rurſus ut concilium Do
mitiani diſſoluat & de quo loquatur occulte oſtēdat ſubdit Sur
gitur & miſſo proceres exire iubentur conſilio & ut de mortuis
dicere ſe oſtēdat mortem Neronis addit dicens ſed periit poſtq̄
cerdonibus eſſe timendus cēperat. de quo lege Suetonium. Ide
oq; ipſe ſemper duxi Iuuenalem ſecreto ſcripſiſſe nec niſi amicis
quibuſdam oſtendiſſe ut QVintiliano quare cum de ſatyris vii.
lib. de Inſtitutione oratoria loqueretur de Iuuenali intelligēs
Sunt clari hodie & qui olim nominabātur inquit. QVod oſtende
rit Martiali p epigrāma ubi de primoq; dictis & factis curioſo
Iuuenalis oſtenditur poteſt intelligi ait enim Cum tu forſitan
inquietus erras Clamoſa Iuuenalis in ſubura Aut collem domi
nę teris dianę dum per limina te potentiorū & reliqua umbri
tio non ſolum ſe oſtendiſſe ſed ipſum adiutorem fuiſſe oſtendit
cum ait Satyrarum ni pudet illas Adiutor ueniam. oſtendiſſe &
aliis creditur ex quibus aliq̄ fallaces captandæ benuolentiæ
gratia paridi accuſauerunt uerſuſq; illos oſtenderunt qui in ſaty
ra & ſpes ratio habentur QVod non dant proceres dabit Iſtrio

18

Neronis familiar

Quintilian de ſatyris loquens

igitur paris nil sciuisse ostendens sub nomine dignitatis ut eū depelleret prefecturam ei in egiptum dari a Domitiāo curauit unde est QVis numerare queat felicis premia Galle. ductus ergo in egiptum aliam Satyram de superstitione illorum scripsit hoc est quis nescit uolusi sed artificio paridis a dignitate deiectus se deceptum uidens dolore interiit QVod uero ad mediam etatē declamauisse & octogenarium urbe summotum & libertini locupletis filium aut alumnum quidam prodit ex se finxisse uidetur nec in monumentis uetustis ut ipse ait legisse nisi apud siconem polentorum magnum ignorantie torcular Nulli ergo mi praxiteles sit dubium quin Domitiani temporibus Iuuenalis scripserit hec. ego ut morem tibi gererem mandasse litteris uolui simul ut tuo Cornuto quā norit historias intelligeres. Vale

Sive polentarius

¶ Petitio Praxitelis in secunda Iu. Satyra a Sabino.

RAtiam debemus tibi Sabine q̄ hanc primam Satyram ita bene interpretatus es ut nec quisq̄ hactenus sit repertus, a me qui intellexisse uideatur At multo magis debebimus si ita secundā Satyrā declarabis. quę iuditio meo nec minus ē difficilis imo habet sensus reconditos & hystorias abstrusissimas adeo ut illud dici possit uere qđ quidam Iuris consultus dixit cum uocabulum moratus non intelligeret Soluat apollo SABINVS. Faciam equidem sed breuitatis gratia Cornuti tui expositionibus nec ubiq; respondebo Sed quod sentio in locis tantum expositione dignis aperiam Itaq; sic habeto.

¶ Sabini in secunda Iuuenalis Satyra paradoxa.

LTra Sauromatas post q̄ diuus Iuuenalis q̄si loco proemii primam Satyram premisit & scribendam a se materiam uitiorum declarauit ubi mortuorū uitia se carpturum profitebatur a deucalioneo diluuio sui operis materiā fore promittens: tam & si reuera in sui seculi homines dicturo esset aliam Satyram adiungit quasi operis narrationem in qua hipocrisim uehementer accusat nec minus in Domitianum ut ostēdemo sui temporis principem rapitur. QVāuis ne palam in principem scribere uideatur ad Othonem ſepe Neronemq; trā sit: quos omnes uestibus purpureis uel pellibus ouium indutos

19 Sauromatæ

Sed uisceribus hircinis serpentinisq; primores urbis acri felle reprehendit ait igitur | Vltra sauromatas | eundū potius quos lucius florus libro.iiii.nihil p̄ter niues rarasq; siluas dixit habere & tantam inesse barbariem ut pacem non intelligāt q̄ Rome uiuendum.ubi tanta scęlera perpetrāt. hi.n. teste herodato hystoriarum .iiii.populi sunt qui ex profundo paludis Meotidos incipientes regionem boream uersus itinere dieꝝ.xv.incolūt & Plinius historiaꝝ libro vi.Medoꝝ sobolem & libro iiii. Scythaꝝ gētes sauromatas græci uocant: dixit quas Sarmatas Romani dicūt.nec minus ultra | glacialem occeanum | esse eundum: hoc est eam partē occeani scythicā extręmā orbis terraꝝ de qua Naso poeta inqt nescit.n.Cęsar q̄uis deus om̄ia norit.ultimus hic q̄ sit ꝯditione locus.& Escylus poeta καιcκυθηc ομιλοc οἴγαc εσχατον πορον αμφ ἱμαιωτιν εχουσι hoc ē & scythie uulgos qui ultimum locum circa Meotim habitat hāc occeani ptē Theocritꝰ αξεηον appellauit nostri Euxinū dn̄t un̄ Plinio lib.vi.his pontus inqt Euxinus an̄ abinhos pitali feritate axenus dictꝰ ē peculiari quadā inuidia nature sine ullo fine indulgentis auiditati maris nunc autē ex εν bonum: & ξειηοc euxinus quasi bonum uel amicum hospitium: per contrarium dicit: quare dixit Ouidius lib.de ponto QVem tenet Euxini mendax cognomine pontus: & alibi ait Neue fretum laudes terra magis ęquora semper: uentorum rabie solibus orba tument Ideoq; & Lucanus ait Astringit scythicum glaciali frigore pontu; Herodotus etiam prodit omnem eam regionem adeo hyberna sęuitia infestari ut octo mensibus tollerari non possit tale illic gelu ē sicubi aquam effundas non facies ibi lutum facies autem si ignē accenderis Ibidem quoq; mare glaciatur ut omnis cymmeriꝰ sup quam glaciem exercitꝰ ducunt & plaustra agunt transmare usq; ad indos hunc ergo locum Iuuenalis potius petendum consulit & siquis alius asperior ultra est q̄m Rome uiuendum nam facilius hanc loci asperitatem ferendam ait q̄ tot Romanorum uitia abominabilia & nefanda qd enim magis deo ut sacri libri testantur q̄ nefarium hypocritarum uitium displicet unde subdit QVi curios simulant. Simile Martialis ad Decianum scribit: aspicis in comptis ilum Deciane capillis: cuius & ipse times triste supercilium.QVi loquitur Curios assertoresq; Camyllos.Nolito frōti credere nupsit heri Ideoq; Iuuenalis Domitianum notat, qui cum M.Curii dentati grauitatem & continētiam p̄ se ferret

Euxinū mare

lasciuissimus erat unde in eius uita Suetonius inquit Statura fuit procera uultu modesto ruborisq; pleno & subdit commendari se uerecundia oris adeo sentiebat ut apud senatum sic quondā iactauerit usq; ad hoc certe & aium meum probastis & uultum & ipsius tamen uitia in tota uita referat|Bacchanalia uiuunt|horq; bacchanaliorum originē in urbe a Liuio lib.viii.de bello Macedonico late habemus Sed nos breuiter aperiamus Grecus ignobilis in hetruriam penetrauit Sacrificulq; & uates. Sed occultorum sacrorum initia primo paucis tradita fuerunt adiunxerūt etiam epularum & meri uoluptates ut multorq; animos illicerēt fiebant igitur omnis generis corruptelę non solum cum mulieribus Sed ipsi mares inter se stupra ingenuorum & feminarum conferebant: multa dolo.plurima per uim parabantur QVę facinora cum Romā ab Hetruria penetrassent fuere aliquam diu tacita mox per.p. ebutium adolescentem & ebutiam feminam hyspanam ad postumi consulis aures peruenere atq; sic correpta Bacchici.imo stygii morbi fuere semina: Sed bacchanaliū inuētorem Dionysium tradunt ait.n.diodorq; Siculus lib.iiii.utq; plures Dionysii fuerit incertum est quidam unum extitisse uolunt qui & uinum reperit & arborum fructus uniuersumq; paragrarit orbem initiationesq; ac cerimonias ac Bacchanalia introduxerit: hec cum i egypto fierent ut idem Diodorus ostēdit tēdente illuc orpheo & aliis quibusdam grecis athenas fluxerunt unde & orphea tradit fuisse etiam appellata|Bacchanalia ergo biuiuebant.i.eorum morem uiuendo seruabant qui in illis sacris uersabantur Seruius tamē liberi patris sacra a Iulio Cęsare primum Romam translata scribit in quibus hircus īmobabatur ait enim.M.ter uarro de agricultura eidem tamq̄ reptori uitis hircos īmolari ut pęnas capite pendant dicamus igitur alius liberi sacra: quod Cicero de natura deorum notat dicens Hunc ego liberum dico Semele natū nō eum quem nostri maiores Auguste sancteq; censent. & hic reuera sol fuit teste Macrobio Augustinus uero de ciuitate dei QVicumq; ille liber fuerit: ei a priscis obscena celebrata sacra ostendit prēcipueq; eius in honorem pudenda uirilia colebantur in publico.adeo ut festis diebus liberi membrum uirile eleuatum ex compositis deferretur in urbem uerbis flagitiosissimis concessa licentia inde per forum transfectum & in locum ei deputatū depositum oportebat ut omnium honestissima mater familias illi coronā imponeret|Cypso Chry

sippi | QVatuor legisse chrysippos memini: nāq; alius Gnidius medicus a quo herasistratus testatur multa didicisse: Alius huiꝰ filius idemq; & medicus ptholomei fuit. Alius herasistrati discipulus: Alius poeta Georgicorum scriptor: Sed nec est horū aliquis de quo Iuuenalis intelligat hic ergo Philosophus de quo loquitur. Apolonii Solensis filius & Cleantis discipulus fuit: & uir ingeniosus ac in omni orationis genere peracutꝰ: de quo Cicero de natura deorum: Natus est homo inquit Chrysippus ad mundum contemplandum atq; mirandum nam teste laertio septingenta uolumina edidit atq; quibusdam suis opusculis totā euripidis medeam inseruit propter quod Apollodorus Solensis ait Siquis tollat de Chrysippi libris ea q̄ aliena sunt charta ei uacua relinquitur eius tamen libri clarissimi sunt pręcipue in Dialetica in qua adeo excelluit ut dicerent si apud deos in usu esset dialetica non futuram aliam q̄ Crysippeam plura possem adiicere propter quę merito Iuuenalis asserat in illius memoriam gypseas tabulas & figuras ab his qui docti uideri uolebant fieri & haberi solitas Nam ut ait Ouidius in tristibus doctos doctus amat: Est enim gypsus genus calcis albę q̄ facile conglutinatur & indurescit unde sine labore signa ex illo formabantur. Non minus Aristotelicam imaginem aut pittaci mitylenęi unius gręcie ex septem sapientibus ex heradio patre desiderasse ait illos Iuuenalis Nam de Aristotele plene omnia sunt pittacus autem Melācrum Lesbi Tyrannus profligauit & dum de agri Achillitidis possessione inter Athenieñ & mityleneos armis decerneret Imperator ipse cum phrinone atheniensium duce qui & pancratiastes & olympionices fuerat singulari certamine pugnare instituit Ręte igitur clypeo tendens phrinonem inuoluit peremit patriam agrum seruauit & alia clara multa peregit ut ipsius memoriam non iniuria statuis signisq; ueteres celebrarent Itaq; etiam eadem ratione cleantis | Archetypos pluteis conseruabant | QVi fuit asius & Phanii philosophi filius ȝenonis discipuli hunc ferunt libros de sensu | de arte de appetitione de antiquitate de diis de hymenęo de gigantibus de arte amatoria de politicis de legibus Et alios plures pulcherrimos composuisse nec non biduo a cybo abstinuisse: sponteq; sua tantam fecisse abstinētiam ut ea consumerent Ideoq; ut huiusmodi tā abstinētie q̄ doctrine amatores uiderentur | Archetypos cleantas | uel cloantas ut

Chrysippus

Gypsus

Pittacus mitileneus

Cleantes

per u scribatur appetebant & cleantus ta.tum. facit a cleante
.i. ipsius cleātis At psius purgatas inseris aures fruge cloantea
dixit. QVod d' Domitiano Suetonio scripsit nam ut ait lauabat
de die prandebatq; ad sacietatem ut non temere sup cęnam prę
ter Martianum malum & modicam in ampulla potiunculam da
ret licet enim conuiuaretur frequēter ac large tamen abstinen
tiam simulabat | Cinedos Socraticos | Cōstat Socrates plures fu
isse: nanq; alius Thebanus uir diues & nobilis fuit qui pauper
tatis amore rem suam largam & uberem populo donauit arbores
plurimas & fructiferas spreuit unico contentus baculo quo ui
tam substentabat: Alius argiuam historiam scripsit: Alius Epi
grammatum poeta Alius Cous qui imprecationes & inuocatio
nes scripsit Sed nec horum quisquam legitur puerorum amori
deditus. Refert tamen Plato in Symposio alium Socratem phi
losophum Atheniensem Ex pago Allopecensi: & Sophronisci.
Marmorarii filium Alcibiadem amasse atq; cum eo pernoctasse
Sed nec aliter q̄m filium Alcibiades se ab eo discessisse asseruit
atq; iurauit ergo | Cinędos Socraticos | sic intelligemus quia cum
apud ipsum elegantis formę adolescentes bonis moribus litte
risq; instituerētur ac philosophia eo modo pędicones & scelestos
uiros uitare instructi erant sicut uiatores intercidentes | Fossas |
uitare procurant. & quanto notius pręcipitium tanto magis il
lud deuitant. Itaq; Iuuenalis pędiconem illum | Fossam | & pręci
pitium dicit quod euitabant | Cinędi Socratici. i. adolescentes
moribus litterisq; instituti sicut Socratis erant discipuli & enī
Cinędus non qui patitur solum dicitur. sed puer forma & ętate
ad paciendum aptus Ex κιρω quod mouere atq; experiri indi
cat & αιλοὶ αuerenda martial. libro xii. uendisti labiane tres ag
ellos: Emisti labiane tres Cinedos. pędicas labiane tres agellos
Alii fossam | pręcipitationem exponunt | Inter Socraticos | & re
prehensos a Socrate. Sunt & alie opiniones nec absone nam si
quis dixerit tu fossa. i. cinędus effossus | Inter cinędos Socraticos
id est Socratis simulantes grauitatem & continentiam licet Ci
nędi sint non errabit uel tu | Fossa | in quam omnes sordes uitio
rum fluunt QVod licet in Othonem uideri dictum possit qui
consuetudine mutui stupri Neroni coniunctissimus erat teste
Suetonio. tamen quia hispida membra dicit & cum Otho raros
capillos haberet pilisq; careret melius de Domitiano suisq; prę

Martianus malum

Socrates

Otho nerone cocambens

sidibus dictum intelligitur de quo Suetonius inquit nimie libi
dinis fuisse assiduitatem concubitus uelut exercitationis genus
κλιρωπαλην uocitasse: quin etiam quamuis Caluitio offendeba
tur tñ libellum ad amicú edidit de cura capillorum in quo illud
cõsulans hoc inseruit ovxopας ωσ καγω καλος μεγαστε
eadem remanent mecum capillorum fata & forti animo fero co
mam in adolescentia senescentem sciaſ nec gratius quicq̃ decore
nec breuius De pręsidibus quoq; inquit Sueto. ut neq; mode
ratiores unq̃ nec iustiores extiterint e quibus pleroſq; post illú
reos omnium criminum uidimus cum enim omni lasciuia predi
ti essent se bonos ostendebant ut merito|Herculeis uerbis|ani
mosis & uirtutem tutantibus contra lasciuos & uitiosos nam her
cules damnare solitus erat uoluptatem ac monstra & ubiq; Incly
te uirtutis fuisse tradit|Hispida membra quidem|dixerit Iuue
nalis deniq; Martialis ad Gallam ea etate omnes pene Cinędos
esse scribit cum ait QVęre aliquem curios semper fabioſq; loquẽ
tem Hirsutum & dura rusticitate trucem Inuenies sed habet tris
tis quoq; turba Cinędos :Difficile est uero nubere galla uiro
Ideoq; laudatur magis Peribonius qui neq; curium neq; fabium
simulabat sed uerus erat & simplex | Verius|autem dicit non q̃
alii quasi uere aut ingenue uiuerent:hoc est secundum ueritatẽ
aut ingenuum & naturam. Sed q̃ minus ficte ac minus contra
naturam:Nonnúq̃ ipsa comparatiua hoc iuris habent ut in con
trarium intelligantur ut mare ponticum est dulcius q̃ cętera id
est minus amarum apud Salustium. & Virgilium lib. xii. Iuno
nem pretulisse iuturnam tradit cum omnes fuerit alias persecu
ta dicens. Nympha decus fluuiorum animo gratissima nostro scis
ut te cunctis unam q̃cumq; latinę Magnanimiq; Iouis ingratum
ascendere . cubile prętulerim. & seruius ait Liptoten esse|Peri
bonius|sic appellatus quia uitia sua periberet ac diuulgaret Ita
etiam gręci περιβοητον id est peruulgatum dicũt. Recte ergo
|Varillus in sextum|inuehitur fictum populum & uirum obsce
num q obscenitate ipa ac lasciuis apud Domitianú magnus fuit
unde Martialis in .v. Sexte palatine cultor facũde mineruę
Ingenio frueris qui propiore dei Nam tibi nascentes domini
cognoscere curas. & secreta ducis pectora nosse licet. erat & Cau
sidicus eodem Martiale teste cum ait Causas inquis agam Cice

rone diſertius ipſo: Atq; erit in triplici par in nemo foro: & ſe
pe de eo meminit hunc Iuuenalis|Ceuentem dicit id eſt apte ſe
motātem ad pedicatoris officium: duo enim uerba ſunt quorum
alterum ad mulieres ut eſt criſſare hoc eſt motare ſe dum uiro iú
gitur unde Martialis ſcire cupis quo caſta modo matrona lo
quaris núquit cum criſſaſ blandior eſſe poteſ alterum ad pueros
pertinet ut cęuere. quod diximus unde idem Martialis Sed pe
dicaris Sed pulchre neuole ceues iam iam tu priores Neuole uí
cis aue Fuit enim Varillus neuolꝰ ſiue alius ſic appellatus qui
pędicatori incuruabatur nam uarum curuum dicimus αβαρω
quod eſt grauo uel premo Martialis incuruabat hylan poſito ty
rinthius arcu nec obſtat quod quidam Sippum per Plutarcum
intelligi ait. nam ſemper per hos omnes ſimiles poeta intelli
git Damnat etiam eos qui cum ſint ipſi laſciuiſſimi laſciuos ta
men inſectantur nam dicit Loripedem rectus derideat Ethio
pem albus QVale illud ē Martialis ſic niger in pratis errat cum
forte Caiſtri inter ledęos ridetur coruus bolores nam quod ang
uium more incederent Indi & numide aliqui. nec id Iuuenalis
reſpexit. ſtulte ergo interpretatur amicus|QVis tulerit Grace
hos|Gracchum & tiberium ſignificant quia ciuitatis ſtatum con
uellere conati ſunt Et in tribunatu inuitis patribus cum uellēt
conſiſtere ab incurſu plebis fuerunt interfecti uel teſte Liuio
ab optimatibus de quibus Valerius lib. i. &. vi. ubi eorum cada
uera iacuiſſe inquit inſepulta quin etiam L. Equitiꝰ qui ſe fili
um tiberii ſimulauit magna extitit cauſa in populo ſeditionis:
ut idē Valerius ſcribit lib. viiii. cum de ui & ſeditione pertrac
taret: hi ergo ſi ſeditioſos damnarent cum ipſi ſeditioſiſſimi fue
rint nequaq̄ eſſent ferendi nec minus ſi |Fur|aliquis |Verrem|
de quo Cicero in uerrinis & cuiꝰ hiſtoria notiſſima eſt detracta
ret uel ſi homicida aliquis |Milonem| accuſaret intollerabile
eſſet hic enim. p. clodium uia Appia ad bouillas occidit deinde
iuditio damnatus in exilium actus eſt de quo Iuuius loquitur:
Et eum Cicero nobili oratione defendit|Clodius accuſat mecb
os. p. Clodius improbe inqt faceret ſi adulteros accuſaret. cum
ipſe ut huius tradit accuſatus qꝑ in habitu mulieris in ſacrarium
in quod uirum nefas eſt intraſſet: & uxorem metelli pontificis
ſtupraſſet abſoluꝰ eſt QVin & Suetoniꝰ ait in uita Iulii Cęſariſ

Incornelię autem locum Pompęiam duxit. Q. Pompęii filiam: L. Syllę neptem cum qua deinde diuortium fecit adulteratam opinatus a. p. Clodio quem inter publicas Cerimonias penetrasse ad eam muliebri ueste tam constans fama erat ut Senatq; questionem de pollutis sacris fecerit: & infra. P. Dodium Pompeię uxoris sue adulterum testis citatus negauit se quicq̃ comperisse interrogatus cur repudiasset quoniam inquit meos tam suspitione q̃ crimine iudico carere oportere| Catilina Cethegum| Liuiq tradit. L. Catilinam bis repulsam in petitione cõsulatus passum cum lentulo pretore Cethego & pluribus aliis coniurasse de cę de consulum & Senatus incendiisq; urbis & opprimenda re. P. Exercituq; in hetruria comparato eam cõiurationem industria. M. Tully Ciceronis ereptam fuisse catilinã urbe pulsum & de reliquis coniuratis supplicium fuisse sumptum Cum ergo in eodem scelere fuerit indecens esset si Catilina Cethegum accusaret| In tabulam Syllę si dicant discipuli tres. L| Sylla crudelissimus .iiii. legiones de parte marii suam fidem secutas interfici & in Tyberim mergi iussit capita proscriptorum mandere oculis postquam ore non licebat Sed nec quidem cineribus Marii pepercit: quos de sepulchris erutos in alueum Tyberis sparsit: & alia quę ualerius narrat| In tabulam| igitur proscriptorum intelligamus. fuerunt enim sicut ab eodem ualerio libro nono traditur quatuor milia & octingenti interempti ac in statua uel tabula ne tantum facinus memoria deleretur depicti ait enim quatuor milia & octingentos prę dire proscriptionis edicto iugulatos in tabulas per scripturam rettulit ne memoria tam preclare rei diluueretur hos| autem discipulos| quidam lepidum. M. Antonium & Octauium apud Bononiam coniuratos tradunt & syllę similes fuisse in crudelitate commemorant quod p Suetonium de crudelitate Augusti patet Inita enim cum Antonio & lepido societate in splẽdidissimum quẽq; captiuum non sine uerborum contumelia seuiit ut quidem suppliciter uni sepulturam precanti respondisse dicatur iam istam in uolucrum potestate fore alios patrem & filios pro uita rogantes sortiri uel dimicare iussisse uel alterutrum concederetur ac spectasse utrunq; morientes & ante in uita Iulii Cęs. dixerat Suetonius simul spe nouę dissentionis que per. M. lepidum mouebatur Romam pro

pe redit & ſic ſeditioſum oſtendit De. M. uero Antonio q̄ ſedi
tioſus fuerit Plutarchus & alii oſtendunt ne longior fiam Sed
nec diſplicet. M. Craſſum Cn. Pompeium & Iulium Cęſarem in
telligi qui omneſ in ciuili diſcordia Syllam ut diſcipuli præcep
torem imitati ſunt. QVin & Cn. Pompeius teſte Suetonio de ui
ris illuſtribus ſub Sylla militauit Erit ergo ſenſus ſic iuſta bel
la Syllę & ciuium preſcriptionem detractarent que uitia ipſi
quoq; incurrerũt tales eſſẽt QValis erat & c. ſuñ & idẽ Suetonio
in uita Iulii Cęſ. & ſtatuas inqt. l. Sille. a populo diſiectas repo
ſuit nõ ſolũ igit̃ ñ ꝺtractauit q̄ Silla fecit uel appbauit & defẽ
dit Verior tamen ſenſus erit intelligere. L. Catilinam qui teſte
Appiano Syllę familiaris olim & amicus ſeditione plenus tyrã
nidis illius imitator fuit. & ſubdit Appianus induxiſſe eum po
pulares quoſdam & hoſpites & ſeruos quorum primores fuere
Cornelius Lentulus & Cethegus. Erãt enim hi ea tempeſtate
prętores in urbe. & paulo poſt ait Appianuſ Lentulum ſępenu
mero affirmaſſe tres ei cornelioꝝ familia Romanis futuros pri
cipeſ ex his cinnam & ſyllã prius extitiſſe ſe tertium Sybillinis
libris declarari. Tres ergo diſcipuli. L. Catellina Cor. Lentu
lus & Cethegus fuere. i. imitatores. Hic enim. L. Catilina glo
riæ & generis ſplendore pręcellens temeritate notiſſimus Ado
leſcentem filium ob Aureliæ Oreſtillæ amorem interfeciſſe di
citur cum mulier ſuperſtite filio nuptias eius recuſaret. pariter
ut ait Appianus ex ambitione ad inopiam redactus cum a po
tentibus quibuſdam uiris mulieribuſq; obſeruaretur ad conſula
tum petendum acceſſerat quaſi ab illo ad tyrannidem paraturuſ
aditum ſed cum eligi ſe cito ſperauiſſet ob huiuſmodi ſuſpitõm
repulſus eſt & Ciceroni cõſulatus eius delegatur uiro pręcipua
eloquentia & oratoriis artibus ornato Ob id Catilina eos imp
bans a quibus conſul eſſet deſignatus in ignobilitatem Cicero
nis inuectus nouum hominem Ciceronẽ appellat ſic enim eos
qui a ſeipſis nulla maioꝝ dignitate claruere romãi ſolẽt noiare
hoſpitalitatem præterea urbis irridens inquilinum eum nomi
nat quo uerbo dicuntur hii alienas ædes incolunt. Ipſe uero
hac ex cauſa rem publicam fere omnem penitꝰ euertit ita ut mi
nime ad monarchiam aut magnũ aliquid emergeret: uel litibuſ
repleretur & inuidia pecunias quippe a pleriſq; mulieribus un

dicq; 9quirens quæ uiros ipso in tumultu occisum iri putauerāt cum nō nullis senatorii ordinis equitibusq; iure iurādo 9uenit. induxit & populares quosdam & hospites & seruos. non immeri to igiē d ipo catilina deq; aliis duob9 pcipuis quos supra dixī 9 loqē hi ergo simili inuoluti uitio si hec dānauerint tales erūt| q̄lis erat| adulter QVidam adulterq; claudium intelligunt qui ut Sueto. est auctor infatis sibi esse iactauit omnia impudica sed non impunita matrimonia cuius mater solita est dicere se portē tum ros genuisse non absumptum a natura propterea q;| reuoca rat| Iuuenalem dixisse cum tamen ipse profusissime libidinis in fæminas esset antea enim augustus legem d adulteriis sanxerat Claudius| reuocauit | Iulias præterea alteram drusi Alteram Germanici filiam accusatas in certo crimine Nemine defendē te occidit quibusdam quoniam de Iulia meminit| Adulter| au gustus uidetur intelligendus quem pollutum adulterii s adeo Suetonius scribit ut eum dixisse scribat Non refert ubi & in qua arrigas| Tragico autem concubitu| non tam dixit quia li uiam Drusillam matrimonio Tiberii Neronis equidem preg nantem abduxit dilexitq; :ac probauit unice ac perseueranter q̄ quia cum filia concubuit unde Suetonius in caligula inquit pre dicabat autem matrem suam ex incesto quod Augustus cum Iulia filia adiuisset procreatam &| Leges reuocarat amaras| ideo dixi sset quoniam eodem teste de adulteriis legem sanxit & retracta uit| amaras quia Iuliam filiam & neptem omnibus probris con taminatas relegauit & subdit Suetonius filię relegate de qua ta men necanda deliberauerat usum uini omnemq; delicatiorem| cultum ademit neq; adiri a quoq̄ libero seruoq; nisi se consulto permisit &| ita ueneri martiq; timēdas| quasi ambrosię nectarisq; usus denegaretur fabula autem nota est quemadmodum Mars & uenus sole manifestante in adulterio deprehensi a uulcano sunt ideo suo proposito poeta accōmodat| Et cum tot abortiuis fæcundam iulia uuluam| Nec desunt qui Iuliam filiam augusti intelligi probent. quia ut idem Suetonius ait. Ex scribonia Iu liam : Ex Liuia nihil liberorum tulit cum maxime cuperet infans qui concæptus erat immaturus est editus uolunt igitur filios Iuliæ nepotes huic infāti ac similes intelligi| patruo|. i.

infanti siquidem Augusti filius erat sicut Iulia pro auuculo po
situm tradunt Alii uero in macrobii sententiam magis currunt
Nam cum libro de saturnalibus de Augusto & Iulia filia loque
retur Idem inquit cum ad nepotum turbam similitudinemq; re
spexerat qua repręsentabatur Agrippa dubitare de pudicitia
filię erubescebat: & subdit cum grauem amicum audisset Iulia
suadentem melius facturam si se componeret ad exempla pater
nę frugalitatis: Ait ille obliuiscitur Cæsarem se esse ego memi
ni cæsaris filiam cumq; conscii flagitiorum mirarentur quomo
do Agrippæ filios pareret quæ tam uulgo potestatem corporis
sui faceret: Ait nunq̃ nisi plena naui tollo uectorem Hæc Ma
crobius Nanq; hæc Iulia Marcello nupserat: QVo mortuo. M.
Agrippæ nuptui data est. deinde Tyberio priuigno suo: Vnde
Suetonius in uita tyberii comperit deinde Iuliam uxorem ob
libidines atq; adulteria damnatam repudiumq; ei suo nomine
Augusti auctoritate remissum | Patruo ergo. i. | agrippæ nó qui
dem uiro ipsius Iuliæ sed filio. Nam nepos Agrippa & Iuliæ
filius unacum Tiberio marito Iuliæ ab Augusto adoptatus est
QVare Suetonius ait. Tertium nepotem Agrippam simulq; pri
uignum Tyberium adoptauit. Iure igitur adoptionis Agrip
pa patruus erat filiis qui nascebantur ex Iulia matre & Tybe
rio fratre suo adoptiuo uel nati putabantur hæc illi uolút Sed
quantum ego sentio tacite Domitianum notat hac historiæ si
militudine: qui ut Plinius in epistolis est autor fratris filiam
incæstu non solum polluit uerum occidit: Nam uidua ab
orto periit et Suetonius ait in ipsius uita fratris filiam
adhuc uirginem oblatam in matrimonium sibi cum deuictus
Domitię nuptiis pertinacissime recusasset: non multo post alii
collocatam ultro corrupit & quidem uiuo etiam tum Tito mox
patre ac uiro orbatam ardentissime palamq; dilexit: ut etiam cau
sa mortis extiterit coactę concęptum a se abigẽ: Ideoq; nomen
adulteri Iuuenalis tacet & nuper dicit ne palam in principem
inuehi uideatur | Tragico quia | cum filia fratris | Leges timen
das | fecerat enim leges contra adulteros. Vnde Martialis de
Domitiano ait: Sancta ducis summi prohibet censura uetatq;
Męchari gaude ʒoile non futuis Et Suetonius ait incęsta uesta
lium uirginum a patre suo quoq; & fratre neglecta Varie ac se

uere coercuit priora capituli supplico posteriora iure ueteri & subdit Corneliam Maximillam absolutam deinde repetitam atq; conuinctam defodi imperauit stupratoresq; uirginis in Comitio ad necem cedi: propter qđ ueneri & marti|nuibus|timendas|magis dixit. Ita Domitianus inquit leges fecit|cum|id est q̃uis|Iulia|neptis sua. nam teste Suetonio in Domitiano Iulia dicta est de qua etiam Martialis in epigrammata Nascere Dardaneo. li. vi. loquitur|abortiuis|quia cõceptum abigere coacta est| Patruo similes. i. Domitiano patruo sibi Iulię cum esset frater Titi patris ipsius Iulię| Scauros fictos|hoc est reuerentes M. Emilium Scaurum censorem quem libro sexto Valerius inter principes ciuitatis annumerat: & libro viii. principẽ curiæ patrq; conscriptq; uocat: De quo cẽsore Suetonius de uiris illustribus inquit censor uiam emyliam strauit pontem ęmylium fecit: tantũq; auctoritate potuit ut Picenum cõtra Gracchum armaret. ait igitur| Vitia ultima|in prȩcipiti uitiorum existentes ut Varillus|Iure & merito|qa fictos hoc est non sicut. Cn. Domitius qui. M. Scaurum in iuditium populi deuocauit ut ob trectatione uiri amplissimi sicut Valerius ait incrementum claritatis haberet. Domitius enim iniuste & immerito Scaurum uerum contempsit: simili modo Valerius Tr. Pl. immerito ip̃m arguit q; socios & latium ad arma coegisset Ip̃e ergo apud populum ut in libro de uiris illustribus traditur inquit Varius Veronensis Emilium Scaurum egit sotios ad arma egisse Scaurus negat utri potius credendum putatis & sic historiam notauit. |Lauronia|banc matrem. P Ebutii per quem bacchanalia detecta sunt fuisse legi. Sed in quibusdam coditibus Liui duronia non Lauronia scriptum est & ita in codice uetustissimo Iuuenalis Duronia nõ Lauronia legitur. Mar. tñ de lauronia loquitur cum ait Allegat & nostrum retinet Lauronia seruum. quidam codices habent Letinia banc Lauroniam ab oppido dictã asserũt Vnde Salustius. Ea die uerres a Lauronia paulum aberat sub cuius nomine Domitianũ timẽs eãdẽ Cornelią maximillã intelligit q̃ multa aduersꝰ põtifices dixit a domitiano ut plinius ẽ autor missos ut đfodiẽdã necãdãq; curarent illa nunc ad uestã núc ad cęteros deos manꝰ tẽdẽs multa ſ3 hoc frę̃ntissime clamitabat Me Cæsar incestam puta quam sacra facientem uicit triumpha

uit blandiens hæc an irridens ex fiducia ſui an ex cõtentu p̃n cipis dixerit dubium eſt: dixit donec ad ſupplitium neſcio an innocens certe tanq̃ nocens ducta eſt a ſimili ergo deridentem lauroniam facit Iuuenalis: et ante dixerat idem Plinius: Cum defodere eam uiuam concupiſſet atq; illuſtrari ſeculum ſuum ei uſmodi exẽplo arbitraretur abſentem inauditamq; damnauit inceſti. ſolent enim a Satiris ſepe nomina mutari & alia p̃ aliis poni. Vnde horatius in epodo canidiam pro gratidia poſuit ue nefica: ne aperte loquendo odium illius contraheret: qđ Acro aſſeruit et poeta in prima ſatyra dixit| Nulli grauis erit percuſ ſus achilles. lex iulia| quam Iulius Cæſar Auguſtus ſanxit con tra adulteros ut eſt apud Suetonium de qua Hora: iiii: odaꝛ. Mos & leges inquit maculoſum edomuit nefas ubi Porphirio ait eleganter uidetur eam legem ſignificare quam de adulteriis cohercendis ſanxit Martialis quoq; ait libro vi. q̃ nubis pro culeia concubino & mæchum modo tu facis maritum. Ne lex Iulia te notare poſſit Non nubis proculeia ſed futueris| Habe at iam Roma pudorem: Tertius e cẽlo cecidit Cato| pudeat in quit Romanos ante tantum cenſoris conſpectum peccare qui tanq̃ tertius Cato e cælo cecidiſſe uidetur: Duos enim Catones Iuuenalis fuiſſe ſignificat: Cenſorinum auum & Vticenſem ne potem licet plures Catones. A. Gelius tradat: ſed hos tantum dignos auum uel proauum & nepotem plurimi aſſerunt. Solinꝰ enim de mirabilibus mundi libro primo inquit Cato octogeſi mo exacto anno ex filia Salonis Clientis ſui auum Vticenſis Catonis p̃creauit. & infra cato princeps portiæ gẽtis: Senator optimus orator optimus & optimus imperator & alibi Cato uti cenſis unum ex tribunatu militũ philoſophum ex curia legati one Romã aduexit profeſſꝰ plurimũ ſe eo facto ſenatui & po pulo contuliſſe q̃uis proauus eius ſæpiſſime cenſuiſſet græcos urbe pellendos. Valerius autem libro tertio progenitores Ca tonis de ciuitate Tuſculana fuiſſe & quidem ignobiles comme morat ſed p̃ incrementa uirtutũ nomẽ Romæ nobiliſſimũ con ſecutos. Idem Plutarchus ait Adiungitq; principio non Cato nem ſed priſcum fuiſſe uocitatum. Conſequenti autem tempore Cato ei cognomentum uirtutis extitiſſe nã Romani eũ in quo multarum rerum uſus ac experiẽtia ſit Catonem nominant hęc

in catoni ſuita dicit & merito. per Catonem enim primum ut li
bro octauo capitulo de induſtria dixit Monumenta litterarum
ornata ſunt diſciplina militaris adiuta Senatus maieſtas aucta
familia propagata Cato etiam poſterior maximum urbis noſtrę
decus fuit. de quo Auguſtinus inquit q̃to magis gloriam fugie
bat tanto magis ipſum gloria ſequebatur. Et libro. vi. Valerio
inquit certe nó eſt plus libertas ſine Catone q̃ cato ſine liber
tate Idem ſenecas in libro q̃ in ſapientem non cadit turbatio
dixit. Neq; Cato poſt libertatem uixit neq; libertas poſt Ca
tonem. nam teſte Valerio cum ipſe eſſet cenſor & iudex tabulas
Cn. Pompei laudationem illius ſenatoris continentes de quæ
ſtione ſubmouit lege qua erat ne ſenatoribus tali auxilio uti li
ceret. Nam dicebat lex Romana nemini nobilium ſenatorem
in cauſa criminis licere defendere: neq; alius cótra pompeium
hoc auſus fuiſſet At Cato nó audatia ſed fiducia libertatis nite
batur habere. ergo mira reuerentia & obſeruatio erga Catonem
a populo eſt habita adeo ut cum theatrum ſemel intraſſet ubi lu
di florales fiebant mulieresq; nudari ſolebant ipſius p̃ſentiã
ac cenſuram ueriti a ludis deſtiterint qđ aduertens Fauonius
Catoni amiciſſimus ludos impediri ipſius preſentia ſignificauit
per hęc uerba quę Valerius Martialis uerſibus ſuis inſeruit.
Noſſes iocoſæ dulce cum ſacrum floræ feſtoſq; luſus & licentiã
uulgi cum in theatrum Cato Seuere Veniſti An ideo tantum ue
neras ut exires. Plinius quoq; in epiſtolis illius obſeruantiam
ſcribit. Ait enim ueniam ad cænam ſed iam non paciſcor expe
dita ſit pareã Socraticis tamen ſermonibus abundet in his quo
q; teneat modum erunt officia antelucana in quæ incidere im
pune ne Catoni quidem licuit. QVem tamẽ. C. Cæſar ita repre
hendit ut laudet. Deſcribit enim eos quibus obuius fuerit cum
caput ebrii retexiſſent erubuiſſe deinde adiicit putares non ab
illis Catonem ſed illos a Catone deprehenſos. Potuit ne plus
auctoritatis tribui Catoni q̃ ſi ebrius quoq; tã uenerabilis erat
Martialis quoq; ad Plinium ait: Tum me uel rigidi legant cato
nes. Itaq; cum honeſtiſſimi morum cenſores illi duo catones fu
erit merito tertiú catóem hunc cẽſorem illis ſimilem p Ironiã
/Lauronia/uocat. QVẽ pfecto criſpinú fuiſſe colligere poſſumꝰ
ex hoc qđ ait hirſuto ſpirãt opobalſama collo: ſp. n. unguẽtis aſ
perſus erat. quare in Satyra/Ecce iterum/inquit/Et matutino

ſudans Criſpinus amomo: quantum uix redolēt duo funera| & ſic illius laſciuiam oſtendit| Scantinia de hac lege Suetonius in Domitiano meminit dicens quoſdam ex utroq; ordine lege ſcantinia condēnauit licet & coccinatū puerulū ipſe haberet Cicero etiā p milone tāgit. ſcātiniā uero legē hinc dictā produnt q; ea C. Scantinius damnatus eſt nam ut lib. vi. Valerius ſcriptum reliquit. C. Scātinius Tribunus plebis exiſtens filio Claudii Marcelli uim inferre auſus eſt qđ cum pater cognoſceret iudicibus accuſauit: Cui tribunus ſe cogi non poſſe q; ſacroſanctā poteſtatem haberet reſpōdit & ob id tribunitium auxilium implorauit Sed obſeruandam pudicitiam tribuni intercedere pro ipſo negarunt Itaq; ſcantinius citatus uno teſte qui tentatus erat reus damnatus eſt: & conſtat iuuenem tentatum in roſtra productum in terram de fixo uultu perſeuerāter tacuiſſe & uerecundo ſilentio in ultionem ſuam plurimum ualuiſſe pediconibus enim nulla olim pēna cōſtituta ſed poſt fuit. x. millium erat ergo qui hanc legem ſcantinium feciſſe aſſerit.| Tedia non lambit cluuiam nec flora catillā| Laſciuiſſimas meretrices fuiſſe legi ut tedia ab oppido tedio. & cluuia ab acluuia ubi obſeſſus fuit Sertorius Catilla a catina ſicilię. de qua martialis loquit. pro quibus omnes ſimiles intelligit: ſed inquit non adeo monſtroſum cōcubitum perpetraſſe ut altera alteram haberet Si ergo meretrices a tali concubitu abſtinent longe magis reliquæ mulieres: Sed contrarium oſtendit Valerius Martialis ad Baſſam ſcribens ait enim q; nunq̄ Maribꝰ iunctā te baſſa uidebam QVodq; tibi mæchum fabula nulla dabat: Omnis & offitiū circa te ſemper obibat Turba tui ſexus non adeunte uiro eſſe uideberis fateor Lucretia nobis. Sed tu pro facinꝰ baſſa fututor eras Inter ſe geminos audes committere cunnos Mentiturq; uirum prodigioſa uenus: Cōmenta eſt dignum thebano enigmate monſtrum: Hic ubi uir non ſit ut ſit adulterium ¦Mirorq; uehemēter hoc muliebre uitium Iuuenali fuiſſe incognitum: Sed forte honeſtatis gratia preteriit uel lauronię hoc eſt Corneliæ Maximillæ ueſtali incognitum facit Philenis etiam teſte Martiali Vndenas in die uorabat puellas neq; enim de lingēda aut lambenda loquitur mentula nanq; hoc uitium magis latet. |Hiſpo ſubit Iuuenes & morbo pallet utroq; |Nō ſolū inqt q a gūt ueꝝ etiā q patiūt pallorē cōtrahunt. hiſponē uero cū eſſet

censor pro omnibus posuit qui prę se ferre honestatem debēt. quid igitur de lasciuis existimandum est quando censores talia uitia incurrunt ꝙ uero hispo cēsor fuerit Plinius nepos in epistolis ostendit cum inquit censuit Bebius macer cōsul designatus lege repetundarum bassum teneri. Cepio hispo salua dignitate iudices dandos errant qui hisippum intelligunt ꝺ quo plutarchus loquatur | Nunquid nos agimus causas | Neq; putemus historias Iuuenali fuisse incognitas in quibus est prestātissimꝰ QVando & Valerius Max. Amesiam & Aphroniam ac Hortensiam mulierem contra conditionem naturę femineę & stolam id est ornamentum uerecundię in foro et in iuditiis fuisse uersatas ostendit. Sed ipsi lauronię neq; fuisse hoc manifestum. nā nil attinet feminas egyptias dicere quæ teste Herodoto negotiantur cauponanturq; & institoriis operibus uacant | Luctantē pauce | Naso. n. poeta in epistolis Helenam aliquando palestrā exercuisse ostendit dicens more tue gentis nitida dum nuda palestra ludis. Et es nudis femina mixta uiris | Colyphia | autem tam greci q̄ latini pro cibo quo luctatores utebantur posuere. | Vos lanam trahitis | Taceo ægyptios uiros intra domum texētes & alios teste herodoto uillum subtegminis desuper tramantes. QVid ꝙ Claudianus poeta in Eutropium scribens uerū qꝺ Iuuenalis fingit uiros facere oñdit cū inqt Tu potes alterius studiis hęrere mineruæ Tutelas non tela pati tu stamina nosse. Tu segnes operum sollers urgere puellas. & uinctam dominæ pēsis inuoluere lanam | Penelope melius | QVæ textrix in expectando ulysse traditur. unde ouidius in epistolis. Lassaret uiduas pendula tela manus. Et quæ tantum lanas non sinat esse rudes | Arachne | nam gręce αραχνη & aranea. iiii. Georg. Virgilius protulit ut in foribus suspendit aranea casses Seruius quoq; Araneum genere masculino ab antiquis dictum asserit Hęc teste ouidio meth. sexto. uirgo fuit e lydia lanificii peritissima. QVę cum Mineruę in artificio se pręponeret ab illa in uermem conuersa fuit qui telam intexere & super eā ascendere descendereq; consueuit Ideoq; gręci ab αραρω qꝺ est ascēdo deducunt. aliquando etiam per. g. ante. n. scribitur | Pellex | si pro ipsa Arachne intelligatē. expōamus quasi pellex ob inuidiā & ē ordo | torq̄tis meliꝰ & leuiꝰ penelope | & tale | stamē facitis q̄ le arachne pellex hoc est quam exosa est q̄si pellicē ip̄a minerua nam non fuit pellex que mulierem significat cum eo qui uxorē

Causidiæ mulieres

Luctatrices mulieres

Colyphium

Testores

Arachne

habet rem habentē quæ græce παλλακυ dicitur magis tñ hæ
ret si d̄ philometa legat̄ q̄ a Tereo uim passa marito ꝓgnes illiꝰ
scelera mãifestauit tela ĩ codicibꝰ arboꝝ fcã ut late ouidiꝰ libro
metha. scripsit nõnulli uolũt | pellex | in genere dictũ .i. aliq̄ q̄
olim pellex fuit Nam horrida effecta expelli domo consueuit
& misero codice seu sedili residens dure lanam trahere ab ege
state cogitur. | Hyster liberto | P. Attellius hister d̄ quo Corne
lius tacitus meminit dicẽs Claudius scripsit. P. Atellio Histro
qui Pannoniam pręsidebat legionem erat & eques Romanus.
Hunc Suetonius in uitellio tangit cum inquit Sed & equitem
Romanum proclamantem cum raperetur ad penam hęres meus
est exhiberi testamenti tabulas coegit utq; legit cohęredẽ liber
tum eiꝰ ascriptum in uulgari cum Libreto imperauit Mulcitia
uestes a mulcendo dictæ ꝙ corpus demulcent. C. Cæsar galli
cula ueste muliebri iura reddisse traditur | Cretice | Creticum
eundem Crispinũ intelligo qui uarias uestes semper sumebat
Vnde Martialis. Dum mutat cultus induiturq; nouos. Creticꝰ
enim iudicantem & arguentem significat & a κρισῖσ quod
iudicium est dicitur quare seruius libro. xi. de Pylumno dixit
quos ipsa decus dedit Orithiya Cretici culpant hoc loco Virgi
lium At amicus a creta insula dici creticum uult tanq̄ minoem
aut rhadamantum legum latores & non a crisis. Ignarus Iotan
dichronum esse & longam ac breuẽ | Procula & poluica | nomina
sũt meretricum | labulla | hæc clunici cocte filia fuit Moecha au
tem ideo dicta quia relicto uiro suo cletum quendam sequebat̄.
qd̄ Martialis ostendit libro. iiii. dicens coctæ filia clunici la
bulla Deserto sequeris cletum marito & donas & amas εχqσασ
ωτοσ | Suus etiã calphurnia | hoc dicit cõcedo damnetur ad
ulterii Labulla nec minus Calphurnia que pellex fuit De qua
Cornelius tacitus libro. xi. Narcyssus duas pellices quarũ uis
corporis maxime insueuerat largitione ac promissis & uxore d̄
iecta plus potentia eas tentando pertulit dilationem subire ex
in calphurnia id pellici nomen &. xii. libro calphurnia inquit
illustris femina pręuenitur quia formam eius laudauerat prin
ceps & alibi Iuniam & Calphurniam feminas illustres sædibus
patriis reddidit fuit & alia Lutii pisonis filia Cæsaris uxor de
qua meminit Suetoniꝰ in Iulio Cæsare & calphurnia uxor ima
ginata est collabi fastigium domus maritumq; ingremio suo
confodi sed de ea non hic loquitur alii Corphinia ab oppido

corphinio denominant. hęe igitur adulterii nónunq̃ damnatæ huiusmodi uestem mulieribꝰ ne dum uiris indignam sumere uererentur Hieronimus enim in deuteronomio scribit Nó induetur mulier ueste uirili nec uir utetur ueste fæminali abominabilis est apud deum qui facit hæc & sic Crispinum timens cretici nomen tangit togam eĩm sumebant moechę adulterii dãnatę sicut Porphyrio in sermonibus horatii testatur | Dedit hanc cotagio | QVare illud Claudiani est decus eunuchi scelus est exẽpla creantur | Redimicula | sumunt Othonem notat unde in illius uita Suetonius Munditiarum inquit pene muliebrium uulso corpore galericeo capite propter raritatem capillorum adoptato & annexo ut nemo dinosceret. & subdit sacra etiam Isidis sępe in lintea relligiosaq; ueste per palam celebrasse per quę factum putem ut mors eius minime congruens uitæ maiore miraculo fuerit. | Atq; bonam tenere placãt abdomine porcæ | hoc magis ostendit de Othone intelligendum quando eandem bonam deam ægiptii isidem uoluere. Ait enim Eusebius de ægyptiaca theologia. QVod ergo ceres apud græcos est Isis apud Egiptios & Rursus Bona dea & antea dixerat cælestis aũt atq; terrestris telluris uirtutem Isim appellarunt. Isis enim gręce ęquale ẽ uñ iustitia oritur cælestem uirtutem lunam esse asserũt terrestrem uero hãc frugum procreatricem quam habitamus sed quam profecto bonam deam Iuuenalis intelligat in cuius sacra uiros intrare nefas esset & uinum illi sacraretur ac porca apud Lactantium satis patet & Macrobium de saturnalibus ait enim lib. i. circa finem Lactantius de institutione Diuina faunus inlatio qui & saturno auo nefaria sacra instituit. & picum patrem inter deos honorauit & sororem suam Sentam faunam eandemq; coniugem consecrauit. QVam. C. Bassus fatuam nominatam tradit. qđ mulieribus fata canere consueuisset ut Faunus uiris. Eandẽ Varro scribit tantæ pudicitiæ fuisse ut nemo illam quoad uixerit prætet uirum suum mas uiderit nec nomen eius audierit iccirco illi in operto mulieres sacrificãt & bonam deam nominãt Et Crispus Clodius in eo libro quem gręce scripsit dicit Fauni hanc uxorem fuisse. quę quia contra morẽ decusq; regium clam uini ollam biberat & ebria facta erat uirgis myrteis ad mortẽ usq; a uiro cæsam. Post uero cum eum sui facti pæniteret ac desiderium eius ferre non posset diurnum illi honorem detulisse Iccirco in sacris eius obuolutam uini amphoram poni

Macrobius uero de ſaturnalibus cū de Maio mēſe loqueretur inquit Autor eſt Cornelius labeo huic Maię. i. terrę ędem kl. Maiis dedicatam ſub nomine bonę deæ & eandem eſſe bonam deam & terram & ex ipſo ritu ſacrorum doceri poſſe confirmat hanc eandem bonam faunāq; & fatuam & opē pontificum libris indagari Bonāq; omnium nobis aduictum bonorum cauſa ē faunam q̄ omni uſui animantium fauet opem q̄ ipſius auxilio conſtat Fatuam a fando q̄d ut ſupra diximus infātes partu editi nō prius uocem edunt q̄ attigerint terram & paulo poſt porca ei diuinam rem fieri quia ſegetem quā ceres mortalibus tribuit porca depaſta eſt & antedixerat hinc etiā colligūt q̄ ſus pregnans ei mactabat quæ eſt hoſtia proprie terre & ſubdit alii fauni filiam dicunt obſtitiſſeq; uoluntati patris in amorē ſuum lapſi adeo ut uirga myrtea ab eo uerberaretur cum deſiderio patris ne uino quidem ab eodem preſſa ceſſiſſet tranſfiguraſſe ſe tamen in ſerpentem pater creditur & coiſſe cum filia: horum omnium hæc proferuntur inditia q̄ uirga myrtea in tēplo haberi nefas ſit q̄ ſuper caput eius extendatur uitis qua maxime cauſa pater decipere tentauit q̄ uinum in templo eius nō ſuo nomine ſolet inferri ſed uas in quo uinum inditum eſt mellarium nominetur & uinum lac nuncupetur ſerpenteſq; nec terrentes nec timētes appareant & ſequitur quam Varro Fauni filiam tradit adeo pudicam ut extra nūq̄ ſit egreſſa nec nomen eius in publico fuerit auditum nec uirum unq̄ uiderit uel a uiro uiſa ſit: propter quod nec uir templum eius ingreditur & ſic quam filiam Fauni Macrobius dicit Lactantius ſororem & coniugem aſſeruit nec obſtat quod Lactantius ollam uini uel amphoram & Macrobius mellarium inferri dicat Iuuenalis aūt magno Cratere offerri uinum ſcribat cum poete commutandorum nominū uenia data ſit apud herodotum eſt inter Boriſtenem & Hipanem ex ampeos locus ubi crater æneus. lx. amphorarum capax craſſitudine vi. digit. ex aculeis ſagittarum fabricatus. nā cum Anamas ſcytharum rex numerum ſcytharum ſcire uellet iuſſit ſingulos afferre ſagittarum aculeos propoſita morte ei qui non tuliſſet in boſtio ponti crater eſt Iſtominor a pauſania deombroti filio dedicatus QVid ſi bonam cybellem diceremus quæ in ſacris bachi cratere aureo uina fundit Propertius. Vertice turrigero iuxta dea matrona cybelle fūdet ad Ideos cymbala rauca choros ante fores templi cratere antiſtitis aureo Libatum fundens in tua ſacra merum

ſed non ei mactatur porca. ſimiliter obſtare non debet quod ce
reris Eleuſinæ ſacris impii preconis uoce ſubmouerentur ſicut
Suetonius ait cum ei non uatere ſacrificaretur| Solis ara deę ma
ribus|Cum antea ſolis mulieribus pareret unde Tybullus Sacra
bonę maribus non adeunda deę Sicut mulieribus in Italia ſacra
Herculis ut autor eſt Macrobius non erant adeunda: ꝙ Hercu
li cū boues Gerionis per agros Italię ducent ſicienti reſpondit
mulier aquam ſe non poſſe prę̄ſtare: ꝙ feminarum deę celebra
retur dies nec ex eo apparatu uiris guſtare fas eſt: propter qđ
hercules facturus ſacrum deteſtatus eſt preſentiam feminarum
& potitio & pinario ſacrorū cuſtodibus iuſſit ne mulieres inter
eſſe permitterent: ut autem hic bona dea Iſis non ſit intelligen
da Herodotus. ii. his declarans dicit apđ egyptios neꝙ dei neꝙ
deę mulierem ullam eſſe ſacerdotem. Romani igitur ęgyptios
ſecuti mares ſacerdotes Iſidi adhibuerunt: At in bonę deę ſacriſ
ſolę mulieres ſacra pagebā̄t: licet Iuuenalis ętate|more ſiniſtro|
uiri celebrarent cętera que in his afferuntur a quibuſdam uana
ſunt QValia ergo in templo bonę deę| Talia coluerunt & cetera|
ut ait Seruius orgia abuſiue ſacra liberi dicuntur que primum
apud thracas ab orpheo inſtituta ſunt a ſolis menſtruoſis cele
branda ut eo tempore quod eſt pernitioſum uiris cum ipſis ne
quaq̄ miſceantur: ſimiliterꝙ nec fas erat mares adeſſe dicēte Sta
tio in achilleide. lex procul ire mares iterat prę̄cepta uerendꝙ
Ductor in acceſſumꝙ uiris indicitur antrum Nec ſatis eſt ſtat
fine dato metuenda ſacerdos Exploratꝙ aditus nequis temera
tor oberret Incedebantꝙ ut Virgi. iiii. Georgi. ſcribit pictis
incinctę pellibus id eſt Damarum que ſunt uarii coloris & fu
riis agitatę cum tybiis & cymbalis & clamore unde ipſe Mena
des dictę ſunt αμαιρομαι quod eſt furio: quare & ipſa orgia ab
ορϒιτομαι etiam id eſt furio dicuntur & ορϒη furor eſt uel
ab ορεσι id eſt montibus in quibus agitabantur Euſebiꝙ au
tem libro de egyptiaca theologia ab ορϒη dicta aſſerit id eſt ira
quam aduerſus Iouem ceres inquit ſuſceperit ſed ſicut apud lati
nos cerimonię ita apud grę̄cos omnia ſacra orgia dicebantur hę̄c
liberi patris ſacra teſte Lactantio. lib. inſt. diuinatur. primus
orpheus induxit in grę̄tiam primuſꝙ celebrauit in monte Boe
tię Thebis ubi liber natus eſt & ſubdit ea ſacra orphica nomina
ri ſic igitur athenienſes habuiſſe compertum eſt: Ait ergo Iuue
nalis| Talia orgia|id eſt Bacchanalia athenienſes coluerunt quoſ

Batas|uocat quia conspectum hominum fugiebant &|Secreta taeda|inquit cum.n.a.mulieribus solis sacra fierent liberi: Iam |More sinistro|a uiris athenienſibus clam fiebant|Bate|.n.populi sunt in serica sub essedonibus & Aspacaris teste Ptolemeo in Geographia qui similiter conspectum hominum fugiebant dicente Virgilio ignoti facie sed noti uellere Seres Bate igitur tanquam|Bate|illi cultores athenienses nocturno tempore soliti lassare.celebrando & nimis inuocando |Cociten cecropiam|deam atheniensem proserpinam que teste Augustino.vii.de ciui.dei fecunditatem seminũ indicat hec cum esset rapta a Plutone aratra & ruralia instrumẽta cesserunt sed cum luctu publico ab atheniensibus celebraretur & fecunditas redisset pre gaudio solẽnia quedam instituta fuerunt que apud Athenienses nobilissima habita sunt cocyte autẽ uel cocytos ꝓserpina dicta est a κοκκυτω quod est ululo quia in triuiis ululata est & unum.C.detrahitur ut prima quia.o.Micro est breuis sit nam per geminum.c.apud grecos scribitur uel a loco in quo colebatur dicta est: de quo silius italicus Ast hic Lucrino mansisse uocabula quondam Coccyti & in Priapeia in fine raptam Coccytos ostreosa diuã uel dicitur αποτον κοκον id est grauo quẽ astalaphus ꝯmedisse accusauit id est tria punici mali grana nota declinari hec Cocyto sicut dido.& sic in actõ sine n debet esse.Errant quoq; qui in monte æmo Cocyto esse dicũt Alii κοκκυτα Deã lasciuie uoluerũt sũt & qui Coccyten auem ululam & nocturnam hic intelligi probẽt que κοκκυξ Græce dicitur de qua Hesiodus lib.ii.ημοσ κοκκυξ κοκκυξ δ δονοσ μ πετα λοισι ut Iuuenal.dicat illos nocturna uigilia lassare & fatigare uel superare ululam. Horatius in odis Prece qua fatigent uirgines sanctæ minus audientem carmina uestra.& deosq; in uota fatigãt sic enim loquimur.Et propertius Et de fessa choris calliopea meis Legimus præterea coccytia sacra apud Horatium in eppodo ubi Porphirio inquit sacra liberi cupidinis esse quia malefitia illa per inferna sacra fiunt ad amorem pertinere uult & liberum cupidinem quod nulli obnoxius vñ & apud Virgil.lib.i.Nate patris summi q tela typhoea temnis.& subdit Coccytia sacra dicunt que inferis diis a ueneficis fiunt inde fortasse ꝙ coccytus fluuius sit inferorum. hæc Porphirius.intelligamus igitur ut in sacris coccytes id est proserpine: que a grecis ωερσεφωνη dr & Eusebius de egyptiaca theologia: Bonam etiã deam uocat omnia ad fecunditatem

uel amorē & uoluptatē referrent ab Athenienſibus intantum
ut ſuperfluitatem & nimium luxum dea faſtidiret: nam qđ qui
dam dīt Baptę .i. molles & ebrii uel cinędi quo titulo Eupolis
& Ariſtophanes librum de medea ſcripſerunt ſomnium uidetur
& nuſq̄ apud bonos lectum eſt. poſſumus tamen dicere Batę id
eſt bi Romani tanq̄ Batę Soliti laſſare Cocyten Cecropiam ſa
cra uidelicet more Athenienſium facientes Coluerūt talia qua
lia diximus non enim ꝑpertum habeo talia ſacra a Batis fuiſſe
agitata licet triaterica abudinis celebrarent. t. Herodoto Stra
bo ait. & Sabarius phrygiorum eſt & modo neſcio quo ipſe etiā
qui matris puerę liberi patriſ comitib9 tradit ſimilia ſunt & quę
apud Thraces celebrantur QVę Cocytia & mennidia apud quos
& Orphica initium habuerunt ipſam ſane cocyn quę apud ędoni
os colitur & eius inſtrumēta memorat Eſtylus hic manibus Bó
bycam tornatam tenens digitis tactilē modulos complet ſonum
allectorem furoris. Ille ęneis urceolis tinnit rurſuſq̄ modulus
editur mugiunt ex occulto Tauriſoni mimi. Grauis tympani ſo
nitus quaſi tonitrum ſubterraneum fertur montanaq̄ habentes
inſtrumenta miniſtros liberi patris mox indicat & tibias torno
factas hęc eīm phrygiis ſimilia ut par ē: & reliqua. ergo ſequit
de Romanis Ille ſupercilium. & pingit q̄ trementes attollens
oculos eſt enim phricus qui grece φρικος dicitur quaſi inpędia
cyri xenophon QVidam inquit oculorum inferiores palpebras
quodam phrico depingentes decorem gratiſſimum in aſpectu cō
trahebant neq̄ id medicamentum ſiquis exponat laudi dandum
ex ſanguine aut felle hirundinum & ouiſ formicarum ac muſcis
tritis addemgrāda ſupercilia factum ac fuligine propter colo
rem appellatum apli Scutulata & Galbana ſcutulata ueſtes ſunt
undiq̄ ſutę: quę mulieribus q̄ maxime conuenire uidebantur:
& a. cκυτεvω quod eſt ſuo dici poſſunt quidam magis latinum
exiſtimabant per illud plinii libro. viii. dum de generib9 lanę
& ueſtium pertractat dicentis ſcutulis diuidere ueſtes gallia do
cuit. ſcutum enim & ſcuta rotundam formā ſignificat & iñ ſcutu
la diminutiuum pro ſcutella ſumitur ut lucilius teſte Priſciano
circa finem tertii dum de diminutiuis tractat libro quinto ſcu
tulam dixit ligneolam in cerebro infixit Martialis lib. xi. ſic
implet gabatas papſideſq̄ & leueſ ſcutulas cauaſq̄ lāces & inde
ſcutulata ueſtis ſcutulis diſtincta đr ferunt quoq̄ galbana ueſ
timenta mulieribus aptiſſima quę grece cαλβαvα uocantur Alii

dictam ⁊uolunt a colore galbani qui est ſub lucidus cum pallore uel a ſucco ferule herbe quo tinguntur & galbanum ille ſuccus dicitur est etiã galbanũ gummi multis medicaminibus aptũ Sue tonius autem dum de galbę cognomine loquitur: quidã inquit dictũ putant quod oppidũ hiſpanie fruſtra diu oppugnatũ illa demum galbano facibus ſuccederent alii quod in diuturna ualitudine Galbeo id eſt remediis lana inuolutis aſſidue uteretur Galli etiam pinguem Galbam uocant uel contra ꝓ exilis: Nam ſunt animalia in ęſculis naſcentia galbę appellata ⁊ Et ꝓ Iunonẽ domini iurante miniſtro ⁊ bene morem ſiniſtrum oſtendit nam ꝓ hanc deam ſolę mulieres iurabant unde tybullus. lib. iii. & ſi ꝓ q; ſuos fallax Iurauit ocellos Iunonemq; ſuam pq; ſuam uenerẽ de amica locutus non enim de famulis imitantib9 ſed miniſtro ſacrorum intelligi debet ⁊ Patici geſtamen Othonis ⁊ Nec apud Suetonium legiſſe memini Othonem ſpeculum tuliſſe licet Tor telius ita aſſerat: tamen paticum oſtendit cum inquit per hanc inſinuatus Neroni facile ſummum inter amicos locum tenuit cõ gruentia morum & ſubdit ut uero quidam tradũt conſuetudine mutui ſtupri eſt. n. Pathic9 q ſeipm ſtuprari paſſ9 ẽ a patior uel greco πατος quod paſſionem patientiãq; & perturbatónem de notat ait ergo ⁊ Tenet ſpeculum ⁊ in morem feminę cum ſe pingit & ornat ⁊ Geſtam̃ ⁊ id eſt quod gerere conſueuit nam a gerendo dicitur & tale eſt quale illud Virgilii clipeum magni geſtam̃ ab antis & pergit per Ironiam in mollitiem Othonis ⁊ Actoris arunci ⁊ ſpolium hoc eſt erat ne id ſpeculum quod ſecum in ciuili bello gerebat Otho forſitã ualida illa haſta Turni regis rutulorꝝ: q̃ ſpolium fuerat actoris Arunci uiri fortiſſimi. de quo Virgi. lib. xii. cum ſe turnus in bello contra ęnean armaſſet exin q̃ mediis ingenti annixa columnę ędibus aſtabat ualidam ui corripit haſtam actoris Arunci ſpolium quaſſatq; trementem uocifera ns nunc o nunq̃ fruſtrata uocatus haſta meos & c. Et ſic lepidiſſime per Ironiam Virgilianum illud admiſcuit ⁊ Nimirum ſummi ducis ⁊ pergit etiam Ironice in Othonem Nam poſt mortem Neronis cum ab Impatore Galba ut Suetonius ait ſperaret adoptari in filium et prelatum ſibi piſonem cerneret curauit Galbam occidere et Piſonem atq; Imperium occupare: qđ dieb9 .xcv. obtinuiſſe tradũt licet Suetoni9 dicat occaſionẽ. M. ſaluio Othoni ꝑbuit ꝑficiẽdi conata infra ſextum adoptionis diẽ nã cũ uitellio decertãſ trib9 mediocrib9 ꝑliis apđ Alpes citraq;

placentiam uictor nouissimo maximoq; apud bebriacum uicum teste Cor. tacito duabus cladibus Romanis notum infaustumq; inter Veronã & Cremonã quę nũc dicitur labina fraude supatꝰ est: quo effectum fuit ut unico ictu infra leuam padillam seipm occideret trigesimo octauo ętatis suę anno uel septimo secundũ Cor. Taci. Et ante dixerat Suetonius Ciuilia bella adeo detestatum ut memorante quodã inter epulas de cassii brutiq; exitu corruerit Nec concursuꝝ cum galba fuisse nisi ꝰfideret sine bello rẽ trãsigi posse: ideoq; hoc summũ ducem nõ decebat | Et curare cutem summi ꝰstantia ciuis | Nam ut Suetonius ait fuisse. n. traditur modicę staturę. & male pedatꝰ mundiciaꝝq; uero pene muliebrium Et Cor tacitus pisonem de Otbone loquentẽ inducit habitu ne & incessu an illo muliebri ornatu, mereretẽ imperiũ dicẽtẽ | Spolium | uictoriã ex ipo speculo quia ut Suetoniꝰ ait sperabat ante uitellii aduentum ꝓfligari plurimum posse | Campo palati bebriaci in cãpestri bello apud bebriacum | Et ꝑssum in faciẽ digitis extendere panem | Suetonius. n. refert faciẽ quottidie rasitare ac pane madido linire cõsuetum idq; instituisse a prima lanugine ne barbatꝰ unq̃ esset | QVod neq; in assyrio pharetrata semi ramis orbe | Regina. n. assyrioꝝ fuit quę a stupris nũq̃ cessauit ac teste Plinio viii. bystorię naturalis equum fuisse amatũ a Semiramide usq; in coitum Iuba autor ẽ nec erubuit filio commisceri alios uero flagitiose cõceptos exposuit impie quibus rebus cognitis ac diuulgatis ut eius infamia tolleretẽ ꝑ legẽ statuit ut inter parentes & filios nulla delata reuerẽtia ut cuiq; libitum esset liber cõcubitꝰ fieret q̃uis Iustinus nõ cõiunctã filio sed a filio interfectam cum ipsius concubitum petiisset asserat & Diodorus siculus alia & diuersa scribat: Hec eodẽ Iustino teste non contẽta acqsitos a uiro Regni terminos tueri: Ethiopiam quoq; imperio adiecit indis bellum intulit quo ꝑter illã & Alexandꝝ magnum nemo trãsiuit Mortuo autẽ Nino marito cũ filio impuberi Imperium tradere nõ esset ausa nec ipa palã tractare tãq̃ fęmine nequaq̃ parituꝝ filium se esse Nini simulauit & ꝑ femina puerum ostendit: sic magnis rebus gestis ubi inuidiam superatam putat quę sit & quẽ simulasset fatetẽ quę res admirationẽ auxit quod non modo feminas ueꝝ uiros uirtute anteiret: Tandem ut Valerius Max. est autor dum die quadam circa cultum sui corporis occupata esset & nũciaretẽ illi Babilonẽ defecisse soluta adhuc altera parte crinium protinus ad eã expug

nandā cucurrit nec prius decorem capilloꝝ redegit in ordinē q̄ tantā urbem in suā potestatē recepit QVare. Iuuenalis in Otho nem uehemētius inuehit qui romanoꝝ Imperator dū Romanis uiris omniū nationum grauissimis & fortissimis impitare certa ret: speculum in ciuili bello contra uitellium deferebat quo se ipm an bene comptus esset armatum uidebat nam ex magnitudi ne speculi se uidere poterat| Cum Sarcinā ciuilis belli| poeta di cat qđ q̄uis fęmina lasciuissima Sęmiramis nó fecit| Moesta nec Actiaca fecit cleopatra carina| Cleopatra inqt moꝝ lasciuia pstā tissima & ornatu diuitie simul & uenefitiis philtriſq; instituta q̄bus rebus nauali bello Actiaco mentem. M. Anthonii ita at traxit ut in eius uita per Leonardum arretinum traducta Plu tarchus dicat: QVo qdē in loco patefactum ē ab Antonio se neq; ducis neq; uiri cōsilio is fretum neq; oratio mentis sue 9potem esse sed ut qdem inqt amantis animam in corpore alieno uiuere tractus ē. n. a muliere q̄si in ea uiueret simulq; moueret Et añ dixerat Cleopatra qdem & tum & alias quotiens multitudini se ostēdebat sacram Isidis stolam assumebat & noua Isidis iura po pulis dabat multaq; alia memoratu digna per Cleopatram gesta Plutarchus 9memorat sed q̄uis lasciuissima 9uiuiis & uoluptati bus dedita tali tñ cultu sui corporis quali Otho nequaq̄ usa fuit ac neq; speculum gestauit cum ānum trigesimum nonum uixisset | Actiaca carina| Iunctum ē ne de alia Cleopatra intelligeremus quam temporibus Claudii Cęsaris pellicē una cum Calpburnia Cor. Tacit9 memorat. fuit & alia Cleopatra M. Anthonii & cle opatre filia Aliam amicā suam Martialis fingit lib. i. ut merse rat in nitidos se Cleopatra sinus| Aut reuerētia mense| postea q̄ Othonis uitā uisus ē damnasse Neronem uitio dare cupit qui ut inqt Suetoni9: QVotiēs hostiā tyberii deflueret aut ad Baianū sinum nauigaret dispositę p littora & ripas diuersorie tabernę parabantur insignes Ganeę & matronaꝝ institor lupas imitāti um atq; hinc inde orantium ut appelleret & paulo post ꝓfessis apud se obscenitatem cętera quoq; concessisse delicta: QVid ꝙ in uita claudii inqt meditatum edictum quo uenia daret & flatum crepitumq; uentris in 9uiuio emittēdi cum periclitatum quēdam prę pudore ex cōtinētia reperisset: ut merito nullum pudorē uer bis nullam mēsę reuerētiam habitam dicat| Turpis cybeles| cum apd Romanos ueteres nulla turpitudinis esset libertas dicēte Eusebio đ egyp. theologia Et qđ ego maxime mirari soleo q̄uis

ex uniuerso terraꝝ orbe in urbe multi cōfluāt qui res sacras pa
triis peragunt moribus nihil tñ alienum publice ciuitas imita
ta inuenit: qđ multis aliis accidisse māifestū ē ueꝝ etiā si deoꝝ
responsis alienigena quędam sacra suscepta sunt omni eiecta fa
bulaꝝ garrulitate Romanis moribus pagunt sicut matris deoꝝ
quot ānis certaminibus ex ꝯsuetudine Romanoꝝ fiunt Sacer
dos autē utriusq; sexꝯ uir & fęmina ex phrygia cōsecrat & urbē
ut solent tibiaꝝ & tympanoꝝ sonitu perlustrāt sic pie ac religi
ose Romana ciuitas turpitudine fabulaꝝ omnino reiecta deoꝝ
cerimonias pagit Ideoq; Iuuenalis querit tp̄e suo q in illis sa
cris fracta molliq; uoce ac turpiter loquerēt ac si in scenis fabu
las decātarēt sicq; deos ꝯtemnerēt QVare Suetonius in Nerone
inquit Religionum usq; quaq; cōtentor fuit | Crine senex | non
q Nero esset senex cum teste Suetonio Trigesimum & secūdū
ānuꝫ natus esset Sed q ē antistes sacroꝝ senex esse consueuit er
go tanq̄ | Senex | phano deditus | Rarum ac memorabile quia ut
idem Suetonius ait. epulas e medio die ad mediam noctem pro
trahebat refotus sopitis calidis piscinis ac tempore estiuo niua
tis | Phrygio quos tempꝯ erat | licet non excesserit. xxxii. ānum
tñ inqt quia antistes ē abscindere sibi debet genitalia. non enī
omnes abscindebāt Sed maiores quod in Satyra. ii. lib. | Credo
pudicitiam | etiam tangit dicēs Ecce furentis Bellonę matrisq;
deum Chorus intrat & ingēs Semiuir obscęno facies reuerenda
minori Mollia q rapta secuit genitalia testa. QVamuis Ouidius
fastoꝝ omnes abscindere ostendere uideat: ut mollesq; ministri
cędunt iactatis uilia membra comis Et neq; ferro Sed lapideo
cultro se excastrabant: Nota autē est fabula Atys pueri phrigy
a cybele casto amore dilecti cui iniunxit ut purus perseueraret
sed amore uictus in mympha Sagaritide corruptus est quam ob
rem irata dea in furias cōuersus per summa dyndymi mōtis phry
gię discurrens arrepto lapideo cultro se ipsum excastrauit dicē
te Ouidio fastoꝝ lib. iiii. Ille etiā saxo corpus laniauit acuto lō
gaq; non mundo puluere tracta coma est uoxq; fuit merui me
ritas do sanguine pęnas: Ah pereāt ptes quę nocuere mihi Catul
lus illum per mare phrygiū fluuium contendisse inquit & cum
ad Gallum phrygię fluuiū uenisset illiusq; aquā bibisset exaquę
natura furore correptus silice se excastrauit ut in ea epistola
Supalta uectus Atysceleri rate maria patet. Nam de Gallo flu
mine Plinꝯ lib. v. loquit hystorie naturalis gallꝯ inqt phrygię

flumen ē de cuius aqua potantes reddunt insani. Idem Ouidius lib. fastoꝝ ostendit QVamobrem obmemoriam huius facinoris deę sacerdotes excastrari est institutum a Gallo flumine gallos appellatos QVare Claudianus in Eutropiū dicit uel si sacra placent habeas pro marte Cybellen. Rauca celeneos ad tympana disce furores cymbala ferre licet pectusq; illidere pinu Inguinis & reliquū phrygiis abscindere cultris Tibullus quoq; & secet ad phrygios uilia membra modos dixit | QVadringēta dedit | Merito inquit Nero genitalia deberet abscindere postq̄ in morem fęmine uult nubere ergo | Gracchus | id est Nero seditiosꝰ & ambitiosus ut gracchi fuere & nomen mutat ne in p̄ncipem Neronem loqui & nominis similitudine ip̄m Domitianum grauare uideat cum etiā Domitianus Nero esset appellatꝰ: Ea enim ętate poetę cum prioꝝ scribendi simplicitas in quēq; etiā teste Iuuenale in p̄ma satyra esset sublata parcebāt nominibus de uitiis autē dicebāt unde Martialis. x. hunc seruare modum nostri nouere libelli ꝑcere ꝑsonis dicere de uitiis. alii legunt Graius ut sit callistratus de quo hic dicet uel Gracchus. i. sacerdos & antistes templi sicut ille de quo in p̄ncipio Valerii maximi teste Dionisio burgēsi. | Dedit quadringēta sestertia dotem | per Apothesim | Cornicini siue hic recto cantauerit ęre | id est tubicini. tuba enim directa est cornu uero reflexum unde Ouidius dixit Non tuba directi non ęris cornua flexi Si bos ederet agnum Non sine ratione agnum magisq̄ hircum uel aliud dicit. legerat enim in ruina Hierosolimę inter alia prodigia bouem agnum pepisse qđ Iosephus ait. Eodemq; die festo etiā bos cum hostia duceret agnum in medio phano peperit quare poeta non tm̄ hoc mōstrū esse dicit quātum est uirum nubere & c. & subdit Segmēta & lōgos habitus | est. n. Segmētum teste seruio p̄mo ęnei. ornamētū gucturis qđ monile dicunt unde Virgi. colloq; monile baccatū unde insanit qui fastiolas esse dicit | Et flamea sumit | hęc hystoria a Cornelio tacito tradit ait enim de Nerone Et postq̄ tenebrę incedebant q̄tum nemoris & circumiecta tecta ꝯsonare: cantu & luminibus clarescere ipse per licita atq; illicita fędatus nihil flagitii reliquerat quo corruptior ageret nisi paucos post dies uni ex illo cōtaminatoꝝ grege nomen pythagoræ fuit in modum solennium ꝯiugioꝝ denupsisset Inditum Imperatori flameum misit auspices duos & genialis torus & faces nuptiales cūcta deniq; spectata quæ etiā nox operit de hoc pythagora Mar.

lib. xi. posce dimidios puer trientes QVales pythagoras dabat Neroni inquit igitur | Cornicini | uel tubicini ex cõtemptu cum de his pythagoras esset Sunt enim Cornicines & tubicines ut plurimum contaminatissimi: Nam minus malum fuisset si nobilissimo nupsisset | Sacra nutantia | QVia dum antistes sacrorum ferebat a collo dependentia mouebatur licet loris ligata flameo tectis. erant enim flamea uelamina tenuissima quibus nubentes dum primum ad maritos ducerentur propter pudorem uultus tegebant unde Claudius inquit lib. de raptu flamea sollicitũ preuelatura pudorem | Ancilibꝰ | hoc est rotundis a Mamurio fabro iubente numa pompilio factis instar illius quod e cęlo lapsum est ut que de Nerone dixisse intelligatur exclamat | Vade nefas tantum latiis pastoribus | .i. principibus neq; enim alium principem nupsisse legere licet: Sic Stiliconem principem. pastorẽ Claudianus allaricum alloquens appellauit dicens pastoriq; lupꝰ scelerum delicta tuoꝝ intra sceptra luas & Virgi. xi. occiso pastore lupus ubi Seruius ait bene pastori reginam comparat nam reges ipsi pastores uocãt. Homerus ποιμενιλαων .i. pastores populorum | Seueri campi | Martium dicit ubi Magistratꝰ seuerissimi creabantur QVando enim tales principes creantur uel creari permittit negligere locum deus uidetur. Erat enim campus martius Marti consecratus Liuius enim in secundo Ager Tarquiniorum inquit qui inter urbem & Tiberim fuit consecratus marti Martius deinde campus fuit ideo cede inquit | Valle QVirini | Sex. po. a curibus occupatam QVirini uallem dicit dictam hic iucundissima porticus de qua. Mar. Vicinam pete porticum QVirini turbam non habet. otiosiorem Pompei uel agenoris puella | Nubet amicus | auget exemplis quod dicit dedit hanc contagio labem & dabit in plures. ne solus princeps nupsisse uideatur: Hunc autem amicum Callistratum fuisse putamus qui aphro nupsit QVare Martialis libro. xii. barbatꝰ rigido nupsit callistratꝰ aphro. Hac qua lege uiro nubere uirgo solet prelux ere faces uelarunt flamea uultus nec tua defuerunt uerba thalasse sibi: Dos etiam dicta est non dum tibi Roma uidetur hoc satis: expectas nunquid & ut pariat | Cupient & in acta referri | Sic Suetonius in caligula QVibusdam ait absentibus maritorum nomine repudium ipse misit iussitq; in acta ita referri hoc est annotari ut esset memoria | Partu retinere maritos | Vnde bene

32

Flamea

Ancile

Stiliconem

Campus martius

porticus Quirine uallis

Calistratus nupsit

Claudianus in eutropiũ crudelis proſors generis duriſſima noſtri: fęmina cum ſenuit retinet connubia partu: uxoriſq; decus matris reuerẽtia penſat: Nos lucina fugit: nec pignore nitimur ullo. cum forma dilapſus amor defloruit oris gratia &c. | Condita in pyxide | fuit enim uirgo e lydia lanificii peritiſſima quę auſa cum minerua decertare ab ea deuicta teſte Ouidio lib. Meta. in uermem conuerſa fuit qui telam intexere & ſuper eam aſcendere deſcendereq; ſolet & quia ipſorum plura ſunt genera. de quibus late Plinius & de eorum natura loquitur & genus inter alia eſt Corum qui phalangii dicuntur in ſpecu incubantes magno numero qui ut emergant matrem & patrem conſumunt Adiuuat enim incubare Et tricenos uermiculos pariunt ſunt autem ouis ſimiles. ex hac ratione mulieres propter fęcunditatẽ in pyxide condiebant ut hic oſtenditur per Iuuenalem. ſperantes. eandem ſibi filiorum copiam dari | Nec prodeſt agili | nec aliqua medicina ex Araneis & aliis rebus compoſita nec aliqua diuinitate fieri poteſt: ut homines pariant. Nam ut neq; merenti laudẽ auferã: hic locus ex orthographia Tortelii ſatis declaratẽ ait enim lyceus mons eſt Arcadię in quo bicornis fauni templũ fuerat: a quo lycęa ludicra illi ſacrata a nobis lupercalia dicta ſunt: unde Ouidius faſtorum ii. lib. QVid uetat archadio dictos a monte lupercos: Faunus in archadia templa lycęus habet: & ſicut exlycos quod eſt lupus lycęus & lycęa apud grẽcos ſic apud nos ex lupo lupercal & lupercalia ludicra quedam dicũtur quę teſte Plutarcho in uita Romuli in latinum e grẽco per ipſum Torteliũ trãſlata ad expiandos manes conſtituta uidebantur fiebant enim nefaſtis diebus Menſis Februarii quẽ piacularẽ interpretãtur: unde Priſci quoq; diem illam febratam uocabant quod Ouidius tangit ſecundo faſtorum cum ait februa Romani dixere piacula patres. & ſubdit. tertia poſt idus nudos aurora lupercos. aſpicit & Fauni ſacra bicorniſ eunt QVod ſolẽne ab Euãdro ubi Roma eſt allatũ fuit Ouidius. tranſtulit Euander ſilueſtria numina ſecum: Hic ubi nunc urbſ eſt tunc locuſ urbiſ erat Et Liuius primo ab urbe cond. inquit ferunt Euandrum ſolenne allatum ex arcadia inſtituiſſe ut nudi Iuuenes lycęum pana uenerantes per luſum atq; laſciuiam currerent. QVem Romani deinde uocauerunt Inoũ Hunc ſeruius pane eſſe dixit ab Ineundo paſſim cum animalibus: Alii uero teſte Plutarcho a lupa quę

romulum educauit lupercum dictum putāt: cum ut ait lupercalēs ludicrum inchoent ubi expositum romulum fuisse ferunt: tam & si quę ad sacra pertinent minus conueniant: nam ut subdit capellas mactant deinde gemini adolescentes genere præclari sanguinolento gladio fædatam sibi faciem attingunt alii illico cum lana lacte madida accurrunt atq; abstergunt sanguinem tum uero opus ut rideant adolescētes & de mum ex sectis capra rum tergoribus nudi in subligaculis per ciuitatem discurrant. QVicunq; sibi obuiam fiant uerberant coriis Et ut idem Plutarchus pergit. mulieres uero iam adultæ ultro se his offerunt ac palmas uerberandas porrigunt existimantes id sibi fęlicem pariundi facultatem pręstare: QVod Ouidius etiam secundo Fastorum ait Nupta quid expectas non tu pallentibus herbis: Hęc prece nec magico carmine mater eris: Excipe fęcundæ patienter uerbera dextræ: Iam socer optatum nomen habebit aui Sed ut refert Plutarchus: Buccas quidam in illis elogiis quas de Romanarum rerum descriptionibus inscripsit: fabulosam quandam super his attulerat sententiam: Ait enim q̄ cum Romulus Amulium superasset una cum fratre Remo ad eum usq; locum in quo lupę mammas suppositi suxissent præ lætitia cucurrisse & ut ęterna eius rei memoria posteritati fieret eos ludos instituisse ideoq; nobiles genere adolescentes currere ac ferire eo pacto quicunq; obuiam fiebant ait ut significarent Romulum & Remum ipsum cum olim strictis ensibus ex alba profugissēt: atq; sanguinolento illo gladio faciem attingere ut cędis illius & periculi posteris monumentum esset & deniq; eo lacte in sanguinis absterſiõe uti ut indicarēt eorum mirificam ac pene diuinam educationem Ouidius autem aliter sentit dicēs eodem fastorum libro. Cur igitur currant & cur sic currere mos ē Nuda ferant posita corpora ueste rogos: Ipe deus uelox discurrere gaudet in altis. Montibus & subitas concipit ille feras: Ipse deus nudus nudos iubet ire ministros: Nec satis adcursus cómoda uestis erat: Refert etiam Plutarchus. C. Acilium scripsisse Romulū cū ante ꝯditā urbē sua pecora p̄didisset: supplicatū fauno p̄mo ꝯcessisse deinḋ nudū ne sudore ipediręt omes saltus currendo lustrasse: Ideo nudatos lupercales hæc ludicra celebrare: Vnde Virgilius libro. viii. Hinc exultantes salios nu

doſq; lupercos: Vbi Seruius dixit cū in honorē fauni ſeu panis lupcalium ſolemnitas coleret romanoꝝ pecora repēte a latroni bꝰ rapta ſunt illi mox ꝓtectis ueſtibꝰ latrones ſunt ꝓſecuti quibus oppſſis ac receptis animalibꝰ ꝓpter rē a nudis proſpere geſtam conſuetudo manſit ut nudi lupercalia celebrarent Iuſtinuſ uero. xliii. lib. ſuo epitomatis: Idem qđ Ouidius & magis ex habitu dei cui hæc ſacra fiebāt q̄ ex alio nuditatis cauſam referre uidetur. Ait enim ſub Fauno Italiæ rege Euander Archadię urbe palāteo in Italiam cum mediocri turba popularium uenit: cui Faunus & agros & mōtem quem ille poſtea palatium appellauit benigne aſſignauit: in huius radicibus templū Lycęo quē greci pana Romani Lupercum dicunt cōſtituit ipſum dei ſimulacrum nudum caprina pelle amictum eſt quo habitu Romę Lupercalibus decurritur Alii autem nuditatis cauſam aſſerunt qa celeritati ipſius aptior uidetur qui currit nudus: Deinde arcbades omnium uetuſtiſſimi feris ſimilem uitam ducentes deum uenerati patrium cultum auitoſq; nudos habitus ſignātes referre uoluerunt Nōnulli aiunt cauſam nuditatis eſſe quia Siluanus deus odio habuit ueſtes quibus deceptus eſt dum Iolen Herculis uxorem uiolare noctu uellet. ob hanc ergo memoriam ſacra celebrantes nudos eſſe inſtituerunt Addit etiam Plutarchus ad id ſacrificii genus canem plurimum pertinere nam & græci in huiuſcemodi piacularibus ſacris ωερικυλακισμα uocant et Catulos mactare ꝙſueuerant: uel potius ut Romulus ipſę lupæ eius genitrici gratias referret quę atrociſſimos hoſtes canes habet: Et ſic Iuuenalis palmas prebere Luperco inquit fuit etiā Munius Lupercus ætate Domitiani legionis legatus de quo Cor. Tacitus ad eum Martialis ſæpe ſcribit| Vicit & hoc mōſtꝝ tunicati fuſcina gracchi| Mōſtrum enim fuit gracchum nubere ſed exponere ſe ſpectaculis & gladiaturæ in qua uiliſſimi quiq; exercebantur monſtroſius eſt quia nubebat Nero paucis ſcientibus: unde dixit| Nec multos adhibet| cum uero gladiaturā exercebat omnes uidebant. principio enim ut Suetonius inquit perraro preſidebat cæterum accubans: primum paruis foraminibus: deinde toto podio ad aperto ſpectare ꝙſueuerat. & infra Sed cū iter initia īpii eburneis q̄drigiſ quottidie ī abacho luđret ad oēs minimos circenſes ſeceſſu ꝙmeabat ꝑmo clam deinde propalam ut nemini dubium eſſet eo die utiq; affuturum. neq;

ſolum ad ſpectandum ludicra ſe contulit. ſed quod peius eſt ſpe
ctari uoluit. quare Suetonius ſubdit: Mox & ipſe aurigare eti
am ſpectari uoluit ſępius poſitoq; in hortis inter ſęuitia & ſor
didam plebem rudimẽto uniuerſorum ſe oculis ĩ circo maximo
præbuit aliquo liberto mittente mappam unde magiſtratus ſo
lent ergo poeta hæc uitia exoſus inquit| Fuſcina gracchi tuni
cati|boc eſt Neronis tunica tecti. nam tunica leuis ueſtis eſt
qualis camiſia qua ut leuiores eſſent gladiatores utebantur
unde Suetonius in Vitellio detractum inquitq; ſocculum
dextę inter togã tunicaſq; geſtauit. ubi oñdit indumtú eẽ corpi
ppinquſ toga. Non. aũt Mar. ueſtimẽtum ſine mãicis eẽ ait. vñ
qa cõtra uſum mãice addebantur Virgilius ait. Et tunicæ mani
cas & habent redimicula mitræ.| Vicit hoc monſtrum| id eſt
mõſtroſius eſt ludere|fuſcina|q̃ Imperatorem nubere|fuga|boc
eſt curſu quia uterq; fugit. & ſequitur: quare de eodem in Saty
ra ſtemmata inquit. nec mirmillonis in armis nec clypeo Grac
chum pugnantem aut falce ſupina. Damnat enim tales habitus
& damnat & odit. Nec galea frontem abſcondit mouet ecce tri
dentem: poſtq̃ umbrata pendẽtia rętia dextra. Ne quicq̃ effudit
nudum ad ſpectacula uultum. Erigit & tota fugit agnoſcendus
harena. & ſubdit: ergo ignominiam grauiorem pertulit oĩ uul
nere cũ Graccho iuſſus ſpectare ſecutor. boc eſt gladiator iuſſuſ
a Graccho. i. Nerone ut ibi dicemuſ. Non fugiunt nos diuerſę
aliorum ſniæ: ſed ſic interprætandum eſt. Nec Gracchum aliũ
gladiatorem nobiliſſimum ac Sempronio Graccho nobiliſſima fa
milia nato ſimilẽ ullo pacto dicẽtibus aſſentior cum lõge magiſ
hæc gueniãt. Nõ recte igiẽ amicus ſentit q nõ in Neronis tp̃a
bcca Iuuenale referri q cogebat in harenã deſcẽdere ſed ĩ edu
catos ſub Nerone Inter ludos ſpõte ueniẽteſ ſcribit Domitiani
tp̃re qñ in Satyra ſtẽmata ait cum Graccho iuſſus ſpectare ſecu
tor. Si erat iuſſus ſequitur qđ nõ in tp̃ra Domitiani refert qui
minime iuſſit q̃uis tempore neronis nullo cogente multi etiã
deſcenderent in harenã qđ idem poeta aſſerit dicens uendunt
mullo cogente nerone|ſed amicus temerarius ut meę opinioni
aduerſaretur in hunc errorem ſe prȩcipitauit|Generoſior| quia
imperator. & de eius genere Suetonius loquitur |Capitolinis|
bis dicit qui a Camyllo originem habent: nam Camyllus ut ſue
tonius de uiris illuſtribus ſiue Plinius ut multi uolũt ob defẽ
ſum capitolium Capitolinus eſt dictus &| Marcellis| de quibus

Virgilius li. vi. Aſpice ut inſignis ſpoliis marcellus opimis. hic enim gallos & penos teſte ſeruio equeſtri certamine ſuperauit: Viridomarum gallorꝝ ducē propria manu peremit: & opima retulit ſpolia quæ dux duci detraxerat. Alius filius octuiæ ſororis Auguſti quem adoptauit Auguſtus qui. xviii. ſuę ętatis anno in Batano littore periit: & plures alii etiam nobiliſſimi fuere| Catulis| Valerium Catulum conſulari familia iuuenem Suetonius in caligula ſcribit & in galba haud dubie inquit nobiliſſimus: & uetere proſapia & qui ſtatuarum titulis pronepotem ſe Q. Catulli Capitolini ſemper aſcripſit: fuere ergo omnes nobiliſſimi| Pauli| paulus emilyus & omnes qui ab eo deſcendere fuere nobiliſſimi: & Iulium paulum regia ſtirpe natum Cor. Tacitus minoribus igitur ab illo æmilio deſcendentibus &. L. paulus generoſus fuit ſed filius ipſius perſen regem uicit & plura geſſit digna| Et fabiis| quos ex eadem familia trecētos autores fuiſſe tradunt omnes nobiliſſimos ab herculeq; originem habentes QVare ait Ouidius in faſtis ut tamē herculee ſupereſſent ſemina gentis| Et omnibus adpodium ſpectātibus| Et generoſior omnibus intellige nobiliſſimis ut enim Suetonius tradit Nero ſpectaculorum plurima et uaria genera edidit: et Iuuenales Circenſes: Scęnicos ludos: gladiatorum munus: Iuuenalibus ſeneſ quoq; conſulares anuſq; matronas recępit ad luſum Circenſibus loca equiti ſecreta a cęteris tribuit. Et paulo poſt exhibuit aūt ad ferrum quadringentos Senatores: ſexcentos equites Romanos et quoſdam fortunæ atq; æſtimationis integre ex biſdē ordinibus confeſſores quoq; ferarum & uaria barębę miniſteria |Podium| prætorium in theatro ubi pedibus conſiſtebant unde nobiles principesq; ludos ſpectabant. nam & Nero. t. Suetonio primum paruis foraminibꝰ deinde toto podio aperto ſpectauit |His licet ipſum admoneas| & generoſior inquit his omnibus ſpectantibus licet annumeres inter hos ipſum| Cuius munere| in cuius munus & obſequium| Retia miſit| hoc eſt exercere et ludere uoluit Intelligit autem Tyridatem Armenię regem cum ut rem nero gratam faceret ſpectaculis & ludicris ſe proſtituit de quo Suetonius ait non immerito inter ſpectacula ab eo ędita et tyridatis ī urbē introitū retulerim quē armenie regē magnis pollicitationibus ſollicitato cum deſtinato per edict tum die oſtenſurus populo propter nubilum diſtuliſſet produxit quo oportuniſſime potuit diſpoſitis circa fori templa armatis

cohortibus & alia alii ipsum Romanũ populũ aiunt cuio genꝰ
diuinum dicitur alicuius quoq; munus regem induxit: Alii de
L. pesone legunt quem nobilem egregiumq; iuuenem Suetoni
us dixit & Cor. ta. Calpburnio genere ortum ac multas insig
nesq; familias paterna nobilitate complexum & subdit facundi
am tuendis ciuibus exercuisse & largitionem aduersum amicos
ignotis quoq; comi sermone & congressu affuisse & corpus pro
cerum ac decoram faciem habuisse: sed qđ ante dixim9 magis hę
ret quidam amicus solita temeritate admoneas legit cum admo
ueas omnino legendum sit Et subterranea regna scđm eos qui
inferos sub terra esse uoluerunt. Alii negant dicentes Antipo
das subterranea regna tenere de qua re satis Seruius li. vi. ęñ
loquitur. nam de antipodibus Plinius & alii scribunt nisi qui
non dum ære lauantur adeo inquit lasciuiis & uitiis homines
nõ solum ætate profecti uerꝫ etiam pueri impliciti & cęci sunt
ut nullas pænas scæleribus cõstitutas ac post mortem reserua
tas Imo de inferis quicquid dicitur fabulosum esse existiment
exceptis bis qui nuper nati sunt ac neq; balneis apti. Nam ad
illud respicit qđ Suetonius in uita Tyberii scribit dicens q̃si
pueros primæ teneritudinis quos pisciculos uocabat instituc
rit ut natanti sibi inter fęminas uersarentur ac luderẽt lingua
morsuq; sensim appetens atq; etiam q̃si infantes firmiores nec
dum tamẽ lacte depulsos inguini ceu papillæ admouerit: prior
sane: ad id genus libidinis & natura & ætate bis enim primis
de inferis fabulæ a parentibus recitant quale est illud Virgi
lii Ni frustra augurium uani docuere parentes. ubi Seruius res
fabulosas & inanes docere plerunq; asserit. bi enim nec balneis
precio lauabãtur quia ad principis uotum adducti sunt. Alii. n.
maiores precium soluebant Vnde est in Satyra Credo pudici
tiã QVadrante lauari. Somniat ergo amicus qui incipientes pu
eros sapere lauari quadrante publicis thermis asserit & eos laua
ri quadrante dici qui iam sapiunt &c. Curius quid sẽtit & ambo
scipiade: manesq; camylli Notæ sunt historiæ de. M. Curio
dentato supra dictum est: q̃q; fuerit uirtute preditus: q̃q; lasci
uias 9tempserit: Suetonius de uiris illustribus Liuiusq; & alii
declarant Scipio quoq; maior & minor Aphricanus quia đ his
ubiq; legiẽ a me omittũẽ nec minus fabriti9 atq; camill9 ſ̃ hoc
iuuenalis inqt bi p̃stãtissimi uiri nisi loca pęnarꝫ & meritorꝫ re
seruari sibi existimassẽt neq̃q̃ tot & tãta fecissẽt: & tale ẽ illud

35

L. pisonis familia

Inferi manes

Curius dent

de amicitia plus apud me ualet noſtroꝝ maiorum autoritas qui tam religioſa iura poſteris tribuerunt qđ non feciſſent pfecto niſi ad eos aliquid pertingere arbitrarentur| Sulphura cum tæ dis|hunc morem purgationis libro. vi. eñ. ubi pura circumtulit unda dicitur Seruius ponit dicẽs luſtratio a circulatione dicta ẽ uel tędę uel uictimę uel ſuphuris| uel ſi foret humida laurus| Idem Seruius cum inquit Virgilius ſpargens rore leui & ramo fælicis oliuę: Refert morem fuiſſe ut huiuſmodi purgatio lau ro fieret Virgilium uero mutaſſe ut dicit donatus propter Au guſtum nam nata erat laurus cum eo in palatio unde triumphā tes coronari conſueuerāt: Et paulo poſt in eodem libro cū aliæ panduntur inanes ſuſpenſę aduentos Virgi. ſcribit aſſerit idem ſeruius tā apđ poetas q̄ apud philoſophos omnem purgationem triplicem eſſe Nam aut in terra purgantur quæ nimis oppreſſę ſordibus fuere: & dedite corpalibus blandimentis. i. tranſeunt in corpora terrena & hęc igne dicuntur purgari: ignis enim ex terra eſt quo exuruntur omnia nam cæleſtis nil perurit Aut in aqua. i. tranſeunt in corpora marina ſi paulo melius uixerunt. aut certe in aere trāſeundo. i. in aerea corpora ſi ſatis bene uix erunt: QVod in Statio legimus ubi đ auguriis tractat: Vnđ eti am in ſacris omnibus tres iſtę purgationes ſunt: nam aut tæda purgantur & ſulphure aut aqua abluunt aut aere qđ erat in ſa cris liberi hinc dixit Virgilius in georgi. oſcylla ex alta ſuſpē dunt mollia pinu Nam genus erat purgationis| Humida autem laurus|aqua aſperſa QVod Ouidius li iv. faſt. oſtendit dicens ẽ aqua mercurii porte uicina capenæ. Si iuuat expertis credere numẽ habet: Huc uenit incinctus tunica mercator & urna: pu rus ſuffuſa qua ferat haurit aqua uda fit hinc laurus lauro ſpar guntur abuda omnia quæ dominos ſunt habitura nouos ſpargit & ipſe ſuos lauro rorante capillos: Et cogit ſolita fallere uoce præces Ablue præteriti periuria temporis inquit ablue præte rito perfida uerba die & alia quibus morem purgationis intel ligimus ſcđm ueteres: Nā fides Catholica aliter t3 At amicus huius ſicut in cęteris ignarus ſnię ſulphure lauro aq̄ purgari ſo litos dicit & illū triplicē purgatōnis modū fuiſſe oſtēdit cū lau rus & aqua pro eodem capiantur| Niuernæ|de hac Pomponius mela meminit dicens ſuperbritānia Niuernia eſt pene par ſpa tio: Sed utrunq; equalis tractu littoꝝ oblonga cęli admaturāda ſemina iniqui. uerum adeo luxurioſis herbis non lætis mō ſed

etiam dulcibus ut se exigua parte diei pecora impleant & nisi pabula prohibeant diutius pasta dissiliant: cultores eius incódi ti sunt & omnium uirtutum ignari & subdit pietatis admodum expertes nónulli Iuuernam alii uiuernam appellãt| Orchades| orcbas in singulari teste Ptolemeo promontorium hiberniæ ẽ in plurali eodem teste insule sunt numero. 30. qđ etiam pompo nius mela asseruit QVamuis alii occeani septemtrionalis ultra Britãniam & citra thylem insulas esse tres & uiginti asserant ac tres tantum ex illis coli cæteraſq; desertas affirment Solinus uero hominibus uacare & siluis & herbis iunceis inborrescere nónullas dixit inherbidas harenamq; & steriles herbas detinẽ tes| Modo captas orchadas| Sue. de expeditione uespasiani in Britãniã trãslatus ẽ tricies cum hoste 9flixit duas ualidissimas gentes superq; xx. oppida & insulam uectem britanniæ ꝓximã in deditionem redegit partim auli palatini cõsularis legati par tim claudii ipsius ductu &c. igitur modo dicit captas| Minima nocte |britãnia insula teste Plinio inter septemtrionem & occi dentem sita est: Nam a Germania quæ sub septemtrione est in cipiens iuxta Galliam & Hispaniam occidentem uersus proten ditur: In hac tempore solstitii æstiui. i. cum sol intrat cancrum fiunt dies longiores q̃ in Italia & noctes breuiores et hoc tan to magis q̃to ad septemtrionem ipsa plurimum porrigitur: Nã teste Plinio Inst. li. ii. in Italia dies lógissim9 9tinet horas. xv in Britannia uero. xvii. ita ut breuissima nox nostra nouem re sultet horarum et illorum septem. licet uenerabilis Beda sex di cat in descriptione Britãniæ: et Solinus ait multæ aliæ insulę circa Britãniam sũt quibus thile ultima in qua æstiuo solstitio sole de cancri sydere faciente transitum nox nulla Brumali sol stitio perinde nullus dies| Armenius ȝelotes| ȝelote populi Ar meniæ lasciuissimi de quibus Iosephus de captiuitate iudaica lo quitur. Dicuntur igitur ȝelotæ lasciuiis imbuti. Martialis li. transcurrunt ȝelotæ leueſq; lanes q̃uis ζηλωτης apud græ cos æmulus et imitator dicitur: Ait ergo |ȝelotes| quidam. i. las ciuus siue horum Romanorum lasciuissimorum imitator quidã pro nomine proprio dicunt. | Armenius| qui uenit ab Armenia Hunc asiaticum libertum adolescentulum putamus quẽ mutua libidine 9stupratũ mox tędio profugũ Suetonius in Vitellio prodit: et subdit prouintia deinde decæpta manumisit ac p̃mo ipii die aureis donauit ãnulis sup cęnã cũ mane rogãtib9 ꝓ eo

36

Orchades

Britanni

ȝelote armenię

cunctis detestatus esset seueriſſime talem equestris ordinis maculam poetice ergo zelotem libertum intelligamus qui ab armenia Claudii & Neronis temporibus ſuenerat obſes| QVam uiſ in caligula Suetonius dicat| M. Læpidum M. Heſtorem Panthomimum & quoſdam obſideſ conſuetudine mutui ſtupri dilexiſſe| Tribunum uero| Vitellium intelligimus qui celerum equitum tribunus fuit: Vnde equeſtris ordinis maculam Suetonio dicit: & ante tribus honoribus & ſacerdotiis ampliſſimis auctū & ſubdit curam operum publicorum adminiſtraſſe: & uoluntate diſpari & exiſtimatione qui magiſtratus ad tribunos militum ſicut ad conſules pertinere uideē ſicut ex liuio colligiē Brachæ Diodorus ſiculus .cum de galatis & celtis ſcribit tradit eos ad terrorem intonſas ueſtes ac coloris uarii ferre quas illi uocant brachas| Artaxata| pluralis numeri ut citbera: Solema urbs eſt teſte Plinio. vi. bis maioris Armeniæ in campis ſita iuxta araxem quam Artaxas Tigranis pater Hanibalis ꝑſilio qui ad eum Anthiocō deuicto conceſſit omnibus rebus belli pacisq; oportunam condidit ex ſuoq; nomine appellauit Luculli quoq; tēpore tigranis regia fuit: Sed artaxata pro unaquaq; ciuitate & regione ponit| Mores prætextatos| nobilium & prętextatoꝝ Romanorum quia ſic moribus laſciuis inſtituti in patriam redeuntes eoſdem exercent & docent & ſic ſub mortuorum nomine paſſim Romanos principes & uiuentes ex morum ſimilitudine magiſ reprehendit licet enim per Othonem & Neronem inuehi palā uideatis clam tamē Domitianum & alios ſui temporis apud iꝑm magnos nec non reliquos principes male uiuentes carpſiſſe uidētur. ¶ Multa erāt mi Praxiteles in hac ſatyra dicēda quæ quia alii uulgares etiam tetigerunt omittenda cenſui Hæc uero tāq; magis uera ac non omnibus cognita ut tibi morem gererē ſcripſiſſe non penituit.

Finis ſcdę Satyrę.

Per. A. CN. QVirinum Sab. Vatem. Lau. in tertia li. i. Sa.

EXPOSITIO.

Actenus Praxitelis rogatu ſuperiores duas ſatyras interꝑtatus ſum: nunc nónullos Iuuenalis tū ut. R. d. rē gratā tibi tū ut uariis ſtudētibus ac me rogātibus nihil dnegaſſe uidear

qđ ex labore meo ac studio ꝓdesse queat locos expositurꝰ sum: ueꝝ qa uix ē aliqs qui Iuuenalē ex me uel ex aliis ñ audiuerit multis locis interpretandis nequaq̃ opus esse uideo. Tangam igitur ea tantum quę pingui Minerua uiri nō tetigerunt: tota igitur huius tertiæ satyre materia est ut Domitiani Neronisq; & aliorum sui temporis uiroꝝ mores | reprehendat | & Romę tu tam haberi uitam bonis uiris non posse ostendat: QVod ut aptius faciat amicum suū umbritium introducit causas discessus sui ab urbe recitantem & Romanoꝝ mores improbantem incipiā igitur a Sybilla quæ ΑΣΥΟΥΚΑΙΒΟΥΛΗ hoc est dei consilio componitur. dicit igitur | Vnum ciuem donare sibille | hoc est facere se ciuē cumanum: Nam cum decem Sibillas lactantius diuinarum institutionum libro referat cumanam annumerare uidetur: Sic ab Italis teste aristotile uocitatā cum antea Erythrea esset: hæc iusta cumas propinquū subterraneum thalamū habuit. est autem cumæ urbs Campaniæ prope Baias ad Tyrrenū mare humili colle sita quam teste Liuio. viii. ab urbe uenientes a Chalcide Euboiæ urbe ad nouas querendas sedes condiderunt dicēte Virgilio calcidicaq; leuis tandem super astitit arce. Strabo aūt ait cumas uetustissimum chalcidensium & cumæorum ędificium, antiquitate enim cunctas & Siciliæ & Italiæ urbes antecellit. ipsius autem classis ductores hippocles cumæus & Megasthenes calcidensis inter se pepigere ut horum quidem Colonia fieret horum autē appellatione nominaretur qua ex re hac sane ætate cumæ nuncupantur a Chalcidensibus tñ conditū putatur oppidum. & subdit. Nonnulli cumas ob cymata id est fluctus nomen duxisse memorant. litus enim proximum frequentibus habundat tergoribus quibus illisæ fremunt undæ | prochytam | quidam ciuitatem esse uolunt At Plinius insulā esse scribit dicens. Inarimes mons fuit qui terræ motum passus alterā fudit insulam quæ prochyta ab effusione dicta est: nam προχεω effundo dicitur. est enim in tusco mari & una ex eoliis sinu campano sita. unde Virgi. libro. viiii. eneid tunc sonitu prochyta tremit Et Ouidius inarimen prochytenq; legit in libro. viiii. Meta. Dionisius autem Halycarnasius a muliere prochyta dictam asserit ibi defuncta cum æneam sequæretur | Et Augusto recitantes mensæ poetas | Non poetas damnat qa iniquus esset si studioꝝ uigorē crimini daret: QVare in hoc uitiū ne incideret plinius in epistolis ait magnū ꝓuentum poetaꝝ ānus hic attulit

Cumę

prochyta

poetaꝝ prouentus

toto menſe Aprili nullus fere dies quo non recitaret aliquis tu uat me q̄ uigent ſtudia proferunt ſe ingenia hominum & oſten tant. Sed parcitatem Romanorum uituperant qui cogunt poe tas etiam auguſto menſe recitare ſi uiuere uolunt non q̄ ipſi re citationi adeſſe uelint ſed ut illudant qđ etiam Plinius ibidem damnare uidetur cum ait ad audiendum coitur pigre plerīq; in ſtationibus ſedent tempuſq; audiendis fabulis cōterunt: ac ſub inde ſibi nuntiari iubent an iam recitauerit an dixerit Prefa tōem an magna ex parte euoluerit librum tum demum ac tunc quoq; lente cunctanterq; ueniunt & ſubdit Sed tāto magis lau dandi probandiq; ſunt quos a ſcribendi recitandiq; ſtudio hęc au ditorum deſidia uel ſuperba non retardat Et ut bene pauperta tem oſtendat totam domum umbritii in| una rheda componii| aſſerit| Aduerteres arcus |bos laterītios a Romulo conſtructos ferunt ut antiquitatem & memoriam conditoris conſeruarent in marmoreos licet opibus florerent magis commutare Roma nos noluiſſe QVidam Horatii codicis arcus ueteres ītelligi tra dunt| madidamq; capenam| ratione fontium propinquoq; hanc portam fontinalem feſtus uiſus eſt appellaſſe alii latinam alii trigeminam alii hoſtienſem quę nunc ſancti pauli dicitur Vnđ luuius in bello macedonico cenſores inquit uiam ſternendam a porta capena ad martis ędem locauerunt & alibi ut fontinalē eandem oſtendat ait ædiles alteram porticum ad portam fonti nalem ad martis aram: qua in campos iter eſſet preduxere. unđ martialis li. v. Capena grandi porta qua pluit gucta phrigiūq; matris almeo qua lauat ferrum horatiorum qua nitet ſacer cam pus unde trigemina eſt dicta quia trigemini fratres exierunt horatii| nocturnæ amicæ| Egeriæ ait uxoris numæ ponpilii de qua Ouidius. xv. Met. &. iii. faſt. loquitur. Erat eim nympha nemoris Aricini. Vnde ait uallis Aricine ſilua precinctus opa ca eſt locus antiqua religione ſacer: Nemus enim illud uſq; ad Ariciam quæ iuxta uellętras a Roma uiginti milibus paſſuum diſtat: fere protendebatur Et hiſtoriam tangit Vt enim Liuiq primo ab urbe condita inquit cum numa religionem & dei me tum Romanis incutere uellet nec illi crederent ſine aliquo cō mento miraculo ſimulabat ſibi cum dea ægeria congreſſus noc turnos eſſe & eius ſe monitu quæ acceptiſſima diis eſſent ſacra inſtituere nanq; in nemus aricium ut alii ferūt intempeſtæ no ctis ſilentio ſe cum quibuſdam ſociis conferebat: Illico Cauo

38

quodam & umbroso specu solus submotis arbitris morabatur ad fontem uiuæ aquæ rediens comitibus ueneratóne perfusis cum dea Egeria se mansisse asserebat & illius monitu sacra diis accep tissima ordinatur. quare & illum locum camęnis consecrauit: di cente ouidio fast. lib. ęgeria est quę p̄bet aquas dea grata camæ nis. Illa numæ coniunx consiliumq; fuit | Iudæis quoꝝ cophinꝰ fænumq; suppellex | per cótemptum loquitur Cophinum inquit Corbem in quo cybaria ad sabbatum cóseruabāt | Fenum | uero nó q̄ fæno inuoluerent cibaria ut quidā insulsi existimant: Sed ad famem & reꝝ penuriam iudeorum etiam ostendendam posuit ut quasi fęnum comedere tunc Romæ cogerētur ueluti cum capta Hierosolima ciuitas a Tito Vespasiano fuit Nam ut refert Io sephus de captiuitate Iudaica summus historicus. eoꝝ qui ꝑ ci uitatem famæ: corrumpebantur infinita multitudo moriebatur omniaq; dentibus subigebant Deinde nec cingulis nec calciamē tis abstinuere coriaq; scutis detrahebant: quin etiam fęni uete ris alimenta uictui habebant cuius nonnulli exiguum pondus quatuor atticis uenundabant ueteris fæni dixisse Iosephum ex istimo ut non intelligeremus herbas quæ uirides aptiores esui sunt & sic principum Romanoꝝ auaritiam detestatur ꝓpter quā Romæ uix aliquis aut poeta aut philosophus uel uir bonus ui uere poterat sicut etiam ad sextum Mar. ait Si bonus es casu. uiuere sexte potes: & Suetonius in caligula de famæ Romana inquit ac nónunq̄ horreis pręclusis populo famē indixit & ut uere Domitiani tempora magis damnare uideatur: Illud de Iu dęis apud eundem Suetonium confirmabit: dicit enim pręter cæteras Iudaicus fiscus acerbissime actus est ad quem deferebā tur qui uelut improfessi Iudaicam intra urbem uiuerent uitam uel dissimulata origine imposita genti tributa non pependissēt interfuisse me adolescentulum memini cum a procuratione fre quentissimo que consilio inspiceretur nonagenarius senex an circumsectus esset. Et in Caligula ait exhaustus ad rapinam có uertit animum. & subdit. negabat iure ciuitatē Romanam usur pare eos quorum maiores sibi posterisq; eam impetrassent nisi fi lii essent. neq; enim intelligi posteros ultra gradum hunc uole bant Igitur opus erat Iudęi domos códucerēt si habitare & usur pare uolebant uel | Nemora | Romę propinqua. qđ licet in Do mitiano non dicat minime refert quia quas unus princeps le ges sanxit nisi nouas alter ac diuersas códat illas ab eodē seruari

Nota Iudeorū famem

intelligimus: ſicq; quas Caligula fecit Domitianus ſeruaſſe uide
tur. pręterea omnium uitam pariter culpans Iuuenalis eorundē
uitia in Domitiano eſſe oſtendit Ideoq; dixerat omne in prę ci
piti uitium ſtetit | Omnis enim populo | Secūdum illud Suetonii
in caligula Nullo rerum atq; hominum genere omiſſo cui non
tributi aliquid imponeret Ideo | Silua | iudei ſiluas p̄ habitatio
nibus conducentes | mēdicāt | Electis camęnis | fuerat enim camę
nis a numa pompilio conſacrata: quibus repulſis nunc iudeis lo
cabatur | Silua | etiam ſtudium philoſophoꝝ ſignificat ut eſt apud
Horatium in Epiſtolis & Porphirionem ibi ſiluas reptare ſalu
bres Sed hic poeta quaſi rem indignam deflet quod locus came
narum prius iudeis locaretur niſi | Electis camęnis | philoſophi ſ
intelligamus. QVorum appellatione & poetas intelligimus QVa
re Suetonius in Domitiano: philoſophos inquit omnes urbe
Italiaq; ſubmouit q̄ peti Thraſeę & Heluidii laudes edidiſſent
| Artorius & Catulus | id eſt ſimiles Artorio qui & perſicus etiā
dictus eſt: erat autem diues & orbus ideoq; dilectus hūc ego pu
to eū Sex. f. cuiꝰ iſcriptio ī ędē. S. Iuuenalis apd̄ Ameriā habeē
taliſ. Sex. Artorio Sex. f. pri p̄conie c. f. poſſille matri Sex Ar
torio Sex. f. fri. L. artorio Sex. f. fri artor. A Sex. f. ſcd̄a fecit
| & Catulus | hunc p̄ pediconibus poſuit nam ut ſupra diximus
Valerius Catulus teſte Suetonio Caligulam ſtupratum a ſe ac
latera ꝰtubernio eius defeſſa uociferatus ē. | QVi nigrum in can
dida uertunt | hos libertinos intelligit laſciuiſſimos ut. n. Sue
tonius tradit Domitianus quędam Ex maximis officiis inter li
bertinos militeſq; Romanos ꝰmunicauit | Incandida | Sic ouidi.
QVi faciem aſſuerat patrię non degener artis Candida de nigriſ
& de candentibuſ atra id eſt uitia in uirtutes. ex quibus uitiis
proemia accipiebāt nā neq; alii preter coraulas aut citbardos
cornicines tibicineſq; in precio erant in tempore Neronis &
Domitiani quorum artes pecunioſas Martialis appellauit de lu
pi filio erudiendo loquens. QVin & uiliſſimiſ quibuſq; contra ri
tum antiquum gladiatoria edere munera licebat. hinc martia lis
Daſ gladiatores ſutorū regule credo dixit | Municipalis | quia
in municipiis fiebāt ludi | Verſo pollice | mutata fide populi &
in ſuum fauorem attracto uulgo | Populariter | igitur cum fauore
populi | Et p̄bere caput fieri | ſeruos ſic Claudiano q̄ ſerui uende
rentur ſub haſta oſtendit in eutropium dicens. Non pudet heu
ſuperi populos ueniſſe ſub haſta. Vendentiſ certe pudeat q̄ Iure

ſepultum. Mancipium tot regna tenet tot diſtrahit urbes & A. gellius. loquitur | munera nunc edunt | idem Claudianus inquit & uenditus ipſe uendere cũcta capit | Ranaꝫ uiſceri nũq̃ | neq; intelligamus nunq̃ ipſum umbritium inſpexiſſe uiſcera quia cõ ſtat eum ſepe inſpexiſſe cum fuit aruſpex ſed ad promittendum funus patris nunq̃ inſpexiſſe dicit Cornelius enim tacitus eſt autor xviii. KL. Februar. ſacrificanti pro ẽde apollinis Galbe aruſpex umbritius: triſtia exta & inſtantes inſidias ac domeſti cum hoſtem prędixit audiente Othone nam proxim9 aſſiſtebat alium preter hunc umbritium & illius temporis non memini me legiſſe Nam de eodem Plinius lib. vii. umbritium inqt aruſ picum in noſtro ẽuo peritiſſimus cum de uulturibus ſcribit | QVis nunc diligitur | Theleſinum notat. Vnde Martialis cum coleret puros pauper theleſinus amicos. Errabat gelida ſordi dus in togula Obſcẽnos cepit poſtq̃ curare cinedos. argẽtũ mẽ ſas prędia ſolus habet. uis fieri diues bithynice conſcius eſto. Nil tibi uel minimum baſia pura dabunt | Verri | furi qualiſ uer res | Grẽcam urbem | Cecilius rerum Romanaꝫ ſcriptor. ſignum põit Romam origine Grẽcam eſſe urbem quod penes eam more patrio ſacrificium græcum herculi dicatum exiſtat & Romanuſ . p. Euandri matrem nymphaꝫ unam exiſtimãtes p̃cipuis uene rentur honoribus tranſmutato pronicoſtrata noĩe eam carmẽtẽ appellantes &c. At amicus | Græcam urbem | Græcos circenſib9 additos interpretatur quibus princeps oblectabatur & ſcẽnicis ludis & theatra eſſe refercta ſeruis ait ſed certe græcam dixit propter originem. | QVamuis quota portio fecis achiuæ | uere inquit pauci ſunt græci reſpectu aliorum populorum qui ſunt in urbe tamen hos populos mores græcos ſeruantes non facile ferre poſſum: hec autem propter greculum illum qui in etruriã penetrãs bacchanalia docuit & ideo fecis ait achiuę ne bonos Romanos qui greci ſunt damnare uideat | Horontes | teſte Pli nio. v. hiſtor. fluuius Syrie intra lybanum & ante lybanum mõ tes iuxta heliopolim naſcens eſt & antiochiã epiphanen dictã diuidit Syros arabaſq; ueniſſe QValis paris Panthomimus fuit ſignificat | Obliquas chordas | nõ genus tibiæ quæ obliqua dice retur notauit ut ille amicuſ ait ſed quia chordę obliquantur & tranſuerſe intenduntur | Gentilia tympana | more gentiſ ſuæ. in ſtrumenta ad pulſandum apta. præcipue matri deum conceſſa | Et ad circũ iuſſas proſtare puellaſ | bene Syroſ puellaꝫ ꝑſtituẽdaꝫ

morem induxisse ostendit Nam ut Herodotus inquit Assyrii ubi uirgines effecte sunt nobiles eas congregant & uniuersas unum in locum conducunt quas circumstante uiroꝝ frequentia surgens p̄co sigillatim uendit. Sed primum pulcherrimam omnium secundum hanc ut cum plurimo uendatur auro aliam euocat que post illam est speciosissima uenduntur autem in cōtuberni um quaꝝ pulcherrimas quasq; Babyloni. qui locupletes & iidē celibes sunt mercantur: & alia que. deplebeiis subdit: Vnde bñ hystoriam tangit quam Suetonius in Nerone scribit Ad athletarum spectaculū inquit inuitauit & uirgines uestales que olim quoq; pie cereris sacerdotibꝰ spectare ꝯcedit: Sed magis Iuuēalis illud respicit qđ in caligula. Idem Suetoniꝰ. prodit dicēs: At neqđ nō manubiaꝝ genꝰ experiret lupanar ī pallatio cōstituit: đstructisq;. & ī structis ꝑ loci dignitate ꝯpluribꝰ cellis ī q bꝰ matronę īgenuiq; starēt misit circūfora & basilicas nomēculatores ad imitādos ad libidinē Iuuēes. senesq; p̄bita adueniētibus pecūia fęnoris appositiq; q noia palā subuocarēt. q̄i adiuuantium Cęsaris reditus: Erat quoq; & circꝰ apud palatium ideo in eos poeta. exclamat | Ite quibus grata est picta lupa barbara mitra | est. n. mitra teste seruio iiii. lib. ęñ. incuruus pileus de quo pendebat buꝫarum tegmen: QVo phrygii & lydii utebantur idē hyarbas in ęneam dixit Męonia mentum mitra crinēq; madentem & uocabidum barbarum est hac mitra meretrices quę ex syria profectę fuerant Romam utebantur ex more etiam gentis Nam Herodotus inquit assyrii capita crinita habentes mitris redimunt | Rusticus ille | nec me fugit rusticum etiā nomen esse ꝓprium de quo. Cor. tacitus & Plinius nepos nec non Martialis meminerunt dicebatur enim rusticus Arulenus. Sed hoc magis dicit Romani etiam tanq̄ rustici & lasciuiarum ignari lasciuas uestes inde sumere didicerunt QVare ait | Chirodita | ē enim teste. A. Gellio lib. vii. tunica prolixa ultra bracchia manus totas ac prope digitos operiens unde nomen assumpsit: quam ferre Romę atq; in omni latio indecoꝝ fuit unde. p. Aphricanus in. p. Sulpitium Gallum hominem delicatum hec uerba obiectauit: Nam qui quottidie unguentatus aduersum speculum ornet cuius supercilia raduntur qui barba uulsa seminibus quę subuulsis ambulet qui in conuiuiis adolescentulus cum amatore. cum chirodita tunica accubuerit: qui non modo uinosus sed uirosus quoq; sit eum ne quisq̄ dubitet quin idem fecerit quod cynedi

Latra

hyrodata tunica

facere ſolent: de ea quoq; Virgilius locutus eſt Et tunicę manicas & habent redimicula mitrę QVidam| Recidiuia ueſtimenta| paraſitorum legunt quibus biſtriones utebantur quando poſt ludos ad cenam ꝓficiſcebantur unde racos ueſtem & pellem & dipnon cenam ſignificat alii dicunt eſſe quib9 ingymnaſio utebantur. eſt etiam in textu antiquo rhacodyta & ſic eſſet ſenſus rhacodyta aliquis ab illa ciuitate in Alexandria & loco ubi tẽplum ſerapidi atq; Iſidi factum fuit. t. Cor. ta. ueniẽs factus tus ruſticus o quirine id eſt incola uel accola ſumit niciteria & fert quamuis collo unguentato qđ eſt contra morem Romanũ & decus &c. & hoc magis dolet Vmbritius| Ceromatico fert niciteria collo Ceromatico| Plinius ait Non multum a puluere puteolano diſtat e nilo arena tenuiſſima ſui parte non ad ſuſtinenda maria fluctuſq; frangendos ſed ad debellanda corpora paleſtrę ſtudiis unde certe patrobio Neronis principis liberto adue bebatur QVin & leonato & cratero ac meleagro Alexandri magni ducibus ſabulum hoc portari cum reliquis militaribus cómertiis reperio. plura de hac ꝓte nó ſum dicturus, nó Hercules magis quam de terre uſu in ceromatis quibus exercendo iuuentus noſtra corpora uires animorum perdidit. ceromatico igitur hoc eſt unguentis delibuto: ſicut aſſyrios quos toto corpore unguẽtis delibutos Herodotus tradit| Niciteria| autẽ ornamenta uictorię dicuntur a νικη quod eſt victoria| Iſeo torrentior| Iſęus fuit declamator admirandus Romę teſte libanio grẽco Sophiſta de quo QVintilianus loquitur & Plinius nepos qui eiſdem temporibus fuit in epiſtolis dicens Magna Iſeum fama prẽceſſerat maior inuentus eſt: ſumma eſt facultas copia ubertas dicit ſemper ex tempore Sed tanq; ſcripſerit diu & reliqua quib9 merito torrentem appellat Iuuenalis ſed extemporaneã orationẽ x. de inſti. Oratoria QVintilianus irridet & neſcio an forte cõtra Iſeum loquatur cum dicit declamatores quoſdã peruerſa ducit ambitio ut expoſita ꝓtroverſia protinus dicere uelint & ſubdit ſed tam contumelioſas in ſe ridet eloquentia alii| Sicyone| inſula in mari ægeo ex oppoſito ad epidaurum quam eminẽtem & altam Pliniuſ dixit. & ideo Iu. alta dicit nanq; eodẽ. t. urbi etiam laconię habundanſ oliuetiſ eſt| Iſęum fluuium dixere hic intelligi. alium| Iſęum| memorat Plutarchuſ in demoſthenis uita eiuſ ꝓceptorem| Conchylia| piſces ſunt in mari aſſyrico et indico ex quoꝝ inciſis conchis emanant lacrimę quibuſ purpura tingiẽ

dicunęq; etiam murices ac ſarrę unde Sarrano dormiat oſtro Virgi. dixit: Et alba neq; aſſirio fucatur lana ueneno Dicit igitur Iuuenalis certe ego fugiam mores greculoꝝ laſciuiſſimos ingenio & eloquentia reliquiſq; artibus pbucatos tāq̃ lanam purpura tinctam: QVidam purpuratas adulationes uolũt intelligi Plinius cum de piſcibus loquit̃. non eſt ſatis inquit gemmę nomẽ amethiſtum rurſum abſolutus inebriatur tyrio ut ſit ex utroq; nomen impbum tyriamethiſtus ſimulq; luxuria duplex & cum confecere conchylia tranſire melius in tyrium putant pęnitentia hoc primum debet inueniſſe artifice mutāte quod damnabat Inde ratio eſt nata uotum quoq; factum e uitio portẽtoſis ingeniis & gemina demonſtrata uia luxuriæ ut color alius operiret̃ alio ſic itaq; iſti græculi prauos mores & laſciuos eloquentia & oſtentatione quaſi coloribꝰ quibuſdā tectos habebant &c| QVo pruna & coctona uento| hoc eſt uenalis ſicut pruna & coctona quæ genera ficorum ſunt paruarum Martialis .vii. paruaq; cū canis uenerũt coctona prunis: Et alibi ſi maiora forẽt. coctona ficus erat & Plinius lib. xvii. hiſt. ficorum caritas minor ẽ eiꝰ generis quæ coctona uocant: Et ſecundum græcos ab urbe Syrie cocton dicta denominant̃| Vſq; adeo nihil ẽ quod noſtra infantia cęlum hauſit auẽtinum| Intm̃ dicit dignitatis & potentie uenere. hi uenales ſerui ut nos nihil ualeamus: q̃uis Romę abinfantia uixerimus: & fructibus qui ex ſabinis Romam portabãtur nutriti fuerimus: quaſi dicat nec prodeſt nobis Romę nos eſſe natos. & Romanos eſſe quia omnia officia greculis dantur ſicut de Domitiano diximus ſupra unde infra| Non eſt Romano cuiquã locus hic| &cet. |Ceruicibus equat herculis antheum| Tales inquit adulatores principis ceruicem & membra laudantes herculi comparabant Nec ſine ratione a poeta hoc dictum ẽ quando Suetonius in Nerone inquit deſtinaſſe imitari herculiſ facta: p̃paratumq; leonem aiunt quem uel claua uel bracchiorũ nexibuſ in amphitheatri harena ſpectante populo nuduſ elideret| Antheum autem procul a tellure tenentiſ|: Ideo quia ut idẽ Suetoniuſ aſſerit exiit poſt ſcęnicaſ coronaſ opinio proximo luſtro deſcenſurum eum ad olympia inter athlætaſ: nam luctabat̃ aſſidue nota eſt fabula herculiſ & anthei luctatoriſ quã lucanus lib. iiii. & ouidiꝰ aliiq; ſcripſere: fuit enim Gigaſ libycuſ| Vocẽ Auguſtam| quo deteriuſ nec ille ſonat cum admiratione ait Adulatoreſ audiebant Neronem cantantẽ. cum galli nec deteriorẽ.

eō uocem haberēt: nō dixit ipm nec deteriorē gallis uocē habu
isse quia illud adulatorum intererat: hoc autē ideo poeta fingit
quia ut Suetonius est autor. ascriptū columnis fuit iam gallos
Neronem cātando excitasse intelligamus autē gallos imitatum
inter hos adulatores burrhū & eqtes Romanos Cor. ta. de Ne
rone ꝯnumerat postremus Nero scenas incendit multa cura ten
tant cythară & pmeditans assistētibus. facies abscesserat. cohors
militū Centurio tribunique: & Mestus burrhus ac laudans: tūcq
primum cōscripti sūt eqtes. Romani cognomētum. Augustano
rum etate ac robore conspicui & pars ingenio procaces: Alii in
spe potentie bi dies ac noctes. plausibus psonare formam prin
cipis uocemq; deum uocabulis appellantes qi p uirtutē clari ho
noratiq; agere Amicus autem inqt de gallis populis intelligen
dum a Nerone cantando excitatis illud Suetonii sed aptius ut
nos dicimus. nam & ipse fatet QVintilianum dicere uocem esse
supra conatum cui greci nomen a gallox cātu dederunt. Anthi
ocus & stratocles. & Demetri9 comedi fuerunt: plures quoq; de
metrios. fuisse. de quibus Laertius & alii loquūt ꝯstat in sermo
nibus antiquas comedias lege sed tantum lycinii calui uersus &
Valerii catuli modulari: & simiam appellauit de quo Porphyrio
loquit & de hoc poeta hic intelligit & simili Molli oemo de
hoc QVintilianus & in Satyra Credo pudicitiā Dicas hec mol
lius Oemo qq & carpophoro nam mimus fuit & statio in siluis
huc intrant faciles oemi puelleo Iactare manus a facie qđ qui
dam grauiter & acute loquentes. facere solent ut digitis in cico
niæ rostri similitudinē compositis manus nunc in faciē flectāt
suam nunc a facie sua in eum ad quem loquitur dirigant & gem
mas interdum tendant in ora manus ut Martialis ait Sitrulla
inuerso crepitum dedit aurea fundo quidam uolunt legi Lau
dare paratus sonitum illum turpem diuitis si pepedit. Cum lega
mus apud Suetonium in claudio meditatum edictum quo uenia
daret & flatum crepitumq; uentris in conuiuio emittendi cum
periclitatum quendam p pudore ex cōtinentia reperisset: tamen
magis bęret. michi trullā pro uase hic intelligi Dicit enim Idem
Suetonius in Nerone nuntiata exercituum. defectione litte
ras prandenti sibi redditas discerpsit mensam subuertit: duos cy
phos. gratissimi usq homericos uocatos solo illisit Inuerso ergo
fundo id est in solum piecto qđ qdem adulatores ꝯmendabant
Nam quod amicus ait de uase aureo In quod onus uētris luxurioſi

41 Galli uox

Anthicus Stratocles Dem
Demetrij plures

Emus

pedere

Trulla

& diuites Romani effunderent hoc loco minime conuenit nam |Inuerso fundo| poeta dicit id est reuoluto in solum Attille ait uacillāti sed magis caput eius vacillat nam cum uarro trullam & truam interpretatur & uas esse dicit quo e culina in lauacrinam aqua funditur solita amicus temeritate in latrinam dicit esse le gēdum omniū deprauator librorū. ut id qđ ipe opinat ignorās ueteres dixisse uideāt |Maioris abollę| maiorem. n. uestē. stoici gerebāt uel quia. p. celer Egnatiꝰ militiā ptractabat & abolla uestis militaris ē teste nonio Marcello |Maioris| autē ad facinꝰ respexit nam qđ adularent qđ lasciuiis corrumperēt domos in quibus uersabant facinus erat sed maius causam mortis amicis extitisse |Stoicus occidit Barean. delator amicum discipulumq; senex |QVidam insulsi de Heliodoro legunt: Alii Dędalum per dicis interfectorē intelligūt. nonnulli Domitianum p̄ sueto/nium uolunt intelligi dicentē discipulum paridis Panthomini quia non assimilis magistro uidebatur occidit cuiꝰ mortis cau sam ipm paridē delatiōe sua fuisse oppinat ueritas tamē historię hoc habet quę per Cor. taci. scribit dicentē. Tum inuectus est Musonius rufus in. p. Celerem a quo Barean soranū falso testi monio circumuētum arguebat. ea cognitione renouari odia accu sationum uidebat sed utilis & nocēs. reus ptegi non poterat: qp pe Sorani sancta memoria Celer p̄fessus sapientiā deinde testis in Barean p̄ditor corruptorq; amicicię cuius se magistrum fere bat: p̄mus dies causę destinat |Stoicus ergo| id est publius celer qui. t. Cor. etiā. p. Egnatius cliens sorani denominatꝰ qui tūc emptus ad opp̄mēdum amicum auctoritatē stoicæ sectę ut idem tacitus ait p̄ferebat habitu & ore ad exp̄mendā imaginē bones ti exercitii ceterum animo pfidiosus subdolus auaritiam & libi dinem occultans huius accusationis causam Cor. taci. refert pau lo aī dicens Torium seuinum equitem Romanum Barean sora num reum popposcisse ex procōsulatu asię in qua offensiones p̄n cipis auxit iustitia atq; industria & portui ephesiorū aperiendo Curam insumpserat uimq; ciuitatis pgamenę p̄hibētis acratum cæsaris libertum statuas & picturas se uehere multā omiserat Sed crimini dabat amicitia planci & ambitio cōciliandę & puin cię ad spes nouas temporis damnationi electum quo Tyridates accipiendæ armeniæ regno aduētabat & alibi ait. Torius seuinꝰ Sorani accusator ingredit. Orditurq; de amicitia Rubelli plan ci qđq; proconsul asiæ Soranus pro claritudine sibi potius ac

cómodatum quam ex utilitate cómuni egisset alendo editiones
ciuitatú At amicus noster temerarius accusatú ingt qđ una cú
filia Seruilia magicas artes in p̃ncipem tractasset & Cor. tacit9
allegat quem aut nunq̃ uidisse aut non intellexisse se ostẽdit glo
sis usus alienis cum neq; de Sorano tacitus id loquaẽ & filiam
Seruiliam connexam discrimini patris non qđ ipa tractasset
magicas artes sed quod pecuniam magis dilargita esset Cor. asse
rit nam gẽmas & uestes & dignitatis insignia dederat & reliq̃
quibus ueritas declaratur ait ergo | Delator | quia falso testimo
nio accusauit amicum cuiꝰ p̃ditor inquit | Discipulum | quia eius
magistrum se ferebat. & Stoicꝰ quia professꝰ sapientiam | Et rip
pa nutritus in illa ad quam Gorgonei | grecum esse & thebanum
ostẽdit | QVoniam grecoꝝ mentio cepit | dixerat uide ergo quã
bene omnia respondẽt ut aliorum cõmentatorꝝ insciti magis
declareẽ uerum non de rippa ait in q̃ undiq; pẽdẽti in móte par
naso templum est appollinis delphici teste Iustino & strabo ait
rupem hanc p̃ruptam ante urbẽ cirphis & australi pte esse & fú
dosam relinquere uallem per quã plurimus amnis dispergiẽ sed
de helicone non p̃cul a parnaso distante illi ęmulo altitudine
& circuitu ibiq; consecrata musis ędes fonsq; caballinus & libe
thridum spelunca nymphaꝝ uterq; enim niuibꝰ mons pulsaẽ Et
rupes amboꝝ saxea est huc ergo aduolasse pegasus equꝰ & ungu
la pedis effodiens fontem caballinum fecisse traditur ex sang
uine gorgones id est meduse natꝰ | Protogenes | licet nomen est
aliquẽ significans p̃mi generis & hic sic intelligi asserant Nos
tñ pictorem illustrem fuisse dicamus p quo similes fuisse intel
ligit | Protogenes autẽ | teste. A. Gellio in fine noc. act. li. xv.
Memorãdã illam imaginẽ hylibi apđ Rhodios in ędibꝰ qbus
dam publice factis extra muros urbis pinxit huic igiẽ p̃terea
locum esse poeta dicebat. quia nero in pingendo fingendoq; ma
xime nó mediocre studium habuit sicut Sueto. scriptú reliquit
| Dysphilus | qdam malion amicum interp̃tatur: ex dys quod di
uersitatem notat & philos amicum sic a Iuue. intellectum q̃is
nónulli a dios. i. Iouis & philos amicus derivent & cóponant. i.
p̃ncipis amicus. Sed reuera dis philus Tragedus fuit qui ludis
appollinaribus inter actum semp pópeiú miseriã p̃nunciauit ut
optime Valerius maximꝰ lib. ii. capitulo. i. de pudicitia memi
nit intelligamus aliquẽ ergo | Protogeni | similem & | Diphilo | nã
q̃tum Tragediis & musica & cãtu Nero oblectaretur late Sue
tonius refert. Ideo apud ipsum in magna conditione tragedi

fuerāt | Aut Erymanthus | eū intelligit q lites disseminādo diui
nat q̄i ερισθος .i. litis μαρτυς diuinator Mathematicos igit̄
caros p̄ncipi ostēdit sicut Domitiano ascletarion fuit qui postea
eum lacerandum a canibus prædixit. | Albinam & Modiam |
uetulas quasdā diuites. legi que quia orbę erant captatores. sa
lutabāt has: ꝓ similibus Accipit Modia autē nom̄ erat Sabinum
sicut modius de quo Allexāder halycarnasius Nā saltātis puel
lę & Enyali filius fuit: qui cures cōdidit | Modia ergo a | mō &
tēpamēto saltationis fuisse appellatā illā puellam puto nam | Al
bina | romanum ē sicut albinꝰ | Claudit latꝰ | ꝓpter demetrium pō
pei seruū cui in urbē redeunti populus ro. obuiam ꝓfectus est
t. Plutarcho tanq̄ esset pōpeiꝰ sic etiam d̄ Crisogono sylle seruo
legitur &c. | Caluinę | has etiam pro similibꝰ ponit incestis Sed
Iunie caluinę de qua profecto. Iu. loqt̄ uel simili Corn. Taci
tus lib. xii meminit nam fuit soror Syllani & nurꝰ uitellii ait
eī m ferre crimina in Syllanum cui sane & decora & ꝓcax soror
Iunia Caluina aut multum añ uitellii nurꝰ fuit hīc initium accu
sationis. fratrisq; incestum. sed incustoditum amorē ad ifamiam
traxit & inde ostēdit Sillanū mortē sibi ꝯsciuisse & caluinā Ita
lia pulsam. | Catiena | autē liberta fuit. Q. L. ut in quodā Epita
phio legi & cantatrix dicit̄ sicut Catienis horatiꝰ in sermonibꝰ
ꝑcantatoribus a Catieno quodam teste Porphirione | Vestiti |
quia bene uestiunt̄ meretrices. | Chione | meretrix quedam. d̄ q̄
sępe Mar. narrat te rumor chione. nūq̄ esse fututam &c. gerebat
n. brachas q̄ alibi nigram & frigidā fuisse dicit ut digna. tuo cū
sis īdigna q; noīe dicam frigida es. & nigra es. nō es & es chione
nā a χιων qd̄ ē nix dicit̄ sed gręcam q̄titatē Mar. nō seruauit:
cum chi. & o apd̄ gręcos ꝓducant̄ | Chionē | ergo dicit poeta d̄du
cere dubitas ne dum formosam | Da testē | hospes Scipionē nasicā
significāt q teste donato. d̄ agnomine qa maiores nares habuit
fuit dictꝰ: hic teste Plinio uir optimus oīm romanoꝝ uocitatꝰ
fuit d̄ cuius histo. notissima etiam fastoꝝ lib. Ouidius meminit
nam scipio nasica solus dignus cuius manibus mater d̄oꝝ tange
retur hospitioq; recipetur. iudicatus fuit ꝓpter sanctitatē suā
uel qui seruauit trep. | Flagranti ex æde mineruam | sexto fasto
rum lib. hoc tangitur sed Plutarchus d̄ cōpationibꝰ in latinū ꝑ
Guarinum Veronensem traductus sic ait Metellus homo pa
tritius sub urbanum suū petēs cum cedētes se inuicē: halis cor
uos uidisset augurii religione detentus Romā reuertit ubi ue
stę tēplum incensum cōspicatus palladium eripuit Statimq; ocu

lis captus ē postmodum deę ira placata uisum repauit ut refert Aristides milesius in rerū Italicarū libro Plinius uero historiæ naturalis li. vii. cum lucii Metelli laudes & felicitatē enarrasset subdit hęc oīa abundē uno casu refutari possunt qm̄ is metellus orbā lūibus exęgit. Senectā incendio amissis cum palladiū raperet ex ęde uestę memorabili causa sed euētu misero quo fit ut infelix quidē dici non debeat. fęlix tñ esse nō possit tribuit ei populus romanus qđ nulli alii abscōdito æuo ut quotiēs in senatum iret curru ueheretē ad curiā magnum ei & sublime sed p oculis datum/Trepidā igitē mineruā/quia ligneū eius fuerat simulacrū & in ęde uestæ positum qđ ab igne cōburi facile poterat & Ipallage esse pōt. i. ipse trepidus. QVod forte incendium Liuius belli punici scđi. li. vii. notat: cum ait ꝑhensa postea priuata ædificia. neq. n. tu basilicę erāt ꝑhēsæ latomiæ foruq piscarium & atrium regium. ædes uix uestæ defensa est QVidā uolunt Clau. appium cæcum intelligi qđ insulsum ē: neq ullo pacto ꝓbari pōt: nā is ꝓpterea cæcus factus fuit: qa sacerdotes Herculis ptio corrupit ut seruos publicos sacra herculis edocerēt: sicut autor ē plinius nepos đ ui. illustr. uel magis sueto. dicēdus. deniq poeta oñdit cām ualidā q̄ discedat ab urbe umbriticus qa locus & fides diuitibꝰ ñ bonis adhibeē/Samothracū & nostrorū/samothracia. t. Lact. ꝓmo diuinarū instit. li. ex uarronis testimōio fuit iunoni đdicatissima eo q̄ i illa nata fuit educataq & ioui nupta ob qđ ꝑceteris nūibus a samiis i nobilissimō tēplo illi dicato ut id̄ ait honorabaē. apuleiꝰ quoq i. ii. floridori añ ara i qt iunonis i samo erat eius statua a polycrate tyrannio dicata q̄ nec pulchriꝰ nec ditiꝰ qcq̄ ē adolescēs. ē uisēda pulchritudie crinibꝰ frōte & i oibꝰ mēbris suis admirabilis qn et pliniꝰ. xxxi. libro hist naturalis fecit iqt Scopas uenerē et iunouē q̄ samothracię sanctis cerimōiis colunē & sic p arā samothracū iunonē & uenerē qdā intelligunt insula. n. in mari ęgęo thraciæ adiacēs & Samos ꝑus dicta postea ex ꝑmixtis thraciæ incolis samothracia nuncupata ē/Nrōꝝ uero/hoc ē martis intelligūt autoris gentis Romuleę unde supra/o pater urbis/dixit de cuiꝰ ara q̄ in cāpos iter esset Liuius in bello macedonico loquit̄ addunt et ꝑsicui ꝑsualia solēnia a romanis instituta sunt et ara subterranea ꝑstructa teste Dionysio halycarnasio iuxta maximū hippodromū circumfossa terra sacrificii sq & igneis solēnitatibꝰ colit̄ cursusq agit̄ ęquoꝝ iunctoꝝ & nō iunctoꝝ gręci eum deum possidona Si sictona uocant hoc est neptunum terrā quatientē ac ꝓptere

ſubterranea ara coli eũ qñ terrã habet & ſubdit. ego uero quo q̃ alium ſermonem audiui qđ ii quidem dies feſti Neptuno ag̃ã tur curſus quoq; & equites. huic deo fiant Ara uero poſtea. genio cuidam ſecreto conſtructa ſit occultoꝝ conſilioꝝ duci atq; cuſtodi neptuno enim incerto non Domitiani terrę neq; a grę cis neq; a barbaris ara uſq̃ erigitur hęc ille| Nam noſtros deos| quidaꝫ Iouem Neptunum Iunonem & Mineruam dixere: Alii Ianum &| Saturnum nónulli ceſares eſſe uoluerunt. per illud Valerii Anthiatis. reliquos. n. deos accepimus cęſares dedim9 Sed ex Macrobii libro de ſaturnalibus Samothracas deos no ſtroſq; penates intelligimus eſſe. ait enim de diis quoq; Roma noꝝ propriis .i. penatibus aſperſa eſt huic operi non incurioſa ſubtilitas. Higidius enim đ diis requirit num penates ſint tro ianoꝝ apollo. & neptunus qui muros eis feciſſe dñr & num ęne as in Italiam adduxerit. Cor. quoq; labeo libro de diis penati bus eadem exiſtimat hanc opinionem ſequitur Maro cum dicit ſic fatus meritos aris mactauit honores Taurum Neptuno tau rum tibi pulcher apollo Varro humanaꝝ ſcđo. Dardanum re fert deos penates ex ſamothrace i phrygiam & ęnean ex phry gia in Italiam detuliſſe qđ idem Dionyſius Halycarnaſius tra dit & ſubdit Varro qui diligentius eruunt ueritatem penates eſſe dixerũt per quos penitus ſpiramus per quos habemus cor pus. per quos rationẽ animi poſſidemus eſſe autẽ medium ęthera Iouem Iuuonem uero imum aera cum terra & mineruã ſummum ætheris cacumẽ & argumento utunẽ qđ Tarquinus Demarathi Coryntbi filius Samothracis religionibus miſticæ imbutus in uno templo ac ſub eodem tecto eorum memoriã coniunxit. Caſ ſius uero emina dicit Samothracas eoſdẽq; Romanoꝝ penates proprie dici & reliqua quę Macrobius proſequitur: boſ deoſ pe nateſ apud romanoſ dictoſ. Alexãder Halycarnaſius cđm eoſ q in linguã grecã nom ipm conuertunt tradit ab aliiſ prioſ appel latoſ ab aliiſ genethliocſ Sunt & q ethesioſ alii autẽ mibioſ: alii ertioſ dñt| Sic libitũ uano q noſ diſtinxit othoni| roſciuſ otho legẽ fecit ut q. CCCC. milia ſextertia nó poſſideret in ordine equeſtri eſſe nó poſſet Sed neq; apud circum ſedilibuſ plebiſ ip ſoſ ordineſ ppoſuit. Ergo de othone roſcio hic poeta nó loqẽ. cuꝫ ille otho nó diſtixerit. Intelligam9 igiẽ uanũ othonẽ nero nẽ & uano ideo adieciſſe ne ueꝝ Othonẽ roſcium intelligerem9 q̃uis alii inepte uanum. i. ſtultum Othonem exponant: Sed qm̃ Nero teſte Suetonio equeſtres ordines a plebeiis diuiſit de eo

hic intelligamus & Othonem quadam huius legis & moꝝ ſimi litudine appellaſſe nuq; qđ dicimus autoritate comprobemus. adeſt Cornelius tacitus dicens Nero cęſar nationes alpium ma ritimarum in ius latii tranſtulit equitum Romanoꝝ locos ſedi bus plebis antepoſuit aput circum nanq; ad eam diem indiſcreti inibant quia lex roſcia nihil niſi de quattuordecim ordinibus ſanxit Liuius tamen Lutium baffium Tr. Pl. legem tuliſſe tra dit in equitibus romanis in theatro quattuordecim gradus px imi aſſignarentur; Horatius etiam eandem legem ab Othone ro ſcio latam indicat in epiſtolis cum inquit ut propius ſpectes la crimoſa poemata puppi Sed cum đ ludis Iuuenalis qui in circo fiunt potius loquatur: nanq; ait|hic plaudit nitidi preconis fi lius inter pinirapi cultos iuuenes. iuuenesq; laniſtę| de Neroe potius loqꝫ at Horatius de recitatione poematum loquitur q̄ in theatro fit differt enim circus & theatrum licet autores abu ti poſſint ſicut inferiꝰ dicemꝰ Itaq; ludi circēſes. t. Seruio alii ſunt q̄ theatrales & gladiatorii circenſes dicti uel a circuitu uel qđ ubi nunc metę ſunt olim gladii ponebantur ut ſeruius ait. mihi autem uidentur dicti a Circo in quo fiebant. Nec obſtat qđ Suetonius ait Domitianum licentiā theatralem promiſcua in ęqualitate ſpectandi inhibuiſſe nec propterea đ Domitiano magis intelligi poteſt cum prius Nero diſtinxerit Domitianꝰ autem conſuetudinem illam reuocauit QVare Marti. Edictum domini deiq; noſtri quo ſubſellia certiora fiũt. et puros eques ordines recępit. Dum laudat modo phaſis ī theatro. Phaſis pur pureis rubens lacerniſ. Et iactat tumido ſuperbuſ ore Tandē cōmodius licet ſedere. Nunc eſt reddita dignitas equeſtris. tur ba non premimur nec inquinamur: Hæc & talia dum refert ſu pinus Ille purpureas & arrogātes iuſſit ſurgere letius lacernas Et ſic oſtēdit domitiani tp̄e ſolitos etiā repelli eqtes| Tenues migraſſe quirites|QVidā legunt đ tp̄e camylli q teſte Suet. de uiris il luſtri. populū Ro. uebios migrare uolentē detinuit. uerꝫ quia nobiles & ignobileſ pariter tunc migrare uoluerunt đ hoc minꝰ intelligi debet Alii đ tp̄e Neronis in quem teſte Sueto. ſcriptum fuit Roma domus fiet uebios migrate grites Si non & uebios occupat iſta domus Sed & hoc etiam tempore tam diuites q̄ pauperes diſcedere ſuaſi ſunt propter ampliſſimā Neronis domum quia reliquis Romanis iam locus nullus erat quare Martialis unaq; iam tota ſtabat in urbe domus. QVare ad

ipſum tempus poeta non uidetur reſpexiſſe. QVoniam igiē ſen
ſus eſt Iuuenalis damnare Romanos q̄ pauperibus neq̄ in con
ſilio neq̄ in magiſtratu locum relinquerent. hęret mihi magis.
ut de tempore quo plebs a patribus in montem uſq̄ ſacrum ſe
ceſſit tertio ab urbe lapide tranſanienem legatur quippe cum
nullus magiſtratus in urbe pauperes haberent nec in conſilio
eſſe ipſis liceret nexibus fęneratoꝝ non liberabantur ſicq̄ a pa
tribus angebantur. Seceſſerunt igitur uerum patres timentes
Mennium agrippam ſummę ea tempeſtate autoritatiſ uirum ad
plebem miſere qui uſq̄ adeo plebis animos deliniuit ut pacem
cum patribus iniuerit: hoc fędere ut plebeios in urbe magiſtra
tus. plebs obtineret. duos ergo tribunos tunc habere plebs cæ
pit: & hoc poeta queritur inquiens| quando in cōſilio eſt ędili
b9 agmine facto debuerant olim hoc eſt| tempore ſeceſſionis
|tenues| plebei| migraſſe| non enim penitus migrauerunt. nam a
monte ſacro rediere.| Ad Marſos mēſamq̄ ſabellam|. M. Curiū
dentatum ſignificat qui. t. Suet. de uiris illuſtribus de ſabinis
triumphauit: & ſubdit legatis ſamnitum aurum. offerentibus
cum ipſe in foco rapas coqueret: Malo enim inquit in fictilib9
meis eſſe & aurum habentibus impare q̄ aurum poſſidere & cum
pecuniæ argueretur cadum ligneum. quo uti ad ſacrificia cōſue
uerat in medium protulit Iurauitq̄ ſe non amplius d̄ præda ho
ſtili in domum cōuertiſſe| Veneto cucullo| illius coloris quo pā
ni groſſi & uiles tinguntur Mar. li. iiii. Si ueneto praſinoq̄ fa
ues qui coccina ſumis & alibi Reſina ueneto nec reſecare luto
dixit Fateor autem prope fregellas lucum ſacrum quē magnis
honoribus Minturnenſes celebrant oppido incumbentem. ſed
nequaq̄ ut amicus ait ex ſtrabonis auctoritate quem neq̄ intel
ligit finitimoſ populoſ conuenienteſ ad minturnaſ ſacrifitia &
ludos quot anniſ celebrare ſine ullo theatrali luxu ruſticana q̄
dam ſimplicitate cum qd̄ ſuperiuſ diximuſ Strabo dicat| Mortu
uſ| quia mortuiſ toga addebat Martialiſ. Aut pallenſ toga mor
tui tribuliſ| Exodium quidā| ab ex qd̄ ē extra: & odoſ uiam de
riuant quaſi extra uiam & ſic exodium finem rei uel comediæ:
uel cantilenę: quaſi extra materiam inſcęnam dicunt. Liuiuſ au
tem libro ſeptimo ab urbe cōdita cum de ludiſ ſcænicis pertrac
tat ridicula quædam uerſibuſ intexta. uidetur appellare alii ab
ἐξοδιασω quod eſt erogo uel expendo deriuant ut erogatio
quædam conſueta ac manifeſta uel contributio hic intelligatur

quæ ex ludis dicebatur: unde Suetonius in Tiberio uox athel lanico ex odio proximis ludis assensu maximo excepta percre buit hircum uetulum &c. |Orchestram| & populum. i. nobiles & plebeios: erat enim locus in theatro uel amphitheatro. uel cir co ubi saltabatur ab ορχουμαι id est salto unde possidonius orchestram. quatit alter & quia locus commodior ad spectandū senatoribus & magistratibus reliquis datur: pereminētiori lo co: Iuuenalis hic ponere uidetur & locū pro iis qui in loco sūt ponere: alibi enim pro toto theatro utitur ut quęq; reportādis posita est orchestra cathedris & Suet. inquit. Mediaq; in orche stra frequente populo epulatus est| Tunicæ albæ| Martialis & plebs & minor ordo maximusq; Sancto cum duce candidus sed ret. Senatus enim simul cum principe habitu albo spectasse lu dos declaratur| Cossus| fuit & Cornelius cossus. de quo Liuius meminit et Virgilius inquit sexto. tacitum aut te cosse relin quat Alium Cornelium cossum uirum consularem. Cor. Tacitus memorat sed hic de quo poeta loquitur captator fuit scelestissi mus suisq; captationibus adeo diues factus ut superbiret & hoc quoq; in Satyra omnibus in terris ait: ut captatori moueat fasti dia cosso| Deponit amati| crimen dicit ut de Earmo statuis. Et Martialis quia tunc dies festus celebrabatur cum amicus tōde retur. |Veiento| Fabritius ueiento dictus est hic familiarissi mus Domitiani et neruæ fuit: Dicēte Plinio in epistolis cena bat nerua cum paucis ueiento proximus atq; etiam in sinu recū bebat. quare nō iniuria superbiebat| Simplicibus gabiis| hysto riam tangit pariterq; Romanos proditionis notat: fuerunt. n. rudes et simplices in tarquini superbi filium: quam hystoriam quoniam Ouidius fast. libro et alii nōnulli tangunt lateq; scri bunt tanq̄ notissimam omittimus| Vcalegon| hunc homerus ter tio. Iliados nobilem troianum ostendit obsenium belli tēpore a re militari se continentem et quia tempore ruinę Troianę ei us domus incensa fuit dixit Virgilius lib. ii| Iā proximus ardet ucalegon| id est domus ucalegonis. Iuuenalis ergo Virgilium secutus a simili nomen illius assumpsit: pro aliquo ciue romano uel libertino cuius domus incendebatur| Chiron| notus centhau rus de quo statius libro achil. Ouidius in fast. q; et alii sępe lo quūtur: hic in| Marmorea| tabula uel mensa. uel uase sculptus erat quia potator optimus fuit |Opici mures| quidam ab ope .i. terra: quia ex terra nascuntur quidam a greco nam ΗΟΠΗ

45

Orchestra

Cossus Cornelius

Capillus depositus

Veiento fabritius

Gaby

Vcalegon

Chiron

Opici

id est foramen quia in foraminibus habitāt deriuare solent: nō nulli opicos mures. i. rodentes dicunt: nam & in Satyra credo pudicitiam | opice castigat amicę | dixit: hoc est mordentis & corrodentis quando enim defectum cōmittit corrosisse uideē: Alii carmina Homeri uoluerunt hic intelligi Alii ipsius | Codri | carmina diuina asserunt nam & Virgilius | Proxima phœbi uersib9 eum feciſſe | prodidit is autem Codrus qui tempore Iuuenalis & Martialis fuit. utrum quid scripserit non habeo cōpertum nisi bethā togatoꝝ. Mar. dixisse uideaē qñ Mar. alpha penulatorū codꝝ scripserat. dionisi9 uero halycarnasi9 opicū scriptorē q d Siculis scripsit cōmemorat: cuius forte diuina carmina a muribus corrosa esse apud Codrum poetam dixisse uideri potest: sed melius significabimus ipsum Codrum opicum fuisse hoc est uolscum siue ausonem sic enim opici populi campanie dicti sunt. de eo autem Codro Martialis Sepius in libro numeratur persius uno QVam leuis in tota Codrus amaꝛonide qui quando theseida scripsit cum amaꝛones superauit theseus. quidam tamē legunt marsus. QVin & Strabo ait cum de Campanis loquitur & samnitibus atq; ostis regionem illam aspicis habitatam. Istos autem ausonios appellatos Ceterum polybius duos hos fuisse populos ostendit falsa ductus opinione. Nam opicos & Ausonios agrum circa cratera incoluisse memorię prodidit Alii uero asserunt Opicos prius & Ausones habitasse QVidam gentem ostam illos posteriore tempore subiugasse. hanc ipsam a cumanis erectam illos a thuscis expulsos. fuere autem. xii. populosæ urbes & capua caput ipsarum inde sic nominata ut Strabo ait licet alii a capy troiano denominarint. Ideo Lucanus. Męnia Dardanii tenuit cāpana coloni inqt. ergo | opici mures | qd ipe Codrus opicus fuerit. nam inepte opicum pro inculto et barbaro quidam interpretatur nisi pro sua interpretatione ipse opicus sit cum diuina carmina poeta dicat & ipse doctis uiris & carminibus infestus semper sit | Euphranoris | Ischinius statuarius suo tempore laudatissimus. de quo QVintilianus de Instit. oratoria Euphranorem inquit admirādum facit. q & ceteris optimis studiis præcipuus pingēdiq; idem mirus artifex fuit. hic teste Plinio. xxxiiii. li. is in paride laudatur in quo omnia simul intelliguntur: & iudex deaꝝ amator Helenę & tamē Achillis interfector eiusdem Romę Minerua est que Catulliana dicitur a quinto Luctatio Catulo dicata infra Capitolinum eiusdem est simu

lachrum boni euentus dextra pateram & ſiniſtra ſpicam ac papa
uer tenens | Polycletum etiam eodem li. | Plinius ſtatuarum ma
ximum & Ageladis diſcipulum. memorat & QVintilianus li. xii
inquit cui qq̃ a pleriſq; tribuitur. palma tamen ne nihil detraba
tur deeſſe pondus putant. nam ut humanę formæ decorem addi
derit ſupra uerum. ita nó expleuiſſe deorum auctoritatem uide
tur: quin etatem quoq; grauiorem refugiſſe dicitur nihil auſus
ultra leues genas. hic tamen Iunonem pinxit dicẽte Martiale.
Iuno labor polyclete tuus & gloria fęlix. | Phecaſianoꝝ uetera
ornamenta deorum | hos deos. xii. apud antiquos ſingulari uene
ratione cultos Valerius Antias li. viii. oſtẽdit quos Enniuſ po
eta ſcripſit. Iuno ueſta Minerua Ceres. Diana Venus Mars Iu
piter atq; Hermes. Liber & Neptunus Apollo. In quibus uer
ſib9 Liber eſt pro Saturno. Apollo pro Sole. & Luna & Iuppi
ter etiam pro Vulcano. quos. xii. deos cum Euphranor Athẽis
pingere uellet Neptuni imaginem & figuram quantum poterat
excellentiſſimis coloribus maieſtatis complexus eſt. Nanq; ap
parebat maris tranquillitas & inquietudo aquarum tortuoſitas
& aſpiratio uentorum. adeo mire ut propriam & diuinam imagi
nem deſignarent. Imaginem uero Iouis aliquãtulo anguſtiores
repræſentaturus cum uellet Iouem breuiorem fingere non po
tuit. nam omnem mentis conatum in Neptuni imagine appoſu
it omni impetu cogitationis aſſumpto. Calchimenes etiam Vul
canum ibidem fabricauit ignis deum tam precipua pulchritudi
ne ut admirationem ſui preberet QVare idem Valerius inquit
uulcanus deus ignis calchimenis magiſtri manibus fabricatus
tenet pręſui admiratione. athenas inſentes id eſt ſine ſenſu &
reliqua propter quæ donari ſolita ſimilia deoꝝ ornamenta poe
ta dixit | phecaſianorum | quidam aſſerunt dictum quoniã in phe
caſi ciuitate Hiſpaniæ magis orientali q̃ Caſtellani ſint teſte
Ptolemeo cultos deos exiſtimant alii | beccaſianoꝝ | legunt & cĩ
uitatem beſcaſim dicunt a qua ciuitate huiuſmodi ornamenta de
orum Romam ferebãtur Nos Phecaſianos deos eos duodecim
eſſe opinamur quos euphranor athenis depinxit & calchimeneſ
& phecaſianoſ dictoſ a phecaſiſ ſacerdotibuſ & illorum deorum
miniſtriſ qui lingua Athenięſium & Alexandrinorum ita Phe
caſii dicebantur. QVod & Apianus oſtendit libro quinto d̃ ciui
libus romanoꝝ bellis antoniũ declarãs in ęgypto d̃poſitis ipii
ſignis | atq; appatib9 ꝑuato habitu uictuq; trãſegiſſe hyemẽ ſiue

qđ alieno in principatu & regia urbe moram ducerent siue qđ hyemem ueluti in spectaculis quibusdam ageret Exutum nẽpe curis omnibus & imperii obsequiis Itolam quadratam græcoꝝ more pro patria & domestica asserit induisse calciamenta cõdida qualia athenienſium sacerdotes & Alexãdrinorum quos phecasi os uocant deferre consueuerunt sibi assumpsisse ex quibus 9stat errare eos qui Alexandrinos phecasios dictos tradunt cum tantum sacerdotes sic denominarentur & hic non de Alexandris sacerdotibus sed de Athenien sibus intelligendum sit. errat pariter qui uult pheaces intelligi| Meliora ac plura reponit persicus: Idem qui & artorius a persis enim uenerat. sed hunc pro similibus ponit. Nam Martialis ad Tongilianum empta dom9 fuerat tibi tongiliane ducentis abstulit hanc nimium casus in urbe frequens: collatum est decies rogo non potes ipse uideri incendisse tuam tongiliane domum. QVin & theodori flãma penates arsit alibi martialis dicit Ad quem tamen persicum satyrã etiã dirigit |acticus eximie Druso uitoliſq; marinis |. M. L. Drusus Morbum comitialem teste Suetonio de uiris illustrib9 patiebatur quem morbum nũc similitudine quadam somnum dicit cum excitari eo non possit Alii enim sanguinem caprinũ potum existimarunt propter qđ somno correptus excitari nõ poterat| Vitulisq; marinis| A sono. n. mugitur uituli sunt dicti cũ phocæ dicanẽ: & teste Plinio. ix. histo. Nullum animal grauiore premitur somno dicente Virgi. iiii. georgi. Sternunt se sõno diuerso in littore phocę. In terra enim more pecudum spirare ac dormire & parere consueuerunt huius animalis pellem profulguris remedio Octauian9 teste Suetonio ferebat de cuius natura late Plinius eodem libro scribit| Corbulo| uix ferret bene rem exagerat hoc est ille potentissimus uir ferre uix posset. Corbulo enim uir ualidus & ingens erat: a Neroneq; armeniæ teste Cornelio Tacito prępositus: de quo ait Corbulo omnium ora in se uerteret corpora ingens. & super experientiam sapientiãq; & iam spetie in animum ualidus ideo inquit. uix hic uir fortissimus ferre tantum uasorum pondus posset. nam ut Sueto. ait publicę ad sportulas redactę ferebantur igitur a seruis| Saxa lyguſtica| fodinas in lyguria significat ubi marmora fodiũtur nõ longe a segaunis & apuanis: hæc saxa teste Plinio serra facile secantur| Moræ aiæ| siquidẽ aiam uẽtũ dicunt hic ẽ ipellũt aie linthea thracę ap̃ horatiuꝝ ita atterunt corpa saxis illis oppſſa

ut nihil ex illis supersit ac uideri possit: itaq; adnihilentur et euanescant ut non secus q̃ uentus qui non uidetur appareant: uel | More animę | scd̃m eos philosophos qui cum corpore perire animas dixere. aut statim cum corpora reliquerunt ut sit ita trā seunt corpora ueluti & anima nec ipsa supersint post mortē ani mæ | Lugentis amicum | pelide. Nota est fabula quemadmodum patroclum achilles fleuerit ab hectore interemptū | Cauet hūc | cauebant tribunos qui armis muniti erant prelato candelabro corynthio qd̃ Plinius reprehendit. & sic soli pauperes cędebā tur. Sed neq; præteribo | Hęc habet quem porrigat ore triētē | ex consuetudine egyptiorum Iuuenalem hoc scripsisse. Nam ut diodorus siculus ait: Nauis quę uectat corpora uaris appellatur hęc apud gręcos epiphacra obulū aiunt dari portitori cui nomē inditum est ab incolis charon | Cuius conche | quidam uinum fe catum & marcidum appellāt Alii per Apicium fabatiam quibus dam aliis rebus conditam. de qua martialis Si spumet rubra chis tibi pallida texta &c. | Veruecis | Martialis Mollia phry xei secuisti colla mariti. hoc meruit tunicam qui tibi sępe dedit Ostendit enim cybum esse dari pauperibus solitum | In qua pro seucha gręce enim προσευχη Latine proseucha dicitur. i. oratio uel obsecratio: hic tamē pro loco ubi præces uel obsecra tiones a transeuntibus aliqui mendicantes facere solent ponit | Dicere si tentes aliquid siquidē | ut Suetonius in Nerone ait: Redeūtes a cæna uerberare ac repugnātes uulnerare cloacisq; demergere assueuerat. Nam ut dicit Nero post crepusculū ar repto pileo uel galero popinas inibat circūq; uicos ludibundo nec sine pernitię tamen & Cor. ta. inquit otium foris fęda do mi lasciuia qua Nero itinera urbis & lupanaria & diuerticula ue ste seruili in dissimulationem sui cōpositus pererrabat: Comi tantibus qui raperent ad uēditionem exposita & obuiis uulne ra inferrēt aduersus ignaros adeo ut ipse quoq; exciperet ictus & ore præferret: Deinde ubi cæsarem esse qui grassaretur. per notuit: augebanturq; iniurię aduersus uiros fęminasq; insignes & quidam per promissa solis licentia sub nomine. Neronis mul ti propriis cum globis eadem exercebant & alia quibus illius ętatis scelera reseratur | Pontina palus | teste uibio uoscorum pa lus est iuxta forum Appii haud lōge a tarrhacina distatq; ab ur be uiginti milibus passuum de qua lucanus & q̃ pontinas uia di uidit unda paludes li. iii. dixit plinius quoq; nec longe a circeis

patroclus achyllis

triens mortuorum

varis nauis

conchis fabatia

veruex

proseuca

pontina palus

fuisse dicit: locum etiam olim .xiiii. urbium ex auctoritate mutiani fuisse prodit: hæc palus teste Liuio a Cornelio Cethego Consule cui ea prouintia aduenerat. siccata est: agerq; ex ipsa factus quem locum nunc Iu. latronum sedem esse ostendit. Sed Suetonius ante Iulium cæsarem siccatas non fuisse declarat dicens. Cæsarem siccare destinasse pontinas paludes | Gallinaria pinus | Villa fuit quæ ad gallinas dicta est inter urbem & uebientes de qua Suetonius in galba meminit. ait enim Liuie olim post Augusti statim nuptias uebientanum suum reuisenti pter luoans aquila gallinam albam Ramulum Lauri rostro tenentē ita ut rapuerat demisit in gremium. cunq; nutriri halitem pagi & Ramulum placuisset tanta pullorum soboles prouenit ut hodie quoq; ea uilla ad gallinas uocetur. tale uero lauretum ut triumphanti cæsares inde laureas decerperent. & subdit. nouissimo Neronis anno silua omnis exaruit radicitus & quicquid ibi gallinarum erat interiit. melius tamen siluam intelligimus in sinu cumano de qua Strabo ait hocq; in sinu fruticosis uirgultis frequens & arboribus silua est multis porrecta stadiis aquarum indiga cęterum fabulosa quam gallinariam uocant siluam hic Sex. póp. classis prefecti pyratica struxere nauigia qua tempestate siciliam a Romano defciscere fecit Imperio | Ad aluinam cererē | que in finibus Italiæ apud aluum oppositum mire coli consuetut de quo aluo ptolemeo meminit alu corrupte | Eluinam | Jegút | Vestramq; dianam | que in aquino colitur nisi intelligamus tē pla cæreris & Dianę fuisse illas ædes insignes quas in latina uia fuisse Strabo asserit præsertim cū superius dicat Vmbritius Si potes auelli circensibus optima soræ. aut fabraterię aut frusinone paratur inuitans illuc Iuuenalem & frusino iuxta quam cosas labitur flumen & fabrateria iuxta quam Trerus amnis fluit ciuitates in latina uia sint & eis strabo adiungit aquinum magnam ciuitatem iuxta quam melpis flumen labié sicq; eluinam ab eluendo dicemus nam de Luco dianæ arthemisio non tam conuenire uidetur in uia appia. QVidam cęrerem & Dianam pro ipsarum dearum officiis accipiunt ad quę umbritio ire cupiebat quale illud Plinii in epistolis. Mirum ē ut animo a cogitatione motuq; corporis excitetur iam undiq; siluæ & solitudo ipsumq; illud silentium qđ uenationi datur magna cogitationis incitamenta sunt proinde cum uenabere licebit auctore me ut panariū & lagunculā si etiā pugillares feras experieris

non Dianam magis montibus q̄ Mineruam inerrare itaq; Elui nam propter flumina dixit. & sic tertia satyra finitur in qua ualidissimas discessus sui causas ab urbe umbritium assignantem. ostendit multa prēterea dicenda sed quia. r. d. nota pleriscp putaui nunc omisi quę si Mansuetudo tua inserenda Iudicabit. ad iungendoz eoz laborem ipe non fugiam. Vale.

VARTA est huius primi libri satyra. in qua sicut in superiore diximus sub nomine Neronis & aliorz sui temporis uitiosorum Domitianum. ceteroscp ipsis9 familiares corrigere intēdit qui omnibus uitiis p̄cipue ingluuię erant impliciti qđ ut aptius facere possit uirum scelestissimum Crispinum elegit. in quo aliquantulum tanq̄ primę lyrę sono citharedus uersat. postea uero ad maiora transit| Crispinum uero sola libidine. fortem dicit|& cum|QVo nup uictata sacerdos sanguine adhuc uiuo terrā subitura iacebat|uestales enim incesti damnatas a numa pōpilio uiuas subfodi institutum est: Nam & liuius libro secundo ab urbe condita Sic illam uirginē uestalem ob incestum uiuam defossam: & lib. viii. Minutiam dānatam ostendit & secunda decade. lib. iiii. Sestiliam uirginem uestalem damnatam incesti uiuam defossam tradit. QVę lex ad Domitiani etiam imperium durauit. Corneliam enim Maximillam uiuam defodi iussit suum cupiens sæculum illustrari. & quia aliam non memini ea ætate uestalem incæsti damnatam p suasum habeo de hac poetam fuisse locutum. utcp uitia Crispini exaggeraret. eadem abusum confingit uel alia simili. QVamuis Plinius nepos in epistolis Valerium lycianum cum ipa Cornelia iunctum scribat| Tytio Seliocp bos|bonos fuisse significat pro bonisq; ponit. hunc autem tytium eum intelligo. qui Sextus dictus est. QVem Valerius Max. lib. viii. infamem tamen innocentem pstratum memorat. Ideoq;| Turpe|poeta dicit QVidam celerem equitem Romanum per tityum intelligunt Domitiano Iubente uirgis in comitio cæsum. quia uirginē stuprasset uestalem erat enim iudex moz Domitianus. unde Martialis Cēsor maxime p̄ncipumq; p̄nceps, Alius fuit titius proculus. custos & Selii & Messalinæ datus. teste Cor. tac. alius fuit titius legatus legionum qui cōsularibus donatus fuit ornamentis ęta te galbæ & Othonis & uitellii ut idem Cor. taci. scribit Selium uero intelligo amatum a Messalina teste Cor tac. & de quo in

Satyra omnibus in terris meminit nam alium | Selium | gratilem
Idem Cor. belgicę legatū tradit de quo Mar. nil intentatum Se
lius nil linquit in ausum Sed hic neq; bonus erat At. C. Seliū
Cor. taci. Iuuenē Nobilem dignitate forma iumētis atq; ꝓpin
quo ꝯsulatu prodit modestaq; iuuēta licet a Messalina corruptꝰ
fuit. ait ergo Iuuenalis adulteria incestusq; Crispinum decuisse
cum illis damnati titius filiusq; fuissent. & hoc ꝑ quandā Ironiā
& indignationem dicit qdam | Serio | legunt corruptę q̄uis. L. &
R. sibi inuicem non nūq̄ cędunt unde Magalia & Magaria di
cebant ueteres. nihil autem refert. utꝝ Selius an Silius dicat
Nullus | Nullum | sex milibus nūmum uel sestertioꝝ referēs ad Asiniū
celerem q uir ꝯsularis ut sermonicus refert mullum unum septē
milibus numum mercatus ē in qua re teste Macrobio luxuriam
illius seculi eo magis licet existimare ꝙ Pli. secundꝰ tęmporibꝰ
suis negat facile nullum reptum qui duas pondo libras excede
ret. at nunc & maioris ponderis passim uidet & p̄mia hec insa
na nescimꝰ. Sed idem Plinius ex Mutiano refert nullum octo
ginta libraꝝ captum in mari rubro sed añ dixerat ex reliqua no
bilitate & gratia maxima ē & copia nullis sicut magnitudo modi
ca binasq; libras ponderis raro exsuperant ꝯmultialia que ibi le
gere licet. Ideo ęquantem sestertia dicit quia sestertium pondꝰ
notat duaꝝ libraꝝ cum dimidio & eiusdem ponderis uult poeta
fuisse piscem qdam ad magnitudinem piscis non ad pecunias ma
le referunt | Vt perhibent qui de magnis maiora loquūt | mino
ra dicere debuit & ita in codice antiquo legi: licet uersus nō sta
ret: Esset. n. in .iiii. sede trocheus cōtra regulā carminis: Nam
Trocheus illud Mar. litteris S. & t. sequentibus uocalē non obstat Qvid
gladium demēs Romana stringis in ora. mana. n. non trocheus
Sed spondeus ē Similiter illud Iuuenalis non obstat cum dicit
& domini gladiis iam destinata sed olim spōdeus. n. est desti nō
Trocheus. Nam testę pristiano de accentu nomina tetrasyllaba
Tetrasyllaba ante penultimam possunt habere cōmunē: unde Connubiū ante
penultimam communem habet Virgilius. libro primo. Cōnu
bio iungam stabili ꝓpriamq; dicabo & Ouidius at mea despecti
fugiunt connubia thraces Ergo maiora mutatuꝝ Iuuenalem si
opus correxisset existimemus. cum contra suam intentionē esset
& falso ingluuię accusatum Crispinum ostenderet nisi minora
scriptū reliquisse asseramꝰ autoritate usum poetica Sed nobilis
postea solutio ut legat ut ꝑhibent qui maiora loquunt. q. d.

magna sunt hec uitia quę ipsi loquũt & nos diximus sed etiam maiora quam hęc sunt ipsi referunt quę omnia amicus ille temerarius ingerauit| Apitius| extat huiꝰ apitii liber de re cõquinaria in qua pfecto omne patrimonium consumpsit cyboꝝ supfluitate. unde Plinius nepotum altissimum gurgitẽ appellauit Et dion historicus grẽcus in uita tyberii in lib. reꝝ Romanaꝝ qui est quinquagesimus sextus ait Apitius prodigalitate omnes homines supauit & subdit eum absumpsisse ducentoꝝ miriades sestertioꝝ. est autem mirias numerꝰ decem milium sestertiorum tristatusq; q̃si adhuc famę moriturꝰ seipm interemit. de hoc etiã frequens apd Mar. mentio unde est qd uomis anthoni qd lux uriaris apici hoc autem poeta dicit: Crispinus non ut alicui seni aut amice donaret Sed pprii uẽtris ingluuię mullum pretio immenso emit qd licet gulosissimus apitiꝰ nunq̃ fecisset| Patria papyro| Niliaca unde supra| Nyliace plebis dixit| Est. n. papirus Iuncus uel styrpus lucanꝰ lib. iii. Conferit bibula Memphitis cymba papyro &| Succinctus| pedes intelligo: non. n. Egyptii papyracea uestimenta habent teste Herodoto Sed linea inquit enim uestem tãtumodo lineam calceos papyraceos gestant aliam uestem alios calceos induere eis fas non ẽ| Piscator| piscium uẽditor non enim captor fuit unde ẽ| Magna qui uoce solebat uẽdere| siluros piscesQVi magni. t. Plin in nilo nascunt. Crispinꝰ enim piscator filius Neronis fuit| Purpureus scurra| uestibus purpureis indutus unde Mar. nescit cui dederit Tyriã Crispinus abollam| Princeps eqtum| errat enim. v. Crispinus tribunꝰ cælex eqtum de quo Cor. taci. Armandę inqt Colonię cura. v. Crispino tribuno ptorianis data & alibi non dum tñ summa moliri Agrippina audebat ni ptoriaꝝ cohortium cura exsoluerẽt L. Geta & Rupbriꝰ. Crispinus| Cum iam Semiaiem| hoc declarat in Domitianum scribi qui Nero caluꝰ erat & de gente flauia ait ergo| Vltimus flauius Domitianus|: qui ultimus Imperator de gente flauia primus. n. Vespasianus a Nerone ad debellandos Iudeos missus Impator de gente flauia fuit secundꝰ Titus tertius & ultimus Domitianus fuit Male ergo quidam Vespasianum intelligunt: per id qd ait| Laceraret| semiaiem| orbem hoc est partem illam orbis in qua iudei fuerant| Sed laceraret| inqt Domitianus non. n. regere| Sed lacerare| uidebat| Semianimẽ orbẽ mundum cui ꝓnceps Romãus impabat q̃tumq; laceraret. Cor. taci. & Suetonius declarãt| Et Caluo seruirẽ Roma|

oppſſa libertate Seruiret inqt|Caluo Neroni .i. Domitiano
quem Neronem a Romanis appellatũ Auſonius poeta ſcribit
ita & Titus imperii felix breuitate ſecutꝰ frater quẽ caluũ dix
it ſua Roma Neronẽ.nam cum Suetoniꝰ ipm toto corpe decẽ
tem ac pulchꝛ oſtendiſſet ſubdit poſtea quoq; caluitio ꝺformis
erat: & paulopoſt caluitio ita effẽdebat ut cõtumeliam in ſuam
traheret ſicut alii uel ioco uel iurgio obiectaret qꝺ degente fla
uia fuerit Suetoniꝰ in Veſpaſiano ꝓbat ait.n.rebellione triũ
ꝓncipum & cede incertum diu & q̃ſi uagum imperiũ ſuſcepit fir
mauitq; tandẽ gens flauia obſcura illa qdem ac ſine ullis maiꝛ
imaginibꝰ tñ rei.p.nequaq̃ penitẽda licet cõſtet Domitianum
cupiditatis ac ſeuitie merito penas luiſſe exquo etiã Mar.inqt
cum Ianus hiemeſ Domitianꝰ autũnoſ auguſtꝰ annis ꝰmodabit
eſtates manebit altum flauie gẽtis decus Nero autẽ ſextus Im
pator nec de domo flauia nec caluus extitit ſed ut autor ẽ Sue.
ſub flauo capillo ita ut nec minima in eo caluities annotare
tur.Dicebaꝫ autem Domitius ſed nero appellatus ẽ a Claudio
poſtq̃ in filium ẽ adoptatus & egregiã pſtantẽq; fortitudinẽ.t.
A.Gellio Nero indicat at Domitianꝰ ironice Nero dictus uel
maiꝛ ſimilitudine laſciuiꝛ & crudelium cum neq; fortis eſſet
Imo teſte Suetonio laboris erat impatiẽs nec temere ꝓ urbẽ am
bulaſſet Domitiani igiẽ inqt poeta tpe|Rombi|piſcis orbis ſi
militudinem habẽſ ꝓpter qꝺ ait|ſpacium admirabile|incidit|Do
rica Ancon|grece ptulit cum latine ancona dicaꝫ urbs ẽ i piceno
ſup adriacum mare de qua Plinius lib.iiii.hiſt. Ancona Colo
nia inqt ꝓmontorio chimerico appoſita ẽ a ſiculis in ipo flectẽ
tis ſe oꝛe cubito quia αγκων reuera cubitum ſignificant Ideo So
linus Anconam ait quis ignorat a Siculis cõditam Iuuenalis au
tem Dorican dixit quia apud Siciliam colonie dorice plures fu
ere Et mons Anconẽ chimeria dictus eſt in hac templum erat
ueneri dicatum iuxta portum cum exmari uenus dicitur ꝓcreata
quẽ portum poſteatraianꝰ impator qꝺ tituli oſtẽdũt ex truxit
|Põtifici ſummo is.n.|Domitianus ſummus erat põtifex unde
Plinius nepos in epiſtolis de Domitiano loquens|Põtificiſ in
quit|maximi iure ſeu potius immanitate tyrannilicẽtia domini
|Palpburio & armilato|ſenatoreſ &.oratoreſ fuerunt ſed de pal
phurio Suetonius meminit dicẽs ſed & capitolino certamine
cunctos ingẽti cõſenſu ꝓcãtet ut palphurium ſuram reſtitueret
pulſum olim ſenatu ac tunc de oratoribus coronatum nullo rñſo

dignatus tacere tãtũmõ iussit de armillato autẽ Idẽ Suet. hoc est C. cęsare caligula dicit qui armillatus ꝓcessit in publicam & eandem sententiam tenuit hic amicꝰ magna insania agitaꝝ ait enim hactenus damnauit tempora Domitiani a multitudine delatoꝝ qđ seqꝝ ostẽdit multos fuisse eodẽ tempore qui iniqui Iuris interꝓtatione multa uendicabãt fisto publico Sed hos repssit Domitianus postea ut scribit Trãquillus dum inqt fiscales calumniaꝫ magna calumniãtium pęna reperisset o stolidissimum o impiissimum amicum nõ enim uendicãtes fisco sed calumniãtes Domitianus repssit| Vtq; lacus saberant| multi legunt ueluti urgeat auster & etiam ꝓperãt tanq̃ subera nt ꝓsubessent hoc ẽ qđ lacꝰ esset sub ipo piscatore quia tunc ꝑ nauiculam ꝓperãt & ꝑsertim si esset uentꝰ meliꝰ tñ ẽ &| ut| i. postq̃| Suberãt| ꝓ subierant| Lacus. i. lucunaria palatii ga laco appellant unde subdit ubi. i. in qbus &c. & seqꝝ obstitit &c. | Vbi q̃q̃ diruta seruat ignem troianum| Nota est historia quẽadmodum Tullꝰ hostiliꝰ Metii suffetii ꝑfidia ut dicit Suet. de uiris ill. huiusq; ac. L. florus albanos diruit Romãq; transire iussit: qđ hic poeta tangit cum dicit diruta tñ ipam albam a Domitiano pleꝝq; habitataꝫ & frequentata Suet. in uita ipius ostendit cum ait celebrabat & in albano quot annis qnquatria minerue cui collegium instituerat exquo sorte ducti magisterio fungerent reddentq; eximias uenerationes & scęnicos ludos supq; oratoria certamina: Et Plinius nepos in epistolis reliquos pontifices non in regiam Sed in albanam uillam conuocauit & ic in maiorem contemptum Iuue. ostendit gratia rombi coquendi tm̃ in albam Romanos cõuocatos: | Vbi uesta minor| minoris obseruantię q̃ in urbe est in cuius templo ꝑpetuo uigil ignis cõsecrari solebat eius obseruationi ac cultui plereq; uirgines. e. ꝓmoribus patꝝ electe ꝑficiebant quaꝝ negligentia si forte sanctus ignis fuisset extinctus flagris a pontifice maximo cædi iubebantur qđ Vale. maxi. ostendit lib. pri. hunc autem cultum in urbem ꝓmus numa pompilius ex alba intulit licet eius initia usq; adeo uetera sint ut ex troianis ad albanos ænea duce longe cõmigrauerint cuius rei meminit Virgi. lib. ii. en. Sic ait & manib9 uictas uestamq; potentem eternũq; aditis effert penetralib9 ignem Seu uestam minorem dicit opiꝫ filiam cæli & ueste & Saturni fratris coniuge teste lactã. lib. in st. diuinaꝝ cum maior ipsius mater uesta sit melius tñ refertur ad templum & dicuntur templa minora q̃ fiunt ab auguribus cũ

loca aliqua tabulis aut linteis sepiuntur ne uno amplius hostio pateāt.t.festo qđ in excertis nō ē sed huiꝰ rei ignarus amicus minorem uestam dictam asserit quoniā Numa postea in urbe nouum templum rotundum & maius uestę erexit| Itur ad atriden. hoc| neroni ꝯuenit qui matrem occidi teste Suet.iussit Sicut Orestes atrei nepos.clytēnestrā matrem ꝑemit igiť |Atriden| appellauit Neronem potest & ad Domitianum referri qui flauiū Sabinum & etiam Clemētem suos patrueles ꝑemit sicut ęgistus agamēnonē patruelem suum filium atrei ęgysthus.n.atrides.i. nepos atrei & filius thyestę fuit QVod uero amicus scribit Domitianum per atriden intelligi qm̄ supra appellauit eū Neronē potest etiam eum appellare atriden quia atrides interemit matrem sicut Nero stultum uideť Nam licet Domitianus Nero morum similitudine uel ratione uirium diceret non tñ cōuenit atriden appellari quia neq; matrem ut Nero ꝑemit Inualidissima ergo ratio ē & ipsiꝰ ignorantiam declarat| Picens|potest ex piceno piscatorem notare: licet nomen etiam ꝓpriū legamus đ quo Mar.inqt lib.tres habuit dētes ꝑiter quos expuit oēs: ad tumulum picens dum sedet ipe suum & subdit hoc tibi iam picēs pręstitit offitium Et de hoc locutum magis existimo cū frequētius picenos q̄ picentes legamus a piceno tñ Mar.deriuasse uideť.picētinꝰ Vnde lib. Picētina ceres niuęo sic nectare crescit|Diis ęqua potestas| Suet.n.in Domitiano ostendit cum procuratoꝝ suoꝝ nomine formalem dictaret epistolam sic cępit dominus & deus noster sic fieri iubet unde institutum post hac ut ne scripto qdem ac sermone cuiusq̄ appellareť aliter. QVare Mart.lib.Edictum domini deiq; nostri inqt igiť poeta| Diis ęqua potestas ait nec mirum si adulatoribus credebat| Pegasus. albanus ciuis erat & iure consultus & causidicus de quo inuitis p̄ncipum ꝑ ęlium spartianum & lampridium & Iulium capitolinum & alibi in legibus quoꝝ authoꝝ ignarus amicus nomen uelocitate fictum esse dixit hic uillicus igiť dictus tñ cum Domitianus esset in alba eum Romę præfecerat Alii|uillicum |dixisse putant ꝙ quasi uillam urbem Romam Domitianus fecisset |Crispi.iocunda senectꝰ| Vibium crispum dicit qui pecunia potentia ingenio inter claros magis q̄ inter bonos teste.Cor.ta. Erat igiť mite ingenium uocat Seuitiam QVare Plinius nepos in epistolis.ardebat Domitianus & crudelitatis & iniqtatis infamia inqt Suet.quoq; in ipsius uita tradit aliquāto celerius ad

Domitianus deus appellatus

Pegasus

Crispus vibius

ſeuitiam deſtituiſſe q̃ ad cupiditatem/De pluuiis/hoc ē pua aut
nullius pōderis re & leuiſſima quaq; ex cauſa ut Suet. ſcribit pi
mebat/Acilius/P. acilius glabrio de quo Plinius nepos in epiſ
tolis 9tigit inqt auunculus ei. p. Acilius grauitate prudētia fid
ſingulari & ſubdit Acilio uero ipſi plurimū uigoris induſtriæ
q̃q̃ in maxima uerecundia q̃ſturam tribunatum p̄cucurrit aciam
pro ſe neceſſitatem ambiēdi remiſit hic amicus ſolita negligētia
alium Acilium lamiam eſſe aſſerit at ille ꝑlius lamia non Acilio
dicebat/Cum Iuuene indigno, qdam Domitium Acilii filiū a Ne
rone inter gladiatores interfectum tradunt & intelligunt hūc
Domitium aphrum Cor. taci. fuiſſe oſtendit de quo ait poſtq̃ de
Acilio dixit Sequūt uiroꝝ illuſtrium mortes Domitii aphri &
M. Seruilii qui ſummis honoribus & multa eloquētia uiguerāt
ille orādo cauſas Seruilius diu foro &c. & ſubdit Nerone iiii.
Cornelio coſſo cōſulibus quinquēnale ludicrum Romæ inſtitu
tum ē ad morem greci certaminis & alia quibus oſtēdit nobiles
ludicris illis uerſari coactos & exerceri a Nerone Alii. C. Sili
um cui Meſſalina nupſit uolunt ſed quantum ego ſentio ad Ne
ronem hoc ꝑtinet &. a. plautium notat de quo Suet. inqt Simi
liter inter ceteros aut affinitate aliqua ſibi aut ꝓpinquitate cō
iunctos in quibus a Plautium Iuuenem quem cum ante mortē
per uim conſpurcaſſet eat nūc inqt mater mea & ſucceſſorē me
um oſculetur iactans dilectū ab ea & ad ſpem imperii impulſum
iuuene ergo 9gnomen ipſi9 erat plautii neq;. n. ſolum ꝑtatē ſig
nificat Sed per ſimilia Domitianum notare potuit qui multos
indigna morte pemit nam qd belium lamiam nobilem quid ſal
uium Cocceſ lanum othonis nepotem quid ſaluium clementem
9memorem multos & alios quos teſte Suet. interfecit hoc ideo
cenſeo quia/Albana nudus arena inquit/Cum Nero ille ſextuſ
Imperator albam non frequentauerit uixq; ſemel Suet. memo
ret Neronem triumphantem a græcia redeuntē Neapolim de
inde Antium & Albanum petiiſſe nec deſter qui piſonem Iuue
nem intelligi aſſerant itaq; cōſtat errare amicum quia huius Iu
uenis non extare hiſtoriam aſſerit cum ueriſſime de Plautio in
telligat/Fraterculus eſſe gigantis ſiue Simiam quam ex ſangui
ne gigantum natam ꝓdiderunt greci ſiue magis hoc dicit Mallē
eſſe me mōſtrum & terra natum ſicut gigantes hoc ē mori in ar
mis imitatus gigantes contra Domitianum ſicut illi contra Io
uē pugnare uoluerūt/Patritia/per qd Iuueuē nobilē & patritiū
ſignificat/Acumen brutę tuum/hoc dicit non in admiratōne eſt
amplius quod brutus fecit qui ſtultum ſe ſimulauit teſte Liuio

primo ab urb. Cond. itidē Iuueni nō ꝓfuit exponere se tāq̄ fa
tuum gladiaturę nam ob diuitias & prudētiam cum brutꝰ frēm
suum occisum uideret teste Suet. de uiris illustribꝰ stultitiā si
mulauit & Iuuenibus regiis Delphos euntibꝰ ridiculi cā comes
accitus baculo Sambuceo auꝫ infusum deo tulit uñ respōsum ē
eum summam potestatē Rome habituꝫ qui ꝑus mrēm oscularet
ipe terram oscultus ē & subdit Suet. pulsis regibꝰ eum cōsulē
fcm̄ ergo acumine usus ē: nunc autē licet oēs acuutissimi sint ni
hil ꝑdest acutos esse cum suspitiosi habeant | Facile ē barbato im
ponere regi | q. d. nequaq̄ & sic interrogat uel Ironia ē: | Rubri
us offensę | rubrius gallus significat qui flauii Sabini seruoꝫ &
minister consiliuꝫ fuit dicēte Cor. ta. credidere pleriq̄ flauii sa
bini cōsilius cōcussam cecinnę mentē ministro sermonum rubrio
gallo rata apd Vespasianum fore pacta transitionis simul odioꝫ
inuidieq̄ erga fabium ualentē admonebat | Offensę aūt reus uete
ris | hoc est q̄ offensam ueter fęcerat: & cuius cōscius Rubrius
uidebat: ideoq̄ | Reus | fuit QVam rem Cor. taci. memorię ꝑdit.
lib. xvi. dicēs rubrꝰ gallus eques. ro. q̄ fenio ruffo intimus &
| Veteri | nō alienus fuęrat aqua & igni ꝓhibitꝰ ē liberto & accu
satori p̄mium ope locus intheatro inter uiatores tribunitios da
tus & sic hoc ad Neronē ꝑtinet fuit autē. L. ueter rubellii plā
ci socer ut idem Cor. taci. tradit historiam igit̄ tetigit alii | Vete
ris ꝓ anti quę offense legunt quia subdit | Atq̄ tacende Satiram
scribente | sotadem tangit de quo Mar. lib. iii. nec retro lego so
tadem cinędum de hoc Strabo dicit. n. Item cleomachus pugil q̄
i cinędi cuiusdā & ancillæ amore incidens q̄ a cinędo alebat Ci
nędoꝫ & oróem & mores ē imitatus cinędicæ oróis auctor p̄mꝰ
fuit Sotades. postea Alexander ætolus. S3 Iu. de Cleomacho ñ
inepte dicere uidet potiuſ q̄ d̄ sotade. At amicus neronē asse rēſ
intelligi q̄ i QVintianú satyrā scꝑserit sōniat | Mōtani quoq̄ uē
ter adest | Tres apd Cor. Ta. mōtanos lego. alium curtium. aliú
alpinium. alium Iulium Q mōtanum d̄ quo hic loqt̄. & hoc nero
ni ꝙuenit. hic. n. teste eod̄ Cor. ta. senatorii ordis erat. sed q̄ nō
dum honorē capessisset ꝙgressꝰ forte ꝑ tñbras cum p̄ncipe qa ui
a tentantē acriter reppulerat. deiñ ad agnitum orauerat q̄si ex
ꝓbrasset mori adactus ē. Errat ergo amicus mōtanum atacinum
intelligi asserit d̄ quo Pli. ad tyronē loq̄t̄. cum nec in his esset
Pōpeius d̄ quo idē Cor. ta. ꝓculit inqt is dies pōpeiú quoq̄ Eli
anú Iuuenē q̄storiú tāq̄ flagitioꝫ Fabiani gnaꝫ eiq̄ Italia &
hyspania in q̄ ortus erat interdicta ē pari ignominia | Fuscus |
Corne. fuscus. ut autor est Corne. ta. uigens æ tate claris natali

bus p̄ma iuuēta qetis cupidine Senatorium ordinē exuerat & subdit Susceptis Vespasiani ptib9 acerrimā bello faciē p̄tulit |dacis uulturibus| significat̄ ī eo bello pisse cui p̄fectus fuerat a domitiano. nā. t: sue. ī dacos duas expeditōes suscepit. p̄mā appio sabino 9sulari opp̄so scd̄a3 Cor. fusco p̄fecto cohortiū p̄torianaꝝ cui belli sūmā 9miserat d̄ catis dacisq; post uaria p̄lia duplicē triūphum ęgit huiꝰ fusci epithauiu3 Mar. facit li. vi. Ille sacri lateris cultor martisq; togati credita cui sūmi castra fuere ducis Hic situs ē fuscus licet hoc fortuna fateri. Nō timet hostiles iā lapis iste minas Grande iugum domita dacus ceruice recessit Et famulū uictrix possidet umbra nemus| Meditatꝰ p̄lia| Inuitus. n. accedebat cum qetē optaret| uilla marmorea| urbe roma quā iam uillā p̄nceps fecerat nobilitate extincta| Marmoream| uero qa gloriatus ita fuit. A. Octaui. t. Sue. se marmoream urbē relinquere q̄m latritiam accepat Neq;. n. 9stat aliam uillam fuscum habuisse marmoribus ornatam ad quam gratia qetis secedere potuerit| ueiento q ut supra diximus adeo post illa tēpora Neruę familiaris fuit ut teste Pli. nō solum cenaret sed ī sinu recumberet| Catullo mortifero| delator. n. erat & nequitia principis factus amicus adeo ut fingeret sępe amore se alicuius flagrantem quam nunq̄ uiderat huius meminit Marti. dicens non miror qd̄ potet aquā tua bassa catullæ. miror qd̄ bassi filia potet aquam| Grande & cōspicuum| alium significat uenisse qui cecus tamen adulator maximus fuit hunc ego existimo Messalinum de quo Plinius nepos in epistolis meminit dicens incidit sermo de messalino q luminibus orbatus ingenio sæuo mala cecitatis addiderat nō uerebat̄ nō erubescebat nō miserebat̄ sepiꝰ & Domitiano non secus ac tela que & ip̄a cæca & improuida ferunt̄ in oppidum in quenq; cōtorquebat de huius neqtia sanguinariisq; sentētiis in cōe oēs sup̄ cęnam loquebant̄| Nostro tp̄e| Domitiani & nō neruæ aut traiani ut amicus ait. cum poeta in Domitiani tp̄re scribat| Aricinos axes| aricinanemora petentes |Cilicis| ut plurimum a Cylicia & cappadocia boni gladiatores ueniebant licet Cylix nomen proprium gladiatoris & furis de quo Mart. lib. fur notæ nimiū rapacitatis dixit nā cum ortum intrasset subdit dum non uult uacua manu redire ip̄m subripuit Cylix priapum erat. n. priapus marmoreus| Pegma| ludum significat & machina q̄ ī theatra ferebat s3 hic locū ubi fit ludus a παιτω qd̄ ē ludo Pli. xxxiii. ait. C. p̄nceps ī circo pegma duxit ī quo fuere argēti pōdo. c. xxiiii. sigt āt hic poeta pueros ludis ī mixtos| Iñ aduelaria| & loca tecta ac sęcretiora ad stupꝝ raptatos

Catullus d la

Messalinus

pegma

velaria

Sed pro loco etiã Marti. ponit dicens & creſcunt media pegma ta celſa uia pegma aut. m. in. n. & .i. uerſa ludribria ſignificant inde etiã dicta. hic ergo meſſalinus ita rõbum laudabat S3 ei in laudãdo nõ cedebat ueiẽto | Aruiragus | Britãnię rex fuit & oẽſ reges britãnię aruiragi dicti ſicut ptolemei Egyptioꝝ perſaꝝ arſacide romanoꝝ ceſares inepte amicus temone ait quia curri bus in bello utunt̃ britãni cum | temone | p regimine britãnię & regno ſuo excidere aruiragus ille uates diceret | hoc d̃fuit unus fabritio | .i. ueientoni nã fabritius ueiento dicebat̃ de quo cor ta. ait haut diſpari crimine fabritius ueiento conf|ictatus eſt qd̃ multa & pbroſa in prẽs & ſacerdotes 9poſuiſſet .is libris q bus nomen codicilloꝝ dederat & reliqua qbus oñdit p neronẽ ab italia ſemel pulſum | magnus prometheus | ſummus fictilium magiſter qui adeo ingenio pſtanti fuit ut nõ ſolum uaſa excre ta ueꝝ etiã hominẽ formaret ide quo Ouidi9 li. meta. Aliiq; qn & diodorus ſcribit indedecus tñ domitiani hoc dictum ẽ qm̃ eo peruenit eius luxuria ut fictilia maiori ptio petierit q̃ myrrhi na conſtarent. Sed de uitellio plinius locutus xxxv. li. bis ait Noſ cum in una æſopi tragediaꝝ hiſtrionis patina auium dice remus ſexcenta ſextertia ſtetiſſe non dubito indignatoſ legẽ tes: At Vitellius in principatu ſuo decẽ talentis 9didit patinã cui faciende fornax in campis exædificata erat | Nocteſq; nero nis | artifitioſæ: nã non dixit impatoris ſed impii & ſupaddenſ | Veterem | a Domitiano ad neronẽ rẽ tranſtulit qd̃ dederat me lius p hoc qd̃ dicit | noctes | Nã. t. Sueto. Nero æpulas a medio die uſq; ad mediã noctem ptrahebat. At de domitiano hoc dice re non potuit cum eod̃ teſte conuiuaret̃ frequẽter ac large. ſed pene raptim non certe ultra ſolis occaſum. Sed ut domitiani cõ ſilium diſſoluere ualeat: & de quo uoluerit dicere tacitæ oñdat ſubdit | Surgitur & miſſo pceres exire iubentur. conſilio quoſ al banã dux magnus in arcem | Nero. n. ille ſextus impator nunq̃ attraxit | Circeiſ nata | Circei numero plãli ciuitatẽ ſignificat q̃ i monte circeo a circe appellato ſita ẽ: haud lõge a Caieta urbe cã paniæ qui mõs teſte ſeruio nec freto maris ſed paludibus a ter ra ſepat̃. ubi ppter ſaxa oſtrea abũdabãt. vñ hor. li. oſtrea cir ceis miſẽo oriunt̃ echini ſane. t. Pli. li. bis. oſtreaꝝ uiuaria p̃m9 oĩm ſergius horata ĩuenit in baiãno ętate. L. craſſi oratoris & ut pgit is p̃mũ optim ſaporẽ oſtreis lucrinis adiudicauit qñ ead̃ a q̃tilia generãt̃ alibi meliora ſicut lupi piſceſ intiberi ãne inter duoſ pótes rõbuſ rauẽnę murẽa: ĩ ſicilia elobs rhodi echini piſceſ ex cãcroꝝ genere. t. Pli. ſemipedaleſ & admirãdę uirtutiſ Ita ut

nauis cui adhęret echinus licet plenis uelis p mare decurrat. & cunte maris ꝓcelle deseuiant quasi radicatam & ī mobilē firmet & ē iocundi saporis & multas bonitates: teste Dyascoride affert Ideo delicatissimos homines eo delectatos Iuuēalis oñdit/ Rutupino fundo iuxta/ Rutupiā ciuitatē britānię insule Aluionis de q̄ ꝙ maxīe orientalis erat. loquit Ptolemeꝰ in geographia lucanus. Aut uaga cum tethys rutupinaq; litora feruent. Vnda calædonios fallit turbata britānos/ Prȩcipiti penna/ tanq̄ ingę alis auiū affixæ litteræ fuissent in quo morē tangit antiquū. ꝺ quo Plinius libro bis naturalis cum de hirundinibus cecinnæ uolaterrani & fabii pictoris meminisset dicit. Cecinna Volaterranus equæstris ordinis quadrigaq; dns cōprehensas in urbem secum afferens uictoriæ nuntias amicis misit in eundē nidū re meantes illatę uictoriæ comites tradit Et fabius pictor in annalibus suis cum obsideretur præsidium romanū a Lugustinis hirundinem a pullis ad se allatam ut lino ad pedes eius alligato nodis significaret quoto die aduenięte auxilio eruptio fieri deberet &c. QVin & paulo post de columbis ait internuntiæ in magnis rebus fuere epistolas annexas eaq; pedibus in obsidiōe mutinensi in castra cōsule decimo bruto mittente. QVid uallum & uigil obsidio ac etiā rętia amne p̄tenta ꝓfuere antoniop cælū eunte nuntio &c/ Atq; utinā his potius/ cupiens Iuuenalis rē suā magis occultare ad Neronē redit q̄q̄ & ꝺ Domitiano intelligi possit ut ex Sueto. colligi pōt utq; qꝺ ꝓmiserat de mortuis se prosecutuq; oñdat subnectit. Neronis mortē dicens/ sed periit postq̄ cerdonibus/ est. n. credo p̄pe qui calceos facit qꝺ Mart. oñdens dicit uis puto cum corio ludere credo tuo Sed late oīs artificio aliquo lucrantes significat a grȩco. κερδαπω qꝺ est lucror & κερδος est lucrum Ergo hic ꝓuilibus et plebeius poeta posuit Sic in Satyra/ Stēmata quid uos troiugenæ uobis ignoscitis et quæ turpia cerdoni Volesos brutúq; decebunt Et in tertia satyra supra oñdit neronē cerdoni inimicum cum dicit quis tecum sectile porq; Sutor et elixi ueruecis labra comedit: Et Cor. ta. oñdit plebeios quosq; ꝓsecutum qui urbis incēdium ab illo iussū affirmassent qn et crudelibus illos pęnis affecisse qbꝰ cum sic timendus esse eæperit captata oportunitate nobiles in eum iurauerunt: quem ob ludos et ioculationes prius a Plebe delictum opprimere non audebant sed in Domitianum perseuerauit plebis amor. teste Suetonio occisum enim inquit

Domitianum populus indifferẽter tulit & miles grauissimæ sta
timq; diuum appellare conatus ẽ paratus & ulciſci ducẽ| hoc no
cuit lamiaꝛ cẽde madenti| Tacite in domitianum inquit p hoc
qđ dicit|lamiaꝛ|Nero. n. oĩm odium in ſe contraxit. t. Sueto.
ex Annonæ caritate: Nã Alexandriã nauis miſſa in publica fa
me nuntiata eſt puluerẽ luctatoribuſ aduexiſſe quare oĩm in ſe
odio incitato nihil contumeliaꝛ defuit qđ nõ ſubiret. & q̃uis
pleroſq; nobilium neci daret nõ legi quẽq̃ lamiaꝛ peremiſſe. At
Domitianus eođ Sueto. teſte Elium lamiã ob ſuſpitioſos quidẽ
ueꝛ & ueteres & innoxios iocoſ qđ poſt abductã uxorẽ laudan
ti uocẽ ſuã heu tacto dixerat qđq; tito hortãti ſe adulteꝛ mrĩo
nium rñderat μη και συ καμησαι ελοϊσ. interemit: ſed
numero plãli dixit q̃ſi p nobiliſſimis poſuiſſe uidereẽ a nerone
interẽptis & in neronẽ ſe ſcripſiſſe oñderet nam quis ignorat
familiam lamiaꝛ a lamo caietę rege traxiſſe originẽ horati 9 ęli
ueuſto nobilis a lamo hęc habui. r. p. quę in hac quarta Satyra
digna dictu uiderentur. non. n. ubiq; interp̃tandum duxi: Veꝛ
ea quę alii deſeruiſſe uiſi ſunt adiungenda putaui: ad iuditiumq;
tuũ referẽda.

I TE PROPOSITI &c.| Vltima eſt p̃mi libri
Satyra in qua nõ ſolum Romanoꝛ ueꝛ totius hu
mani generis uitioꝛ inſectator & ad bene beateq;
uiuendum exhortator. Iuuenalis eximius paraſiti
cam uitam carpere & inſectari intendit ideoq; honeſte: electo
amico trebio paraſito Satyram dirigit ſub cui 9 nomine cęteros
ſimiles carpit. & hæc eſt poetæ p̃pa intentio. QVamuis amicus
imenſas ſupbas & contumelias diuitũ inuehi dicat qui olim cẽ
tum quadrantum ſportulã dabant comitibus ſuis & togatis. ſed
hic non intendit illud Iuuenalis cum aliam ſatyram ſcribat de
talibus quæ incipit Atticus|QVæ nec ſarmentus|hic enim cęſa
ris ſeruus fuit: ex his qui feſti uitatis gratia ut Plutarchus ſcri
bit in uita. M. Anthonii haberi ſolent quas Romani delitiaſ
appellant: & ſubdit alibi plutarchus Geminius dixit amicis An
thonii acidum uinum infundi ſarmentum autem romæ Phaler
num potare| Vilis galba|Nec de eo intelligamus q nobiliſſimꝰ
fuit & q. t. Sue. paternã originẽ ad Iouẽ materna ad phaſi phaẽ
minois uxorẽ referebat niſi uilẽ eũ itelligamus qa patiens &
timidus ñ ſolũ p̃ncipũ qnq; quos emẽſus ẽ ueꝛ libertoꝛ maloꝛ
quam rem Cor. ta. li. xvii. memorat S3 hũc eunđ ioculatorem

de quo Iuuenalis hic loquitur Martialis ponit ille suo fælix
cæsare galba uetus QVi Capitolinum pariter galbāq; iocantē au
dierit dicet rustice galba tace | Tertia ne uacuo cessaret culcitra
lecto | tres.n. mensas iu conuiuio apponere consueuerant: iuxta
quas erant tori in quibus sedebant. Vnde & triclinium dixere
a κλιμη qui est torus hoc est a tribus toris qui iuxta mēsas
pro sessione ponebant. de quo Seruius lib. i. eneid. QVintilia
nus etiā pro loco ubi conuiuabant triclinium posuit dicens uix
eo limen egresso triclinium illud supra conuiuas corruit loquēs
de loco ubi Simonides artem memorię tradit inuenisse. Cicero
uero eund locū traduxit ꝯclaue hoc ĩqt iteri spatio ꝯclaue illd
ꝯcidit. nōnulli discūbitoriū dixere | Corybāta | insanū q̄les cory
bātes tympana pulsātes exclamātesq; adeo ut insanire uiderent
dū Iouē uacuū curetibꝰ aluerunt: d quo late Ouidiꝰli . fastoꝝ
pertractat. In Cretensi historia habet cyrbas sacerdos pydnæ
urbis conditor occasionē p̄buisse rhodiis ut uulgarēt chorybā
tes demones esse quosdā mineruę & solis filios uel saturni. alii
Iouis & Alliopes & abiisse in samotraciā quæ p̄us melita diceba
tur ꝓfectosq; e bactriana aut ex colchis nōnulli esse dicunt eos
dem cum curetibus hecates ministris Scepsius autē ait choriban
tes esse curetes qui in matris deum sacris armati saltantes casti
et pueri sunt assumpti & id̄o dictos quia inter saltandum capi
ta iactent qd coryptin dicit quos betarmonas homerus uocat.
Hic strabo ait eos qui capita saltando iactant & numīe aspirāt:
& furiis agitantur corybantiare dicimus quidā Ideos dactylos
esse putauere uel ex illis natos corybātes Plinius autē uidetur
appellare corybantes lepores multosq; hominum q patentibus
dormiunt oculis dicens Oculi ceu uasa quedā uisibilē eius ꝑtē
accipiunt atq; trāsmittunt sic magna cogitatio obcecat abducto
intus uisu sic ĩ morbo comitiali aperti nihil cernunt animo ca
ligante qn & patentibus dormiunt lepores multiq; hoīm quos
corybantias græci dicunt sed sceptius fabulosum eē ait in creta
fuisse sed tm̄mō ĩ phrygia & troade. ait ergo uidebis te corybā
ta. i. aīo caligante cecū ꝓpter uinum & uerbera uel ludicꝝ uiꝝ
At Diodorus inquit Corybantum Iasionis ex cibele filium. eū
demq; una cum dardano deorum matris sacra in phrygiam detu
lisse & eos qui sacrificiis incumbere uoluerunt de suo nomine
appellasse | Saguntina | apud saguntum hyspanie oppidum facta
Mar. libro sume saguntino pocula facta luto: & alibi sagunti hi

Triclinium me

Simonides

Corybant

Cyrbas sacer

Saguntum

ſpaniæ luteum rotę Toreuma & li. viii. ſaguntino cymbia magna luto contra eos dicunt qui ſaguntina. i. infelici & infauſta & negant inde aduecta| Capillato| exiſtente puero uel adoleſcẽte quo tẽpore ferunt capillos: Vnde Martialis. Sic te frequẽter audiant capillati ſed hic qui tam iuuenis factus conſul aug. intelligitur qui conſul. xx. anno fuerat factus qđ ideo magis patet quia bellis ſotialibus ſubdit quæ fuere ante auguſtum et eo adoleſcente plura facta ſunt contra ciues & uicinos & ſecundum hanc opinionem de amphora horatius O nata mecum ꝯſule Manlio dixit quin & capillato pro antiquo dicere poſſumus qa erant ſenes capillati & intonſi. unde Ouidius hoc apud intõſos nomen habebat auos. Vina uero a conſulibus denominabantur cõdita ſicut apud horatium in epiſtolis Tauro diffuſa paluſtres Et torquato conſule preſſa alibi. uina autem hoc loco opimiana ſignificantur. Nam. L. opimio conſule Liuius druſus belli ſotialis auctor fuit qui hetruſcos latinos ſabinoſq; ad ſpem dominationis erexerat teſte: L. floro & tunc teſte Plinio & Appiano. C. gracchuſ Tri. pl. ſeditionibus agitatis interemptus| Cardiaco| ſic Pli. C. cenſuiſ inquit quem prętorem uidimuſ Chium uinum in domum ſuam illatum dicebat tum primum cum ſibi Cardiaco medicuſ đdiſſet. i. morbum cordiſ patienti| QVale coronati thraſea heluidiuſq; libebant| petuſ thraſea & heluidiuſ defenſoreſ ſemper fuere libertatiſ ideoq; nataleſ| Brutoꝝ| nec nõ| Caſſii| celebrabant qui omneſ defenderunt libertatẽ| Brutoꝝ| uero numero plurali qa cõſtat alteꝝ Brutum tarquinum regno eieciſſe. & libertatem populo peperiſſe alteꝝ| Brutum| unacum Caſſio libertatis gratia cæſarem interfeciſſe ſimiliter Cor. Ta. Brutorum emuloſ thraſeã & heluidium ſcripſit dicenſ li. xvi. ut imperium euertant libertatem præferunt ſi peruerterint libertatem ipſam aggrediẽtur fruſtra caſſium admonuiſti ſi gliſcere & uigere brutoꝝ æmulos paſſurus es đniq; nihil ipe đ thraſea ſcripſeris alibi libertas thraſeę ſeruitiũ alioꝝ rupit & alibi QVam occaſionem petuſ. thraſea ad bonum publicum uertens: poſtq̃ de reo cenſuerat ꝓuintia certa depellendum hęc addidit uſu probatum eſt. P. conſcripti leges eggregias: exempla honeſta ex delictis aliorum gigni: Semper ergo libertatem & publicum bonum auxit De heluidio etiam idem Cor. meminit dicẽs Heluidius Priſcus regione Italię Tarentino municipio Cluuio patre qui ordinem primipili duxiſſet ingenium illuſtre altiori

bus ſtudiis iuuenis admodum dedit non ut pleriq; nomine mag
nifico ſegne otium uelaret: Sed quo firmior aduerſus fortuitı
rei. p. capeſſeret doctores ſapientium ſecutus eſt qui ſolı bona
quę honeſta mala tm̄ quę turpia potentiam nobilitatē ęteraq;
extra animū nec bonis nec malis annumerāt QVęſtorię adhuc
a peto thraſea gener delectus e moribus ſoceri nihil ęque ac lı
bertatem hauſit cuiuis ſenator Maximus gener amicus cuntis
uitæ officiis æqualibus opum contemptor recti paruicax ꝯſtās
aduerſus metus quibus appetentior famæ uideretur qñ etiam
ſapiētibus cupido gloriæ nouiſſima exuiē ruina ſoceri in exiliū
pulſus ut galbæ & reliqua d̄ his quoq; Plinius in epiſtolis ſcrı
bit & Martialis etiam meminit| Heliadum cruſtas| uaſa ex hele
ctro ſignificat helectrum. n. fluit ab arboribus in quas cōuerſe
ſorores phaethontis fuere & nota eſt fabula Ouidius libro me
ta. Stillataq; ſole rigeſunt inquit Deramis helectra nouis quaſ
Lucidus amnis excipit & nuribus mittit geſtāda latinis| Beryl
los inæquales genus. n. eſt lapidis coloris pallidi & tranſparē
tis de quo pocula fieri conſueuiſſe oſtendit| In ęquales| autem
ob ſcelaturam uel ob impoſitos lapides pretioſos. nam ſubdit
|Byrro ut multi gēmas ad pocula trāſſert a digitis phyalas| phy
ala teſte Iulio polluce de uocabulis rerum ad cōmodum impera
torem uaſa quęq; deſignat uini aut aquę capatia quibus in men
ſa utimur. hoc autē inquit tenet uaſa aurea quæ tibi non cōmit
tuntur| Beneuentani ſutoris| de hoc meminit Cor. ta. Neronem
dicens apud beneuentum conſediſſe ubi gladiatorium munus a
Vatinio celebrare edebatur. Vatinius inter fediſſima eius aulę
oſtenta fuit ſutrinę taberne alumnus corpore detorto facetiis
ſcurilibus primum in contumelias aſſumptus de hinc optimi cu
iuſq; criminatiōe eo uſq; ualuit ut gratia pecunia in nocendi eti
am malos prę̄mineret eius munus frequētanti neroni ne inter
uoluptates quidā a ſceleribus ceſſabaē. is ergo fractis calicibus
utebatur quæ uatinia dicta ſūt. Mar. Vatinioq; proxineta fra
ctoq; & alibi uilia ſutoris calicē monumēta uatini accipe ſed na
ſus longior illa fuit. nā pro artifice uaſoq; non memini legiſſe.
ut quidā temerarius ait| Pyrro uel byrro| diues quidā quaſi pir
rus hoc eſt rufus dictus: & fuit ex libertis Agrippine. t. Cor.
ta. libro. xiii.| Iuuenis prælatus |æneas fuit qui achatem te
ſte Seruio ferebat lapidem quem ut auctor eſt Plinius in na
turali hiſto. ſi quis ferat gratioſior eſſe uidetur hinc Eneæ

55

Heliades ſolis

Beryllus

Beneuentum

Vatinius

Byrro

Achates

comitem Virigilius finxit| fracto poscentem sulphura uitro| Medicina enim quedam uel 9positio ex sulpure fit qua uitrea uasa sanari consueuere: & sulphuratum dicitur. Vnde Martia. libro primo QVi pallentia sulphurata fractis permittat uitreis quidam permutat legunt & solitam fieri permutationem aiunt ab antiquis qui ferebant sulphura & accipiebant fractum uitrꝫ & sic ferunt poscētem sulphura uitro .i. uitri permutatione sed hic aliter interpretari licet. est ita in Martiali Ita in Papinio interpretari possemus Sed plinius. xxxvi. ait Vitrum sulphuri concoctum ferruminatur in lapidem, i. consolidatur in morē lapidis nam ita ferruminari significat & ante dixit. sulphur ualere ad glutinandū sicut bitumen aliqñ fit ferruminatio plū bo. ergo melius de cōsolidatione intelligemus| Decocta| sic. n. etiā Suetonius appellat in Nerone dicens Dum clamdestinus ad uillam introitus pararetur. aquam ex subiecta lacuna potaturus manu hausit & hæc est inquit Neronis decocta| latinę| ubi mortui sepeliri cōsueuerunt| Tulli & anci regum| Romanorum hoc inquit regnum Romanum non tanti olim erat ut exponere posset in seruo habendo qđ exponit aliquis libertus Neronis Ideo sunt inquit omnia Romanorꝫ regum friuola respectu eius qđ exponitur a liberto| Tu gentulum ganymedem| pincernam dicit p ganymede qui pocula Iouī ministrat| Sed getulum| addit ut ostendat non cōmitti formosum aliquem sed nigrꝫ quales a getulia & mauritania aduebebātur| Mucida| putrida dicuntur| Artocopi| ex αρτος panis & κοπος labor quasi is dicatur qui circa conficiēdum panem laborat hoc est pistor. sed hic pro illo qui in seruando uel distribuendo pane occupari solet accipiē: Cuius reuerentia tunc salua esse uidetur quando nemo tangit præter ipsum qđ domino paratur quidam| Artopopi| legunt. i. panem faciētis: Nam αρτος panis & ποπτιξω facio uel coquo dicunt at amicus pro pane stulte accipit| Vix tu| sic enim dānatur & castigatur a dispensatore hoc est uix es dignus habere qualem consueuisti panem parasitus autem respondet. | Scilicet| & reliqua| Dimidio constrictus gammarus ouo| de illis paruis dicit qui uulgo gāmarelli apud nos dicuntur. illi. n. nisi & frictum ex ouis & illis admixtis fiat nihil ualent & tamen sic etiam nocent| Ideo feralis cęna ait| ouis enim admistis constringuntur Martialis Concolor in nostra cāmare lance rubes sed cum dicat feralis cæna uidetur alludere ad Aconitum quod

habet folia cyclamini aut cucumeris non plura quattuor a radi
ce leniter hirsuta radicem modicā Cāmaro similem marino q̄re
teste Plinio q̄dam cammaró appellauere alii lycoctonon & scor
pion & myoctonon nascitur in nudis cautibus quas aconas uo
cant & ideo aconitum dixere & q̄d eadem uis in morte esset que
cotibus ad ferri atiem deterendam statimq; admota uelocitas sē
tiretur & ideo pb̄eralis cæna dicta a poeta uidetur nam q̄d ami
cus illud Martialis diuisis cybium latebit ouis hic aducit dimidi
atis dicens ouis & salsamenta & pisces cōdiri in cēnam pauperis
non recte ait q̄ cybium autore Plinio concisa pelamis est|Can
na|po. Mela. ait in inde Arundo est habēs interfissa inter no
dia ueluti nauitas binos & q̄dam trinos euehant Idem per Plini
um & alios &c.|Micipsarum|numidarum ait a Micipsa rege nu
midie|Cum bocchore nemo lauatur|Bacboris rex egypti fuit &
numidie de quo Solinus & Diodorus siculus loquuntur Corne.
quoq; taci. ait plurimi autores cōsentiunt orta per egyptum ta
be que corpora fædaret regem bacborim adito Ammonis oracu
lo remedium petentem purgare regnum & id genus hominum
ut inuisum deis alias in terras aduebere iussum hunc ergo ponit
pro aliquo qui uel a numidia uel egypto uenit qualis paris uel
Crispinus fuit & rome lauabatur: nec minus in contemptum il
lius dicit capta similitudine purgationis per Bocborim factæ
nam licet nō legerim bocborim Romam ueniſſe tñ illud genꝰ
hominum adducere potuit aliquis libertus ad lauandum Rome
oleo secum lato & fetido quale sisaminum quidam dicunt unde
& Syriam oleam dicimus quod d̄ syria uenit|QVando omne per
actum quia nimis Romani delectati sunt piscibus &. M. Cice.
L. philippum & hortensium piscinarios uocauit ut pli. ait|Tau
rominitanę|a tauromino teste Prisciano Taurominitanus fit
sicut a gadibus gaditanus & a drepano Drepanitanus mons enī
est & supra illum urbs in sicilia quam ptolemeus dixit Roma
noꝝ Coloniam: & teste apiano asperrimus est & acutissimos ha
bet lapides & iuxta litus illius mulli optimi capiuntur qui ali
ter triglę dicuntur|Macello|pro piscatoribus ponit locum qui
in exquiliis erat cuius uerbi banc uarro expositionem affert di
cens omnia postq̄ contracta in unum quæ aduictum pertinebāt
& edificatus locus macellum appellatus ut quidam scribunt q̄d
ubi fuerit ortus alii quod ibi fuerit domus cui cognomen fue
rat macellum|QVod captator emaclęnas uipsanius|lenas dictus

est de quo Cor. taci. inquit Damnatus iisdem consulibus Vipsa
nius Lenas ob Sardiniam ꝓuinciam auare habitā erat enim aua
rissimus & ideo captator | Aurelia uendat | hęc teste Plinio nepo
te in epistolis ornata femina signatura testamentum sumpserat
pulcherrimas tunicas & mutato nomine ut inquit uerania dicta
fuit fuerat enim pisonis uxor Sed ꝑ quacumq; ponit quę a cap
catoribus alliciebat huiusmodi piscibus ut testamētum signaret
nam captatores emptos pisces donabant quos illa deinde uende
bat & sic per transitum reprehendit aliam Aureliam Orestillam
Valerius antias memorat a catilina adeo amatam ut cum eam ha
bere non posset in uxorem filium impedientē interficeret | Sur
gite de siculo | Plinius viiii. hist. lib. cum plura de murenis loq
retur subdit meliores apd nos in freto siculo capiunt & .xxxii.
lib. scribit Murenas habere animā in cauda eaq; icta celeriter
exanimari a capitis uero ictu difficulter & ibidē ait Murenaq;
uiuariū priuatim excogitauit ante alios curus qui cęnis triūpha
libus cęsaris dictatoris vii. millia numero murenaq; appēdit & in
fra subdit apud baulos in ꝑte Baiana piscinā habuit Hortensiꝰ
orator in qua murenam adeo dilexit ut exanimatā fleſſe credat
& sequitur in eadem uilla anthonia drusi murenę quam dilige
bat in aures addidit cuius propter famam nonulli baulos uidere
concupiuerunt | Temeraria lina | rētia ex lino ꝓpiscatoribus po
nit qui temerarii sunt cum rem maiorē uiribus aut periculosam
aggrediunt | Cryptam | a κρυπτω qd est celo uel abscōdo deriuāt
ideoq; abscōsa seu occulta loca significant quales sunt aquę duc
tus Romani | Aseneca | quē cōstat fuisse largissimū & ob id Mar
tialis labullo donatori pisones Senecasq; mēmiosq; & Crispos
mihi redde dixit | Piso bonus | q̄ bonus fuerit q̄taq; largitate usꝰ
Cor. taci. etiam lib. xv. ostendit dicens in C Pisonē is Calphur
nio genere ortus ac multas insignesq; familias paterna nobili
tate complexus claro apud uulgum rumore erat propter uirtu
tem aut species uirtutibus similes Namq; facundiam tuendis ci
uibus exercebat largitiones aduersus amicos & ignotis quoq; co
mi sermone & congressus aderat etiam fortuito corpus procerū
decora facies sed procul gratuitas moxq; aut uoluptatū parsimo
nia lenitati ac magnificentię & aliūde luxu indulgebat idq; plu
ribus probat que in tanta uitiorum dulcedine & alia de eo mul
ta ipse & Suetonius narrauerūt quidam male de. L. pisone tem
poribus Cæsaris uiuente legunt | QVæ cocta solebat | Aurelium

coctā dicit de quo Cor.taci.aurelio inqt cocte ac aterio Antho
nio ānuā pecuniā īstituit p̄nceps Nero q̄uis ꝑ luxum habitas
opes dissipassent ideoq; nec bonum sicut pisoni Epitheton poe
ta adiecit sad tamen largus fuit amicꝰ alius fuit Cocta clunicꝰ
qa clunia quę in hispania ē Romam petiit de quo Mart.lib.
Cocte clunici filia labula dixit quidam de cocta de quo Hora.
male legit|cenes ciuiliter|Marti. cum uocor ad cęnam non iā
uenalis ut ante.cur mihi non eadem quæ tibi cæna datur .cur
sine te cæno cū tecum pontice cenem|Fascibus| Consulatibus
docuit Apitiꝰ saginare anseres fico carica & sale extinguere in
certū stipio ne metellus an .M. Seseius eadem ætate iecur
optimi saporis esse docuit de iecore Martialis.aspice q̄ tumeat
magno iecur ansere maiꝰ miratꝰ|Par anseribꝰ|columella ait anti
quissimum est maximas aues lautioribus epulis destinare ita.n.
digna merces sequitur opam & impensam|meleageri|Mar.æto
lo de sue diues edat alibi qui diomedeis metuendus setiger ar
uis ętola cecidit cuspide talis erat|Alledius inquit|quidam ati
lius & poni pro guloso indocte ait de quo Mar.Sed hic de quo
loquitur teste Cornel.taci. T.alledius Seuerus dictus ęques
Romanus quem pleriq; Aggrippinę gratia impulsum ferebant
alius fuit aledes prefectus de quo Suet.intyberii uita|O libya
pro aphrica|quę tellus fertilissima est nam teste Plinio & Soli
no in agro byzaceno qui patet passuum.CC.milibus uel ampliꝰ
glebis ita p̄piguis ut iacta ibi semina cum incremento cētesimę
frugis renascantur unde ouidius primo de arte inquit Aphrica
quot segetes quot hꝫ metymna racemos|libya| quia laudatissima
quæ aphrice crescunt Pli.cum fuerint hymbres autumnales ac
tonitrua crebra tūc nasci & maxīe e tonitribꝰ nec ultra ānū du
rare tenerrima autē uerno eē & ideo optabāt tonitrua|Tubera
dicunt undiq; terra circumdata nullisq; fibris nixa aut saltem
capillamentis nec utiq; extuberante loco in quo gignunt aut ri
mam agēte.i.reliqua dicūt deniq; esse terre callum| Chironomā
ta|Socrates Plato Chrisippꝰ laudant gestus manuū chironomās
dicit structor mensę nam Chironomos est ille qui manibꝰ gesti
culat & ludit estq; cōis generis χειροc manꝰ & νομου lex QVo
gallina secetur nam etiam ut Plinius ait discrimen est dicēs fę
minę quidem ad saginam nō omnes eliguntur nec nisi in cerui
ce pigui cute postea culinarum artes ut clunes spectantur ut
diuidātur in tergora ut & a pede uno dilatę repositoria occupēt

57

Ciuiliter Cęnari

Saginare Anseres

Alledius

Libyæ feracitas

Tubera libyę

Chyronomātes

dedere & parthi coquis suos mores nec tñ in hoc mãgonio qcq̃
totum placet dum ne alibi pectore tãtum laudat̃ &c. | Ab Her
cule cacus nota est fabula seu hystoria quam Virgi. viii. lib. ęñ
& Ouidius in fastis late scribũt & alii de caco & hercule | Pertu
sa chlęna | qualem habẽt paupes : Ouidiꝰ lib. de arte ait pauper
amet caute timeat maledicere pauper : multaq; diuitibus non pa
tienda ferat | Paruulus ęneas | hoc ex Virgi. sumptũ ẽ more suo
lib. iiii. ęñ. i. siqs filius ait. n. Siqs mihi paruulꝰ aula luserit
ęneas qui te tm̃ ore referret | Mychale | pro cõcubina accepit q̃
a ciuitate uenit Michale apd̃ Ioniam ubi ẽ pan Ionius de qua
herodotꝰ hist. lib. primo loquit̃ | Mygale | nota esse feram incog
nitam & ꝑ similitudinem intelligi uxorem seu meretricem adu
lantẽ quę tñ licet fortis & equos equasq; inseqñs tñ quottidie
in miseriam uenit de qua in testamẽto ueteri dicit̃ | Vos estis fra
tres | Mar. de Gargiliano munera qd̃ senibus uiduisq; ingentia
mittis uis te munificũ Gargiliani uocem | Fungi | inter fungos
tutissimi sunt qui rubent aliqui dicunt̃ suilli uenenis apti ut
amicus sorenus p̃fectus uigilum Mar. Sunt tibi boleti fungos
ego sumo suillos | Sed quales claudius | unde Mar. simile dicit
lib. primo Boletum qualem claudius ędit Edas de hoc Cor. ta.
& Suet. scribit : & nos prima satyra diximus | Vxoris | Agrippinę
| Pheacum autumnus | alcinous pheacum rex fuit qui hortos ha
buit amęnissimos ad quos cum appulisset ulysses nil dulcius se
uidisse confessus est Alcinoo regi terra illa : unde homerus lib.
viiii. odysse dixit ουτι εγωγε ης γαιης δυραμα γλυκυτε
ρον αλλο ιδεσθαι hoc est ego quidem hac terra nil dulcius ui
dere possum idem & nos in odyssea scripsimus & quia dixit | QVo
rum solo pascaris odore | & homerus authore macrobio cytrium
odoratum pomum esse ostẽdit id quoq; cloatiꝰ persicum malum
esse dixit & Molluscam nucem etiam appellari Macrobiꝰ ait qd̃
cęteris sit melior ideo cytria uel persica poma intelligamus de
quibus Virgi. locutus fælicis mali quo non p̃stantius ullum
est autẽ odoratissimum exquo interiectum uesti tineas necat.
Plinius autem de persico nec est alius eis inquit pomis innocẽ
tior cybus | Sororibus aphris | hesperidibus filiabus atlantis de
quibus pomis Ouidius lib. Meta. inquit arboreę frondes auro
radiante micantes. Ex auro ramos. ex auro poma tegebãt. So
linus tam libro de mirabilibus fictum a ꝑoetis ostendit. ab in
somni dracone uiridarium illud amænissimum custodiri siquidẽ

ut ait flexuoso meatu estuariũ fertur e mari adeo Sinuosis late
ribus tortuosum ut uisentibus ꝓcul lapsꝰ anguineos fracta uer
tigine mentiatur & qđ hortos appellauere circumdat unde po
moꝝ custodeꝫ interꝑtantes struxerunt iter ad mendacium fabu
landi cum ut ꝓgit insula sit q̃ ꝓter arbores oleastris similes &
aram sacram herculi nihil aliud ꝑferat quo ꝓpaget uetustatis
memoriam idem Plinius v. hist. & martianꝰ lib. vi. rettulit nã
alii putant ouium greges ibi fuisse quę purpuream lanam ꝓdu
centes ab hercule raptę fuerunt & cum μαλον grece latine ouis
dicatur occasionem fabule de malis aureis dedisse ꝓhibent Sed
mala hesperidum chrysomila Plinius ostendit esse quę in cisu
ris distincta colore ad auꝝ inclinato sunt & cõdidiora ꝑstãtissi
mi odoris & plura genera esse ostendit ut sunt scrutea & ꝑcocta
& muscea q̃ melimella etiã dicũt ꝙ tã cytria q̃ chrysõmela ẽt Mar
tia. cõmẽdat dicẽs Aut corcꝰ rei sunt hęc de frõdibus horti Aut
hęc massylı poma draconis erant | Scabie mali | Pli. ostẽdit Sex.
papinium cõsulẽ nouissimis augusti tẽporibus attulisse de zinzi
fis loquens poma in castroꝝ ageribꝰ sata & ꝑcipue decora age
ribus | Capella | L. columella tradit nitido & lõgissimo pilo caprũ
in usum castroꝝ tõderi solitum & similiter Vir. hec minus inte
rea barbas in canaq̃ mẽta Cymphii tõdẽt hirci setasq̃ comãtes.
usum in castroꝝ & miseris uelamina nautis nã saga militum tex
ebãt cilicia dicta Seruius ait Virgi. in usum castroꝝ ideo dixisse
quia de ciliciis expoliunt loricæ & tegunt tabulata turrium ne
iactis facibus ignis possit adherere & subdit bene laudat capel
las dicẽs ciliciorꝝ usum & in mari et in terra ꝓdesse mortalibus
hoc ẽ in duobus elemẽtis cõcessis hominibꝰ et aliter in usum cas
troꝝ q̃ inde tormẽta fiãt. Itaq̃ cilicia quæ celsus ait retulisse
Varonem iđo sic appellari q̃ usus eoꝝ in cilicia ortus sit quibꝰ
in re militari et in nauigatione utebant etc. quidam nomẽ pro
ꝓ cum capellã hic intelligi uolunt ut ab eo quis discere posset alii
totum ꝑ parte poni: hoc ẽ | Capellam | ꝑ ligula quæ ex illiꝰ corio
fit id ẽ ꝓ amento iaculo ligato uel certe pileum ex pelle caprę
confectum quo milites utebantur asserunt inteliigi quod ante
pedes q̃ torquere iaculum uolebant ponere cõsuerant uel ten
torium dici qđ camilli tẽpe hircinis pellibus cõstat tectum fu
isse ut hyeme diutiꝰ durare possent | hetruscum puero si cõtigit
auꝝ. i. si bullã auream et ꝓtextã habet quę ornamẽta ex hetruria
Romam teste Macrobio Tullus Hostilius aduexit. Ait ergo

58

Mala aurea

Melimella

poma scabiosa

Cymphius

Cilicium sagi &

Capella

Bulla aurea

si ille apud quem uis cenare est patritius uel alium habet migis
tratum uel si filius fuerit alicuius qui curulem sellam gessit uel
si etiam sit libertinus quia etiã licebat iure uti ptexta| Vel no
dus tm & signum de paupe loro|hec omnia p Macrobium lib.
primo de saturnalibus declarant: nam cum plura de bulla aurea
& ptexta loquat tandem inter alia subdit Acta igit obseruatio
est pueris ingenuis itemq; libertinis: Sed et uirginibus patri
mis matrimisq; pronuntiantibus carmen exquo concessum ut li
bertinoz quoq; filii qui ex iusta dumtaxat matre familias nati
fuissent togam ptextã & lorum in collo p bullę decore gestarẽt
& hoc est qđ dicit Iuue. siue sit inqt ingenuꝰ siue libertinus p
hoc qđ dicit| De paupe loro|eum ferre nec aliquis posset paup
es enim cum ex auro lorum non haberent aliqua corda utebant
Plinius autẽ sed a pristo ait Tarquio omniũ primo filium cum
in ptexte annis occidisset hostem bulla aurea donatum constat
unde mos bullę durauit ut eoz qui equo meruissent filii id in
signe haberẽt ceteri loz sed Nota errare qui dñt Macrobio au
thore libertinos ex corio gestare bullam cũ neq; corium nomi
net| Vertice raso|nota amicum male dicere cũ ait serui raso capi
te pbebant risum uapulantes a domino qđ pulsationis genꝰ no
tauit Marti. hoc salamandra notet aut seua nouacula nudet im
mo p modum interrogatõis ludit eum q̃si dicat pot esse q; nũq̃
fias liber & hoc quantum ad animum Nam abradebat capud illi
us qui fiebat liber QVin etiam Plutarchꝰ in uita. T Q flaminii
seruos olim rasos fuisse ostendit dum libertate donabant dicẽs
de achęis qui se T. Q. flaminio tradiderunt ea res illiꝰ trium
pho maximum attulisse splendorem uidet hi. n. qui mos seruo
rum est qui libertate donantur rasis capitibus pileati in trium
pho Titum sunt insectati seruiꝰ quoq; viii. lib. ęnei. Feronia
mater inqt nympha campanie quam supra diximꝰ hæc etiam li
bertoz dea est in cuius templo raso capite pileum accipiebant
cuius rei Plautus etiam in amphitrione facit mentionem quod
utinam ille faxit iupp̃r ut raso capite pontem pileum deinde p
tor pulsabat caput baculo qui uindicta dicebatur. Vnde Persius
dixit uindicta postq̃ meus a pretore recessi. sed p similitudinẽ
huic parasito inquit. Erit ne unq̃ ille dies quo his guloſitatibꝰ
& deinde uerberibꝰ q̃ pateris in uita parasitica libereris tanq̃
seruus baculo prætoris pulsatum caput prebens cum liber fit &
hoc est| Prebebis pulsandum| subaudias pretori quę omnia cum

amicus ignorarit in errorē p̄cipitauit nec principium nec finē satyrę intelligens nec medium nam cum inqt ad Trebium parasitum. Iu. tanq̄ habeas tria nomina. i. tria nomina litterarꝝ ut ē fur ipse ait sibi non placere sed cōiungēdum superiori histere hoc est loqui tanq̄ sis nobilis et par diuitibus Nobilitas enim cognomine agnomine & nomine designabat ut C. Iulius Cęsar Ideoq; possidonius scribit cognomen & agnomen mulieribꝰ nō datum sed tantum uiris exquo constat errare nam neq; Trebiꝰ erat nobilis si enim histere tentasset tanq̄ nobilis nobilem poeta eum ostendisset fuisse. sed caco comperat qui ignobilis fuit & fur ergo ad reliqua protendamus. Dura flagra eris ne unq̄ his moribus prauis spoliatus ut nō timeas pati illa uerbera quę substinent parasiti: et sic huic satyrę finem cōstituit in qua uidē dum est q̄ sit honori & utilitati ac glorię bonis moribus uitam ducere & prauos prauis relinquere Itaq; .r.d. primi lib. Iuuenalis nostri paradoxis ultimam manū imponere placuit: Sed haud dubito multa me deseruisse quę tñ dictu dignissima fuerūt: Sed tanq̄ uulgatiora deserenda censui.

Cognomina nōia 2 Agnomina

¶ Per. A. CN. QVirinum Sab. uatem. Lau. in lib. Iuue. ii. expositio ad N. Pont. Sypontinum

REDO. PVDICITIAM unica libri secundi satyra est quæ impudicarꝝ scelestissimarꝝq; mulierꝝ rep̄hensionem ꝯtinet: Nam ꝓfecto si historias & annales reuoluemus intestina bella ruinas ciuitatum cædes innumeras ꝓprii sanguinis effusionē emanasse ab ipsis prauis mulieribus inueniemus Clitemnestra uirum agomennonem ꝑemit sacerdotis egysti amore furens Medea ꝓprios filios in iasonis ultionem interfecit mēbra quoq; fratris absyrti subsecuerat: multęq; alię immane omnes ause sunt nefas ꝓpter helenā troia euersa est Nunc quoq; mulierꝝ uitia spinarum more pululare uidentur ita ut illud ꝑsii cum dolore exp̄mere queamus O curas hominum o quātum est in rebus inane Sed ut ad nos redeamus poæta noster carmine suo impudicitiā mulierum insectat qđ ut aptius faceret occurrit ei posthumus ursidius amicus uolens uxorem non aliam q̄ castissimam ducere atq; nullo uitio pollutam declarat igit ei poeta nullā inueniri que mille uitiis non sit implicita & q̄tum potest mulierum uitia reserat non ut

Clytemnestra Medea

Posthumus ursidius

matrimonium dissuadeat qđ indignum facinus esset sed ut spem posthumi uanam ostendat nec minus singularem stultitiam ipi9 reprehendat qui speret contra morem urbis uxorem se castissimā inuentuz unde bñ Ouidi9 de fine titulo iuxta hoc ait Rustic9 est siqs quem lędit adulterа coniunx: Et natos mores non satis urbis habet inqua Martigenę nó sunt sine crimine nati Romulus illiadesq remus ait ergo|Credo|& reliqua Saturno rege|nomen est pro pticipio Sic Virgi. primo ęnei. hinc populum late regem pro regnantem sub Saturno enim aurea fuit ętas & pudicitia uiguit unde naso in epistolis ista uet9 pietas ęuo peritura futuro rustica Saturno regna tenente fuit| Haud similis tibi cynthia|hęc proptii amica fuit poetę dulcissimi dicebaț .n. apulegio teste hostia sed ipse dixit cynthiam ideo nec illi similem dicit quę delitiis & uoluptatib9 erat implicita de qua idem propertius ait Cynthia prima suis misez me cepit ocellis|Nec tibi cui9|lesibā significat q̄ clodia dicebaț catuli poetę doctissimi amicā q̄ cū passerē haberet sibi dilectū & tādē eadē auicula morereț lachrimis multis ē psecuta ideoq catull9 inqt passer delitię meę puelle neq .n. amicum aliquem cū quo coiret lesbia per passerē intelligere placet cum mos sit puellaz huiusmodi auiculis delectari eodem .n. modo Naso libro desine titulo psitacum mortuū deflet Sic quoq stella columbam utq de auibus passere & colūba intelligaț Martialis lib.i ostendit ad aulum dicens. Accidit infandum nostræ scelus aule puellæ amisit lusus delitia sq suas non quales teneri plorauit amica catulli lesbia neqtus passeris orba sui & subdit lux mea non capitur nugis nec moribus istis nec domine pectus talia damna mouent. Bis de nos puez nume rantem pdidit ānos &c.|Glandem ruptāte marito|quia ut tybullus ait lib. Glans aluit uereres & passim semper amarunt| Rupto ita|.n. putabant homines quos in cauis arboz truncis uidebant natos ex ipsis arboribus Virg. lib. viii. Gens quæ ui rum truncis & duro robore nata QVis neq mos neq cultus erat ubi seruius ait hoc figmentum ortum est ex antiqua hominum habitatóe añ factas domos aut in cauis arboribus aut speluncis manebant & dum exinde egrederenț ut suam edocerēt sobolem dicti sunt inde pcreati|Cum furem nemo timeret caulibus ac pomis|quia nec quisq furabatur|Et aperto uiueret horto|Plinius ait Seua latrocinatio coegit pfigere pspectus hortoz añ enim nó opus erat unđ subaudi & nemo uiueret cui apt9 esset ortus

furibus cum fures non essent claudebanē. n. horti ne bestię im
pedirent & nocerent QVidam uolunt non repeti dictionē | Ne
mo | dicentes olim nó solitos hortos circúdari sepibꝰ & subaudi
unt qſq; quod nó satisfacit | Astrea | aratus inphęnomia inquit As
trei Titanis filii ex aurora filiam eandēq; ꝓpter diligētissimā
ęquitatem iustitiam appellatam asserit nam túc quoq; cum terras
habitabat non dum uesanos rabies nudauerat ensesNec cōsang
uineis fuerat discordia nota & alia plura secundum traductionē
T. Claudii cęsaris & subdit aratus illam ob hominum scelera ad
cęlum euolasse & locum sortitam qua ꝓximus illi Tardus in oc
casu sequitur sua plaustra boetes. Hesiodus tñ intheogónia Iouis
illam ac thenudos filiam dixitNónulli eandem erigonem icari
filiam ꝓbauere de eadem Ouidius & uirgo cędę madentes ulti
ma cęlestum terras astrea reliquit | Comite | quia hesiodus ætate
ęnea pudorem cum iustitia fugisse tradit | Posthume ducis | ad hūc
sępe Marti. scribit erat enim nugax & suoꝝ iactator factorum ac
delator Domitiani quidam uolunt fictum a Martiale & nolle
nominare uerum nomen QVod tecum pusio dormit | nec arbitre
mur Sodomiticum uitium hoc loco a poeta laudari sed ironice &
indignanter loquere tumq; ursidium notat eo uitio pollutū ha
bebat enim puerum dum uxorem nolebat nisi castissimam quam
non repperiebat ideo non ne putas melius inquit q̄si. d. o. sce
lerate respice mores tuos nam dum non inuenis uxorem quam
quęris sodomiticum exerces uitium: neq; matrimonium reꝑhē
dit ut diximus Sed mulierum impudicitiam ac prauitatem uitio
dat stultosq; asserit qui tempestate sua uxores ducunt sperantes
castas fore quāuis Iuuenalem eo pollutum uitio pueroꝝ tacite
Marti. ostendat dicens in epigramāte cum tu forsitan ita. lib.
xii. Venator sequię sed ille quem tu secreta cupias habere silua
&c. de puero loquēs &c. | QVęm totiēs texit perituri cista latini |
hoc est qui totiens fuit adulter tymeles uxoris latini qui nisi
uxorem suam submisisset & ęquo animo passus fuisset periturus
erat quando ab eodem posthumo accusatus fuisset aliquo crimi
ne ab ipso commisso uel profecto hunc latinum pro quocúq; alio
posuit sicut supra & a trepido timele est submissa latino qui ux
oris suę adulterium patereꝫ unde in satyra stemmata ait mortē
sic quisq̄ exhorruit ut sit ȝelotypus Tymeles stupidi collega la
tini hoc est ut sit ȝelotypus sue uxoris & sit similis latino qui
minꝰ erat ætate Domitiani unde Suetoniꝰ in Domiti. ait idq;

ei cænanti a mimo latino qui preteriẽs forte animaduerterat
inter ceteras dici fabulas referetur nam qđ dicunt cum messali
na uxore Neróis latinũ coisse sónium uidet QVidã tñ theodo4
intelligunt cuius uxorem ursidius uitiaret Iunoni cęde Iuuen
cam|ẽ.n. pronuba unde Virgil libro. iiii. dixit & pronuba Iuno
ideoq; bilem in sacris eius non solitam addi sed iuxta aram info
di testatur Eusebius libro de egyptiaca theologia nam quoni
am uiri ac mulieris cõiunctam significat uitam ea re ostenditur
absq; ira & odio & amaritudine matrimonium esse oportere|Au
ratam|de ritu sacrificii Sic Virgilius Ioui aurata fronte Iuuen
cum statui scripsit Idem Homerus in odys. accersito fabro qui
aurum cornibus uictime infunderet Idem Plinius quoq; osten
dit Iuno autem iugis dicta quod nubẽtes sub iugum mitteret ut
seruius ex uarrone asserit Virgilius Iunoni ante omnes cui um
cla iugalia curę nam & in Iugario uico colebatur|Cereris uictas
diximus supra cererẽ esse qđ isis apud ęgyptios & bonam deam
dici quę non nisi a castis mulieribus colebaẽ de quo recte apđ
Plutarchum & Liuius anniuersarium sacrum eiusdem deę inter
missum ostendit a matronis lucto publico quę solę celebrabant
Valerius autem lib. v. pudicitiam esse ostendit quę secretos fo
cos uestę incolebat & uirgines pudice seruabantur in eius tem
plo eadem puluinaribus Iunonis capitoline assistebat & sanctis
simum tulię genialem torum celebrabat & per ipsam ligamen cõ
iugale sincerum seruabatur & insignia pueritis ętatis muniebã
tur. & matronalis ornatus custode scola censebatur has uictas
de pudicis matronis Ouidius intellexit in lib. de arte dicens
Este procul uictę tenues insigne pudoris.|Vnus hibernie mu
lieri dicit q̃ ab byberia aduecta est|Porticibus|liuiam porticũ
& pompeiam significat ad quas puellæ per estum se conferebãt
confluebant igiẽ illuc amatores Sic enim inuenire puellas Na
so primo libro de arte docet tu modo Pompeia lentus spatiare
sub umbra Cũ sol herculei terga leóis adit & subdit porticus au
toris liuia nomen habet|Cuneis|a similitudine cunei theatra in
telligit|Lædam|lęde similem mulierem que cum ioue concubu
it eratq; regis uxor igitur nobilem significat quod peius erat
sed erat etiã suo tempe mulier de qua Mar. Ictericã uetulo se
dixerat eẽ marito & queriẽ futui lęda necesse sibi|batyllo|adole
scẽs fuit samio quẽ amauit Anacreon poeta hic uero saltatorẽ ac
ioculatorẽ formosũ & illi adolescẽti similẽ ĩtelligit cuio ãore lę
da piret|Tucia|uexicæ Sic enĩ in codice antiquo legi de Tuc

cia meminit Liuius li. xx. quomodo fuit uirgo uestalis & incesti damnata. Et Valerius li. viii. tradit hanc cribro ex Tyberi aquam hausisse ut accusatam falso se incesti ostēderet. Ita enim uestam allocuta est O dea uesta Si semper castas admoui tuis sacris manus effice ut e Tyberi hanc cribro hauriam aquam & in ędem tuam perferam qđ obtinuit hanc eādem Hyeronimus ad Iouinianum scribens Claudiam appellare uidetur. igitur p hāc uestalē aliquam poeta intelligit QVidam codices| Tuscia|habent qđ non displicet cum sequatur| Appula| Solent enim sæpe a locis mulieres nomina sortiri: & sic tuscia aliqua mulier a tuscia Romam aduecta sicut appulla ab appulia| Attendit tymele|attē te aspicit | Subitum|improuisum mēbrum ioculatoris|& miserabile|hoc est & cuius ipsa miseretur cum uidit arrecta uirilia ió |Longum|dicit. i. arrectum quasi ipsę mulieres ad lasciuiam ipsos ioculatores incēderint & prouocauerint adeo ut ipse quoq miserentur. sic enim uerius interpretabimur inam quidā uolūt notari per subditum gestus inchironomia alii enim subiti alii i miserabiles alii longi sicut in ditirambicis alii gestus dicebāt. Simi alii chirocalathi alii omissiolini & primam corruptionem ex saltu ortam quæ pyrrhica dicta. i. saltatio armata sola in theatro exercebatur integris urbis moribus addunt postea gaditanos modos & græcorum saltationes ueniisse in usum oberaterim .i. chironomiam manibus Thermastri pedibus elactissimā calcibus ad humerum iactis a mulieribus fieri solitas species esse. |Tymele tunc rustica|in experta non mirum ergo si Romanæ assuetæ discunt Tymele autem aliqua similis tymele| Atq; a plebeis longe megalesia|subaudi quotiens sunt,idest sunt remoti plebeii nā ex nobilibus remanebāt cū ipsis mulieribꝰ igiē magis repbēdit ludi. n. megalesia appellati magne matri deum cōsti tuti sunt de qbus liuius in bello macedonico. M. Iunius Brutꝰ inqt ædē magnæ matris deū in palatio dedicauit & ludos ob eā dedicationē factos megalesia appellauit & a μεγα qđ ē magnū qdā deducunt alii a ciuitate gretiæ male denominant| Accius| licet poeta olim fuit đ quo Ouidiꝰ đsine titulo acciꝰ esset atrox quiua terētiꝰ eēt tñ recitatorē intelligit & eum qdē de quo Sue. ī tiberio meminit dicēs neq; spectacula oio edidit & his q̄ ab alio quo ederēē carissime interfuit neqt exposcerēt utiq; postq̄ gmedus acciū coactꝰ ē manu mittere ob mēoriā igiē hniꝰ pditissime, mulieres bitꝰ illos sumebāt|urbicꝰ|pōpeiꝰ urbitꝰ dicebaēq fuit cōscius adulterii messalinæ ac filii & Martialis sepe de eo loqē similiterq; de Vrbico infante & de mimo| Atbellane| comæ

Clancha

Megalesij ludi

Accius

Atellane comedie

die dictæ ab Athella in qua recitari consueuit est enim oppositum campaniæ in quo amphiteatrꝫ eggregium fuit ubi ludi Athellani dicti ac representationes fieri consueuere. de quibus Euantius qui & donatus iuba in terentii cõmentario| Autonoes|cadmi filia fuit thebarꝫ regis ex Hermione teste Hesiodo. in theogonia sed hanc pro mulierę referẽte ipsam ponit dum Camædia siue Tragędia de autonoe facta recitabat| Helia pauper|hunc diligit inqt nec nominat ipsum: sed constat narcissum Claudii olim libertum hanc amasse. Helia enim petina dicta. ẽ dicente Cor. ta. li. xii. At helia petina e familia tuberorũ Narcisso fouebatur. Sed hanc pro qbus similibusq; posuit| Pauper| autẽ ideo: quia tuberonum familia paupertate insignis fuit. licet uirtute claruit qđ Valerius Antias libro. iiii. ostendens dicit helios de familia Helia quidecim fuisse. & pro possessione unam domunculam tantum habuisse ubi mariana monumenta fuerunt & unus fundus qui multo minus cultores q̃ dominos desiderabat: hæc quoq; loca ob uirtutem ipsis donata fuerant: ac ex eius familia nemo scrypulum argenti habuit: Tandẽ paulo perse rege deuicto ex macedonum preda QVinq; pondo argenti. Q. Helio tuberoni donauit genero suo QVo decedente helii restituere dotem non poterant nisi fundum uendidissent laudãda tamen paupertas uoluntaria tuberonum: Mar. dic mihi simpliciter comedis & citharedis fibula quid prestat carius ut futuant. nam a mulieribus trahebantur comædi & amabãtur Mar. Comedi tres sunt sed amat tua paula lupce q̃tuor|chrisogonum| de hoc meminit in tertio libro & a κρισος aurum & γονυ genu uel angulus id est aureum genu uel angulus componitur. |Hispulla tragedo|hæc uxor fuit Corellii Rufi de qua Plinius nepos in epistolis loquitur. Sed pro similibus poeta accipit |An expectes ut QVintilianus ametur|non enim licet hæ mulieres nobiles essent nobiles & litteratos amabãt. Sed Istriones aut ioculatores & libertos|celestissimos| Citharedus echion| Sic quidam legunt uerꝫ alii Etion ut sequens uocalis e detracta sit nã Eetion dicit hic teste Clemente in stromateis Samothracũ cerimonias rituq; cõstituit in qbus qa cythara utebatur Iuue. p aliquo cytharedo illi simili posuit alium hoc nomine patrem Andromaches uxoris hectoris Homerꝫ. Iliados libro sexto memorat qui apud Cyliciæ thebas agens Cylicensibus imperauit. Et Eetion accentum in antepenultima: Hic autem Iuuenalis.

in penultimam transtulit hinc illud Eetione thebas legimus. Sed Horatius Maiuſ. Echioniq; thebæ dixit li. iiii. carminũ & ut Acro expoſuit ab echione condite qui fuit pater penthei gener cadmi quẽ nec minus citharædum fuiſſe intelligimus qñ teſtudinis ſono thebæ cõſtructæ leguntur q̃ obrem potuit poeta citharedus echion dixiſſe. Et uide in Mar. li. vi. de Cinna pr. ex Marulla cinna factus es ſeptem ſed amicus male ſocũ cadmi echionem dicit| Glaphyrus| citharedus interptat feſtiuꝰ Sed ioculator fuit de quo Mar. li. plaudere nec cano plaudere nec glaphyro & ameriæ inſcriptio eſt ſaxi glaphyrus roſciꝰ uilicus cum amerini boui hiſtriones fuerint ſicut ſex. roſcius. | Ambroſius ue coraules| nomen eſt ꝑſum uel aliquis choraules inquit Ambroſius ambroſiæ ſucco cõſperſus. nam choraules modulator in choro dicitur a χορος & αυλος tibia unde Suet. in uita Galbæ refert. cano choraulæ mire placenti. eum denarios quinq; donaſſe: Mar. quoq; ad Lupum inquit. Artes diſcere uult pecunioſas fac diſcat citharedos aut choraules ſed etiam choraules nomen eſt proprium. de quo hic forte loquitur qui ambroſia conſpſus erat de quo Sueto. in uita Neronis inquit: uouiſſe ſi incolumis ſtatus ei permanſiſſet. ſe perditurum parte uictoriæ ludis hiſdraulam & choraulem| Lentulꝰ canopæo. nõ q̃ poſthumus lentulus uocaretur. ſed quia mulierem caſtam ſperabat qualem habebat lentulus cruſellio: hic enim uxorem habuit filiam Sulphitiæ mulieris caſtiſſimæ igitur matrem pudicitia & ſanctitate morum imitata eſt. nam & ipſe Iuuenalis dicit ſcilicet expectas ut tradat mater honeſtos. atq; alios mores q̃ quos habet: hec autem ut Valerius eſt autor li. vi. teneri nõ potuit quo mins in Siciliam uirum ſuum proſcriptum ſequeretur nec recuſauit ſe ipſam proſcribere ut ſua fides in coniuge cõſtaret nam de pudicitia matris Solinus inquit at ſulpitia patricuſi filia. M. fuluii flacci uxor cenſura omnium matronaꝝ e centum probatiſſimis haud temere delecta eſt quæ ſimulacꝝ ueneris ut Sibyllini libri monebant dedicaret Amicus autem ſolita temeritate ait lentulum bartiacum intelligi laniſtam & poni ꝑ quocunq; laniſta quia fuit plutarcho teſte nobilis uerum poeta non niſi ad urſidium loquit| Euryalum| ſimilẽ eurialo de cuius pulchritudine Vir. li. v. & viiii ſcribit tutator fauor Euryalum lacrymeq; decore| Gratior| & pulchro ueniens in corpore uirtus| tales ergo mulieres amant| Aut mirmillonem| Gladiator erat

ętate Domitiani Vnde Sueto. ſcribit Domitianum quendā patremfamilias q̄ orchetem mirmillon parem dixerit detractum e ſpectaculiſ in harenam canibus obieciſſe. Idem in Nerone inquit Statim ipſum Neronē ſpetilium ac mirmillonem uel quē libet alium percuſſorem cuius manu periret requiſiſſe idem in eodem ſpetilium mirmilonem triumphalium uiroꝝ patrimoniiſ ædibuſq̄ donauit| Cathedras| in quibus inceſtæ mulieres ſedebant Mar. iter fęmineas tota qui luce cathedras| Hippia ludū Ironice ſic uocat quia alia fuit hyppio ſiue hyppa de gente graecorum quę cum eſſet excepta hoſtium claſſe teſte Valerio et morte pudicitiam tueretur in mare ſe abiecit. hęc quoq̄ nauigare uoluit. a ſimili igitur uxorem ueiętonis ſenatoris| Hyppiā| appellat nauigātem licet diuerſa mente| Ludum| .i. gladiatorē QVin & hippius neptunus dictus. t. Diodoro quaſi equoꝝ domitor| Famoſaq̄ męnia lagi| lagus gregarius miles fuit & uilis pater tamen primi Ptolemei regis Egiptiorum de quo Iuſtino meminit| Famoſa| autem dicit quia Canobus gubernator nauis Menelai ibi mortuus eſt & ſepultus nomenq̄ dedit inſulę & ciuitati q̄ eiuſdē nominis Alexander condidit a quo poſtea Alexandria dicta eſt. Alii propter mortem pompeii alii ꝓpter Cleopatram & Anthonium| Famoſa| dixere. alii propter licētiam libidinis in illo loco| Sergiolus hic| idem. Cn. Sergius Silo dicitur. de quo meminit Valerius qui cum matronam quandam ſtuprare uoluiſſet. Metellus celer eum damnauit a ſimili ergo hic gladiatorē| Sergium| &| Sergiolum Diminutiue ponit qui uxorem ſenatoris ſecum ducebat requiem miſſionem mēbro cæſo gladiatores impetrabant. Mar. nuper cum myrino peteretē miſſio læſo| hiacynthos| amari tanq̄ hiacynthum puerum formoſiſſimum de quo Ouidius & plures ſcripſere| Dormire uiꝝ cum ſenſerat uxor| Meſſalinā dicit matrē britannici de cuiꝰ laſciuia Cornelius Ta. & Sueto. plenius ſcripſere| Et nigrum flauo| Seruius in quarto Nondum illi flauū abſtulerat proſerpina crinem allegat hunc uerſum Iuuenalis Et nigrum &c. dicēs Matronis nūq̄ flaua coma dabatur ſed nigra ita etiam calcei teſte Horatio Virgiliū aūt illā didoni dediſſe q̄ſi turpi| Cētone| tegmen qđā ſignificat ſup qđ iacēſ fouebaē qđ uulgo Sclauinā dicunt & qa iā attritū erat nimia conſuetudine| Veteri| ait đ quo plauto in epidico ait q̄n tu aliū q̄ras cui cētones ſortias p pāno enim lineo quo meretrices ſe tergūt ñ memini aꝑ bonoſ legiſſe

Messalina luxu

63

Cella meretri

Lupa meretrix

Hippomanes

Cesonia

|Nec dum satiata| Pli. Messalina Clau cæ. coniunx hāc regalē existimans palmam elegit in id certamen nobilissimam e prosti tutis ācillam mercēnarię stipis eamq; die ac nocte supauit qnto ac. xx. concubitu & ante ait homini tantum primi coitus penitē tia augurium. s. uitę a penitēda origine & subdit omnibus oris diey; noctiumq; agere cæteris satietas in coitu homini nulla: |Cellam suam| sibi assignatam litteris in fronte scriptis Marti. intrasti quoties inscriptæ nomina cellę| Obscurisq; genis| tur pis faticularium opus deturpat oculos| Fumo lucernę| spurcam enim habent meretrices lucernam. Mar. QVod spurce moriens lucerna ledæ| Hippomenes| nomen proprium uiri fuit qui Ata lantam cursu superauit tribus malis aureis eam uincere a uene re edoctus: Sed hic uirus significat defluens ex equoy; ingui nibus quo tempore in amoris furorem ferūtur. Vnde Tybull9 libro Hippomanes rabidæ stillat ab inguine æquę & Virg. li: geor. iii. Hippomanes qđ sępe male infecere nouercę & est neutri generis dicituq; ιππων .i. equoy; & μανια furia Hesidorus uero & Theocritus herbam esse dicunt qua ue scentes equi furorē patiuntur unđ in scđa egloga ait theocrit9 ιππομανες φυτον εστι παραρκαδι ω) επι πακαι πωλι &c. Hoc est hippomanes herba est in Arcadia cuius uirtute omnes & pulli insaniunt & ueloces equæ. &. n. φυτον apud græcos omnia significare potest preter homines & lapides ut moscopu lus ait in theocrito cómentarius quidam autē negligentes a ma no manas deriuant| Carnemq;| nónulli carmen. i. incantationes legunt quas ut perimant priuignos nouercæ faciūt. Sed si car nem legimus quędam est pellicula in fronte pulli hanc Plini9 uult Hippomanē dici caricæ magnitudine colore nigro qđ statī deuorat feta alioquin ad ubera fætum non admittit hanc uene ficæ statī abscindunt anteq; mater equa preripiat & in toxican dis priuignis uel aliis exercent de qua Virg. li. iiii. eñ. quærię & nascentis equi de fronte reuulsq; Et matri præreptus amor: & Seruius de ea loquitur| Cæsonia| Hæc uxor cuiusdam fuit: cuius nomen Suetonius non posuit. sed scđm quosdam Sergii sulpicii uxor fuit ex quo trium filiarum mater erat. Sed neq; facie insigni neq; ætate fuit integra sed luxurie ac lasciuiæ pdi tæ. hæc tñ nó pudicitia ueq; dotis magnitudine a uiro suo lauda bat. qđ Iuue. repbēdit Inđ mar. uxorē q̄re locuplętē ducere no li quęritis uxori nubere nolo meæ. Inferior matrona suo sit ps

ce marito Non aliter fiunt femina uirq; pares. Sed forte hic maritus qui eā laudabat. C. cæsar caligula quā ardentius & constantius amauit ut sæpe chlamyde pallaq; & galea armatā & iuxta ad equitātem militibus oñderet amicis etiā nudā quā enixam uxorio nomine dignatq; est. uno atq; eodem die ꝓfessus maritū se eius quantum etiā fuerit auarus. C. cęsar caligula ꝑ Suetoniū late patet | Bibulæ sertorius | hunc memorat Martialis Rē peragit nullam sertorius inchoat omnē. adeo ut dicat futuentē nō perficere | Bibulæ | autē a frequenti potu dictę. semper. n. sitiūt ac bibunt ideo ab ouidio dipsas anus illa dicta quę bibula erat cum ait Audiat est quędā nomina dipsas anus. Ex re nomē hēt | Ouem canusinā a | Canusio ciuitate in apulia ubi optima pascua nascuntur ideo | Canusinā | optimam dicit quia ibi pasta est. Plinius cum de lana loquitur ait. lana aūt laudatissima Apulica & quæ in Italia græci pecoris appellatur Italica tertium locum mileſiq; oues obtinent Appule breues illo nec nisi pennulis celebres Circa tarentum canusiūq; sūmā nobilitatē habet. Et subdit de colore hispania nigri uelleris præcipuas habēt pollentia iuxta alpes canusia rutili quas erytras | uocant. Itē betica ut canusium fuluas tarentum ac suæ pulliginis | Mercator Iason | tāq; Iason hoc ē ab uxore coactus sicut Iason a pelia patruo qui gratia aurei uelleris in colchon insulam nauigauit. & sic more suo accōmodat similitudinem | Casa candida niue | superfusam niuem obstare nautis scđm quosdā inquit alii signum celeste casam uolunt alii tentoriū nautaq; Sed certe de celesti signo magis loqē hoc ē de lacteo circulo qui in sphęra uidē & philosophi lacteā uiam appellant a candore & albedine quia alba est đ qua Ouiđ. met. li. i. Est uia sublimis cælo manifesta sereno Lactea nomē habet candore notabilis ipso. Hac iter &c. nónulli lacteā uiā: t. Isodoro uocant quā sol circuit. et candor ipsius multitudine. n. stellaq; seu candore illo solet nautis obstare. nā cum nautę nauigare sine arcti auxilio uix possint et semp illā respiciāt uia illa lactea impediunt quo minus aspicere arctō possint et | casam | poeta appellauit cum uideatur locus in cælo albus et sepatus | Candidā | autē a sui candore dixit | Chrystalina | hoc ideo dicit qa Plinius etiam refert quandam matrēfamilias nec diuitem mercatā trullā unam chrystalinā. cl. milibus et eodē loco effodi quo murrhina licet alii lapidem chrystallum ex sola aqua ui frigoris in glaciem induratum tradant & alia plura nascitur in Cypro.

Murrhina

64

& alaboda & locis calidis Murrhinam humorem subterraneum
esse dixit Plinius & sub terra calore densatum & alia. & subdit
Pompeium ex uictoria mithridatica inuexisse & ĩ pocula excre
uisse & calicem. lxxx. talentis emptum capacemq; ad sextarios
tres. & Titum petronum Trullam. ccc. talentis emptam inuidia
Neronis fregisse orientem mittere pręcipue ex carmania. Et
Beronicis | Legi Beronices plures. Mater una fuit Ptholemei
Philadelphi. de qua Plinius ult. hist. nat. alia philadelphi filia
& soror Ptolemei Euergetis uxorq; anthiochi filii Seleuci pri
mi Alia prior a Valerio in ultimo Alia fuit cuius crines a calli
macho laudantur & a Catullo At tu non orba flesti deserta cubi
le Sed fratris chari flebile dissidium. alia fuit Herodis alterius
herodis filii iudeorum regis filia & soror agrippę etiam regis
iudeorum quã Titus Vespasiani filius teste Suetonio amauit.
de qua Iosephus etiam meminit: & Cor. ta. & de hac loquit no
ster poeta dicens adamantem illum a Ptolemeo prius Dionisio
dicto cleopatrę uxori sue donatum de quo adamante scribit Io
sephus ut temeritas nostri amici declaretur qui ait minime esse
ex historia hic deinde ad Agrippam Iudeoꝝ regem đuolutus be
ronici sorori datus fuit in iudea qđ ostendit peruersum sequen
tem | Obseruant ubi festa mero pede sabbata reges | neq; n. alibi
q̃ in iudea sabbata festa obseruantur. Nam ut Hyeronimus in
exodo tradit Moises congregata omni turba filioꝝ Israel dix
it hęc sunt quæ iubet dominus fieri Sex diebus facietis opus
Septimus dies erit nobis sanctus sabbatum & requies dñi qui
fecerit in eo opus occidetur. Ante enim deus sic moisi dixerat.
Videte & sabbatum meum custodiatis quia signum est inter me
& uos in generationibus uestris ut sciatis quia ego dominus q̃
sanctifico uos Custodite sabbatum meum: sanctum. n. est uobis
qui polluerit illud morte morietur. QVi fecerit in eo opus peri
bit anima illius de medio populi sui. sex enim diebus facietis
opus: in septimo sabbatum est requies sancta dño & subdit. Cu
stodiãt filii israhel sabbatum & celebrent illud in generationi
bus suis. sex. n. diebus fecit cęlum & terrã & in septimo ab ope
cessauit & ió reuera ex hebreo ĩ latinũ sabbatũ traductũ reqes
interpretatur. QVamuis Appianus ait sabbatum dici quia Iudei
dolore splenis eo die labore fessi correpti sunt. & sabo appel
lari splenem. sed quod diximus magis conuenit his igitur
dei monitis Iudei Sabbata obseruabant: Sed QVamobrem

Trulla magno ptio ept

Beronices plures

Sabata Iudeoꝝ

Sabatum. i. reqes

Mero pede| poeta dixerit: quidam putāt quia institutum apd Iudeos ut nó possint ambulādo duo milia passuum excedere qę unum lapidem apud eos perficiunt apud nos uero duos obseruāt igitur ut aiunt mero pede subaudi excepto hoc est sola ambulatóne excepta duoꝝ millium passuum. |uel mero etiam pede|hoc est etiā puro pede obseruant quia nó licet ambulare nisi ad duo millia passuum: uerum hoc ex lege p Moysem data. Iudei nó habent nisi in genere ut sabbata custodirēt. Sed cum quidā rhabi Moises compendium ex omni hebrea lege fecisset qd cópendium seu cómentarium hibbur uocant. aliter enim scribere non possumus magni æstimauit in obseruando sabbato terminú ambulatiónis prefigere pśertim cum uideret apud Egiptios quoq; ambulandi tpus lege pśtitutum. Nam ut Diodorus Siculus est autor cum de moribus & legibus egiptioꝝ lib. ii. ptractat ægiptii ambulandi lauādiq; & cum uxore cubandi regulam habebāt |alii obseruant|inquiunt|mero| hoc est uino qd nó licet bibere per illd preceptum qd in leuitico idem Hyeronimus scriptum reliquit cum ait dixitq; dominꝰ ad Aron. uinum & omne quod inebriari potest non bibetis tu & filii tui quando in tabernaculum testimonii ne moriamini quia preceptum est sempiternum in generationes uestras & ut habeatis sciētiam discernendi inter sanctum & prophanum. sed male amicꝰ interpretatur|mero pede|ubi reges incedunt nudo pede alii dicunt unum sabatum esse in mense septembri in quo omnes nudis pedibus incedunt &c. |Et obseruant pede ut|supra QVidam melius dicunt|Mero pede obseruant festa sabbata|hoc est solo & integro festo. quia nil aliḋ q̄ festú faciunt, habēt. n. iudei Ragael aliter. n. latine scribere non possumus significatq; tam pedem q̄ festum. Ergo Iuuenalis optime traducens|pede|pro festo dixit: QVale illud uirgilii libro. vi. perlegerent oculis est. qd Seruius ex græco sumptum asserit γραφαι enim pingere & scribere significare dixit: pictura autem aspicitur & scriptura legitur: Sed ex græci uerbi significatione licere recte dicere legere picturas. Sic quoq; ex hebrei uocabuli potestate pede pro festo Iuuenalis dicere potuit &|obseruare|festa festo tale erit quale illud uita uiuere et morte mori: qui sermo apud scriptores frequens erat. nisi mero pede hoc est mediocri omine dicamus quale illud Virgilii libro. viii. pede diua secundo. ubi Seruius ait omine pspero mero autē omine dicere potuit pp tēpora domitiani ī qb9 nó

porcus Judei abstinent

65

multum conditio bona iudæis erat| Senibus clementia porcis| sicut erat lege præstitutum &.n. Hieronymus in lib. deutrono mii dei pręceptum tale fuisse prodit: Nec comedatis quę immũ da sunt hoc est animal qđ comedere debetis bouem & ouem ca pram & ceruum capreã bubalum tragelaphum pycargum oryga camelum pardolum omne animal qđ in duas partes ungulã fin dit & ruminat comedetis: de hiis autem quę ruminãt & ungulã non findunt hec comedere non debetis leporem camelum cyro grillum quia ruminant & non diuidunt ungulam immunda erũt uobis. sus quoq; quoniam diuidit ungulam & nõ ruminat immũ da erit carnibus eorũ non uescimini & cadauera non tangetis: non mirum ergo si porci senes efficiuntur dum non comedunt. Lactantius autem Cum de circumcisione loquitur ait Eodẽ eti am spectat carnis suillę interdictio a qua cum deo abstinere iussit id potissimum uoluit intelligi ut se a peccatis atq; immundi tiis abstinerent Est enim luculentum hoc animal & immundũ nec unq̃ celum aspicit sed in terra toto corpore prorectum & ore uentri semper & pabulo seruit nec nullum alium dum uiuit præstare usum põt sicut cæteræ animantes quæ uel sedendi ue hiculum prebent uel in cultibus agrorum iuuant uel plaustra collo trahunt uel onera tergo gestant uel indumentũ exuuiis suis exhibent uel copia lactis exuberant uel custodiẽdis domi bus inuigilant Interdixit ergo ne porcina carne uterentur .i. ne uitam porcorum imitarentur qui ad solam mortem nutriũẽ ne uentri ac uoluptatibus seruientes ad faciendam iustitiam in utiles essent ac mortis afficerentur Item ne se fędis libidinibo immergerent sicut sus quæ se cæno ingurgitat uel ne terrenis seruiant simulacris ac se luto inquinent luto enim se oblinunt qui deos. i. qui lutum terramq; uenerantur| Dirimente sabina bellum| Nota est hystoria ersiliæ reliquarumq; sabinarum rap tarum quanta pudicitia et castitate fuerint uerum ne ipse patri am laudasse uidear. testes sunt omnes codices de moribus Sabi norum adeo ut Hora. in Epodo non alias uxores optandas q̃m sabinas aut appullas ostendat hinc poeta| Malo uenusinã inqt cum uenusium in Apulia sit| Cornelia| hęc soror fuit scipionis Aphricani et nobilissima cuius Valerius et alii meminerunt .p qua similem intelligit Hannybalem quem teste Suetonio reuo catu3 ex Italia. P. Scipio Aphricanus supauit aut in li. de uiris ill. ait uictũq; Siphacẽ in castris nãut idẽ testat de uiris illust.

Romuli basilia uxor

Hannybal

Siphax

Hastrubalis & Siphacis castra una nocte prupit Scipio de quo Numidaq; rege Liuius libro quarto de scdo bello punico & alibi loquitur Claudianus penultimam corripuit dicens cópulimq; durum Siphacem tractumq; metelle. hanc tamen ideo ponit qa sua prole gloriari gsueuerat: Vnde apud Valerium habetur q cum quędam pulcherrima mulier & hospita sua apud Corneliam iactaret ornamenta cornelia loquendo detinuit ipsam quousq; filii a Gynnasio litterario redirent mox ipsos redeuntes ante illam adduci fecit & illa sua ornamenta esse dixit multum illis gloriata Idō hic sic loquitur qđ uerum apparet etiam exemplo sequenti niobes hoc magis conuenit q̄ si dicamus exemplū esse superbæ matronæ qm̄ scribēte Plutarbo et gratissimum fuerit facta Scipiōis patris cómemorare & iactare| Scropha alba| quā æneas inuenit enixā Virgilius li.iii. Triginta fœtus Niobes autem nota est fabula &| Amphionis|& de numero filioq; plenę scribit. A.Gellius li. noc. Atticaq;|Concumbunt grece|quem coitum statuæ marmoreæ demonstrant altero femoq; subleuato. sicut iouis statua quando cum læda concubuit in ciccnum uersi declarat & ad ædem franciſci in uiterbio spectare licet|Mollius oemo & carpophoro. mimos hos legi optimos|Hemus| comedus & magister psaltriaq;. Papinius huc intrant faciles hemi puellæiuñ supra| Molli demetrius oemo|dixit hunc estimo quoq; a cantu suo nomen habuisse, Nā teste QVintiliano græce οιμη latine cantus. Vnde & proemium latini dixere qđ etiam grece προοιμιον dicitur|Carpophorus|uero fructifer interpretatur ex καρπος fructus et φωρω porto sed hic nomen est proprium gladiatoris de quo Martialis QVāta est Carpophori gloria fusus aper|Dacicus Domitianus qui per Cornelium Fuscum teste Suetonio Dacos oppugnauit: et|Germanicus| Idē Domitianus intelligitur qui bellum ciuile contra. L. Anthonium Germaniæ prędem confecit et miratus teste Suetonio felicitatem suam est cum rhenus repēte resolutus transituras ad Antonium copias Barbarorum inhibuisset: depingebant ergo eum in huiusmodi uasis que suis uxoribus donarent allecti lasciuis illarum moribus et uerbis cum dicerent etiam illud quod supra omisimus græce dictum σωη και ψυχη Sed in eam quæ grece etiam loquebatur et anus erat Iuuenalis acriter inuebębatur quā Læliam auguramur fuisse ex epigrāmatæ Martialis dicentis cum tibi non ephesus aut sic rodos aut Mitilene Sed

domus in uico lęlia patritio Deq; coloratis nũq̃ lita mater etrus
cis durꝰ Aricina de regiõe pater κυριε μουθεε μου ψυχη μου
|Congeris|usq; pro pudor hersilie ciuis & egerię lectulus has
uoces nec lectulus audiat omnis Sed quem lasciuo strauit amica
uiro scire cupis quo casta modo matrona loquaris nunquid cum
Crissas blandior esse potes.tu licet ędifices totam referasq; co
rynthon Non tamen omnino lęlia lais eris.de qua lęlia Corne
lius tacitus loquitur. erat enim uirgo uestalis & ideo castam ma
tronam uocat sed quidam codices habent in superioribus uersi
bus pro lęlia gelliam QVe etiam anus fuerat dicente Martiali
lib.iiii.pupam se dicit gellia cũ sit anus| Pone crucem seruo uer
ba|sunt mulieris Sed quoniam subdit|O demens ita seruus ho
mo est per transitum historiam tangit quam Macrobius lib.de
Saturnalibus tangit Inducitur enim pretextatus ad euangelum
loquens & inquit ut primum de seruis loquamur Ioco an Serio
putas esse hominum genus quod dii immortales nec cura sua nec
prouidẽtia dignentur an forte seruos in hominum numero esse
non pateris Audi igitur quanta indignatio serui supplicio cęlũ
penetrauit Anno enim post Romam cõditam.CCCC.Lxxiiii.
Antonius quidem maximns seruum suum uerberat patibuloq;
constrictum ante spectaculi cõmissionem percircumegit obquã
causam indignatus iuppiter Annio cuidam per quietem impera
uit ut Senatui nuntiaret sibi non placuisse plenum crudelita
tis admissum quo dissimulante filium ipsius mors repentina con
sumpsit ac post celeratam nuntiationem obeandem negligenti
am ipse quoq; in subitam corporis debilitatem solutus est Sicq;
demum consilio amicorum lectica delatus Senatui rettulit Et
uix consumato sermone recuperata bona ualitudine curia pe
dibus egressus est & subdit uide quanta de seruo ad deoꝝ sum
mum cura peruenerit tibi autem unde in seruos tantum & tam
inane fastidium quasi non iisdem tibi constent & alantur elemẽ
tis eundemq; spiritum ab eodem principio carpant & subdit ser
ui sunt imo homines serui sunt imo conserui Sed cogitaueris tã
tundem in utrosq; licere fortune tam tu illum uidere liberũ po
tes q̃ ille te seruum Nescis qua ętate Hecuba seruire ceperit
qua croesus qua darii mater qua diogenes qua Plato ipse postre
mo quid nomen seruitutis horremus. Seruus est quidem sed ne
cessitate sed fortasse libero animo seruus est & alia quibus intel
ligere possumus sceleratã mulierem illorum sententiam tenuisse

qui in numero hominum seruos non habebant nec aspicientes
alium libidini seruire alium auaritie aliũ ambitioni omnes spei
omnes timori nullamq; seruitutem turpiorem esse q̃ uoluntari
am ob quod Martialem lib.i.ad cecilium dixisse puto Vrban9
tibi cecili uideris Nemo est crede mihi quod ergo uerna es id ē
seruus quasi uerna nullus homo sit| Sic fiunt octo mariti| banc
mulierem q̃ octo iam maritos habuisse traditur gallam fuisse ex
istimo ad quam Marti.ait funera post septem nupsisti galla ui
ro4.picētine sequi uult putagalla uiros.hironimus tñ tradit quē
dam duas et uiginti uxores habuisse| Titulo res digna| Marti.
inscripsit tumulo septē celebrata uirorum se fecisse cloe simile
ergo est| Aduocat archiginem medicus| fuit in quem galien9 in
libris suis sepius inuectus est & interp̃tatur princeps generati
onis nunc autem p gręculo aliquo aut simili archigeni poeta po
nit qui se p̃ omnibns sui generis sciolum ostendebat & cum mu
lieribus medicaretur secreta domus intrans eas subagitabat: qđ
ut uerum appareat a medico uxores futui solitas ciuium Roma
no4 inter alias Caridemi uxorem Martialis numerat lib.
uxorem Carideme tuam scis ipse simisq; a medico futui uis sine
febre mori p̃ac igit̃ uxorem Iuuenalis etiam notasse uideri po
test| Accusat manilia sirea| non est hoc est si ipsa non accusat̃ mu
lier enim fuit de qua forte Cornelius tacit9 cum de Brinnone
loquitur intellexit dicēs igit̃ ipse rebellis manilie nomine pla
cuit imposituscq; scuto more gentis & substinent iũ humeris uib
ratus dux deligitur ubi uidetur manilia brinnonem accusasse nā
si fuisset accusata non adeo graue esset si se defenderet ideoq; si
rea non est subiunxit ne eam maniliam significaret q̃ se defen
dit de qua A.gellius aulus hostilius Mancin9 ędilis curulis fu
it is manilie meretrici diem ad populum dixit qđ de ambulans
eius noctu lapide ictus esset uulnusq; ex eo lapide ostendebat.
Manilia ad Tr.pleb.prouocauit apud eos dixit comessatorem
mancinum ad ędes suas uenisse cum sibi receptum non fuisse in
ęde sua sed cum ui irrumperet eum lapidibus depulsam Tribu
ni decreuerunt ędilem ex eo loco iure deiectum & sic iure se
defendit Alia igitur manilia de qua loquit̃ accusat si rea non ē
hoc est si etiam non est rea & accusata uel si id est quamuis &c.
quod uero mulieres causas nonunq̃ orauerint Valerio ostendit
q̃uis hoc munus egiptia4 mulie4 fuit teste herodoto| Principi
um atq; leges| exordiũ artificiosum & locos rethoricos dicit hoc

est contrariorꝫ locorum dissolutionem facere adeo bene instruc
tę sunt. ¶Vt ipsi Cornelio celso in arte¶ dicendi doctissimo de
quo QVintilianus loquitur dictare posse uideantur huius quoꝫ
opera dignissima extant ut de medicina de re Rustica & de re
militari & ratione dicendi huius rhetoricen non satis QVintili
anus probauit cum mediocri fuisse ingenio diceret temporibus
tamen Augusti adeo floruit eloquentia ut poeta hic prę stantissi
mum fuisse ostendat¶Endromydas Tyrias¶erat enim genus uesti
mẽti uillosi & hiemalis quo uiri utebãtur nunc uero mulieres
sumebãt sic quoꝫ femineum ceroma¶unguentum esse dicit quo
uiri gladiatores uel palestrite se inunguerẽt nunc mulieres fe
mineum facere¶ Sed Endromys¶Ingynnasio sumebatur tamẽ ex
gallia texta aliquando sumebatur parui quidem pti sed tamen
in usu luxuriosorꝫ Mar. paupis ẽ munus sed nõ est paupis usus
¶Ceroma¶Mar. Et putri lutulẽta de palestra Vulnera pali¶exer
cebant se tyrones non tm̃ mane sed etiã post meridiem ad palos
scutis de uimine in modum cratium contextis habebãtq; clauas
ligneas pro gladiis qui palorꝫ usꝰ non solum militibꝰ sed gladi
atoribus etiam plurimum prodest nec unq̃ inuictum armis uirꝫ
aut harena aut campus probauit nisi qui exercitus ad palũ erat
a singulis autem tyronibus singuli pali defigebant in terra ita
ut mutare non possent et sex pedibus eminerent sic cõtra palũ
tyro tanq̃ contra aduersarium crate & clava ueluti gladio se ex
ercebat & scuto ut nunc quasi caput aut faciem peteret nunc a
lateribus minaret interdum contenderet poplites & crura succi
dere recederet ac saltaret insiliret & quasi psentem aduersarium
sic palum omni impetu omni bellãdi arte tentaret insurgebatq;
ita caute ad sulnus inferendum ut nequa ipse parte pateret ad
plagam teste Vegetio de quo Martialis aut nudi stipitis ictus¶
hebes¶Florali tuba¶ pro omnibus instrumẽtis que habebantur
in sacris deę florę accipitur hic tuba qua ad ludos mulieres con
gregabantur nota est flora dea de qua Ouidius in fastis loquit
in huius sacris nudas fuisse feminas olim per ualerium circa fi
nem lib. iii. ostendit inhoneста omnia exercentes unde Marti.
QVis floralia uestit & stolatum permittit meretricibus pudorẽ
Sed Catonis reuerentia mutatam consuetudinem dicit ergo po
eta huiusmodi mulieres q̃ palum sudibus pcutiebãt digne quoꝫ
erant ut sic nudę ppter eaꝫ impudicitiam se floralibꝰ expone
rent sicut olim & illas tubas ac cętera instrumenta ludorꝫ illorꝫ

pertractarent nisi plus audacię & uirilitatis in suis execrandis pectoribus habeant ad maiora & flagitiosiora aggrediēda & hoc est quod dicit| Vereq; paratur barenę| hoc est tantę libidinis & impudentię sunt quod omnia peiora perpetrarēt in ludis enim florę peccabāt nuditate & iste non tam feminę q̄ uiri uideri uolunt tum tantas ostentant uires| Vires| uirilia officia| Nam quā tola nostra uoluptas| licet inquit uirilia officia ut plurimū tractet ipsa nollet tamen uir fieri ne illa uoluptate priuaretur qua mulieres per coitum uiri affici solent Et tacite historiam tangit seu fabulā Tyresię Iouisq; ac Iunonis ď qua naso poeta lib. iii. met pertractat nam Ioue & Iunone ꝯtendentibus mulier ne an uir maiorem uoluptatem incoeundo ꝓciperet Tyresias sententiam tulit maiorem longe uoluptatem mulieri solere ꝓcipi cum ipse ex uiro femina facta itez̄q; ex femina in ꝑstinam formam restitutus utrumq; esset experto quod fabulosum facer Augustinus de coniugus ueteris ac nouę legis non fuisse ostendit cum referat tempore imperatoris constantii manifestum esse puellā in parte campanię in masculum fuisse mutatā & Romam ductū ne miremur si Plinio vii. lib. histo. ex feminis mutari in mares non fabulosum asserat cum ut ait in annalibus inuenimus. Q. Lycinio Crasso. C. Cassio longino Cos. Casim puerum factū ex uirgine iussuq; aruspicum in desertam insulam deportatum & lycinius Mutianꝰ prodit a se uisus qui prio femina nupsit mox barbam & uirilitatem promeruit uxoremq; duxit: Et subdit etiam Plinius se uidisse in aphrica mutatum in marem die nuptiarum lucium Cossitium ciuem Tesbytanum & sic quantula nostra uoluptas q.d. hoim uoluptas parua ē respectu illio quā mulier ꝓcipit| Cruriq; sinistri dimidiū| tegmē morē ātiquū tāgit armatoz. nam teste seruio vii. eñ. ubi Virgi. uestigia nuda sinistri insti tuere pedis ait Sinister pes inpugnantibus primus est Sed bñ nuda uirgilium dixisse quia tegitur scuto: Dextrum antem tectum esse cōueniebat quasi ab armis remotum| Dimidium autem| Iuuenalis inquit quia interior pars sinistri pedis tantum ocrea tegebat exterior aūt clypeo| Denso libro| denso uolumine uestium nam succingebāt Mar. harpusto quoq; subligata ludit Gurgitis aut fabii themesis est fabius enim gurges dicebat de quo Liuius li. xi. cum male contra samnites pugnauit fuitq; fabii maximi filius Male autem duo nomina esse quidam dixerunt Aiti igit hos habito nó solum nobiles olim mulieres Sed ne ludoz

quidē uxores sumpsissent uos tñ &c. Asyli gladiatoris olim de quo meminit Diodorus lib. xi. procio uirginio tricesimo & sp. cassio coss. calliade athenē. imperante olym. v. & lxx. quando stadio uicit asylus syracusan nam qđ est opus eridanum & burian apud pędianum nominare | Tigride animal uelocitatis tremendæ t. Pli. apud hircanos & indos cuiꝰ fetus numerosus est & ab insidiante rapitur equo pernici atq; in recētem subinde transferē At ubi uacuum cubile reperit fęta maribus enim cura non est sobolis ferē preceps odore uestigans. raptor appropinquante fremitu abicit unū ex catulis tollit illa morsu & pondere etiā ocyor acta remeat iterumq; cōsequitur & subinde donec in nauim regresso irrita fęritas seuit in litore idem Valerius flacus ostēdit dicens haud aliter salto uastataq; pernix uenator cum lustra fugit dominoq; timentem Vrget equum teneros cōpressus pectore tigres quas astu rapuit pauido dum sęua relictis mater in aduerso catulis uenatē amino &c. | Tu tibi tunc Curuca places | QVecumq; auis curuca dici potest. t. Aristotele tres auicule fouēt oua cuculi ficedula capellocstula & curuca alii hippolaida dicunt Sed hic quidam pro cuculo accipi uolunt: Cuius naturam Plinius lib. hist. describit & Coarx apud eum appellatur nam inquit ex accipitre tpe anni figuram mutare quo tunc non apparent reliqui nisi perq̄ paucis diebus ipse quoq; modico tempore etatis uisus non cernitur postea ē enim neq; aduncis unguibus solus accipitrum nec capite similis illis neq; alio q̄ colore ac uictu columbi potius q nec ab sumitur ab accipitre siqñ una apparuere sola omnium auis a suo genere interempta mutat autem & uocem procedit uere occultatē caniculę ortu interq̄ parere in alienis nidis maxime palumbium maiori exparte singula oua quod nulla alia auis raro bina causa pullos subiiciendi putatur quod sciat se inuisam cunctis auibꝰ nam minuta quoq; infestāt Ita non forte tutam generi suo stirpem opinatē ni fefellerit q̄r nullum facit nidum alioquin trepidum animal educat: ergo sublutum adulterata feta nido ille auidus ex natura prępit ciboſ reliquis pullis itaq; pinguescit & nitidus in se nutricem cōuertit illa gaudens eius spē miratē sese ipsam quod talem peperit suos cōparatione eius damnat ur alienos absummiq; etiā se inspectante patiē donec corripiat ipsam quoq; iam uolanti patiēs nullaq; tunc auium suauitate carnis comparatur illi: hęc Plinius ex quibus colligi potest nō pculo hoc loco posse intelligi Sigdē

Iuuenalis|Curucam pro urſidio|marito & alienoꝝ filioꝝ educa
tore ponit qui ſua ab uxore falliť nam credens quam in domo p
lem ex uxore habet eſſe ſuam illā educat ga ideq; adeo ut filios
ꝓprios abſummi patiať At cuculus fallit non falliť & eius ꝓleſ
abſumit nó abſumiť ait igiť|Tu Curuca|hoc eſt tu o marite edu
cator alienę prolis ſicut curuca qui ex genere palumbium ouú
cuculi fouet & natā prolē educat places tibi reputas te & gaudſ
ac ſupbis ſicut curuca nutrix quę ſpem pulli quem putat eſſe ſu
um gaudet miraťq; ſeipſam quod talem peperit uſq; adeo abſumi
filios ꝓprios & ſe ipſam a filio cuculi patiať. & ſic| Curucam|ꝑ
palumbe uel pro alia quoq; aue intelligemus in cuius nido cuú
cuculli foueať q.d.o Vrſidi cum uxorem tuam flentem uideris
fingentemq; cauſas tui erga aliam mulierem amoris non uides
quomodo alienos ex ea filios nutris & pro tuis habes ipſoꝝq;
ſpecie gaudes & ſupbis qui tandem & tuoꝝ filioꝝ bona necnon
teiꝑm deuorabunt qđ ut ueꝝ uideať|Retege|ſcrinia uxoris tue
in quibus litteras adulteroꝝ qui filios ex ipſa ſubſtulerūt inue
nies|Vellem tuſco|quia lanam cum colo & fuſo Tanaq; dedit q̄
eadem caia cecilia uocata ē in templo. M. anci duraſſeq; ꝓdente
ſe autor eſt. M. uarro factāq; ab ea togam regina in ungulatam
in ęde fortune qua ſeruio Tullius fuerat uſus inde factum ut
nubentes uirgines comitaretur colos compta & fuſus cum ſtami
ne & reliqua q̄ Plinius ſcribit neq; enim ad bonitatem tbuſto
dixit ſed ad laborem mulieꝝ antiquaꝝ declarandum nam ut ſub
dit ꝓtextę apud betruſcoſ originem inuenere &c. male autē ami
cuſ ait facere lanam & ſeruare pudicitiam tractum eſſe a penelo
pe & in uico tbuſco lanificium exerceri & in eodem ſerica textu
rę data autoritate Mar. cum ad declarationē uelleris tbuſci bę
non conueniant & poeta labores antiquaꝝ laudare uelit mulie
rum|Proximus urbi hanibal|Cum teſte Liuio ad tertium ab ur
be lapidem caſtra poſuit ſupra amenem ſed male amicus pro om
ni boſte capit hannibalē cum ipſe hanibal terroris cauſa fuerit
quare ait Liuius ploratus mulierum non ex priuatis ſolum do
mibus exaudiebatur Sed undiq; matronæ in publicum effuſæ
circa deum delubra diſcurrunt crinibus ſparſis aram uerrentes
nixæ genibus ſupinas manus ad celum ac deos tendentes oran
teſq; ut urbem Romanam e manibus boſtium eriperēt matreſq;
Romanas & liberos paruos inuiolatas ſeruarēt|Collina turrę|
propter Catilinæ coniurationē quidā uolunt de qua Plutarch9

69

inuita M. T. Ciceronis sed quia de hanibale meminit melius d̄
maritis intelligemus qui Annybale ad Anienē tria millia passu
um ab urbe castra admouente & statiuis ibi positis ipso cum du
obus milibus equitum a porta collina usq; ad herculis templum
ꝓgresso & mẹnia situmq; urbis cōtemplanti a fuluio flacco missi
sunt qui eum submouerent fuluius enim a capua ueniens porta
capena cum exercitu Romam ingressus media urbe per carmas
esquilias contendit inde egressus inter esquilinam collinamq;
portam posuit castra ẹdiles plebis cōmeatum eo comportarunt
consules senatusq; in castra uenerunt ibi de summa rei pu. consu
latū placuit cōsules circa portas Collinā esq̄linā q̄ ponere castra.
hiiigit̄ etiā mariti intelligūt̄ collina turre stātes nā pretor urba
nus in arce capitolina senatus in foro prefuit de quibus Liui
us late scribit sexto secūdi belli punici lib. | Paupertas Roma
na | QVe quātum in urbe honorata fuit Valeriꝰ Antias lib. iiii.
declarat Ideoq; eam non nisi exemplis Romanis exornat | Hic
fluxit ad histros | ab urbe roma paupertas hystros peciit Ideoq;
illos populos ab hac lasciuia magis abhorrentes uidemus | Et sy
baris colles | Sybaris fluuius est in calabria & oppidum Crotonẹ
ꝓpinquum teste herodoto hist. lib. v. fuit q̄ etiā aliud oppidum
xii. milibus passuum ab urbe distans quasi desertuꝫ & in collibꝰ
situm de quo hic loquit̄ ad quem locum quia non erant lasciuie
paupertas fugit fuit etiam cuiusdam Iuuenis nomen de quo ho
ratius p. Car. Sybarim cur properes amando perdere Neq; enī
de opposito calabriẹ intelligere libet cum calabri fuerint lasci
uissimi sicut & | Tarentum madidum hinc & rhodos & mylethos
hinc hoc loco pro postea rhodos nominatiui casus cum os breuis
sit per græcam regulam dicit autem luxuriam Rhodi que in
sula & ciuitas teste Ponponio eiusdem nomis in lycia est in qua
fuit Colossus admirandus teste Plinio & ideo ludi fiebant ex re
rum luxuria quam cum omni lasciuia nunc poeta dicit Romam
fluxisse | Rhodos | ergo luxuria rhodi fluxit Romam & | Mylet
hos | luxuria | Mileti | q̄ teste Plinio ii. hist. in ionia p̄cipua urbs
fuit inhac teste seruio lana optima tingebat̄ uñ Milesia uellera
dicta sunt fuit & alia in creta ciuitas teste homero alia in lesbo
a qua etiam uellera milesia dicta uoluerūt uult ergo Iuuenalis
luxuriam uestium inde Romam aduentasse. nam si accusatiui ca
sus essent rhodos & milethos uersus non staret quando produci
os necesse esset | Coronatum et madidum petulansq; Tarentum |

paupertas venerata

Sybaris

Rhodos

Mylethos

Tarenti luxus

luxuria Tarenti etiam fluxit Coronatum autē insignū lasciuiæ madidum ꝓpterea q̄ Plutarchus in pyrrhi uita scribit dicēs populum Tarentinum balneis conuiuiisq; indulgentem uerum ut ait pyrrhus clausit gymnasia & deābulatoria in quibus spatiantes pro rebus uerbis militabant potus uero & lasciuias intēpestiuas inhibuit delectum habuit ita acrem ut multi imperiū ferre insueti ex urbe migrarent seruitutem uocantes nō ad uoluptatem uiuere igitur alibi Iuuenalis| Vnctam etiam Tarentum dixit| Petulans| incontinens ob lasciuiam potest quoq; Iuditio meo alius hic esse sensus ut dicamꝰ| Hinc fluxit ad istros| Hic| hoc est ex paupertate q̄ periit & ex ruina paupertatis crimē & facinꝰ libidinis fluxit ad istros nam & festus ostēdit illos molles dum ex histria histriones uenisse tradit & similiter sybaris colles fluxit nam oppidum est CC. stadiis a crotone distans ab achiuis conditum & inter duos fluuios situm crathidem & sybaridem a quo nomen habet & condendę auctor fuit Iseliceus Ea adeo excelluit & excreuit ut quaternas proximas rexerit gentes &. v. ac xx. urbes suo subdiderit imperio & cōtra crotoniatas CCC. hominū millium exercitum duxerit sup̄ crathide uero domicila habentes. L. in circuitu stadiorum totam autē hanc felicitatē Intra dies Lxx. crotoniatę illis intercęperunt adeo delitiis & luxuria intemperantes defluebant urbe enim potiti inducto fluuio cuncta demerserūt pauci ea ex clade superstites adūati cohabitabāt quos temporis interuallo athenienses aliiq; gręci prorsus extinxerunt ut Strabo meminit sed cum sybaris demersa fuerit & poeta colles dicat dubitare nos facit an de ea ciuitate sit intelligendum & subdit poeta| Hinc| id est etiam ex paupertate pereunte| Rhodos| est coronata & petulans & madida similiter miletos atq; tarentum & epitheta ad tarentum referuntur nam de his ciuitatibus multi scribunt. Et Strabo ait tarentinoꝝ opes amplissimas fuisse & peditum ad millia xxx. in expeditiones emisisse equitum uero tria millia et ductores mille equitum et in primis architan pythagoricam philosophiā amplexū inde illecebrosę inualuere delitie propter fortunas nimium secūdas adeo ut plures totius populi ludos festasq; celebritates quot annis agerent Eam ob rem in deterius urbanuꝫ regimen ferebatur et coacti sunt externis uti imp̄atoribus &c. Ait igit̄ hæ omnes ciuitates q̄ diu in paupertate uixerunt quietem habuere mox affluētibus diuitiis lasciuiis demerse sunt| Inguis

& capitis ostendit eam fellatricem & lingentem quales multæ a Martia. dicuntur ut philen ait Martialis undena suorat in die puellas | Tullia qd | dicat mulierem significat coitum appetẽtem & similem tullie seruii Tullii filię q̃ cum in uxorem teste Liuio primo ab urbe cõdita & Valer. lib. viiii. Tarquinio esset data uirꝫ induxit ad patrem perimẽdum & quo in cõplexum mariti sui celerius ueniret supra corpus patris occisi uehiculum duci iussit ut etiã Suetonius de uir ill. tradit | Collactea eodem lacte nutrita & sic eiusdẽ ętatis & eorꝫdem morꝫ Maurę. que a mauritania uenit de qua etiam in Satyra | Omnibus in terris | loquitꝫ | Implent | ad illud respicit quod Nero fecit teste Suetonio dum urinam proiici iussit instatuam deę syrię quæ teste Strabone atargata dicta fuit | Symphonibus | quia mingendo consonant nec sunt cannæ plumbeę ut somniant quidam | Inq; uices equitant | quidam lesbydas hunc usum inuenisse perhibẽt hinc tribas sappho dicta & philenis tribas apud Martialem | Lumbos | Persius cum carmina lumbum intrant & tenui scalpuntꝫ ubi intima uersu | Vlulante Priapo | herodotꝰ auctor est. | Lauphella | de hac Martialis meminit dicens uis futui nec uis mecũ lauphella lauari nunc datur corona tribadibus nõ ut olim uirginitatẽ seruãtibus | Antro | templo ꝓpter clamores | Medulinæ | has pro similibus accipit Sed medulinæ Suetonius in claudio meminit dicens Item liuiam medullinam cui cognomen camillæ erat ex genere ãtiquo dictatoris camilli & subdit ipso die qui nuptiis destinatur ex ualitudine amisisse eã sed hic pro simili accipit | QVæ psaltria | q̃ mulier nam ea dicitur apud Romanos q̃ sequitur & amat istriones a psallo id est canto quia illis cantabat in scenis quottidie quos amabat neq; enim est nomen ꝓprium de quo Plutarchus in sacris bonæ deę | Duo cæsaris anticatones | ut. n. Suetonius in uita cæsaris tradit cæsar reliquit de analopia duos libros & Anticatones totidem fuerunt autem duo libri contra catonem a cæsare scripti cum cato uictis suis ne in hostis manus ueniret fugiens uticam proficisceretꝫ & se interficeret hi quidem in rotulis scripti sunt quia ut plurimum ueteres in rotulis ferre libros consueuerant quia facilius sine temporis interruptione explicabant & replicabant unde et uolumina dicta sunt Plutarchus uero in eiusdem cæsaris uita tantum unum librum antica

Tullia crudelissima

Collactea bonis

Symphones

Tribades

Lauphella

Medulina

Anticatones

tonem a cæſare ſcriptum oſtendere uidetur et eum quidem non odio non inimicitia uerum ciuili potiuſ quadam contentione cõ poſitum licet poſt defunctum uite Catonem in hoc libro cęſar magnam iracundiam effundat & nec uiuenti ueniam daturus cũ poſt mortem in eum ſęuiat uideretur placati autem animi 9iec tura erat clementia qua in Ciceronem brutum et in alios uſus fuit Ait ergo Plutarchus Cicero Catonis laudationem ſcribens ei operi nomen catonis indidit ea res plurimoꝝ ſtudio uti par erat comprobatur utq; ab oratore eloquentiſſimo pulcherrimam nacto materiam confecta uideretur hoc cum meorore Cęſarem angeret hõis namq; propter ſe occiſi præconia obtrectationeſ ſibi ac ignominiam inurere exiſtimabat. Conſcripſit Multa in Catonem crimina obiurgationeſq; complectens qui liber ſcribi tur Anticato opus utrunq; Cęſaris & Catonis gratia multos ha bet aſtipulatores neq;. n. utrũq; dixit q; duoſ libroſ anticatones fecerit: Sed utrunq; Ciceronis & cęſaris hoc ẽ Cato & anticato. ¶ Vlulante¶ die feſto bacchi pro foribus porcum mactant & ſub ulco reddunt alio die baccho ſacrificant ut græci niſi qđ pro ue retris ficulneis e collo pendentibus ſtatuas cubitales eneruis compactas feminę per pagos circumferunt mentula inſtar reli qui corporis ĩminente pręeunte tibia quam feminæ bacchum canentes ſequntur hunc ſacrificandi morem Melampus Amphi theonis filius docuit acceptum a Cadmo & Tyriis¶ Illuc teſticu li ſibi conſcius unde fugit mus¶ in templum bonæ deæ inquit. quam teſte Plutarcho in cæſaris uita græci Gynęciam nominãt Eam phryges. Midæ nepotes regis parentem aſſerunt Roma ni Druadem puellam Fauni uxorem exiſtimant: Nõnulli græ corum illam ex liberi matribus eſſe quam ne Fari quidem lice at: Vnde & mulieres cum feſtos ei dies peragunt tabernacula uirgineis intexunt ramis ſacrum inſuper draconem deæ ſecun dum fabellam erigunt. dumq; illi ſacra celebrant neq; eo uirum accedere neq; domi adeſſe fas eſt: & ideo¶ Alterius ſexus pictu ram ¶poeta¶ Velari¶ dicit cum nec quidem¶ Muri¶ intrare liceret & ſubdit Plutarchus in eis ſacrificiis ipſ̃æ inter ſe Mulieres multa orphiciſ conſentanea facere traduntur ut illud dedaretur qđ dixit¶ Inq; uices equitãt¶ De q̃ bona dea ſatis ſupra in. ii. Sa tyra diximus¶ Vaticano monte¶ ubi propter cretam uaſa fiebant

71

Martialis in uaticanis condita musca cadis Simpunium enim a sumendo uas dictum teste uarrone | Claudius aras | de quo in secunda Satyra diximus | Silicem atrum | pauperem mulierem q̃ sine comitibus est significat | Ceruice Syrorum | diuitem notat Syri enim magni sunt uiri corpore & fortes serui unde Martialis uix puto triginta nummorum tota fuisse munera q̃ grandes octo tulere Syri & teste hero. a grecis cappadoces syri appellãtur | Oculina de qua scribit | fictum nomen pauperis mulieris quæ omnium oculis conspici uellet | Sunt quas eunuchi | Idem notat in gellia Martialis cur tantum Eunuchos habeat tua Gellia quæris. Paniche uult futui Gellia non parere. | Rapit Heliodorus Medicus castrandi peritus pro quo aliquem illi similem intelligit | Conspicuus | q̃a bene mentulati & drauci dicti conspiciebantur. Martialis oculisq; uorantibus Draucos | Damno | quia nõ habebit | barbã quã tondeat | Bromium | filium baccho similem qui a βρωμω qd̃ est consumo dicitur quia uinum temperate sumptum superfluos consumit humores uel a βροντη quod est tonitruum quia cum tonitru adueniente Ioue mater est illum aborsa erat enim Bacchus Iuuenis adultus pulcher & intonsus unde Tybullus libro primo inquit Solis perpetua est phoebo Bachoq; Iuuentas Nam decet intonsus crinis utrunq; deum Non committas inquit quia eum pædicaret cum tantum haberet Eunuchus membrum | Si gaudet Nam ut Suetonius ait instituit Domitianus QVinquennale certamen Capitolino Ioui triplex musicum equestre, gymnicum & subdit certabatur etiam & prosa oratione græce latineq; ac pręter Citharedos Chorocitharistę & philocitharistę | Sardonyces | hos lapides Claudius Cęsar induebat quamuis primus Romanorũ Sardonyce usus prior Aphricanus traditur. teste Demostrato & Plinius ait candorem insarda hoc est uelut carnibus ungue hominis imposito & utroq; trãslucido male quidam a sarca deriuat. Ptolemeus tamen Sardonicem montem indiæ ait in quo eiusdem nominis lapis est | Idimeles | eũ significat q dulciter canit απο τον ηδυσ qd̃ ẽ dulcis και μελος cãtꝰ postq̃ inqt ip̃m citharedum non habet | Tenez | hoc est iuuenẽ & lasciuum eius instrumentis oblectantur perditæ mulieres | QVędam de numero

Heliodorus

Sardonix

Idimeles

lamiarum|nam ſi eſſet ignobilis non adeo mirum eſſet|Cum far re|tanq̃ pro uiro ſuo ragaret ut enim Dionyſius Halycarnaſius refert in legibus de uiro & uxore factis ſacra legitimaq; matri monia romana appellatóne a cómunicatione farris farracia priſ ci uocabant nam far erat uetus & in multum tempus conſuetum eis omnibus alimẽtum & in agro romano multum bonumq; naſ ci & ex eo primitias in ſacris dari ſicut ex ordeo apud græcos: ſacrificia omnia ignea ex eo perfici & ſubdit ſotias autem fieri uxores uiris ſacratiſſimi & primi alimenti & in multa coire for tuna cognomen quidem habuit ſocietatis farris In coniunctio nem uero neceſſariam eos tulit indiſſolubilis affinitatis & quod matrimonium dirimeret nihil erat. per ueſtam ignem ītelligit Ouid. Nec tu aliud ueſtam q̃ uiuam intellige flammam|Ianum antiquiſſimum|qais ante ſaturnum recepit hoſpitio. Martialis principium dee Iane licet uelocibus annis Et renoues uultu ſę cula longa tuo ueſtam rogat quia nullum ſacrificium ſine igne eſt uel propter incendium amoris Ianus quia fauebat exeunti bus ad certamen apertis belli portis uel quia reducebat tempa ut diximus per Martialem in quibus talis corona dabatur nam fragilis ratio eſt eum pro aqua accipere quia ſemel calidas emi ſerit aquas in auxilium Romanoꝝ at cur non inuocauerit nep tunum cur non alia numina aquarum|Capitolinam quærcum|co ronam quærnam Martialis. QVid pro tarpeiæ frondis honore poteſt. ea coronari poterat pollio citharedus ſi uiciſſet certami ne Iouis Capitolini licet qui ſeruaſſent ciuem coronã acciperẽt quærnam|Pro citbara|pro citharedo| Velare caput| exemplo æneę Virg. Purpureo uelare caput adopertus amictu Nequa interſanctos ignes in honore deorum hoſtilis facies occurrat & omnia turbet| Pollio|plures polliones legimus. Sed Claudii Neronis ætate fuit celius pollio prefectus qui prefuit Caſtel lo Gorneas Armeniæ alter fuit Memiꝰ pollio ꝰſul deſignatus qui ſententiam exprompſit qua oraretur Claudius deſpondere octauiam Domitio alius fuit Claudius pollio miles|Niphates| monſ Maſius priuſ dictuſ qui ſupra Tigranocerta Niſibin ia cet poſtea magis magiſq; elatus Niphateſ appellatur & quia hoc in loco ſunt tigridiſ fõteſ ad auſtrale mõtanę regionis latꝰ ideo uoluere ſaxa ait Lucanus cum ſit tigris uelociſſimus fluui

us per ipsum niphatem decurrens Aliqui putant niphaten flu
men esse sed Stra. montē Armenię asserit| In populos| Accolunt
enim Caduśi Amardi Tapyri Cyrcii qui latrones extorresq;
sunt. nam Sagrus et niphates habent has gentes sparsas apud
hos Artauas rex armeniorum Antonio insidiatus fuit| Diluuio|
Tigridis intelligimus non niphatæ qui mons est et cuius Pli
nius nepos in epistolis meminit alius cantor de quo Martia
lis ait herede theatro pollione cantante et de hoc intelligit
|Exorata| improprie pro orata quando orare impetrare est|
Ipsa autem quamuis orata ut parceret: tamen immanior erat.
|Lassata| defatigata| Graui massa| unguentorum & strigilis nam
dum in balneis essent se ungebant & fricabant mox cum essent
defessę a magistro thermarum fricabantur fortiter & tergeban
tur & ungebantur. Martialis & putri lutulenta de palestra unc
ti uerbere uapulat magistri nónulli massam ꝺ altere intelligunt
nó recte quia subdit Callidus & criste digitos impressit aliptes
hoc est unctor| Criste| Inguinibus quæ cum tractaret ꝺlectaba
tur. |Ad motum pedibus| pedibus suis intellige id est ipsius no
bilis mulieris Martialis Mixto lagenam mistet ad pedes uino
ad pedes suos dixit & non seruorum quia ut ait somno & fame
illi urgebantur| Orexii.| ορεξισ grece appetitum significat
|Facturus| quia ut ait Plinius hęc necessitas uitium comitatur
ut bibendi consuetudo augeat auiditatem. Scitumq; est Scythaq;
legati quanto plus biberint tanto magis sitire partbos & ante
de ebrietate multa libro. xiiii. Errant ergo qui pro uomitu ca
piunt ab os oris & exeo is. deriuantes cum prima breuis sit &
os longum est| Vomit| Martialis Nec cænat prius aut recūbit
antequā septē uomuit deunces. superfluitas eim uomitum pro
uocabat. Ita enim Suetonius de Vitellio scribit qui omnibus
comesationibus sufficiebat uomitandi consuetudine| Liborāti
lunę| quia ueneficiis et carminibus inuita luna deducebatur a
uetulis unde ne ipsarū audirentur carmina tintinabula et quęq;
alia instrumenta pulsabant. Vnde Tybullus Cantus et e curru
lunam deducere tentat Et faceret si non æra repulsa sonent.
|Crure tenus medio| cum interrogatione loquitur quasi dicat si
docta et facunda esset nequaq̄m gereret tunicam crure tenus
medio succinctam et sic habitum et mulieris immodestiam
notat Nam Tunica ad talos dimissa gestabatur Varro. Tuni
cam dixit dimissam habet ad Talos Et Ennius in probro

Carthaginēsiū tunicatā iuuētutē uoluit dicere. Nam iuuentus deberet esse magis succincta senes autem et sapientiores tunicati |Siluano| siluarum deo porcum siluestrem sicut Diane Virg. Setosi caput hoc apri tibi delia |QVadrante lauari| sicut homines ex quo notat mulierem qđ publicis balneis se exponeret et uirilia officia exercere mallet |QVadrante accipiendo meliuſ q̄ soluendo nā ꝯsequebantur lucrum ad balnea centum quadrantum Mart. centum miselli iam ualete quadrantes. & alibi etiam ostē dit |Non intelligat| Marti. Sit nō doctissima coniunx. |Opice amicæ| supra opici mures. quidam pro agresti interpretātur |Palemonis artem| Grāmaticus ætate QVintiliani de quo libro primo institutionum ait alii tamen ex idoneis dumtaxat autorib9 octo grāmaticę partes secuti sunt ut Aristarchus & ętate nostra palæmon |Elenchos| pro lapidibus prętiosis ponit apparentib9 licet redargutiui & apparentes Syllogismi dicantur |Poppeana unguenta quibus poppea uxor othonis usa scđm alios pinguia dicuntur Nam & Plinius ait quosdam crassitudo maxime delectat liniq; iam non solum sed & perfundi unguentis gaudent. ut dimus uestigia pedum tingi qđ Othonem monstrasse Neroni ferebant & subdit uisisse spargi parietes balnearum unguento. &. C. principem solitum lauari & quendam ex seruis Neronis ne principale illud bonum uideretur Geminus & Iunonius |dicitur foliata| Nardinum siue folia tum. t. Pli. cōstat Omphacio balanino Iunco Costo Nardo amomo myrrha balsamo & herbis quæ nardum indicum imitātur et sunt nouem species Comites Asellas. Plinius enim ait lac asinæ conferre candorem mulieꝛcuti existimari Et subdit pomponia certe Domitii Neronis cōiunx QVingentas per omnia secum trahens fætas balneaꝛ etiā solio totum corpus illo lacte macerabat extendi quoq; cutē credens |Cosmete tunicas| dicuntur enim a greco κοσμο quod est orno cosmetę ornatrices ipsæ |Profectura| hic pro lōga est alibi breuis Virgilius primo Troiaq; pfectis |Sicula caula| quoniā Phalaris crudelissimus Tyrannus fuit Siculus ex agrigēto et primus tyrannidem instituit |QVid pheas| pro ancilla & latruncula qualem Plutarchus in uita thesei eiusdē nominis Athesco interfectū tradit. scimus. n. seruos fures dici: hęc autē ab phea promuntorio adducta fuit Strabo ut post Chelonatam Piseum littus adest ingens sene in promuntorium phean nomine fuit & oppidulum pheis ad fluenta Iardani: finitimus enim est & an

niculus sunt qui pisei agri principium esse phean dicũt &c. qui dam codices psecas habent & sic a ψεκαξω qđ est luo & ro ro id est flens aut flebilis ancilla. alii a uirginibus diane đ qua in. iii. me. | Andromachen quia erat magna mulier. Vnde Ouiđ de arte amandi tertio qđ erat longissima nunq̃ Hectoris andro mache nupta resedit equo hic amicus erat qui breuis staturę fu isse ait | Pigmęa | pigmæi teste Plinio. vii. hist. montana Indiæ tenent & teste A. Gellio. ix. noct. act: qui longissimi sunt nõ excedunt pedes duos & quadrantem. sed Iuuenalis infra ait ubi tota cohors pede non est altior uno & teste Solino eorum mu lieres quinto anno pariunt & octauo senescunt | Obscęno facies reuerenda minori | significat etiam antistitem malum esse obscę num cuius faciem reuerebatur alter sacerdos obscenus qui mini ster erat de qua re secunda primi libri Satyra | Rauca cohors | cantu. | Tympana cedũt | Herodotus ꝯuentus celebrare ab ęgyp tiis sumpserũt græci nam uiri ac mulieres ad. cc. nauigãt in ho norem diane ad bubastim urbem mulieres crepitacula mãibus te nentes plaudunt uiri tibiis canunt sic nauigãt ad singulas urbes contra flu. abluunt ubi bubastim uenerunt & magins hostiis li tant & plus uini eo die q̃ reliquo anni tp̃e absumunt in urbe. busyri die festo isidis post sacrifitium multa hominũ milia uer berãtur | Phrygia thyara | patet per Iustinum đ semiramide quę caput tyara texit Tyara ornamentum qđdam capitis fuisse quo mulieres persicę primitus utebantur quo etiam deinde reges & sacerdotes usi sunt. Ideoq; Herodotus hist. primo Tyara gesta men inquit. est capitis persicum Seruius tamẽ pilleum eẽ phry gium dixit qđ hic Iuuenalis ostendit dicimus ergo usum tyarę prius in phrygia fuisse deinde persas habuisse | Xerapellinas uectes | . i. attritas pelles iam habentes ex ξηρος qđ est siccus & pellis nanq; est quasi semifrustrata uestis. aut serapellinas a li no & serapis cõponitur quia sacerdotes isidis linea tãtum uesti menta gerunt de quo infra Serapis autem osyris est qui & apis prius dictus deinde ab arca ubi conditus fuit sora dicta mutatio ne litteræ serapis appellatus alii serapellinas togas rasas uirides quia αμπεληρος pampineum quod est uiride significat. | Candida iusserit Io. | hoc est si sacerdos Isidis nomine iusserit. quæ anteq̃ in ægiptum auffugeret in candidam conuersa fuit uaccam | Meroe | ciuitas Metropolis Nyli est a qua tota insula nomẽ accepit ubi uinũ abũdat Luc. x. ꝫ paucis seniũ cui ꝯtulit

annis: Indomitum meroe cogens ſpumare phalernum/ Vt ſpar
gat in ędem Iſidis/ Seruius li. ii. ait in templo Iſidis aqua ſpar
ſa de Nilo eſſe dicebatur. Nam ut Euſebius de ægyptiaca theo
logia refert aquam atq; ignem apprime uenerantur & in omni
bus ſacris adhibent quia maxima ſalutis humanę cauſa hæc ele
menta ſunt quare ad hunc uſq; diem cum Sanctiſſimum Serapi
dis templum aperitur uniuerſus cultus igne atq; aqua peragere
Nam qui decantat hymnos aquam libat &c: Et Herodotus dicit
interdiu frigida lauari ter noctu autem bis & ideo ſupra ter ma
tutino dixit/ Antiquo ouili/ in campo Martio in quo ſepta quę
dam inerant in ſpeciem ouilis uel quia ſua ibi ouilia olim paſto
res habuerant ut eſt in Liuio ante urbem conditam. nam loca
erant tabulatis concluſa in quibus ſtans prefectus urbis cum
aliis urbis principibus conſueuerant ſuffragia ferre/ Ipſius dñæ/
Iſidis/ grege/ Ita enim Herodotus tradit li. ii. initiantur inqt
non ſingulatim cuiq; deoꝝ ſed gregatim quorum unus eſt pon
tifex ubi quis defunctus eſt filius eius ſubrogatur/ Linigero/
non q̄ uelum quoddam linium gererent ut quidam ferunt Sed
quia teſte herodoto ſcđo biſt. Sacerdotes ueſtem tantum lineā
calceos papyraceos geſtant aliam ueſtem alios calceos eis indue
re fas non eſt. & apte dixerat linea ferūt ueſtimēta ſemper re
cens abluta quare Ouiđ. de pōto dixit Ne fuge linigere Mem
phitica templa iuuencę: Alii lanigero male legunt Mar. quoq;
li. xii. Linigeri fugiunt calui ſiſtrataq; turba. Inter adorantes
cum ſtetit hermogenes Ideoq; Iuuenalis ſubdit/ Grege caluo/
eodem in libro herodotus ſubdit deoꝝ ſacerdotes alibi comatoſ
In egypto uero deraſoſ eſſe & ſubdit tertio quoq; die totum cor
pus eradunt nequid eis inter deoꝝ cultum aut pediculi aut alte
rius ſordis creetur. Alii ex religione partem illis capitis ante
riorem detonſam ſine autore confingunt/ Plangētis populi cur
rit deriſor anubis/ q̄uis oraculo apollinis hic opus eſſe nōnulli
aſſerant tñ quantum ex antiquis colligere poſſumus facile pōt
declarari Et. n. Senecas in libro quē de ſacris egiptiorum com
poſuit Callimachum ægiptium hiſtoricum ſecutꝰ cum oſiris in
quit a Stityphone egiptio fratre uel typhone teſte Seruio eſ
ſet occiſus occulte & ab uxore Iſide diu eius membra quærerent
tur nec inueniri poſſet iraſcebatur in Egpytios Regina &
magnos quottidie in fletus prorumpebat ob quod Lucanus li.
viii. Nos i templa tuam Romana recepimus iſim. Semideoſq;

74

canes & ſiſtra iubentia luctus. Et quem tu plangens hominem teſtaris oſyrim &c. Tādem compertis membris cum ueniſſet ad locum philas iuxta Sienem extremam ęgypti partem quia lacerata erant in maximos prorupit luctus ubi ægyptiis placata ad illum ſepelliendum ſe accinſit: loco pro ſepultura electo tutiſſimo & trāſitus difficillimi & quia inacceſſibilis propter paludē limoſam & papiriſ undiq; implicitam iuxta memphim eſt inſulā ab Athó uocauere hic illum ſepeliuit & paludem ſtygem hoc ē Moerorem uocari uoluit ad quem locum accedere neminem ſtatutum eſt niſi certis diebus quibuſdam prius ſacris imbutus & initiatus eſſet: Sed cum ægyptiis bos inde appareret inſtar numiniſ illú Oſyri putāteſ adorare cæpunt qui boſ lingua ægyptiaca apis uocatur unde Ouidius de ſine titulo & comes in pompa corniger apis eat. Solinus quoq; inqt & Plinius. viii. hiſt. Bos inſignis ex improuiſo illis apparet quem certo tempore detinent & adorant: & ſubdunt autores ſtatuto die ſacerdotes bouem in ſacro fonte ſubmergunt: mox alter nec ſine publico luctu quęritur nam donec alium inuenerint inſtar Iſidis mærent quem compertum centum antiſtites Memphim cum puerorum gregibus populoq; & omni muſicorum genere proſequūtur Vñ Tybullus Te canit atq; ſuum pubes miratur O ſirim Barbara Mēphitem plangere docta bouem. & Ouidius. ix. Meth. nunq; quę ſatis quæ ſitus Oſiris dixit: ſemper enim perdunt & ſemp inueniunt. Idem etiā Plinius refert ad motum & ſtationē Apis ægiptios moueri & ſtare delubra quoq; quibus ſuccedit & incubat miſtice thalamos nominare dare omnia manifeſtantia de futuris illud maximum ſi de conſulentis manu cibum capiat. Denig; aduerſatus Germanici cæſaris dextram prodidit ingruētia nec multo poſt cæſar extinctus eſt. Pueri autem Apim ſequēteſ uelut Imphatici futura prędicunt Natalem autem Apis lętatione pateræ aureæ celebrant quam in Nyli gurgitem ſtatim proiiciunt Seruig etiam. iiii. eñ. ſcribit in Iſidis ſacris imitationē eſſe oſiridis inuēti quem ipſa eius uxor dilaniatum a Typhone illius fratre per totum orbem requiſiſſe narratur. Lactantius autē primo diuinarum inſti. ait. Aliter Iſidis egiptiæ ſacra ſūt quia filium puú perdiderit & inuenerit nam prius ſacerdotes eius deglabrato corpe pectora ſua tundunt. lamentanturq; ſicut ipa q̄ pdiderat natū. fecerat deide q̄ſi inuētus puer pducię & ī lętitiā uertię luctg ille. nā ut herodotg ait hiſt. li. ii. relinq̄rat

Apis bos oſiridis &c

Oſyriſ filium boꝝ nomine quem ut nónulli ferunt poſt patriſ mortem ſemel alium amiſſit unde timens ne id idem filio quod olim patri contigiſſet In męſtiſſimos prorupit fletus. Sed illo tandem inuento luctum Iſis in lætitiam conuertit maximā. qđ eius ſacerdotes in illius ſacris repreſentant. Ideoq; Iuuenalis. |Plangentis|inquit|populi deriſor anubis|.i. ſacerdos ille et cuſtos templi. Iſidis ſicut Mercurius cuſtos fuit Oſyridos qui & anubis dicitur. nam ut ait Euſebius libro de egyptiaca theologia dū de Iſide pertractat. multa uſus utilitatiſq; cauſa ex animalibuſ In deorum numero apud ægyptioſ ſuſcepta contendunt & ſubdit Canem uero una cum hominibus uenari & ad cuſtodiē dos homines natum eſſe qua propter deum qui apud eos anubis appellatur caninum habere caput. ea enim re oſtenditur cuſtodē ipſum Oſyridos fuiſſe tam belluas q̄ importune obuiam factos coercentem. Ideoq; Ouidius deſine Titulo dixit per tua ſiſtra precor per anubidis ora uerendi. Anubis autem lingua ægyptiaca canem ſignificat Dyodorus uero Siculus duo inquit filii uirtute diſpares anubis & Macedon Oſyridem proſecuti ſūt utriq; armis uſus inſignibus aliquo animali baut ab eoꝝ natura diſſimili: Nam anubis canem Macedon Lupum inſigne armoꝝ tulit qua ex re hęc egyptii animalia ſummo in honore habent. & horum animantiū formis apud ęgyptios coluntur hinc quoq; Virgi. libro. viii. ait Omnigenumq; deum monſtra ac latrator Anubis & mercurium intelligi tradunt qui in canis forma colebatur ergo deum poſuit pro ſacerdote ſicut |Io candida| pro ſacerdote poſita|Deriſor|quoniam non religionis gratia Sed ut populum ac mulierem derideat uenit & ñti eſt caſus|Anubis|cū Anubidis faciat gtī in uſu frequenti Caduceo mercurius quia interpreſ deorum erat & nuntius caduceum ferebat Virgi. iiii. eneidos: Tum uirgam capit &c. ergo terrebat ſacerdos mulierē dicens ſacra anubidiſ ab ipſa contēpta| Argentea ſerpens|neq; de eſculapio intelligit ſicut ſtulti opinantur ſed ſerpētem dicit quæ circum donaria Iſidis ex argento erat. de qua Naſo poeta in libro de ſine titulo pigraq; labatur circum donaria ſerpens: ait cum ad Iſidem loqueretur|Mouiſſe caput|Aſſenſiſſe precibꝰ uiſa ē ppter munera qa ait|Anſere|&|Pepono|& reliq̄. Iaertiuſ quoq; dyogenes ī pęmio libri đ uitiſ phóꝝ pdit ex phia ęgyptia materiā p̀ncipiū fuiſſe & ſolē & lunā eē deoſ unū oſirī alterā iſim appellatos figurateq; illos loqui per cantarum & ſerpentē

accipitrēq; et alia nónulla animalia teste Manetoide hac igitur serpēte poeta loqt̄ | Pepono | ποπαγον ita.n.grece dicit̄.fiūt enim ex ouis et saccaro ió tenues et delicati sunt cybi quibus acceptis hmói sacerdotes diuinatores ipsas mulieres deridēt qdā de pepone fructu intelligunt quem pro primitiis dabant mulieres. | Cophyno fænoq; relicto | quia sic famē relinqt et fugit ut in Satyra q̄uis digressu diximus: ex quibus ille locus magis declaratur: ut non nisi ad maiorem iudeoꝝ miseriam fęnum suppellex dixisse uideatur | Arboris quia | iudei conducebant nemora ubi arbores erāt Vnde supra oīs enim populo mercedē pēdere iussa est arbor Mar. de arbore libro. viii. arboris ego tuetutior hospes ero QVin & encaenia faciunt iudei hoc est innouationem seu cómemorationem quando pulsi fugerunt Ierusalē in siluas post habitantes alii referunt ad fagum & alias arbores dodaneas apud quas oracula dabantur | Iudei somnia | Ipsi enim ex Daniele somnia interpretantur Sed iudeos Egyptiacos magis intelligit qui isidem colebant. nam ut Dyodoros Siculus dixit Isidem somniis oppitulari & in somnis illam non recte ualētium morbis auxilia prębere | Pulmone | quia columbę ueneri sacratę sunt propter calliditatem Vnde Virgi. Maternas agnoscit aues. nam ad sacras colūbas quę in Syria coluntur referri non potest in quas conuersam semiramidem tradunt cum apd̄ cómagenos intacta uolitet. Vnde Tybullus QVid referam ut uolitet crebras intacta per urbes. Alba palęstino sancta colūba syro &c. | A fronte relatum Hāmonis | ab ipso deo Ioue quē ægyptii Ammonem appellant teste herodoto. Scimus autē oracula non nisi a Ioue dari qd̄ ostēdit Seruius. iii. eneidos cum ait Virgilius in persona harpiyæ Accipite hęc animis atq; hæc mea fingite dicta: QVæ phębo pater omnipotens mihi phoebꝰ apollo prędixit uobis furiarum ego maxima pando nam neq; ipse phoebus oracula dare potest: nisi ab ammone hoc est Ioue habuerit QVin & Plinius libro. xxxvii. Ammonis inquit cornu inter sacratissimas æthiopiæ gemmas aureo colore arietini cornu effigiem reddēs promittitur prędiuinans omnia repręsentare & Solinus cum de Aphrica loquitur. illic inquit & lapis legitur Ammonis uocant cornu nam ita tortuosus est & inflexus ut effigiem reddat cornu arietini fulgore aureo est prædiuinus. Sónia repræsentare dicitur subiectꝰ capiti incubantiū hoc uoluit Vir. li. vi. Sūt gemine sóni porte &c. & ió a frōte ait Iu.

Mathematici expulsi

Tanaquil

Icterus

|QVoniam delphis oracula ceſſant| Suetonius tradit quomodo Vitellius nullis infenſior q̃ uernaculis & mathematicis ut q̃ſq; deferretur inauditum capite puniebat exacerbatuſq; poſt edictum ſuum quo iubebat intra KL. octobres urbe Italiaq; mathematici excederent: Ideo|Delphis|etiam|Ceſſare oracula| poeta inquit. & ignorãtia fati genus humanum occæcatum. QVid q̃ Tyberius quoq; imperator eodem teſte expulit Mathematicos ſed deprecantibus & ſe artem deſituroſ promittentibus ueniam dedit & Claudii etiam Neronis ætate ut Cor. ta. ait de Mathematicis Italia pallendis factum Senatus conſultum atrox & irritum oppidum & oppidani delphi dicti in medio terre poſiti Oui. hanc orbe in medio poſiti caruerunt preſide delphi reges uetuere oracula Lucanus Vulla quiſ ſecula noſtrę matere deum q̃ delphica ſedes q̃ ſoluit poſt q̃ reges timuere futura & ſuperos uetuere loqui id etiam ex Nerone probibitum conſtat. & libro. iiii. Appius euentus finemq; exprimere rerum ſollicitat ſuperos. Multoſq; obducta per annoſ Delphica fatidici reſerat penetralia phebi. Sed quomodo igitur ait| Maior erit fiducia quicquid dixerit Aſtrologus|niſi facultatem in urbe aperiẽ di futura habuiſſent: Reſpondetur eos Aſtrologos qui aliquo ſcelere poluti fuiſſent atq; damnati aliquando tantum poteſtatem habuiſſe. unde ait|Nemo mathematicus genium indemnatus habebit|Alius autem exercere artem non licebat nec autoritatis quicq̃ erat|Magnus ciuis obit|. i. qualis piſo qui prelato otboni a galba fuit & adoptatus. &|Ideo formidatus otboni|de quo late Cor. ta. & Suetonius quidam magnum ciuem Galbam uolunt cuius mors ab otbone dilata eſt in aliud tempus. ſeleuci conſilio aſtrologi|Cycladæ|Gyarum ſignificat quæ una ex Cycladibus erat ad quas qui aliq̃ ſcelus cõmiſiſſent relegabantur |Tanaquil tua|bene tanaquil uxorem illi ſimilem dicit futura conſulentem & augurandi artem ſectantem ac de uiro petentẽ ſicut tanaquil, nam tanaquil uxor fuit. L. Tarquini cui aduenienti Romam teſte Suetonio de uiris illuſtribus aquila pileu; ſubſtulit & cum alte ſubuolaſſet repoſuit & ſubdit Tanaquil cõiunx auguriorum perita regnum itercæpit & ita adminiſtrauit quaſi iurę adeptus eſſet & ſeqtur cum caput Seruii Tullii flammæ ſpecies eſſet amplexa. Tanaquil in ſummam dignitatẽ portendi intellexit|Icterice|Ictericus paſſio eſt ex diffuſione felis p̃cedẽs colorem inducens ſimilẽ animali q̃ græci Icterim

uocant unde nomen assumpsit Non nulli ικτεριν auem esse di
cunt q̃ raulus uulgo dicitur multumq; ficis pascitur ad cuiꝰ colo
rem morbus hic ducitur quem arcuatum dñt a similitudine ar
cus celestis At uarro Aurigniosum ab auri colore quo infirmos
inficit appellauit | Ephimeridas | libros dicit in quibꝰ diurnales
erant diuinationes unde Ouidius primo sine titulo inter ephi
meridas melius tabulasq; iaceret inquibꝰ absumptos queret aua
rus opes dicuntur igitur diurnales uel ut Sempronius Asellius
inquit diaria nam ab επι Et ημεριδες quod deriuatum est ab
ημερα componitur | Thrasylli | qui Mathematicꝰ fuit ętate
Tyberii principis hic teste Suet. in Caligula anxio de successo
re Tyberio & in uerum nepotẽ pręmori affirmauit non magis
Caium imperaturꝫ q̃ equis per baianum sinum discursurum sor
tes a numerio suffusio p̃nestino inuentę monitu fortunę de pu
eri manu educabantur & emittebantur. unde Tybullus illa sa
cras pueri sortes ter consulit & retulit e triuiis omnia certa pu
er | Petosiris | Mathematicus etiam p̃stantissimus fuit de quo
Plinius inquit ęgyptia ratio quam petosiris & Necepsus osten
dere singulas partes in lunari circulo ut dictum est minimo tri
ginta tribus stadiis paulo amplius patere colligunt & in vii. lib.
ostendit eos maximos Mathematicos &c. Popisma | coitũ dicit
in quo excrebritate agitatóis popisma innascit nã sóus est cũni
ex confricatione mentulę Martialis lib. vii. QVis ridere potest
fatui popismata cunni Cum sonat hic cui non mẽtula mensq; ca
dit | Phryx augur | quia in asia meliores sunt ut sunt chaldęi ind̃
aduehebantur diuitibus mulieribus uel ibi inuẽtam artem ostẽ
dit sed primus caras a caria inuenit | QVi publica fulmina cõdit |
constituti enim erant qui curarent locum fulmine ꝑcussum uic
timisq; piarent quod sacrificium condere fulmen dicebant & lo
cum bidental uocabant Vñ Persius ignouisse putas quia cum to
nat ocius ilex Sulphure discutitur sacroq̃ tuq; domusq; Aut qa
non fibris ouium hergennaq; iubente Triste iaces lucis euitan
dumq; bidental. constituebantur autem seniores & religiosi | Añ
phalas | ligneas turres de nauibus Anthonii & cleopatre ab Au
gusto in foro factas a Domitianoq; dirui ob inuidiam aliene uic
torię iussas quidam uolunt ex seruio qui ait lib. viiii. Turres
phalas dici manifestum est & adducit hunc locum & subdit ergo
a phalis dicta ẽ phalirica | Delphinorum | similiter delphinos no
bilissimos aiunt fuisse Romanos super tumulos quorum erecte

76

Ephimerides

Trasyllus

petosiris

popisma

Phryx augur

Bidental

phala

Delphini romani dñ

fuerint columne publicæ ob memoriam & ibi erat conuentus populi in publico q̃ omnia cum potius uideatur poeta in loco se creto diuites mulieres consultantes ostendere uana uidentur. Dicim9 ergo |Phalas columnas |a phalo oppido arcadię aduectas sicut |Delphinorum |a delphinis Romam aduectas sed possum9 |Phalas |simulacra isidis & Osyris intelligere in adyto posita & loco secretiore quod ut uerum uideatur Eusebius de ægyptiaca theologia ostendit ait .n. osyride uero insidiis laniato alia quæ dam membra nõ mediocri labore ab iside inuenta diuinis bono ribus sepulta penis uero in flumen nylum a typhone piecti cõ stituto idolo sacra fuisse ac cerimonias matoris aliquanto cultus statutas Hinc grecos accepisse ut Dionysi orgia & dies festi cũ honore huius membri fierent cuius simulacrum in mysteriis fe rentes phalas uel phalon appellant Hęc ille ex quibus quia pe nis inerat locum secretiorem intelligere licet in quo reponat |Delphini |uero populi in lyguria sunt in pmontorio quod san cto fructuoso sacrum est & caput montis appellant qđq; efficit portum quem etiã delphini portum nuncupãt Ideo |Saxa ligus tica |supra poeta dixit hinc ergo columnę Romam latę in tem plo Isidis positę sunt apud has etiam diuites mulieres consule bant non in circo sicut pauperes Alii columnas uolunt ubi del phini marmorei erant de more ueterũ qualem scribit Diodorus siculus in egypto dicens in eo pro columnis animalia erant sita ex unico lapide xvi .cubitoz quidã qđ nereides sup delphines sculptæ erant a scopa in Circo flamminio eos intelligi uolunt nec minus phalas ad templum bruti ubi collossus esset altissimus |Auunculus ille Neronis |C. Cæsar caligula frater Agrippine matris Neronis fuit de qua re Suetonius meminit |Fontẽ Cę sonia pulli |mater erat ex alio uiro trium filiaz & q̃uis neq; fa cie insigni neq; ętate integra teste Suetonio in caligula tñ las ciuię ac luxurię pdite erat han ardentius & constãtius amauit ut sepæ clamyde pallaq; & galea armatam & iuxta ad eqtantẽ mi litibus ostenderet amicis etiam nudam quam enixam uxorio no mine dignatus est &c. |Frontẽ pulli |de qua re satis supra dictũ est cum |Hippomanes carnemq; |exposuim9. Sed huius furoris meminit idem Suet. in uita ipsius caligulæ dicẽs credit potiona rus a Cesonia uxore amatorio qdem medicamẽto Sed qđ in fu rorem uerterit hæc tandem una cum uiro piit dicente Suet. pe riit & uxor una Cæsonia gladio a Centurione confossa & filia

delphini populi

Neronis auunculus

Cesonia

parieti illisa & alibi. Sue .ait exquisituꝫ fuisse fidiculis de cæ sonia sua cur eam tantopere diligeret | Agrippine Boletus | de q̃ re prima satyra satis dictum est | Mixtos eqtum cũ sanguine pa tres | Suet. n. pdit ꝯsules & Senatores C. caligulã. primi feciſſe nãq; ait nihilo reuerẽtior. leuior ue erga senatũ & subdit alios cum clam interemisset citare nihilominꝰ ut uiuos pseueraut & paulopost inqt Simili supbia uiolentiaq; ceteros tractauit ordi nes & subdit elisi p eum tumulti uiginti amplioꝰ eqtes Romani & infra ait equestrẽ ordinem ut scene barenęq; deuotũ assidue pscidit infensus turbę fauenti aduersus studium suum exclama uit utinã populus Romanꝰ unã ceruicẽ haberet ut nõ absurde dixerit ferrũ atq; igneꝫ poscere qñ media barena amphitheatri etiã cremabat igne homines teste Suet. ut athellanẽ poetam q̃ omnia expositione illa ꝯtigisse uult poeta licet Suet. nõ dicat | Papas | pedagogus dicitẽ | Sed clamat pontia feci | Hec. n. suoꝝ fi lioꝝ inimica fuit Ideoq; Mart. de ea dixit o mater qua nec pon tia deterior Sed nec miꝝ qñ & uiꝝ etiã fallere uoluit a quo in terfecta est Traditẽ nãq; a Cor. taci. quõ octauiꝰ sagicta plebis tribunus pontiæ mulieris nupte amore uecors ingentibꝰ donis adulteꝝ & mox ut emitteret maritũ emercator suũ matrimoniũ pmittens ac nuptias eiusꝫ pactꝰ sed ubi mulier uacua fuit necte re moras aduersam patris uoluntatẽ causari reptaq; spe ditioris coniugis pmissa exuere octauius cõtra modo conqueri mõ mini tari phamam pditã pecuniã exhaustã obtestãs deniq; salutẽ q̃ so la reliqua esset arbitrio eius pmittẽs & postq̃ sperneb at̃ noctẽ unã ad solatiũ poscit qua delinitus modum in postremũ adhibe ret statuit̃ nox & põtia cõscie ãcillę custodiã cubilis mãdat ille cum liberto ferrum ueste occultum infert & sic interfecit & re liqua erat igit̃ mulier perdita | Fata mariti | ad metum significat | Spectãt | sed tñ nõ imitãt̃ nota ẽ historia | Belides | q̃ uiros suos necauerũt pter ipmestrã quę lino pepcit | Eriphiles | q̃ maritum Amphiarcum prodidit | Clytemnestram | quę Agamẽnonẽ amore Egisti pemit haꝫ oĩm fabulę notissime sunt ideo nos omittimꝰ | Sed tñ & ferro | subaudi uiros pimunt uel res agit̃ | Atrides | ma ritus sicut agamẽnon maritus clytẽnestrę q ferro pemptus est | Pontica ter uicti cautus medicamina regis | medicamina dicit. qualia rex Mithridates q filius fuit Mithridatis regis põti & pharnacis regis parthoꝝ filii & Romanoꝝ amicissimi cum hic filius fuerit hostis acerrimus hic teste Plinio xxv. historiarum

77

papas

Belides

Eriphile

Clytemnestra

Mithridates

quottidie antidotum cõtra uenena ſumebat qđ mithridaticũ di cunt ex uariis reb9 ac ex ſale nuce ruta fico 9ditum & ter a Romanis uictus fuit adeo ut cum .xlvi. annis cũ romanis bella fouiſſet teſte Iuſtino xxxviii. li. tribus demum ingẽtibus bellis felicitate Sylle uirtute luculli & põpei magnitudine uictus eẽt & iã mortem ſibi inferre decreuiſſet teſte Gellio xvii. lib. noctium actica9 & fruſtra uiolentiſſima uenena ſumpſiſſet ultimo gladio ſe trãſfixit lucanus uero ueneno periiſſe aſſeruit cum dicit p̃elia barbarico uix cõſumata ueneno Suet. in lib. đ uiris illuſtribus dixit illum etiã uenenũ aſſumpſiſſe quo tarde agente percuſſorẽ gallum atroci uultu reuocauit & in caedẽ ſuam manũ trepidantis adiuuit Mithridatici autẽ cõpoſitionem olim eius manu ſcriptã mithridatis ipius inſtrinio inueniſſe magnus pompeius pbibeẽ qua ille p̃ſumpta aduerſ9 omnia uenefitia in totũ diẽ tutum ſe p̃ſtabat in qua nux Iuglãs una fici duę ſiccę potiſſimum rutę folia uiginti ſalis granum in unum cõtuſę & deuorate a ieiuno &c. & ſic noſter iuue. ſatyrã libri ſecundi clauſit in q̃ nefaria & abhominabilia fęmina9 ſcelera reſerauit Nos tñ nihil omiſimus qđ ĩcognitum putaremus aut qđ p̃ libros ſcire nobis liceret

¶ Sabini poetę laureati ſup p̃mã tertii li. Satirã Iu. Paradoxa

T ſpes & ratio| Satyra p̃ma lib. iii. q̃ humanitatis ſtudia ad nihilum pene deducta & p̃ſertim porticum facultatẽ admirabilẽ & uere diuinã eo feciſ ueniſſe oñdit ut nullis p̃miis nullis honoribus nullis ad uirtutem calcaribus incitareẽ cum honos alat artes omneſq; ut inqt cicero incẽdant ad ſtudia gloria quare uidẽſ tam parui exiſtimari poetas nõ poteſt nõ ſtomachari dolereq; ſtudio9 ruinam ue9 tamen ip̃m ſpes reficit ac recreat q̃ quamuis ab aliis romanis deſtitutas artes uideat tñ ab impatore foueri certum erat in eo igiẽ ſolo ſpẽ ponendam eſſe declarat Sic ergo hanc ſatyram eum titi tp̃e ſcripſiſſe intelligamus q̃ humanitatis ſtudia exonorabat & colebat quare Sueinqt Latinae greceq; liguę|uel in orando uel in fĩgẽdis poematibus p̃mptum & facilẽ fuiſſe multaq; đ eius liberalitate cõſcribit cum nec aliquẽ ſine ſpe dimitteret ſolitumq; dicere nõ oportere quẽpiam a ſermone p̃incipiũ triſtẽ diſcedere & ſubdit eum nec quicq̃ petẽtibus denegaſſe ut merito humani generis deliti as ac amorẽ ab omnibuſ cognominatum priuſ oſtẽderit quidam

uero ꝺ Domitiano ꝑ ironiã legũt q nõ ſolum poetiſ liberaliſ nõ fuit ueꝝ ut inqt Suet. ſcripta famoſa uulgoq; edita quibuſ ꝑma reſ uiri ac fẽmine notabãt aboleuit non ſine auctoꝝ ignominia nã qꝺ de Nerone intelligẽdum tradũt uanũ eſt cum ille hoſtis acerrimus doctoꝝ uiroꝝ fuerit ubi Senecas ubi lucan9 multiq; alii q illi9 tp̃e pierũt ac ꝺclarãt nulla unq̃ p̃mia illius tp̃e poetiſ cõceſſa ergo ꝺ Dõitiano ꝑ ironiã magis intelligẽꝺ ẽ qppe cũ ei9 tp̃e magis ſcripſiſſe uideat qꝺ etiã affirmare uidẽt carmina infra qꝺ nõ dãt ꝓceres &c. cum paris ꝺ quo ibi loqt in aula Domitiani potẽtiſſimus fuiſſet QVidã ꝺ nerua intelligunt uñ Martia. cõtigit auſoniq; proceꝝ mitiſſim9 aulq; nerua licet toto nunc helicone frui. qa cõgratulat poetis ꝺ tali uiro ſublato ad aulam ſed certe Iu. neq; nerue tp̃e ſcripſit p̃ncipatũ tenẽtis Ait ergo Iu. omnis pfecto/ Spes ſtudioꝝ tẽpeſtate noſtra in cęſare/ ſita ẽ q ſtudiis adeo fauet ut ſi nõ eſſet utiliſſim9 qbus artib9 ſeſe poetę dederẽt & ſic romãoꝝ ſatis caſtigat auaritiã nã dicit iã ex pauptate /Balneolum gabiis/ poetas cõducere qꝺ qdẽ/ Balneolum/ hora. xvi. epiſt. tãgit dicẽs QVi caꝑ & ſtomachũ ſupponere fontib9 auderet cluſinis gabioſq;/ petunt & frigida rura at amic9 ſolita temeritate nõ ꝓpter pauptatẽ non ſtipis parandę gratia induci poetaſ ut illa loca petãt ſed qm̃ algebãt inqt cogitabãt inqt ꝺ furno & balneolo ut illic calerẽt his adducit Hora. & Mar. qui pfecto cõtra ipſum faciunt o ridiculũ o cerebro uacuum caput quid. n. aliud Mar. notauit cum ait gelidis qcumq; lacernis ſunt ibi naſones uirgilioſq; uides niſi pauptatẽ poetaꝝ q licet cum naſone & uirgilio cõferẽdi eſſent carminis elegãtia tñ ex pauptate gelidas lacernas habebãt q̃ tunc gelide dicunt cum lacerę & tritæ ſunt & dm̃ gelidum ſeruãt notãt quoq; diuites q nihil largiebãt qd horatius cum ait nec qui collegit frigus furnos & balnea laudat nẽpe generalis eſt ſenſus mutationẽ locoꝝ & amænitatẽ nihil ꝓdeſſe illiſ qui ſummũ bonum & uitam fortunatam reqrunt uñ ſubiecit ut fortunatam plene p̃ſtantia uitam Iuue. igitur hoc loco ꝺclarat poetas rome ad tantam iduci pauptatẽ ut etiam uiuendi gratia quęq; uilia tentẽt offitia & ſi hec Rome habere nõ poſſint alia oppida petant neceſſe ẽ nõ quæq; bona ſed etiam uilia ut gabioꝝ ꝺ quibus idẽ Hora. Scit lebedus qd ſit gabiis ꝺſertior atq; fidentiſ quĩ dicat inſuls9 homo cur poetę caloris gratia gabioꝝ frigida loca petere optarẽt ergo errare ipm̃ cõſtat balneolum autẽ frigidaꝝ aquaꝝ ibi fuiſſe ꝓhibetur

78

Balneum

|Prẽcones fieri|quẽ uiuẽdi usum obtuso ingenio homines acci
piebãt uñ Mar. ad lupum ď filio Si duri puer ingenii uideẽ prẽ
conẽ facias aut architectum ergo ait necesse ẽ ab offitio desiste
re poetico ad pstãtes ingenio uiros ptinẽte. Cicero ꝓ Archia.
atq; eqdẽ a ueteribus nostris sic accepimꝰ poetã arte & ingenio
cõstare uiribꝰ mẽtis excitari & q̃si diuino quodã numine infla
ri|nomẽ uictúq; machẽra|instrumẽtú ꝓ arte posuit nã μαχαιρο
culter quo in macello utunt ẽ uñ plautus in curculi one clypea
tus elephantú ubi machera diligit stulti qdã ꝓ nomine ꝓpo acci
piunt pconis sine authore inducti|Halcyonẽ bacchi|quã poeta
bacchus dictus de halcyone tragediã fecit QVidã|Halcyonẽ bac
chi|gladiatoris uxorẽ ferunt de quo Porphirio in sermonibus
horatii meminit & ď quo faustum scripsisse tragediã opinantur
nam cum ipse & bythus gladiatores optimi fuerunt & multos
interemissent mutuis tandem uulieribus conciderunt alii|Alcy
nonem|ab Alcynoo denominant alii unum expleiadibus intel
ligunt de qua in fastis habetur nasonis|Tebas & terea Fausti|
anniuſ Faustus uir equestris ordinis qui tporibus Neronis tes
te Cor. tac. delationes factitauerat ad hunc Mar. inqt Nescio
tam multiſ qd scribas fauste libelliſ. hoc scio cum scribit nulla pu
ella tibi|hic tragediam de tereo scripsit nam faustus sylla alius
fuit de quo idẽ Corn. taci. loquitur q̃ fuit cõsul una cum saluio
othone alii| Bacchi Fausti .i. felicis uolunt|QVod nõ uidisti
ostẽdit Rome nullam cõditionẽ eẽ bonis sed falso accusantibus
etiam delatoribus exasta & bithinia ut aliqui erant uenerant ꝓ
terea Romã aliqui galli imbelles qui olim ex gallia in grẽciam
cõfugerant & habitarunt unam ptẽ apď bythiniam unde illa ps
gallogrẽcia dicta ẽ. Itaq; cum nudi & paupes essent & furtis &
testimoniis falsis uiuebant ñ supra dixit|Non ẽ romano cui q̃ lo
cus & hoc ẽ|quod dicit|Altera quos nudo traducit gallia talo nã
etbi quoq; diuitiis furto & testimoniis falsiſ cõquisitiſ equestrẽ
dignitatẽ fuerant adepti licet|Nudo talo|romam petiissent At
amicus equites ꝓ militibus & peditibus accipit qui grecoꝝ in
stituto altero crure seminudo in bellum ꝓdirẽt hic Vir. macro
bii testimonio uestigia nuda siniſtri instituere pediſ dixisse sed
quẽadmoď diximus nõ ad equites sed ad milites & pedites pu
gnãtes illud ptinebat ergo nudo talo ad ipoꝝ pauptatẽ pstinã
referendum est|Grocẽ membr. Tab|cedrinas tabellas in morẽ
membranaꝝ iutelligit ex quibus nobiliores libri cõficiebant

nam teste Plinio xiii. histo. materia ipi9 cedri ē eternitas | Ve
neris thele sine marito hic amic9 erat Iu. ideoq; ad eū hāc scri
bit satyram nam ad eundem thelesinum Mar. scribit lib. xii. di
cens QVod mihi non credis ueteri thelesine sodali Credis colli
culis arboribusq; meis &c. | Marito | ueneris dicit uulgano ꝑ ig
ne | Tinea ꝑtunde libellos | Sic Ouidi. libro de ponto rodr & ti
nee carpit ore liber | Imagine | qualē L. actius uiuens sibi in tē
plo camenaꝝ posuisse tradit | Iunonis auem | pauonem dicit qui
teste Plinio iunoni sacer est unde Ouidi9 de medicamine faciei
laudatus homini uolucris iunonia pennas explicat & forma mu
ta supbit auis | Maculonus | romanum fuisse ciuem ditissimum le
gimus quem ꝑ quolibet ponit. | Solicitas portas | clausas inquit
sicut portę sollicite belli tp̄e | Magnas uoces | hoc exemplo Ne
ronis dicit Nam & Suet. ait plures alexandria euocasse & ado
lescentulos equestris ordinis & quinq; amplius millia e plebe
robustissimę iuuentutis undiq; elegisse qui diuisi plausuum ge
nera condiscerent | Anabatra | gradus ad ascendendum pulpitum
dicit qb9 utebāt ab αναβαιγω hoc ē ascēdo | Anabatra igit instru
menta sunt ascendendi | Pendent | alligata | Tigillo 9ducto | trabi
etiā p̄cio accepte ad eum diem fiebant. n. ex trabibus ædificia
ubi extēdebāt aulea ad ornamētū & scalas alligabāt | Orchestra |
de hac supra diximus | Reportādis | & sic dn̄s damnū cum opera
ꝑdit & impensa duplicat | Cacethos | malus mos a κακοc malus &
εθοc mos | Sed uatem e | bene ostendit neminē in pauptate & mi
seria bonū esse poetam licet ex 9suetudine multi scribāt | Et ste
rili aratro | quia inutiliter scribunt nullosq; fructus recipiunt
nam qui bonus uult esse poeta carere debet | Anxietate | hoc est
pauptate q̄ anxium facit cupidus debet esse siluaꝝ uñ hor. Siluis
deducti caueāt me iudice fauni & in epistolis Scriptoꝝ chorus
oīs amat nemus & fugit urbē &c. | Publica uena | uilis & qualem
omnes pene habent huius honorem Ingenium cui sit cui mens
diuinior atq; os magna sonatuꝝ des nominis huius honorē | Ex
positum | eiectum & omnibus notum sed potius rem ab aliis in
tactam uel | Expositum | eiiciēdum & exponēdum | Carmen triui
ale | tracta est similitudo a designāte monetam qui non plumbeū
non ferreum Sed aureum talentum designat Ita dicit poetā nō
eum qui uulgaria Sed disertissima emittat carmina | Et feriat |
ait in similitudinem alicuius sculptoris | Carmen triuiale | uile
quasi in triuiis fieri Solitum Virg. in bucco. nun tu in triuiis

indocte solebas stridenti miseꝝ stipula dispdere carmē nā.t.ser
uio ꝯsuetudo fuerat ut ꝑ triuia & q̄driuia ulularēt & flebile qd
dā ī honorē dianę canerēt rustici ad reddendā cereris imitatōm
q̄ raptam ꝓserpinā in triuiis clamore reqrebat| Triuiale|igit̄ ru
sticum| Sana pauptas|q̄ hoīes sanos facit at boni poete insanire
potiꝯ uident̄| Antropierio|nemore|Tyrsum cōtingere|Abundā
tiā spūs poetici & poeticum furorē cum Bacchus deus abundātię
sit incuiꝯ sacris utebant̄ tyrso.i.hasta pāpinis inuoluta & quā
furore capti sacerdotes bacchi ferebāt vñ menades sunt dicte
a μαιρομαι qd̄ est furio quare Ouidius in Fastis libro dixit fe
mineos thirso concitat ille choros|Lodice cultrā dic̄|Rutulū|
turnum.i.describere tam magnifice ut uir.facit| Rubrenꝯ|po
eta suo tempore dicacissimus ideoq; uappam hoc est nebulonem
dicit qualē fusidium uappam hor.in ser.appellauit et Porphy
rio ait uilē & nugatorium hunc autē ꝑ quocūq; posuit tñ inqt
fingamus|Rubrenum|equalem antiquis tragediis:nullus erit
Romanus q ei aliquid donet|Alueolos|uasa et ichas dicit ꝓpter
pauptatem|Pignerat|in pignus accipit nam pignerat̄ ille a quo
accipit̄ Sic enī differūt|Atreus|ciuis foenerator & ferus atreo
similis|Infelix numitor|ciuis Romanus denominatus a numi
tore|Infelix|aut uitiis aut quia exulauit aliund̄ ut numitor ab
amulio pulsꝯ Ideoq; se infelicem dicit ac excusat uerum si|QVin
tilię|aliquid sit dandum amicę Suę opulētus ē|QVintiliæ|uero
amicę suæ & quintiliæ simili quæ fuit calui poete amica Vñ
ꝓpertius scd̄o hoc etiam docti confessa est pagina calui Cum ca
neret miseræ funera quintiliæ Alludit ergo ad caluum Dona
tum a sylla.t.catullo cum dicit amico quia dicit nunc nemo dona
ret amico caluo. Sed quintiliæ amicę suę ꝓpter libidinē omnes
donarent & sic libidinem ipsoꝝ damnat|Lucanus|poterat qdē
gloria esse ꝯtētus cum etiā eēt diues sed nō sic alii poetę|Luca
nus|.n.prædiues erat & hortos habebat marmoreos quos sene
cæ nero dederat Cuius nepos lucanus traditur|Sarrano|lecto
ut sarrano dormiat ostro legimus|tenui|d̄licato|Salino|ꝑ omni
uictu capit neq;.n.cōuenit hic ītelligere saranum nomē ꝓp̄um
poetæ & Saleium Bassum cuius ingenium uehemēs & poeticum
traditur cum oēs codices salino habeant sed more solito amicus
se p̄cipitat Fabritius ut Plinius ait bellicosos impatores plusq̄
paterā & Salinum ex argēto habere uetabat. Sed possumus meli
us sarrano Salino.id ē uitreo dicere uase in quo sal habetur &
sarrano ꝑ sydonio.nā & sidon teste Pli.artifex uitri ē & paulo

añ dixerat in phenycia riuum esse pagidā siue belum uitri ferti
les arenas paruo litori miscentē hoc tñ uas ꝓ moderato ictu poe
ta intelligit & dicit a nomine piscis qui dicitur sar in quam
sententiam Nicolaus Perottus. Pont. Sypontinus concurrit
et elegantem super hac re epistolam ad me direxit | Statius ur
bē | statius ꝑthenopeus poeta ut in siluis declaratur nā & alium
ꝑhibēt statiū surculū tolosanuꝫ ille aūt neapolitāꝰ ut ipe isiluis
oñdit a Domitiano in alba festis quinq̄triis mineruę coronatus
fuit. ueꝝ errat amicus qui ip̄m a Iuuenale hoc loco dānari asse
rit ꝙ nō merito carminis sed paridis gratia honorē fuerit cōse
cutus qđ absit ut in tātū uatē Iuuenalis inueheretur: immo tp̄a
illa carpit et ꝑidē q cum negligēs eēt eruditus tñ uolebat uide
ri et poemata emebat ꝑuo tñ p̄tio et quo uix poeta statius uiue
re posset | Agauē | opus thebaidos cum agaue mater pēthei regis
thebaꝝ fuit | Paridi | pōtomimo qui postea suum opus esse ꝓfite
batur & ideo | Intactam | dicit hoc est ante q̄ aliquis tetigisset &
uidisset hic ex uilissimo potentissimus factus apud Domitia
num est unde ad eius laudem Martialis Vrbis delitie salesq̄
nili. Ars usus decꝰ et uoluptas hoc sunt cōdita quo paris sepulch
ro | Militie honorē | præfecturam tribunatum & equestrem dig
nitatem dicit | Semestri auro | anulo rotundo secundum aliquos
sicut luna quando est in medio mense est rotunda & semestris
dicitur tunc ornabātur etiam anulis aureis qui magistratus fu
issent adepti Sed melius | Semestri auro | .i. magistratu quem ad
epti anulo aureo donabantur. Sed frequentior usus anulorum
teste Plinio non ante Cn. Fauium Annii filium deprehendit:
& subdit additum Flauio ut simul Tri. ple. esset QVo facto Tā
ta senatus indignatione exarsit ut anulos ab eo abiectos fuisse
in antiquissimis reperiatur annalibus fallit plerosq̄ qui tum &
equestrem ordinem id fecisse arbitrantur | Semestri | quia ad sex
menses magistratus creari consueuerat: quam rem auctoritate
Plinii nepotis probare licet qui in epistolis ad sotium scribēs
inquit hūc rogo semestri tribunatu splendidiorem & sibi & auū
culo suo facias | Camerinos familiam romanam nobilissimam | đ q̄
Sulpitium Camerinum Africe proconsulem & reum ut auctor
Cor. ta. est Nero cęsar absoluit obiiciebat enim aduersus priua
tos paucum seuitiæ q̄ captaꝝ pecuniaꝝ crimen | Bareas | alteram
de qua barea soranus cuius supra meminimus & Cor. ta. ac sueto
nius plura loquunt hos aūt ꝓ nobilibꝰ accipit familiis ro. đ qbꝰ
poete nihil ꝯseq poterāt igit Ro. ꝑcitatē dānat | pelopeca hoc ē

80

Statius

Agaue

Aurū sem

Camerini

Barea

Pelopeia

tragedia de pelopeia facta que filia fuit tyestæ & ab eo ꝯpressa egistum peperit quemadmodú late scribit Seneca ſ in trag. q̃is alii tragediam d̃ pelope tantali filio scp̃tã intelligi cõtẽnunt ſ nomen ipm nostram opinionẽ defendit| Philomela |tragedia d̃ tereo progne et philomela qualẽ nuper scp̃sisse uidẽ gregorio Corrarius uenetus stylo sane miro & pare antiquis imitatus ty estem senecæ adeo ut propter diuinum ipsius ingenium nulla in re minor cõperiatur| Proculeius |de quo ciue liberali & doc to prima satyra diximus| Aut fabius| Q. Fabius maximus uir li beralis interroga manlium Statilium interroga lucanum quẽdã fortissimum interroga captiuos Romanos pro quoꝝ redẽtione fundum suum ducentis milibus uendidit que omnia Suetonius de uiris illustribus tradit| QVis cocta iteꝝ |quia supra de eo dix it| QVę cocta solebat &c. lentulus |alter procõsul cypri & cilicie fuit uir largissimus de quo multa Cicero ĩ epistolis familiaribꝰ dicit.| Et toto uinum nescire decembri| Sobrietatem laudat in poetis qua magis fingere eluceſcant nam q̃d Ennius & Home rus uno usi fuerint teste Horatio in epistolis obstare nõ debẽ igitur cum in æstate magis se homo a uino abstinere possit ꝓp ter calorem in hyeme uero non facile propter frigus tamẽ ꝓp ter largitatẽ illius tp̃ris etiam per hiemẽ abstinebant ut magis sobrii essent & meliora conderent carmina . Aliam ab Horatio opinionẽ secutus atq; eo tp̃re deniq; abstinuisse uino dicit: quo magis romani uoluptati incumbebãt mense decembri q̃d Mar. tangit in fine. i. libri Veꝝ sic habeat meus december dicens. & libro. vii. tu p̃mus uota decembris dixit. aut certe saturnalia dicit quę relinquit & studio scribẽdi incumbit licet essent festa optima & cum summa uoluptate & hoc melius| O lei plus| sic De mosthenẽ tradunt dicere solitũ opera sua plus sapere olei q̃ uini |adita mói hoc est finis.| Terrę apertę| methaphorice pro histo ria ampla posuit ut campos apertos dicimus latos & amplos| Ac ta legenti| actori seu recitatori ipsius historię| Genus ignauum inutile rei publicę. Ideo subdit de causidicis qui rei publicę ma gis seruire uidẽt| Ad dubium nomen| snĩ am dicit utrum sit ui cturus| tetigit latus| .i. contrarium dixerit uel proprie tetigit sic enim est ꝓuerbium de istis causidicis qui ita solent uidi ipe nó unã adeo altercantes ut ex uerbis ad uerbera prouenturos putarim sed amicissimi clam erant & sic litigantes fallunt.| Fol les| guttura dicit quia clamosa fori iurgia uendunt ut diceret.

senecas | Conspuitur sinus | uerborum frequentia uel hominum & loci densitate Tybullus Despuit ī molles & sibi quisq; sinus | Rus satipone lacerte | QVidam | Satipone hoc est in ea uilla sic dicta legunt qđ haud | legisse | memini erunt ergo due dictiones & est ordo pone hinc | Patrimonia centum causidicorum | & | alia parte rus lacerte sati | Subaudi erit in qua dictione S lictera ultima detrabitur gratia uersus more antiquo Vnde Ennio fletu cur uolito uiuu per ora uiz uiuu pro uiuus abiecta s posuit rus autem lacerte hoc est paruum & in quo uix habitare lacerta possit quale illud Martialis: QVod lupus donauerat rus fuit dicētis in quo non magis inuenitur herba Nec serpens habitare tota posset Similiter in tertia satyra interpretandum est | Vnius sese dominum fecisse lacertę | idest unius horti uel ruris in quo habitet lacerta Alii pauperem fuisse quendā sine autore uolunt Sed uersus cum conuictione & hic legendus est ut sit parte alia solum rus & sati pone lacertę aliter enī sati. nō staret cum breuis sit At amicus ignorantię torcular actę lacertę ait legendum id est ob repentis qđ actas repetens antiqui dixerint cum oēs codices satipone habeant Nicolao autem perocto pontifici Sypontino diuini ingenii uiro acci lacertæ pro nomine proprio aurigę & illius ruris possessore legēdū placz siue sati lacertæ qđ haud a dignitate sententiæ Iuuenalis alienum uidetur nam qđ acticum satum quēdam dictum amicus ait minime ualet cum nō lacerta ēt dēg &c | Pallidus aiax tāq; aiax q aduersante ulyxe de armis achillis causam egit Sumpsitq; hoc ex libro Ouidii metamorphoseon consedere duces & uulgi stante corona: Surgit ad hos clypei dns septemplicis aiax. | Bubulco iudice | pro dubia libertate historiam tangit nam atacem quasi cupidum imperii uespasianum notat & bubulcum iudicem dicit qui ei exprobauit & omnes similes intelligit quam rem Suetonius prodit dicens. in uita Vespasiani quidam natura cupidissimum tradunt idq; exprobatuz ei ex sene bubulco quasi negata sibi gratuita libertate quam imperium adeptum suppliciter orabat proclamauerit uulpem pilum mutare non mores | Iudice ergo indicante & exprobante nam | Dubia libertate | imperium dicit pro quo litigabat & gtēdebat | Seu p libertate dubia | qua īpare bubulcus nō poterat. possumus & bubulcum iudicem. C. Iunium bubulcum intellige re censorem đ quo apud liuium hunc eundem litterę lapide incise ad ædiculam marię in publico inter legum latores fuisse đ

clarant in urbe Roma sed cum longe ante Iuuenalem fuerit/iu
dice bubulco/pro quocunq; intelligemus quo iudice existente
causidici decertarent tanq̃ aiax olim & ulixes/Scalaq; gloria/qa
ad gloriam & laudem causidici uictoris scalę & postes ornabāt
hoc magis intelligendum quā de scalis gemoniis in quas rei dā
nati conuicerentur & q; gloria scalaq; esset qñ causidicus req; dā
nasset quasi in scalas cōiiceret./Pelamidum/ cenosorum piscium
a πηλος qđ est limus/hic piscis teste Plinio. ix. historiaq; mi
ra celeritate adolescit & precipue in ponto ob multitudinē am
nium dulces inferentium aquas cōsueueruntq; in uasis saliri ut
hic ostendit. & idem Plinius cum dixisset cordyla partus appel
lari & limosas a luto pelamides incipere uocari & cum annuum
excessere tempus tymnos & hos membratim cęsos ceruice & ab
domine cōmendari atq; edulio recenti dumtaxat . subdit cętera
parte plenis pulpamentis sale asseruari & paulo post pelamidas
in balyca coctas particulatimq; consectas in/genera cyboq; disp
tiri/Epimenia/munera menstrualia græce dicit απο του μηνος
id est mensis aphroq; epimenida pro epimenidia quidam hic le
gunt nam cum Plinius de bulboq; natura diceret scyllam nobi
lissimam esse ait & duo genera masculum albis foliis & fœminā
nigris & tertiū esse cybis gratū epimenidiū uocatum angustius
folio ac minus aspo et subdit puenire celerius satas bulbis cir
ca latera natis et inde de bulbis crudos manni in cheroneso et
Taurica et in Aphrica maxime natos laudari mox appulos hos
solitos causidicis mitti oñdit poeta sicut et apud Mar. habetur
cum bulbis cocleisq; caseoq; dicentem/Pragmaticoq;/forensium
negotiatoq; qui negotia clientū 9ducunt & απραγματευομαι
quod est negotior deriuant/Hęmilio dabit/causidicꝰ diues sui
temporis habens originem a. L. Hemilio consulari et tribuno
uiro/Statua lusca/quia sic insistens uno oculo sculta erat ut so
lēt a pictoribus et sculptoribus sepe bellatores formari/Pedo/
causidicus nā alter fuit poeta đ quo ouiđ. Sydereusq; pedo dix
it/Tógilli/de quo causidico sepe Mar. Vri tógillus male dicit
hemitriteo dixit hic uitiosꝰ erat et p reliqs silibꝰ poeta accepit
/Rhynochieronte/membrum uirile dicit qđ intelligimus per
nasum quem habet rhinoceros cornutum Sed ex Martiali col
ligit rhinocerosuas ex uago quo inthermis utebantur et gustū
aliter dici qđ licet ex cornu iuuenci elaboratum esset tāta tñ ar
te ut rhynocerotis . cornu uideretur /Lutulenta/ Sodomitica

82

|Longo assere.|id est curru ex asseribus facto|Premit medos Iu
uenes|seruos a qbus portari se facit|Empturus pueros|alios ser
uos & mille alia ut diues appareat emptuꝝ se oñdit ꝑfoꝝ discur
rens ut sic pueri magis eum diuitem existimantes inseruiant.
|Stlataria|id est lataria siue lata & ampla huic enim littere.l.st.
anteponebant ueteres. Vnde Persius nec stloppo tumidas intẽ
dis rumpere buccas cum loppus dicatur. quidam stataria legunt
quo uocabulo utitur Plinius Sed stlatariam purpurã latum cla
uũ quidam uocitant|Paulus|causidicus ad quem Martialis Gra
tus sic tibi paule sit december & subdit ut uocem mihi ꝯmodes
patronam & quantum poteris sed ut usq; clames &c.|Cossus|ille
est captator de quo alibi inquit|Vt captatori moueat fastidia
cosso|& quid das ut cossum aliquando salutes|Gallus & bassilus|
pauperes erant causidici. Gallus aquilius iuris cõsultus de quo
Pomponius de origine iuris|Gallia|quando Rome nõ lucraris
uade ad aram Lugdunẽsem in galliam ubi certamina erunt ora
torum quasi melius sit omnem infãmiam & periculum subire q̃
romæ ita cõtemni QVđ uero in gallia iudicia exercerentur Ci
cero ad acticum ostendit dicens & fortasse quoniam uidetur in
suffragiis posse multum gallia cum Rome a Iudiciis foꝝ refrix
erit|Aphrica|ubi multi causidici nec non litterati uiri fuere ut
Terentius Cyprianus Augustinus|Vecti|uectius uolanus ora
tor optimus fuit de quo Cor.ta.alius preterea Vectius ualens
teste Plinio dicens.xxix.exortus est uectius ualens adulterio
Messalinæ Claudii cæsaris nobilitatus pariterq; eloquentiæ as
sertator &c.& forte idem est & ualens propter balano factum
|Classis numerosa|ubi ingens numerus discipulorum & Classem
locum ubi declamabant dicit pro discipulis|Perimit|Sua oratio
ne perimere uideretur: quando dignos supplitio asserunt|Cam
bre rep.|historia populorum qui seres dicuntur a Romanis ui
cti de qbus multa scripta erant hic apud Virgilium Seres & In
dos ꝓferet imperium Cambre autem dicta a flumine Serum qui
Cambris dicitur. Vnde Plinius de his locutus libro.vi. ꝑmum
eoꝝ flumen psitharas proximum Cambri tertium lanos đ quo
promõtorium & solinus subdit in rippis Cambre sine interpre
te đposita reꝝ ꝑtia oculis existimãtes sua tradunt aliena uero
emũt quo ĩtelligiẽ eos ñ egredi terminos sue gẽtis vñ.i.ignoti
facie.s3 noti uellere seres Sunt q|canne|legãt historia Hanni
balis degestis apud cannas intelligentes hancq; ab ennio fuisse

Stlataria

Cambri p

Seres pop

ſcriptam tradunt hoc autem magis credunt quia ſubdit poeta. |QVaq; die | Miſerum dirus caput Hānibal implet|alii|Camere legunt hoc eſt cathedra cum arx ſit nauis ſcd̄m Cornelium Taq ingt. fabricatis repēte nauibus cameras uocāt arces lateribuſ latā aluum ſine uinculo aeris aut ferri conchā & tumido mari pro uti fluctus attollitur a ſimili ergo partem nauis Cameren Cathedram uolunt & locum recitationis quem repetebat intelligunt qd̄ ideo conuenit quia claſſis numeroſa Supra diximus poteſt quoq; |Camerem| hiſtoria Tyrānorum intelligi QVia cor. Ta. tūc de Mutiani & Veſpaſiani geſtis loquebatur cum cameras poſuit. Amicus quoq; furēs cambre oppidum in theutrania troadis fuiſſe ſcribit auctoritate Plinii & e proxima regione leſbon in qua mitylenen occuparunt tyrāni teſte Strab. Sirus nygiſillus & megalogyrus quos Alceuſ poeta inſectatus fuerat & de hiſ tyrannis declamationem factā aſſerit ſed certe ſomniat una cum multis aliis ueritas hiſtoriæ hoc habet. ut Iuuenalis d̄clamationem intelligat factam de Iaſone quādo aureum peciit uellus qd̄ eo magis uidetur quia infra ſubdit raptore relicto fuſa uenena ſilent. i. iaſone & gambre hiſtoria ad illud pertinet Nam a Gambre rege ſcytharum dicta eſt de quo Diodorus ita ait Alii tradunt Gambrum ſcytharum regem in colchos quo tēpore phryxus cum pedagogo captus fuerit aduectum quum adoleſcentem dilexiſſet dono illum ab æta accepiſſe eumq; illum in legitimum a ſe filium educatum regni hęredem relictum pędagogum Iſ aries uocabatur ſacrificatum diis eiuſq; pellem a cadauere euulſam de more templo affixam fuiſſe ind̄ reſponſo tradito ſe tunc moriturum cum aduentantes hoſpites arietis pellem ſuſtuliſſent regem aiunt adhibitis templo cuſtodibus eum quo diligentius ſeruaretur deauraſſe ſed hęc legentibus ſuo arbitratu iudicare licet. Itaq; de hac hiſtoria declamatio habebatur. & in codice uetuſto gambre per g ſcribitur quamuis g: & c: uicina ſint & gambri etiam regis ſuida grecus uerborum interpres meminit| Arcadico iuueni| aſinino & pauci ſenſus quia in Arcadia aſini maiores feruntur naſci & preſtantiores hinc Perſius fidor ut archadie pecuaria rudere dicaſ| Dirus hannibal. |hiſtoria Hannibalis ab Ennio ſcripta legebatur ſimul & declamationes fiebant fict o enim exercitu Romanorum apud Cānas ubi tāta Romanoꝝ ſtrageſ ut quinq; anuloꝝ modii reperirentur ſi tunc Hanibal urbem peciſſet facile exhauſtā militibus cepiſſet q̄re

Hamylcar hęc dixit Vincere ſcis Hānybal uictoria uti neſcis
Vnde cum iam reuerteretur ut Romam peteret illorum ſuaſu
tempeſtas ingens exorta mari eum cum toto exercitu cepit ex
quo Hānibal dubitans iter diuertit ab urbe: Scipio Cartaginē
aduolauit & ea obſeſſa Haſtrubalem fratrem Hānibalis occidit:
quo audito ſeipſum ueneno ſcribunt interfeciſſe ꝺ qua hiſtoria
L. Florus & alii ſcribunt| Sophiſte| emulatores ſapiētum intel
liguntur hoc loco nam a ſōphos qui e ſapiens dicūtur aliquādo
| Sophiſta| ſophie hoc eſt ſapientie calumniator dicitur aliquādo
pro eo qui apparet & non exiſtit ſophos ponitur| Conclamant|
in themate poſito & ficto| Veras lites| quando a uerbis ad uer
bera ueniunt| Raptore relicto| hiſtoriā uel fabulam de qua cer
tabant tangit Iaſonis & Medee qui rapuit aureum uellus ad iu
tus uenenis medee| Ingratus| quia eam deſeruit de quibus late
Ouidius libro meth. & alibi ſcripſit| Mortaria cecos| herbis et
ſuccis, relictis in mortariis a Medea poſitis quibus æſonem ce
cum & etate decrepitum ſanauit ac in primam iuuentutem reſti
tuit| Vmbra| quia declamatio nō de re uera agitur ſed ficto the
mate| Criſogonus| quanti is eſt de quo in ſatyra credo diximus
quādo orator & ador erat| Pollio| facultatis rhetoricę p̄ceptor
ſua etate fuit: licet aliquis aſinio pollioni ſimilis dici poſſit: q
hiſtorias ſcripſit Valerius quoq; teſtatur libro. viii. Arcantoni
um aſſerere illum uixiſſe centum & triginta annos & non mini
mam Romani ſtyli partem fuiſſe Horatius quoq; in ſermonib9
tragædias feciſſe oſtendit Artem ſcindēs Theodori preceptor
rhetorice fuit etate Auguſti & Tyberii de quo Suetonius in ui
ta Tiberii meminit dicēs. Seua ac lenta crudelitas ne in puero
quidem latuit: quam Theodorus cadarcus rhetorice preceptor &
proſpexiſſe primus ſagaciter uiſus eſt. Scripſerat ergo de arte
quam pollio ſcindebat in quo morem oſtendit preceptorū qui
lectionum partes diuidere ſolent| Numidarum| columnis ibi: n.
optimus eſt lapis de quo fiebant columne QVare Suotonius de
honore cęſari a populo collato poſtea inquit ſolidam columnam
prope uiginti pedum lapidis numidici i foro ſtatuit Scripſitq;
parenti patrie & Plinius etiam meminit| Algentem ſolem| Hi
bernum dicit ut ſole poſſit refici uel euntem ad occaſum ut ce
natio reſpiciat occidentem uel ſeptentrionem ubi plus frigi
ditatis capiat eſtatis tempore in quo luxuriam eorum caſtigat.
Nam quod de ſpecularibus lapidibuſ ꝙdam ait minimę cōuenit

83

Sophiſta

pollio

Aluta calceorum

|Appositam nigre lu. sub aluthe|hoc est insuit & apposuit co
rium in modum unius lunæ. Martialis libro secundo. Non
externa sede lunata ligula planta Coccina nõ læsum pingit alu
ta pedem|Nigrę alute|ipsis calceis Nam aluta genus est terre
qua coriũ tingebatur Vnde a colore res ipsa denominatur. Vñ
Ouid. de arte pro colore quo supercilia aspergebant ponit dicẽs
Arte supercilii confinia nuda repletis. Paruaq; synceras uelat
alutha genas. i. oculorum concauitates. & enim non licebat ser
uis calceos similes nobilibus ferre. gerebant enim serui calceos
gypso albos nobiles uero in modum lune corio rubro in sumita
te calceorum adiuncto nigros ferebant uoluit ergo eum diuitẽ
& nobilẽ ostendere. Alii alutham pellem sine lutho hoc est co
lore dũ nõ ẽ tincta dñt &|Alutham|per haspirationem scribũt
Isidorus libro ethymologiarum ait patritios calceos Romulus
repperit quatuor corrigiarum assuta quasi luna his soli patricii
utebãt lunæ aũt in eis nõ syderis formã sed notã cẽtenarii nu
meri significabant qđ in initio patricii senatores centũ fuerũt

Ventidius

|Ventidius quid enim|quantum in fortuna possit ostendere ni
titur per uentidium &|Tullium|& enim uentidius bellorum ci
uilium tempore mulio erat sarcinasq; de loco ad locum ferebat
quare. A. Gellius noct. act. dicit uẽtidius mulos fricare solitus

Asculum

& de Asculo ciuitate quam cum Pompeius Strabo pater põpeii
magni dirripuisset eius matrem secum romam duxit QVe pepit
Bassum Ventidium qui primo rhedarius deinde mulio factus
uerum cum Pompeius eum ita celerem uideret militem fecit cũ
in Galliam contra cæsarem iret ubi cum multa facinora fecisset
factus est pręfectus & ita consul creatus de parthis triumpha
uit. Ait eim Liuius. L. Ventidius legatus: M. Anthonii par
thos in Syria prelio uicit regemq; eorum occidit eius etiam hi
storiam Valerius libro vi. de mutatione morum aut fortune te
tigit Idem quoq; de|Tullio|inquit qui ex uilissimo Arpinat e

Tullius cicero

oppido fuit Tantum tamen fortuna potuit ut Romani populi
rector|Consul|Senator patrõus esset in eoq; uno omnis status
Romanus contineretur|Thresimachi|rhetor athenis qui paup

Thresimacus retor

tate male uitam finiuit nam furto suspensum fuisse ferunt qdã
Carthaginensem dixere|Secundi carrinatis|Nõnulli diuidunt
dicẽtes per Cor. ta. intelligi pedanium secundum a seruo inter

Pedanius

fectum Seu negata libertate cui pretium pepigerat siue amore
exoleti infenso et dominũ æmulum non tollerante|carrinatis

autem| cuiꝰdam preceptoris nõ a carrino opposito denominati ut insulsi tradunt sed nomen est proprium de quo liuius sic habet Carrinates humillimę Sortis homo qui se gaii manci filiũ ferebat cum apud credulam plebem seditionem moueret necatꝰ est quidam uolunt hunc eundem secundum carrinatem dictum ueꝝ Cor.taci.lib.xvi.alius secundi carrinatis meminit & sic diuisione hic locus non indiget Ait enim de tempore nerõis simulacra numinum arripiebantur missis per asiam atq; achaiam Acrato & scđo carrinate ille libertus cuicumq; flagitio ꝓmptus hic greca doctrina oretenꝰ exercitꝰ aĩum bonis artibꝰ nõ induerat hinc colligere igitꝫ possumus malum exitum fuisse sortitum |Et hunc inopem| Socratem dic philosophũ athenieñ ex pago alopecensi qui dato sibi ueneno in carcere mortuꝰ est ut omnes littere decantant ideo| Athene nil ause conferre|inqt| Preter| succum|Cicute|uenenosum de quo cum omnes loquãtꝫ Silendũ tñ mihi q̃ pauca referenda censui|Citaredi camere magistri|chironis centauri qui cithara personabat: ac Achillem docebat de quo statius libro achilleidos loquitꝫ|Rufum|quidam uerginiũ rufum intelligiunt de quo Plinius in epistolis & Cor.ta.cum de Nerone loquitur alii Musonium rufum dicunt de quo p̃ceptore Cor.taci.Miscuerat se inquit legatis musoniꝰ rufꝰ equestris ordinis studium & placita stoicoꝝ emulatus cæptabatq; permixtus manipulis bona pacis & belli discrimina disserens armatos monere id plerisq; ludibrio pluribus tedio nec deerant qui propellerent ꝓculcarentq; in admonitu modestissimi cuiusq; & aliis minitantibus omisisset intempestiuã sapientiã hunc ergo ponit pro reliquis similibus qui ab hiis quos monet & perpellitur & ꝓculcatꝫ nam alius fuit clunius ruffus alius cadius rufus bononiensis de quo Martialis funde tuo lachrymas orbata bononia rufo| Allobroga|proditorẽ ut enim Plutarchꝰ in uita ciceronis prodit allobroges in coniuratione catilline fuerũt Sed qm̃ Ciceroni rem omnem aperuerunt ꝓditores uisi sunt quod etiã salustius tangit alii quia allobroge galli ruffi coloris sunt & Cicero eiusmodi erat uolunt allobroga hoc est conditum & ruffum intelligere alii loquacem|Enceladi|grammaticus ętate sua fuit hos pro omnibus accipit| Pręmordet anicetus|Ipse hic pedagogus Neronis fuit & pro aliis pędagogis intelligit Sed de hoc Cor.taci.anicetus libertus inquit classi apud misenum p̃fectus & pueritię Neronis educator ac mutuis odiis agrippinę ĩuisus

Carrinates

Ruffus verginius

Allobroges

Enceladus

Anicetus pedagogus ne[illegible]
Neronis pedagogus

& Suetonius ait Neronem Odauiam occidisse sub crimime dulte
rioꝝ adeo impudenti falsoq; ut in questioñ ꝑnegantibus cũtis
anicitum pedagogum suum Subiecerit qui dolo stupratã a se fa
tereť | Niuei cadurci | ueli albi niuei uel niue tecti tẽtorii dicit
quo mercatores utunť quod cadurcum uocãt quia ꝑcipue eo utũ
tur cadurci QVi teste ptolemeo populi sunt in lugdunensi a sep
tentrione ꝓpe ciuitatem augustorum Plinius autem ostendit
linum optimum ibi nasci ait enim nullum est candidius lanę ue
similius sicut in culcitris ꝑcipuam gloriam cadurci obtinent &
cadurci forte culcitrę & lecti dixit | Medie noctis | Sic Martia
lis lib. viii. Scribant ista graues nimiumq; seueri QVos media
miseros nocte lucerna uidet | Decolor flaccus | de horatii intelli
git libro oleo consperso nam alius fuit poeta sui temporis Vale
rius flaccus qui scripsit de argonauris extantq; illius libri octo
| Phebi balnea | libertus fuit phebus Vespasiani de quo Marti.
primo Sed sextertiolum donauit mentula phebo fuit enĩ mag
nus apud Vespasianum nam Cornelius tacitus dũ de ludis & cru
delitate Neronis scribit lib. xvi. ferebãt ait Vespasianum tãq̃
somno conniueret a phebo liberto increpitum egręq; meliorum
ꝑcibus obtectum mox ĩminentẽ ꝑnitiem maiore faco effugisse
quidam balnea phebi apud cumas ubi coleret phębus dixere & a
Martiali rada phębi dicta Nutricem anchise | Caietam dicit
quam anchises ęneę filio habuit unde Virgilius tu quoq; litori
bus nostris eneia nutrix. nam quę nutriuit anchisen non memi
ni me legisse | nomen | hypsiphylen | Patriam | lemnon | Nouerce |
non quod nouerca fuerit Sed quod nouercali ritu puerum sine
custodia dereliquit dum sitientibus gręcis & ad thebanam expe
ditionem euntibus lingiam fontem mõstrat & | Archemori | filii
lycurgi regis nemeę hanc historiam statius quinto thebaidos la
te scribit cum dicit Claro generata thoante Seruitium hypsipy
le uestri fero capta lycurgi Filia eĩm thoãtis fuit regis Lem
niadum Nam cum uenerem tanq̃ adulteram ꝓpter matrem cum
ipsa in lemno inuentum lemniades spernerent dum alia numina
colerent irata hircinum fetorem omnibus immisit ob quod sper
nebanť ipse a uiris uerum exeuntibus maritis ad bella contra
traces consilium initum est in reditu de occidendis uiris quod
cum exequerentur sola hypsipyle patri pepercit quem nauĩ ex
positum Bacchus pater prospera nauigatioñ ꝑduxit Ipsa autem
alterius suppositi funera pro patre celebrauit sed cum resciret

tanq̃ pfida ad supplicium a lẽniadibus poscebat fugiens ergo a pyratis in littore capta lycurgo dono data fuit cui lycurgus fi lium archemoꝝ alendum commisit hęc redeuntibus ab obsidione thebaꝝ regibus argiuis ac sitientibus interrogata de aqua illos ad langiam fontem perduxit & cum q̃ nam esset rogaret casibus suis enarratis filii thoas et euneꝰ ex iasone dum colchor peteret suscepti dinoscentes in eius prosilierunt amplexꝰ interea infãs archemorus inter flores & herbas ludos relictus a serpente ne catus est Lycurgus ira excandescens eam in ferias nato mittere properabat sed a regibꝰ et filiis defensa est Sunt & qui anche moli legant cuius nutrix ignorari uidebatur quia teste seruio in eo loco Virgilii. rheti de gente uetusta fabula dixit in aucto ribus latinis nusq̃ inuenitur Abienus tñ qui totum librum Iam bicis scripsit hanc commemorat dicens grecam esse rhetus ergo marrubioꝝ rex fuerat initalia qui anchemolo filio casperiã sup duxit nouercam hanc puignus stuprauit quo cognito cum eum pater prosequereꝫ & ad penam uocaret fugiens ille se ad turnũ contulit non minus ergo hęc nota est q̃ archemori ergo inepte aiũt cũ codices uetusti omẽs archemori habeãt Hec igiẽ omnia parentes a tribunis qui conducũt pceptores exigũt ut pceptor sciat & interrogantibus respondere queat ciuium filiis cum dif ficillima sunt nam quis|Annos aceste|de quo lib. v. senioris a ceste uir. dixit Quis|quini cados|ęneę donatos numerabit de qui bus ait|Vina|bonus que deinde onerarat acestes talem Tybe rius teste Suetonio usq; ad ineptias atq; derisum historie fabula ris curam habuit nam & grãmaticos quod genus hominum pręci pue appetebat eiusmodi fere questionibus experiebatur quæ mater hecube quod achilli nomen inter uirgines fuisset quod sirenes cantare sint solite immensum igitur pceptoꝝ laborem ostendit & puum aut nullum premium ut merito in ultimam ca lamitatem uenisse dionisius Sicilie tyrannus se diceret cum præ ceptor ludi euasisset|Mores teneros|bonos quia in tenella ętate facile omnia Finguntur quale diceret Plutarchus dum tener ẽ gnatus generosos instrue mores Persius quoq; & pmitur ratione animus uinciq; laborat artificemq; tuo ducit sub pollice uultum |Victori populus quod postulat aurum|nam cum ingratus sit po pulus ipse nihil gladiatori donat sed deberi ei premium postu lat & asserit non tamen ab ędilibus qui curã ludoꝝ habent pter munus ppositum recipiunt ita inquit pceptoręs nil pretęr suum

85

Aburnus.

merum salarium recipiunt a tribunis & a populo q̃uis plus merito laborent tanta est Romanor̃ ingratitudo & hoc salarium unius aurei nummi Verum ut Domitiani tempora respiciamus possumus per aurum uestem auratam intelligere QVe gladiatoribus in circo ponebatur ut enim in Domitiano Suetonius tradit Domitianus Circẽsibus duas sportulas posuit fractiones & auratos purpureosq; pannos dicamus igit̃ simili uestę preceptores donari solitos a ciuium nobilium filiis post labores doctrinę ferende immensos q̃uis etiam parua mercede p̃ceptores conduci solitos ostendit Plinius in epistolis dicens QVantulum est ergo collata pecunia conducere p̃ceptores qđq; nunc in habitationes inuiatica in ea que peregre emuntur impeditis adiicere mercedibus itaq; eum ex tantis laboribus tam paruum lucrum conse quantur nam illud aurum puili p̃tio Seu mercede accipere licebit satis infelices p̃ceptores uidentur nam quod semel uictor aliquis in circo dimidia consequitur hora preceptor cum totum laborauerit annum recipit & sic prodigalitatem romanor̃ in uilissimis quibusq; rebus damnat ut in ludis parcitatemq; in laudabilibus rebus Cũ spectacula inania sint litterar̃ autẽ disciplina diuina & ab ipso olympo diuinitus nobis concessa cũ ęterna nostror̃ ingeniorum gloria licet etiam Plinius nullam laudem merito doctrinę Sed ternis denariis p̃beri solitam memoret nam ut ait tanti constat ut sis dissertissimus & reliqua ut ultimã huic satire manus imponamus

¶ Secundę tertii libri Satyrę eiusdem explanatio

TEMMATA quid faciunt Secunda libri tertii Satyra est in qua poeta uere nobilitatis declarationem aperire contendit quando per multos uidebat sui sanguinis claritate nobilissimaq; prosapia adeo inflatos ac superbientes ut quãuis omni uitio ipsi impliciti turpissimisq; sceleribus polluti essent tamen non homines tantum uerum dii haberi uolebant propter qđ nequaq̃ ferẽdi non a Iuuenali modo reliquisq; uirtute claris hominibus sed ab ipsis etiã numibus erant negligendi QVamobrem bene institutę uite autor Iuuenalis quid uera nobilitas quis fructꝰ q̃ deniq; res ille sint que homines imortales efficiant q̃uis uilissimo loco ac ignobili Sanguine natos declarat: Rursus quę alię res existant quæ ab excęlsa nobilitati fastidio reddãt homines uilissimos & infimos: Deniq;

uirtutem esse dicit q̄ ex quo uis depsso genere eximios & omni
refectos nobilitate ac īmortales homines facit p̄terea uitia eē
ostendit que ex antiquissima & nobilissima psapia uilissimum &
execrandum homunculum efficiunt nō igitur ex maiorū statuis
ueꝝ ex nobis ipsis nobilitas exigenda est Si prestare aliis uolu
mus Nam in nobis ipsis nostrisq; uirtutum actionibꝫ nobilitas
& laus uera consistit ut enim Salustius inquit quāto uero illo
rum uita preclarior fuit tāto secordia in nos flagitiosior & uere
ita ē gloria.n.maiorū posteris lumen ē neq; in occulto bona aut
mala esse patiē debemus igiē uirgilianum illud euitare ne no
bis contingat Pomaq; degenerant succos oblita priores per mul
tos in historiis legere licet ex nobili genere natos sepe ī tete
rimum infamie gurgitē ob flagitia decidisse rursus ex uilissimo
genere ad summum dignitatis fastigium peruenisse morum nobi
litate atq; uirtute quos omnes breuitatis gratia omittendos a me
censeo atq; eo redeundum unde nostra est p̄fecta intentio ait er
go| Stēmata| Infulas uel coronas appellamus unde homerꝫ circa
initiū iliados ϲτεμματεχωνενχερϲι nam a ϲτεφανω qđ ē
corono deducitur similiter stephanos quod idem significat ple
rumq; pro nobilitate generis que ex maiorū coronis & uictoriis
habetur accipi solet sicut hic intelligiē Aliqñ pro inscriptioni
bus saxorū capitur Martialis x.lib. Tristia saxorū stēmata delet
herus alia enim sunt stigmata a.ϲτιζω quod est pungo alii le
gunt| Stēmata| hoc est figuras sed & illud Martialis stigmata me
lius legemus| Pontice| merito ad hunc scribit quia de his erat q
genere suo superbire poterat Sed tamq̄ de tertia loquiē psona
monendo eum ne idem faciat Dicebaē enim rubellius plācus pō
ticus unde.i.| Tecum est mihi sermo rubelli hic ex domo Iulia
erat quare Cornelius tacitus. sic habet igiē quasi iam depulso
Nerone quis nam diligeretur inquirebant & omnium ore Ru
bellius Plancus celebratur cui nobilitas per matrem ex iulia fa
milia ipse placita maiorum colebat habitu seuero casta & secreta
domo quantoq; metu occultior tāto plus famę adeptus Alibi idē
Cor.tac. ait interfectum rubellium plancum generum. L. uete
ris nam alius fuit Valerius ponticus anerone interemptus sed đ
Rubellio planco pontico sepe Marti. meminit| Hęmylianos|
scipio bæmilianus eius preclara gesta commemorat suetonius de
uiris illustribus intelligit autem statuas suorum maiorum qui si
mile s.p. scipioni æmiliano. L. pauli Emylii filio necnon M.

Curio dentato cuius gesta egregia idem scribit & omnes pene
littere decantant| Nasum minorem| attritum uetustate dicit na
sum statuę ualerii| Coruini| quia Coruus galeę eius insedit & in
ter pugnandum cum gallo uerberauit hoste uicto sic appellati
ut idem Suet. ait| Et galbam auriculis nasoq; carentem| statuam
galbe adeo ętate ꝯsumptam ut iam auriculis & naso careret hic
teste Suet: haud dubie nobilissimus fuit magnaq; & uetere pro
sapia & qui statuaꝝ titulis pronepotem se. Q. catuli capitolini
semper ascripsit imperator uero Stemma in actio proposuerit
quo patrinam originem ad Iouem matrinam ad pasiphaen mino
is uxorem referret & subdit imagines & logia exequi longum
est. hoc ergo stemma: ostendebant quod iam erat consumptum
hanc familiam illustrauit Sergius galba consularis temporum
suorum eloquentissimus errāt autem qui ferūt in bello ab otho
ne auriculis & naso truncatum ut per Suet. ostendit cū iugula
tus fuerit ad lacum Curtium a gregario milite a frumētatiōn re
deunte qui abiecto bonere caput ei amputauit de quo Cor. tacit.
Galba inquit tribus & Septuaginta annis quinq; patricipes p̄
pera fotuna emensus & alieno imperio felicior q̄ suo uetꝰ in fa
milia nobilitas magne opes ipsi medium ingenium Magis extra
uitia q̄ cum uirtutibus famę nec incuriosus nec uēdicator pecu
nię alienę non appetens Suę parcus publice auarꝰ amicoꝝ liber
torumq; ubi in bonos incidisset sine reprehensione patiēs si ma
li forent usq; ad culpam ignarus Sed claritas natalium & metus
temporum obtinuit ut qd̄ segnitia erat sapientia uocaretur & re
liqua ex quibus Si a galba non longum tp̄s interfuisse ad domi
tianum uidemus ut statuę nasi aut auriculę consumpte essent ma
iorum suoꝝ statua intelligi potest| Si coram lepidis| hoc est pro
bis Romanis nam hemylius lepidus teste Valerio lib. iii. de in
dole tante probitatis fuit ut puer inaciem progressus hostem in
terimeret Ciuēq; seruaret cuius ut inqt Valerius tā mēorabilis
opis statua bullata & incincta pretexta Senatus ꝰsulto in capi
tolio posita index est & alia ponit enim p similibꝰ lepida| Ante
numantinos ortus| hoc ē si ludis alea usq; ad ortum luciferi cui
stellæ numātia hispanie ciuitas suppositā est eadem & hesperus
in sero dicit ex quo tempore alii homines surgunt tu dormire
incipis Nam quod quidam numantinos. i. scipionē dicunt & sta
tuas auoꝝ alioꝝ minime cōuenit cum epitheton sit huius dicti
onis ortus| Cur allobrogicis| Fabius maximus teste Valerio lib.

vi. Victoria gallicā cognomen allobrogis & sibi & posteris pe
perit: nā a uictis allobrogibus Allobrox dictus ē qđ cognomen
in totā fabioꝝ familiā emanauit hoc adolescēte nihil magis in fa
me eodē uero sene nihil ornatiꝰ aut speciosiꝰ illo seculo tñ hūc
de quo Iu. loqt̄ fabiū ualētē intelligo q se đ familia fabioꝝ p̄di
cabat cum ip̄e mollissimꝰ eēt ut. n. sepe Cor. taci. scribit ananie
equestri familia natus ꝓcax moribꝰ neq; absurdus ingenio famā
urbanitatis ꝑ lasciuiā petere ludrico uiuētū subnerone uelut ex
necessitate mox spōte nūmos actitauit scite magis q̄ ꝓbe legatꝰ
legionis fuit Verginiū infamauit fonte uim capitonem corrup
tum seu quia corrumpe nequiuerat interfecit Galbe ꝓditor ui
tellio fidus & alioꝝ ꝑfidiā illustrās & reliqua & añ dixerat fabi
us interim ualēs multo ac molli cōcubinaꝝ spadonumq; agmine
segnius q̄ ad bellū incedēs deniq; illum ostēdit urbini interfec
tum & alibi fabius ualēs curis luxum obtēdebat nō parare arma
nō alloquio exercitioq; militē firmare non in ore uulgi agere
Sed humbraculis hortoꝝ abditꝰ ut ignaua animalis q̄ si cybum
sumāt iacent torpētq; ideoq; Iu. ait | Euganea quātum nisi molli
or agna | Vt nihil inter Homines pecusq; intersit quale salus
tius diceret q̄uis alludi ad cognomē fabii q ouicula dictus fuerit
qdā uelit | Euganea | . n. regio uel collis patauii mōti oliueto ad
iacēs sedes poetaꝝ uñ Mar. lib. primo si prius euganeas demens
helyconis in aras & Lucanꝰ lib. i. Euganeo si uera fides memo
rātibus augur Colle sedēs aponi terris ubi fumifer exit Atq; an
thenorei dispgit̄ unda timani in his. n. collibus herbas gigni
scripsit Pli. unde merito pascę agnę euganeę dicebant̄ | Magna
ara herculis dicit | a quo descendisse se ꝓfitebant̄ fabii unde Oui
dius in fastis lib. ii. ait ut tamen herculee super essent semina
gētis & alii multi testāt̄ magna autē ara ideo dictum est quia is
cuiꝰ nomini instituta ara ē megales hoc ē magnus dicebat̄ cuius
rei Solinus post interemptum cacum meminit dicēs lib. đ mira
bilibus megalem sabini receperunt disciplinā augurandi ab eo
docti seruo quoq; nomini idē hercules instituit arā que maxima
apđ pōtifices habet̄ cum se ex Nicostrata matre euādri q̄ a uati
cinio carmētis dicta est ī mortalē ꝯpisset Virgi. tñ qa hercules
maximus ultro geryone fuerat & caci maximā arā appellare ui
det̄ dicēs lib. viii. hāc aram luco statuit q̄ maxima semꝑ dicet̄ no
bis & erit q̄ maixma semꝑ Seruius uero ait tēplum. n. non dum
habuerat hercules Sed aras tantumodo ut dicimꝰ supra maxima

Euganea

Aponus

fabiorum origo

Herculis templum

ingens est enim ara herculis sicut uidemus sed primi solini ratio magis heret nec obstat qđ qdā ait authore Plutarcho duas aras in templo herculis fuisse maiorē unā uiris alteram minorē feminis| Catinēsis| a catina sicilie ciuitate aduecto iuxta ætnā quo lapide uirilia expilabāt quo meliores & effeminatiores efficerent Nam lumbum cum sedes sit libidis ꝑ mēbris pudibundis posuit uñ plius tū carmina lumbū intrāt ait| Emptor ueneni| ideo Cornelii. taci. ob lucra & questum eum fabium infamē dixit eoq; alienę etiā culpe dissimulatorē iam ꝑdē attritis italię rebus tantum eqtum peditumq; uis damna & iniurie agere tolerabāt & alibi neroniañ aulę ingenium habētem oñdit ut ueri simile sit opes illum assecutū uenenis qbus dādis Nero oblectatus ē| Paulꝰ| paulus æmilius cuius uirtutē & Suet. de uiris illustribꝰ & alii permulti scribunt q̄is erat etiam ętate Domitiani Iulius paulus regia stirpe teste Cor. tac. natus| Vel cossus | Virgi. quis te marcecato tacitum aut te cosse relinquat nā teste seruio tribunus militaris fuit qui Iartem tolumium a loco deinde occidit alius fuit aulus Cor. cossus dictator qui de fidenatibus triumphauit huiꝰ ferē illa plena roboris uox ferro extinguite flammas nam cum hostes facibus Romanos inuaderent essetq; rei insolētia maxima trepidatio detractis equis frenis suos illa uoce in hostes excitauit atq; ita uictoriam obtinuit fuit &. Q. Cor. cossus nam de cosso sui temporis nó hic intelligit| Drusus| germanicus uir cōtinētissimus de qua Valerius lib. iiii. scribit a uenere cum adeo abstinuisse ut tantum uxore siue ꝑsente siue absente cōtentus fuerit unde dicit eum eximię claudię familię gloriam patrięq; cas ornamētum fuisse nec de claudio druso intelligēdū cui licet statua cū diademate posita tñ ipe italiā p cliētelas occupare tētauit | Virgas| dicit quas gerebant lictores cum securibꝰ & uicta| Animi bona| prudētiam fortitudiné tempantiam & iustitiam đ quibus Cicero offitioꝝ corpis uero bona sunt ualitudo bona digestio forma Exterua uero bona sunt nobilis patria & ꝑsapia diuitię amicoꝝ numerus| Procerē| singulariter dixit cōtra usum gramaticoꝝ ut ipm unicū ꝑcerē oñderet| Salue getulice| p africane posuit q̄is. Cn. lentulus getulicus in caligula apud Suet. scriptor legat| Seu syllanus| .i. nobilis qualis scipio aphricanus fuit uel torquatus syllanus QVI teste Cor. tac. lib. xv. mori adigitur qui sup Iunię familie claritudinem diuum Augustum Attauum ferebat & alibi ne syllanus eximia nobilitate disciplinaq; .C.

apud quē educatus erat ad omnem claritudinē sublatus imperiū inuaderet & Suet. ait in claudio triumphalia ornamēta syllano filię suę spōso nōdum puberi dedit & subdit octauiā neroni priuigno dedit ante syllano desponsatam | Osyri inuēto | letabor inquit ꝓbitate moꝝ tuoꝝ si tales qualē dixi cōtigeris nō secus q̄ populus letabat inuēto osyri atq; illum salutabat te salutabo de quo in satyra | Credo pud | satis diximus | Nanum | pygmeum | Atlāta | ꝑ cōtrarium & ironiā uocamus fuit. n. gigas | Ethiope | niger est | Cycnus | auis alba | Europē | que Ioui forma sua placuit | Creticus hoc ē uocatus falso nam quia uicit cretam insulam creticus Metellus dictus ē qđ Ouidius in fastis necnō Valerius &. L. florus scribit | Aut camerinꝰ | QValis sulpitius camerinꝰ cuiꝰ meminit Cor. taci. lib. xiiii. dicēs reum fuisse ex ꝓuintia aphrica qui ꝑ cōsulare imperium illic habuerat Magis pauco seuitiæ q̄ crimine captarum pecuniaꝝ a cesare Nerone tādem absolutum | Drusoꝝ nomine | hy duo teste seruio fuerunt prior uicit hastrubalē alter ē filius liuię uxoris augusti Virgil. libr. vi. drusosq; ꝓcul seuumq; securi | Sanguine Iuli | quia mater rubellii plāci ex Iulia familia erat ut añ dictū ē hoc ē qm̄ ꝯcepisset te nobilis mater nō textrix qdā ruberium uocant plācum | Enigmata | uelatas questiones significāt QVintil. lib. viii. de institutioñ oratoria Enigma inqt allegoriā eē obscurā nam ꝑ occultā similitudinē rerum obscurā intra se sentētiā gerit | Hic petit domiti batani | . i. batanoꝝ & iulium ciuilē notare uidet de quo Cor. tac. iulius deinde ciuilis ait periculo exēptus p̄potens inter batanos ne supplicio eius ferox gens alienaret & alia | Herme statuę | mercurii truncate nō autē ipi mercurio facundissimo ē autē truncꝰ corpꝰ sine capite Sed poterat caput statuę abscisum eē & sic trūco. i. capiti | Herme | genitiui casꝰ esse potest nam seqt marmoreum caput Sed melius hermen intelligere de quo Marti. hermes sęculi uoluptas nisi id hormus dicat q cū antonio in uitelliāo bello periit & brachiis truncatus fuit uñ Cor. taci. ait neq; Antoniꝰ neq; hormus a fama uitaq; sua q̄uis pessimo flagitio degeneraue re nō iam sanguis neq; uulnera morabant qn surruerēt uallum quaterentq; portas nixi humeris & sup iterata testudine scandētes prēsarentq; hostium tela brachiaq; integri cum sauciis semi necesq; cum spirantibus uoluunt uaria ꝑeuntium forma & omni imagine mortiū &c. erat ergo eius statua & sic meliꝰ q̄ si đ deo mercurio intelligatur & hic hormus cęsaris erat libertus & tñ

Creticus m

Sulpitius camerin

Drusi duo

Enigmata

Hermę merc

Hormus

duces teſte eodem Cornelio Tacito. quod cum ita ſit non op
ortet addere ex authoritate Tucydidis et Domoſthenis mo
rem Athenis fuiſſe ut his qui triumphum ducerent uel præcla
rum aliquid geſſiſſent Modo bini modo Terni modo Plures
Mercurii pro meritorum dignitate Marmore expreſſi daren
tur in quo ſolum caput emineret reliquo corpore non efficto
ſed rudi. Non enim hac ratione ait Poeta At tu nil niſi Cecro
pides Sed quia dixerat Aſt ego Cecropides uolens ſe ex anti
quiſſima & nobiliſſima proſapia genitum QVaſi Cecrope Rege
Athenienſium & quamuis Cecrops Græcus fuerit: & Rubelli
us Romanus Tamen non refert cum ſupra dixerimus Vrbem
Romam origine Græcam eſſe: QVod uero Teucrorum proles
ſubdit ad matrem referendum quæ de Iulia familia erat & cete
ra. | Sed uenale pecus Choryteſi poſteritas & Hirpyni | Coritus
& Hirpinum habent bona paſcua ex quibus locis denominātur
equi boni Hirpini Mar. Hirpini ueteres qui bene nouit auoſ.
Nam Hirpi ſamnitum lingua lupi dicuntur ſimiliter Corita p
equa & Coriti equi poſſunt nominari | Nepotis | non eſt nomen
proprium ſed pro quocunq; Vorace & Laſciuo ſiue Luxurioſo
capitur. Horatius uel diſtinctus ut nepos | Phalaris | crudeliſſi
mus tirannus ex agringento: cui Perillus ęris opifex ex aere
| Taurum | fabricauit et ianuam in latere poſuit ut ſubiectis ig
nibus torqueretur incluſus mugitumq; bouis emitteret | Animā |
uitam dicit | Viuendi cauſas | uirtutem. Nam ad nihil aliud niſi
ad bene beateq; uiuendum nati ſumus QVotpens ergo uitiis ſu
mus impliciti uiuendi cauſas perdimus & ſic quia digni morte
ſumus periiſſe debemus uideri | Gaurana | a Gauro in Campania
monte dicta iuxta Baias | Coſmi aeno | Coſmus uir ditiſſimus et
unguentarius fuit. de quo Martialis undecimo. QVid Coſmi
redolent alabaſtra fociq; deorum. hoc flagrant pueri baſia mane
mei. Inde Coſmiana Vnguenta quibus diuites unguebant ſe. ut
eſt aput eundem Martialem Nam de Coſmo ſepe loquitur. et
| Capito & tutor | Hic Capito Coſſutianq; dictus eſt qui repetun
darum a legatis Cilicum eſt interrogatus Vnde & Cornelius
Tacitus de eo ſic habet Obliterari nō ſinebat capito Coſſutianq;
preter animum ad flagitia p̄cipitē iniquq; tbraſeę q̄ auctoritate
eiq; ꝯcidiſſet iuuātiſ cilicū legatoſ dū capitonē repetūdaꝝ iterro
gāt & alibi oñdit fonteiū capitonē ut auaritia & libidine fædum

& maculosum ita cogitatione rerum nouarꝝ abstinuisse Sed a le
gatis bellum suadentibus postq̃ impellere nequiuerint crimen
ac dolum ultro compositum & galbam mobilitate ingenii ac ne
altius scrutaretur quoquo modo acta quia mutari non poterant
cõprobasse & alibi Cossutianum Capitonem Cylices detulerant
maculosum fædumq; & ubi est ius audatie in prouincia ratũ qđ
in urbe exercuerat: Sed pernicaci oratione conflictatꝰ postre
mo defensionem omisit ac lege Repetundarꝝ damnatus est & ui
detur ille idem esse fonteiꝰ capito cossutianus| Tutor| Suetoniꝰ
in galba scribit tutorem ꝙ pupillum cui substitutus heres erat
ueneno necasset cruci affecit implorantiq; leges & ciuem ro. se
testificanti quasi solatio & honore aliquo pęnam leuaturus mu
tari multoq; preter ceteras altiorem & dealbatam statui crucem
iussit| Pirate cylicum| a πλράω qđ est tento dicuntur quia nil
intentatum relinquũt Sed tutorem ostendit unacum Capitone
repetundarum a legatis cylicum etiam interrogatum| Pyrate| er
go tanq̃ pyrate maris latrones in cylitia. cylicas autem piratas
fieri Diodorus cognomẽto Triphon & ignauia regum qui tũc
cilitię ac syrię ex successione imperabant ut Strabo ait & subdit
sed maxime lucrifica mancipiorum exportandorum licentia ad
maleficium adhortabatur ac delus quę non admodum procul ab
erat Emporium magnum & pecuniosum exhibebat. piratas p̃mũ
deleuit Seruilius Isauricus deinde pompeius magnus supra mil
le &. ccc. illorum nauigia concremans & habitationes excidit.
eos autem qui superfuere alios in urbem solos dictam deduxit
Alios Didymenam hominibus effetam romanorꝝ postea Coloni
am factã nã solos pompeiopolim nominauit Iulius tutor alius
uidetur a Vitellio Rheni ripis præfectus de quo idem Cor.
loquitur| Cherippe| Hoc declarat de tutore superius dictum in
telligẽdum pupilli spoliatore Itaq; pupillum prima Satyra spo
liatum & pro stantem Cherippum licet intelligere nam ibi ait
spoliatorem inani iuditio damnatum & hic ait Sed quid damna
tio confert cum bona non restituerentur sed in ærarium mitte
rẽtur| Nacta| fuit tutor Cherippi similiter| Pansa| QVi omnia
ipsius Cherippi bona abstulerat ac uendiderat. de quo Pansa
Suetonius in uita Augusti meminit: Sed hic tã Cherippũ q̃ pã
sam ꝓ reliqs silibus accipit đ| Nacta| aũt Hora. ĩ sermõibus ait
ñ quo fraudatis ĩ mũdꝰ nacta lucernis ubi porphirio ait nactã

pirate dicuntur

Cherippus

Pansa

Nacta

pro uulgari ac ſordido homine poſuit| Perdere naulum| tacite
rñdet qa poſſet dicere, cherippe ego querar & accuſabo ait ergo
id tibi continget qđ epibatiſ.i.nautaꝝ famuliſ ab ἐπιβαίνω
qđ eſt aſcendo unde epibates aſcenſor nauis qui pulſus a dño ſi
accuſat iterum pulſatur| Et naulum| hoc eſt ſalarium ꝑdit qđ in
naui dari conſueuit| Spartana chlamis| eſt enim indumẽtum mili
tare & comicuꝫ teſte Iulio polluce| Conchylia| cea ueſtes murice
tinctas & ceas hoc eſt ſubtiles & ceas qualeſ in cea fiunt inſula
que ut Varro ait.t. Solino ſubtilioris ueſtis amicula artẽ lani
ficę ſcie prima in ornatum dedit feminaꝝ de qua etiã Pli.loqẽ
Vnde Proptius & tenues cea ueſte mouere ſinus alii coa legũt
|Conchylia|aũt murices ſunt| Parrhaſii tabulis parraſius| pictor
eximius nonageſima quinta olympiade natus đ quo Plinius li.
xxxv. plura ſcribit & qũo cum zeuſide icertamẽ deſcẽdit uicitq;
nec minus QVintilianus loquitur in hiis autẽ tabulis quid pic
tum fuerit Suetonius in Tiberio oñdit dicens quare parrhaſii
quoq; tabulã in qua Meleagro Atalãta morigeratur legatã ſibi
ſub conditione ut ſi argumento offenderet decies pro ea ſeſter
tium acciperet non mõ ꝑtulit Sed in cubiculo dedicauit. nam ꝑ
mus argutias uultus elegantiã capilli uenuſtatẽ oris in pictura
ſymmetriã inuenit| Mironis| Plinius.xxxiiii.hiſtoriaꝝ Cleu
theris natum: & Hageſiladis diſcipulum teſtatur: Nã| Phidian|
&|polycletum|&| Mentoria pene omnes ſcriptores decantãt In
de|Dolobella|Cornelius dolobella qui teſte Cor.ta. in coloniã
aquinatem ſe poſitus eſt neq; arcta cuſtodia neq; obſcura nullã
ob crimen ab othone & de hoc nõ minus intelligitur q̃ de dolo
bella qui Aſię prẽfuit dãnatus repetundaꝝ accuſante. M.ſtauro
t. Pediano Alteꝝ cæſar accuſaſſe ſed non dãnaſſe traditur. diuer
ſis igitur tẽporibus dolobellę & Antonii fuere. nã temporibus
Auguſti & Ciceronis mox alii Vitelii Titi & Veſpaſiani & Do
mitiani tẽpe extiterunt belligerantes. Antonius & dolobella đ
quo Cor.ta.ait q̃ Vitellius aduentu fratris & irrepentibus do
minatiõis magiſtris ſuperbior & atrotior occidi dolobellam iuſ
ſit. alius dolobella gener fuit Ciceronis| Anthonius đ quo idẽ
Cor.ta. nequaq̃ pari inocẽtia poſt cremonam agebat: ſatiſfactũ
bello ratuſ &c. ex facili ſeu felicitas in tali ingenio Auaritiam
ſuperbiam ceteraq; occulta mala patefecit & ſubdit mox in præ
dam uertebat &c. niſi Iuuenaliſ de. M. Anthonio loquatur, qa
dicit etiam| Verreſ| qui QVeſtor Siciliæ fuit ſurreptiſ deorum

statuis innumeris sacrilegus ut Cicero scripsit de quo in scda Satyra dictum est|Resinata iuuentus|ut Mart. resina ueneto nec resecare luto|Resinata|ergo leuis & sine pilis quos medica mine resinę resecabāt. Plinius ait Resina omnis soluitur oleo quidam & creta figuloꝝ hoc fieri arbitrantur pudetq; confiteri iam maximum honorē eius in euellendis uiroꝝ corpori pilis et li. xxix. ǫtra medicos idem loquitur &c.|Vnctamq; corynthó| oleo & lasciuiis & multis opibus mollissimam & ibi ueneris tē plum adeo locuplectatum t. Strabone ut supra mille deę prosti tutas puellas caperet q̄s ueneri uiri mulieresq; addixerāt mul titudo frequens adibat & naute sumptibus absumebantur hinc prouerbium non omnium corynthum nauigatio est Vñ Horat. Non cui uis hominum cōtingit adire corynthum. Ideo. A. Gel lius expressius de meretrice & phō loquitur q inquit Nō emo tāti pęnitere|Messoribus illis|sabinos ait Vnde supra baca nu trita sabina de quibus Virgi. geor. li. ii. hoc genus acre uirum. Marsos pubēq; sabellam|Marius nuper|ꝺ quo prima satyra ple nius scripsi|Folium|Virgilius quecumq; in foliis descripsit car mina Virgo ponit ergo pro uaticiniis sybillę que uera erant. |Acersicomes|iudex sceleratissimus qui lenocinia magistratus fa ctitabat perambulans. n. foꝝ hortabatur agnos ferentes aliaq; cybaria ut donarent pretori ut causam p illis diceret ita. n. ille pollicebatur. ait ergo si nullus corruptor erit tibi magistratus & tribunatus tui quales acersicomes inde quidam eum dictum existimant q̄ comites eum uocabant ad fallatiam faciēdam: sed cum accerso primam pducat Acersicomes corripiat: inde non ui detur cōpositum nisi littera detrabatur. ergo ab ακουω qꝺ est audio & ακοι fori quasi auditor fori & causaꝝ dicitur & nom̄ est sic fictum|Celeno|uxor tua tanq̄ celeno rapax Vna. n. fuit ex arpyis significatq; atrum & tenebrosum|Apico|bñ nobilita tem generis oñdit illud Virgilianū secutus qui gñs latini com mēdans apico dixit. sic. n. ait: Hunc fauno & nympha genitum laurente Marica Accipimus Fauno picus pater: isq; parentem Te saturne refert tu sanguinis ultimus auctor| Omnem tytani da pugnam inter mai. ipmq; promoethea|notę sunt fabulę quasi maiores tui fuerit debellatores gigantum atq; promethei sicut Iupiter et reliqua numina.| Sotiorum in sanguine et Lasso lictore |QVoniam Ponticus Seuus erat in Seruos et Soti os Ideo hoc dicit Martialis libro secundo Abscissa Seruo

90

Resinata

Corynthus
plinius ǭ medi

Folium

Acersicomes

Celeno

Picus

facias quid pontue lingua nescis tu populum qđ tacet ille loq:
|QVę fecit auus|Augustus quia rubellius ut supra scriptum est.
nobilis erat per matrem quę ex iulia familia erat| Sātonico cu
cullo|multi bardocucullū appellāt de quo Marti.& Iuliuſ capi:
|Lateranus|Plautius lateranus qui tandem a Nerone mori coa
ctus est:& erat teste Cor.tacito.consul designatus nec non ali
bi animo ualidum & corpore ingentem fuisse dicit. & ideo pin
guis erat|Hyponan & faci.oli.ad p.pictas deā equoz & stabu
loz ab ιππος qđ est equus ideo quidam legunt illum textū
|Pinguis damasippus|qui equoz domitor appellatur. Vnđ me
rito per hanc deam iurare inducit Sed siue lateranus siue da
masippus legatur pro reliquis nobilibus ac similibus posuit po
testq; ad Neronez referri qui teste Suetonio equoz studio uel
precipue ab ineunte ętate flagrauit plurimusq; illi sermo q̄q̄
notaretur de circensibus erat & quođam tractum perasini agita
torem inter condiscipulos quęrens obiurgante magistro de hec
tore se loqui ementitus est &c.nam q̄ genere suo etiam superbi
ret.Cor.ta.est auctor in oratione galbę sic dicens. Sit ante ocu
los nero qui longa cæsaz serie tumentē nō uindex cum inermi
prouintia aut ego cum una legione sed sua immanitas: sua luxu
ria ceruicibus publicis depulerit hippone etiam ciuitas Aphri
cę ad quas uarię deportabātur merces|Syrophœnix|aliquis ex
syria & phœnicia aduectus unguētarius|Idumee|Idumea regio
in syria teste Plinio.v.hist.a meridie contermina arabiæ a sep
tētrione uero phœnicę a qua libanus eam diuidit: & ideo| Syro
phœnix| inde componitur estq; in ea|Idume| ciuitas palmis ab
undans: Vnde Idumeę portæ nomen trahit poeta in urbe roma
propter Vespasianum & Titum qui Iudeam & Syriā & Idumeā
domitarunt & tacite Domitianum notat p laterano qui per illā
ingrediebaē nā qđ amicus ait de arcu triumphali Titi minime
conuenit cum portam appellari posse sine auctore dicat.dicit|cy
ane|Pygmentaria femina: sed fuit etiam nymphe sicula ,pserpi
næ socia in fontē quia rapine plutonis resistere non potuit con
uersa de qua Ouiđ.li.v.metha.meminit alia fuit menādri flu
minis filia quæ caulum & byblidem Mileto filio solis pepit.
|Tusca ergastula|ad agros saxaq; fodienda| Sādapilaz| pheretz
mortuoz antiq dici uoluerunt.t.flauio plauciade.i.loculū nō i
quo nobiliū corpa ſ3 plebeioz atq; damnatoz cadauera portabā
tuz sicut Stesimbrotus Stasius de morte Polycratis regis sami

Plautius lateran

Hyponan

Syrophœnix

Idume

Pygmentaria

Hergastula

Sandapila

91

oꝝ scripsit dicens postea q̃ de cruce depositus Sandapila etiam deportatus est| Volesos|de quibus sepe Cor. Ta. sed ipsorũ originem a Sabinis fuisse Dionysius Halycarnaseus refert. ait. n. Tatius uero rex & cum eo tres uiri ex illustribus familiis Romę permanserunt honoresq; habuerunt quibus fruitur illorum genus Valerius uolesus & tasus cognomine Tyranus| Phasma catulli|opus de passere & sónio tetidis & pelei. nam| Syphariũ| ipsa est cantatio & locus ac omne qđ prętio fit QVidã syphario pro proprio nomine pantomimi qui scenæ præesst accipit sine auctore tamen sicut in multis aliis neq; catullum qui fuit Iuuenalis tempore somnium descripsisse legimus ad quem Satyram infra scribit & Martialis de eo meminit neq; eĩm fuit supra tẽpora Iuuenalis ut amicus ait. sed magis ab aliquo representationem aliquam debuisse fieri de somnio per Catullum Veronẽsem facto intelligamus super thetide & peleo| Laureolũ uelox etiã bene. L. egit|alius uideť lentulus ab eo. Gn. lentulo Getulico cuius in caligula Sueto. meminit hic autem recitauit tragędiã đ Laureolo a se siue ab alio cõpositam de quo Martialis scribit Nuda calydonio sic uiscera prebuit urso Non falsa pendẽs in cruce laureolus ubi ostendit illum ficto a domitiano suspensum ab urso tamen fuisse dilaniatum|Iudice me dignus uera cruce| sicut ficta laureolus nisi dicamus apud Martialem representationem fieri fabulę de laureolo olim scriptę qui scđm fabulas ĩ cruce suspensus & ab urso dilaniatus fuit & sic tempore Domitiani eum qui laureoli personam gerebat non fabulose ut ille sed uere in cruce ab urso dilaniatum intelligamus neq; ausim affirmare Laureolum fabulam ꝑ Neuium scriptam auctoritate A. Gellii qui ait tamen eum scripsisse in carcere duas fabulas areolum & Leontem plurimi enim codices Areolum nõ Laureolũ habent nisi omnes mendosi sint &c. |Triscuria|nominatiui casus est hoc est magistratus qui in tribus curiis uersatur Romanis Vnde Martialis atq; erit in triplici par mihi nemo foro dixit |Vel triscurria. i. triscurrilitates ut a tris & scurra nomẽ cõponatur sicut apud plautum non fur sed trifur. nec tris pro superlatiuo aut gręci aut latini utuntur nec Strabo id ait nec ꝑ maxime interpretatur ut uult quidam Temerarius. Sed Strabo suꝑlatõꝫ usurpi a poetis oĩbꝰ asserit illã dũ ter ꝑ bis ponũt hęc enĩ dictio ter nũero suꝑat hãc dictõꝫ bis sic. n. uersuꝫ homeri ĩ terꝑtãduꝫ ait terq; die reuomit ter sorbet đinde refluxꝰ ter ꝑ bis

volesi

phasma cat

Laureolus Tragedia

Triscuria magistratus

positū ī quit quia ille recurs9 freti siculi de charybdide bis fiat die noctuq; & subdit unde ter beatos & ter infelices dicitāt & poeta ipse ter beati danai & ter benigna ter exorabilis & terq; q̄terq; beati. Itaq; amicus more solito errat & melius numerum finitum pro infinito poni dixisset QVuin quomodo ter p max ime exponit cum illud quod significatur. i. bis minus sit super lationem tamen notat Trisurria. i. multiplices scurrilitates: |Planipedes|fabios nobiles recitantes dicit: nam planipedia co media est dicta teste euātio in cōmtario terentii ob ignobilita tem argumenti eius ac uilitatem actorum qui nō cothurno aut socco nituntur in scęna aut pulpito sed plano pede uel ideo qđ non ea negotia continent que personarum in turribus aut in ce naculis habitantium sunt sed in plano atq; in humili loco: ergo fabios nobiles Romanos uiles actores factos| Mamercorum| Romanoꝝ nobilium qualis. L. æmilius Mamercus de quo Va leri. max. & alii solebant hii ad prouocandū risum cędere alapis alter alterum ut de panniculo & latino mimis Martialis scribit ideo poeta hic alapas dicit |QVui|. i. quomodo| Celsi| instituti a Mario cęlso de quo Cor. ta. loquitur prefecto olim ab |othone una cum paulino| Stupidi collega corynthi|a corynto latino mi mus uenerat. i. timido & sotius latini qui timore uxorem sub mittebat suam Sed hunc pro quocūq; accipit presertim pro be lio lamia| Cytharedo principe| lege Suetonium in Nerone| Se cutor|aliquis ex nobilibus qui| Cum gracho|per quem Neronē intelligit decertabat quia licet pretor uel nero iuberent nō tā tali in re ciuis nobilis exponere se & parere debuisset| Nec cul leus unus|hec erat pena parricidæ a solone instituta. hoc ideo inquit quia sciebat Iuuenalis statuæ Neronis a uertice titulū inscriptum ad cōtumeliam ego quid potui sed tu culleum meru isti| Agamenonide|horestis |deis auctoribus| Mercurius enim iussu Iouis monuit ne ægisthus clytemnestram uiolaret ne ue Agamemnonem interimeret quia daturus esset ægischus pænas cum orestes pubescens patriæ tangeretur desiderio hæc Home rus in odyssea recitantem Iouem in deorū cōcilio facit dū mor tales de diis falso queri ostendit: quāuis etiam fato ægisthus scelus esset facturus ut est per senecam in tragediis coacta fatis nata fert uterum grauem me patre dignum uersa natura ē retro nā thyestes oraculū 9suluit quo pacto ulcisci posset cū atreo fra ter filios ipio epulādos patriis mensis apposuisset qđ respōdit

92

ut cum pelopeia filia iũgeretur | Eledrę | sororis | Spartani | her
miones. hęc tamen omnia fecit Nero & sororem & uxorem per
emit presertim octauiam & pompeiam de quibus Suetonius in
Nerone Sororem autem Antoniam Claudii filiam notat quam
recusantem nuptias suas post pompeię mortem quasi molitricẽ
teste Sue. nouarum rerꝫ interemit | Nunq̃ cantauit | q̃tum Nero
cantauerit ipse Suetonius refert | Troica | ac per hoc incendium
urbis significat qđ e turri mecenatis spectauit & halosim Ilii |
decantauit | Verginius | equęstri familia ignoto patre fuit teste
Cor. ta. Sectator etiam | Galbę | similiter | Iulius uindex | đ qbus
omnibus idem Cor. loquitur: & | ideo cum uindice galba inquit
dicebatur autem uirginius ruffus qui studia Iuuenum eloquen
tia fouebat | Apium | quo coronabantur poetę. Vnde Virg. in
buccolicis atq; apio crines ornatur amaro dixit. Ideo Plinius
honorem ipsi in Achaia coronare uictores sacri certaminis ne
meę | Domitius pater fuit Neronis nec non & auus ipse Domi
tius dictus fuit anteq̃ Nero uocaretur ut est apud Suetonium
| Thyestę | nota ẽ fabula de qua Senecas & alii scribunt | Syrma | a
σουρο qđ est traho dicitur. ponitur autem pro cauda & tractu
uestis feminarum Vnde Senecas cum de baccho loquitur muli
eri habitu ornato auro decorum syrma barbaricum trahit. Ali
quando autem pro longa tragicæ orationis serie tenorem suum
usq; in ultimum protrahẽte ponitur sicut hoc loco | Syrma | ergo
hoc est lõgam de thyeste tragędiam ob quam | Apium graię coro
nę promeruit | Similiter longã tragediã đ | Antigone a Nerone
recitãdo productã & | Menalippe | Priscianus quoq; testatur Va
lerium in phormione scripsisse quid hic tragicis uersibus & sye
ma facis syrma ꝑ syrmate ponitur | Antigone | filia oedipi regis
thebarꝫ que patri cęco & a Creonte ĩ exilium misso dux erat. t.
seneca & statio in thebaide quæ cum nocte ad flendos fratres ĩ
cãpum peruenisset ubi argiã ꝯperit & ambę ꝑemptorum fratrũ
cadauera cremarent: Creõtes ip̃am capi atq; occidi iussit de qua
tragedia facta ẽ. aliã | Antigonẽ | laomedontis filiã scribit Ouiđ.
li. meta | Menalippe | antiopes amazonũ reginæ soror quã Her
cules in bello cõtra amazonas cepit & cum sorori restitueret in
pretium reginæ arma & baltheum accepit que oĩa ab eurysteo
reportasse iussus fuit hꝯ quoq; iustinꝯ ĩ p̃ncipio meminit đ hac
quoq; tragedia facta est quam fabulam etiam eurypides scripsis
se patet per Eusebium de origine mundi scđm gentiles has am

Troica
Virginius
Apium coro
Syrm
Antigone
Menalippe

bas cantasse Neronem Suetonius in eius uita refert dicens in
terea cantauit Oedipodem excęcatum Herculem insanum alii ď
Menalippa intelligunt cuius filios e neptuno conceptos Tau
rus seruasse dicitur ne in stabulo infātes grex boum obtereret
ut Varro de re rustica scribit| Citharam|qua delectatus Nero ē
teste Suetonio dicente citharam a iudicibus delatam adorauit:
ferriq; ad statuam augusti iussit| Colosso|autem inquit quem ne
ro ut idem Suetonius ait in domo ædificauit. C. xx. pedū cuiꝰ
effigiei tanta laxitas ut porticus triplices miliarias haberet|ca
tilina|atq; cethegi de hiis scďa diximus satyra| Bracatorum|gal
lorum dicit| Tunica molesta|culleo Idem Martialis ait de Mu
tio subdens plus est urere nolo manum| Nouus arpinas| Cicero
nem dicit huius originem Plutarchus in Tullium Volscoꝝ re
gem satis cōstanti opinione hominum refert sed quāq̄ a regibꝰ
orta tamen ut res mortalium fluxe ac labiles sunt procedente
tempore claritate nominis extincta ignobilitatem aduśq; conse
nuisse uidetur.|Leucade|ab actiaco bello contra Anthō. & cleo
patram| Thessalie|campis contra Cassium & Brutum| Arpinas alī
us|C. Marius de quo Sue. de uiris illust: dicit. C. Marius sep
ties cōsul Arpino humili loco natus & plura alia memoratu dig
na|Frangebat uirgam|uel|uitem|nam dum ad figēda & elaborā
da casta tanq̄ militie Seruus constitueretur: si nō laborabat pul
sabatur a præfecto militie Plini. xiii. ait de uite QVid qď in
sertæ castris summā reꝝ imperiūq; continent centurionum in
manu uitis & optimo premio tardos ordines ad lentas perducit
aquilas atq; etiam in delictis penam ipsam honorat| Pigra| ipse
pigre eius historia apud omnes notissima est. unde Propertius
Cymbroꝝq; minas & bene facta mari dixit| Ornaē lauro colle
ga|quia de hiis triumphauit| Vel collega luctatius| qui cum eo
consulatum gessit ac Virtute marii triumphauit. Ideo secūdam
laurum inquit possum quoq; scďm consulatum intelligere quē
adeptus est cum contra cymbros missus quos in campo rhaudio
dicto uenetorum strauit & ď hiis triumphauit. sed lauro uictor
non cōsul ornatur| Deciorum|patris & filii quorum alter bello
latino laborantibus in acie Romanis cum concito equo in me
dios hostes se intulisset morte sua uictoriam Romanis restitu
it & latini in deditionem uenerunt. Alter filius cum aduersus
Hetruscos umbros Samnites & Gallos pugnaretur & Roma
nus exercitus in magno discrimine esset ipse secutus patris

exemplum deuouit se pro exercitu & uictoriã po. Ro. dedit. |Ancilla natus| Seruium Tullum significat| Fasces|hæc regia fuere ornamenta que consules postea habuere & bñ Bonoꝛ|ad iunxit quia ultimus tarquinius malus fuit. Vnde ut ait Suetonius de uiris illustribus cum filius eius Lucrecie stuprum intulisset cum eo in exilium actus ad porsenam regem etrurie cõfugit cuius ope regnum retinere tentauit: pulsus cumas concessit ubi per summam ignominiam reliquum uite tẽpus exegit: Idẽ refert|Brutum|filios suos cum aliquibus aliis ad recipiendum in urbem tarquinios cum cõiurassent uirgis cẽsos percussisse securi quod poeta tangens ait| Prodita laxabant portarũ claustra Tir. ex Iu. ipsius consulis| hoc est filii Bruti nam post expulsos regeꝫ Brutus cousul est creatus|Cũ coclite|Horatius cocles capto a Porsena ianiculo pro ponte sub litio stetit aciem hostiũ substinuit donec pons a tergo interrumperetur cum quo in Tyberim decidit & armatus ad suos annauit: Ait igitur etiam istoꝫ qui magna gessere mirari conueniisset maiora facta filioꝝ ipsiꝰ consulis Bruti|Mutius|hic uir constantiꝫ romane fuit. nã cum ipsius ictus in porsenam frustraretur manũ exurere uoluit qđ porsena nequaq̃ ferens: tandem uerbis ipsius deteritus acceptis obsidibus bellũ deposuit|Virgo natauit|Cloelia đ qua Liuius scđo ab urbe condita scribit: eam dicens Porsene hetruscorum regi cum pluribus aliis Romanis utriusq; sexus obsidẽ datam fuisse ut si Porsena a Ianiculo hostes remoueret Romani agros dudum uebientibus ablatos restituerent. Sed illa cum liberatum ab hostibus Ianiculum conspexisset dux cateruæ Virginum effecta inter hostium tela cum illis aufugiens natando Tyberim pertransiuit & uirgines omnes propinquis suis restituit Vnđ Virgi. & fluuium uinclis innaret cloelia ruptis quã solam cum Porsena restitui sibi posceret admiratus uirginis Virtutem partem aliam obsidum quos impuberes illa elegerei largitus est: & bonoratam remisit|Seruus uindelicius|Lugendus|dignus lugeri sicut brutus unde Suetonius de uiris illustribus Corpus Bruti a collega laudatum matrone ãno luxerunt: nã seruum luxisse eas non memini legisse|Prima securis|primus cõsul fuit| Thersites|uir grecus omniũ uilissimus & quo non alter deformior ac lingua proteruior teste Homero ad Troyam uenerat ideo Agamenon gtra Achillẽ uolẽs uilissimũ appellare in mea tersites regna licebit eat dixit apud Ouidium de remedio

Asylum ro.

|Vulgania| que fabricauerat Lucanus achilli|Inphami asylo qa quisq; seu fur seu homicida illuc confugit dicente Ouidio in fastis Romulus ut saxo lucum circumdedit alto: QVilibet huc inquit confuge tutus eris Liuius quoq; primo ab urbe con. Romulus conditurus urbem pastores inter quos adoleuerat conuocauit cunq; is numerus ad tutandam urbem parum idoneus uid̃retur constituit asylum quo quicũq; proficisceret ab omni noxa liberatus esset. nam asylum intemeratum locum significat licet aliqñ pro templo Virgi. ponat dicens scd̃o eneid̃. Iunonis asylo dicitur autem ex a qd̃ est sine & ΓVΡΜ quod est traho eo q̃ neminem ex eo loco trahere licebat hoc primum apud Atheniẽses a descendentibus herculis constructum fuit. Vnde Statius xii. theb. libro inquit Phama est defessos acie post busta paterni Numinis herculeos sedem fundasse nepotes Sic sacrasse loco cõe animantibus ęgris confugium. Vnde ad hanc imitationem Romulus Asylum edificauit qd̃ Virgili. viii. eñ. ostendit hinc lucum ingentem quem Romulus acer Asylum retulit id est ad imitationem fecit. teste Seruio|Pastor fuit|Nam Varro. ii. de re rustica libro ait Romanum populum a pastoribus esse ortum quis non dicit: QVis faustulum nescit pastorem fuisse nutricium qui Romulum & Remum educauit non ipsos fuisse pastores obtinebit|Illd̃ qd̃ dicere nolo|Ita concludit Satyram non oportere quempiam Romanum prosapia sua superbire cum ipsius genitor aut pastor fuerit aut aliquo scelere pollutus qui suis furtis aut parricidiis ad asylum confugerit Aut etiam adulteriis natus quoniam Ouidius libro de sine titulo refert adulteria rome fas exercere dicens rusticus est siquis quem ledit adultera coniũx: Et notos mores non fatis urbis habet: In qua Martigenæ nõ sunt sine crimine nati Romulus Iliades Iliadesq; remus Ideo nolo dicere inquit cum facile huiusmodi scelera intelligi possint per hoc qd̃ dicit ifami asylo & sic finis est ut unusquisq; moribus bonis incumbat & uirtutibus nitatur a quibus ueram nobilitatem & gloriam consequetur.

Romulus pastor

Romani adulterio nati

¶ Per A. CN. QVirinum Sab. Vatem lau. intertia. li. iii. Sa. Expositio

|CIRE uelim quare|qd̃dã uilissimum genus hominũ reprehendit. hoc est cinedos qui turpiter se Romanis diuitibus prestabãt ut aliquid acquirerent. elegit autẽ

Cinedus cynedus

neuolum qui olim paticus ſummus fuerat & adulter nunc autem ꝓpter ſqualida & neglecta crura ab omnibus relictus erat ac triſtitia maxima afficiebatur cauſam igit̃ huiꝰ triſtitiæ ab eo que rit poeta quare ait| Scire uelim neuole|& reliqua ad hunc pati cum ſæpe Martialis ſcribit. ſemper oſtendens illum pollutum & ſemel ait Sed pẽdicaris ſed pulchre neuole ceues Iam iã tu ꝓ or es neuole uincis aue| Ceu marſia| nota eſt fabula quam Ouidi us lib. metha. ſcribit & alii hic recitant diodorus autem ſiculus lib. iii. ſic habet Marſias miſeratus cybelem inſanam effectam in publicum prodiſſe pſallentemq; cum tympano ſolam uniuerſam patriam paſſis capillis ꝑambulaſſe eam in nyſiam urbem ꝑſecutus eſt ubi appollo magna eſtimatione habebat̃ ꝓpter cithar̃ a ſe repertam Orta igit̃ eſt artis contẽtio nam tybia marſias Appollo cythara perſonabat cum appollo ſupari uideretur adiecit cythare modulationem cantꝰ quo allecti nyſei iudices apollini palmam dabant repugnante autem marſia atq; artis cõparationẽ faciendam dicente non uocis Appollo reſpondit marſiam etiam ore uti cum tybias inflaret ſicut ipſe oportere igit̃ aut ambobus idem licere aut neutrum ore ſed manibus oſtẽdere ſuæ artis modulationem Equiora igit̃ poſtulare uiſus eſt Itaq; compata arte Marſia incluſus eſt ea contentione apollo exaſperatus uictum marſiam excoriauit & hoc poeta dicit licet alioꝰ marſia etate Domitiani uideat̃ fuiſſe de quo Marti. lib. ii. Siſchola damnatꝰ fora litibus omnia feruent Ipſe potes fieri marſia Cauſidicꝰ fuit enim uir ineptus & ignarus alium ponit regem ſolinus in principio eſt etiam nomen montis| Rhodopes| nomen eſt meretricis in thracia mirę pulchritudinis quę teſte herodoto hiſt. ii. una cũ ęſopo captiua fuit cuius fabellaꝫ conſeruam & cõtubernalem fuiſſe aſſerit hanc eandem Plinius xxxvi. hiſtoriarum tãtas opes meretritio queſtu conquiſiſſe affirmat ut pyrramidem laudatiſſimam ſtrueret ipſam quoq; refert herodotꝰ a charaxe redemptã mitylineo fratre Sapphus maxima pecunia uñ ſappho ad phaonem ſic habet Arſit inops frater uictus meretricis amore Damnaq; cum turpi multa pudore tulit. hec etiam| Rabolam| quendã pellexit adeo ut triſtiſſimum redderet| Cruſtula Seruo| ſignificat eius faciem non pugnis contuſam propter quod ita triſtem uultum haberet| Crepereius pollio| hic ex gente crepereii gallii fuit quem gubernaculis nauis agrippine aſtantem ruente tecto multo plumbo graui preſſum & ſtatim exanimatum Cor. ta. lib.

xiiii. refert de quo Mar. an polliōis dulce curritat quartū dix
it | Circum lita fascia uisci | psilotꝝ ungentū d̄ flore farine factū
significat quod calidum extendit tāq̄ fascia sup faciem & pilos
aufert carnis teneritudinē conseruat & candorē facit uñ Mar.
psilotro faciemq; lauas & dropace uultū dixit nam tāq̄ uis cum
extendit Plinius tñ amerine inqt Semen cum spuma argēti eq̄
li pōdere psilotrum est & aliter alibi | Ganimedē pacis | qui causa
fuit discordie inter Iouē & Iunonē repulsa hebe filia igit in tē
plo pacis eiꝰ erat ymago cum ipsa dea placarit ꝓpter placatā Iu
nonē Ioui | Aduecte mrī s | q̄ a troia aduecta ē | Secreta uel remota
uel ipse adulter secretus ut sit hipallage | Et cererē | cuiꝰ tēplum
in regione circi maximi sicut matris deū fuisse Sextus ruffus
asseruit | Aufidio | nō de eo loquit quē uirum integerrimū & asie
questorē Val. vi. loquit alterius aufidii Hora. in sermonibus
meminit & pōphyrio dicūt fuisse aufidium luscum de curia scri
baꝝ q tunc in opposito fundis magistratum gerebat Alium aufi
dium bassum Plinius nepos ubi de operibus Plinii secūdi loqt
cōmemorat intelligit ergo de aufidio benigno legato tēpore Ot
honis & uitellii interfecto d̄ quo Cor. ta. quē chiū fuisse Mar
tia. lib. ii. oñdit dicēs Acrior hoc chius nō erat aufidius qñ loqt
de Crispulo męcho mariani & Suet. ponit etiā inter mechos au
fidium lurconem in caligula | Inclinare maritos | quia & sodomita
erat utile neuolus rñdet | Textoris galli | glytii galli cuiꝰ Cor.
tac. & Mar. meminit aut ꝑ quolibet accipit Vili. in gallia. n. ui
les panni texebant Mar. de cadmęa tyrus me piguis gallea nes
cit &ce. preterea Plinius. ait Siler ligustra texens. utilissima
item uaccina italię in aucupiis satę gallia uero etiā purpurea tin
guēdi causa ad seruoꝝ uestes & alibi Mar. Accipe sequanicę pin
guē testricis alumnā & strabo ait lanam illis asperam ceteꝝ ob
longis uillis unde & hirsuta texunt sagula quę lenæ uocantur.
Virro | ꝑ diuite ponit sicut supra sollicitēt ηθον και γλυκεος αμ
δρακιμοι δομ. i. moris dulcis hoīem cynedū | Morbo | hoc ē si etiā
pateret morbum | Fęmineis KL. | Martiis quibus diebꝰ mune
ra ad amicas ab amatoribus mittebantur Tibullus libro tertio.
Martis uicini feste uenere calende Exoriens nostris hinc fuit
annus auis & uaga nunc certa discurrunt undiq; pompa perq; ui
as urbis munera ꝑq; domos alii KL. aprilis uolunt qa matrone
ueneri sacrificant & sunt matronalia Sed teste Seruio li. viii.
ęñ in conmunē mulieꝝ honorē calēdę dictę sunt martię horatiꝰ

Martius celebs quid agam calẽdis & hic poeta nec enim aliter congruit martiis calendis esse fęminaꝝ nisi quia ut diximus fęmine bella sedarũt inter sabinos & Romanos &c. | Passer | passerem uocat eum ꝓpter frequentẽ coitum | Miluos | magna predia significat unde Persius de uentidio Diues arat curibus quãtum non miluus oberret | Tetripholinꝰ | a tetra qđ ẽ quatuor & phillon folium ꝓpter genera herbaꝝ ut tripholium tetrapholiũ sed meliꝰ te ꝓnomẽ ẽ & Tripholinꝰ ager a loco Pli. n. ait Ad quartum neapoli lapidẽ trebellicis iuxta capuam caulinis & in suo agro trepulanis aliqui semꝑ inter plebeia & tripholinis gloriata cum diceret campaniam excitasse auctoritatem nouis nominibus uini siue cura siue casu Suspectum pendẽs | Gaurus | inanis teste uibio haud longe ab auerno lacu mons in campania est | Inanis | autem cõcauus atq; uacuus multi pauca producentem exponunt | Cybala pulsantis. i. sacerdotes cybeles erãt. n. magni pedicones & fututores legatus autẽ leno | Argumenta uiri | filius. n. est argumentum ꝙ pater sit uir | Iura parentis | ius trium filioꝝ pater habẽs | Scriberis heres | ab uxore tua | Caducas | hereditates dicebant quia recidebant | Bipedem asellum propter magnitudinem penis appellabant | Valuis | nam candelę ualuis mortuorum apponebant unde persius hinc tuba candelę tandemq; beatulus alto componitur lecto amicus autem supplicii genus esse fingit ex catullo sumptum qui ait Ah tum te miserum maliq; fati QVẽ attractis pedibus patente porta percurrent raphaniq; mugilesq; sed hic minime hoc conuenit | Annona ueneni | liptote est. i. omnino habeas uenenum nã satis est tibi ueneno perire q̃ si ab hiis qui crura pumicant interficiaris | Annona | alimonia anni totius dicit dicit ergo procopia ueneni que satis esset ad totum annum ne dum ad unam horam quia te necares & ideo potes & contendere has opes ueneni nõ debes | Curia martis | Arcopagum dicit ubi q̃ agebant a magistratibus nemini detegere licebat nam sicut Ioui capitolium ita areopagus marti consecratus fuerat nam uicus erat a templo martis athenis in quo primum iuditium capitis actum fuisse Plinius vii. hist. dixit & dicit ab αρεοc. i. martis & παγοc uicus inde arapagite dicti qui iudicabant in arcopago quod iuditium exquisitissimum erat | O Coridon | hoc ẽ stulte sumptumq; est ex illo Virgiliano | Ah corydon corydon quę te dementia cępit | Archimagiri | principes coquoꝝ siue precipui & ꝑncipales dicti ab αρχοc principes & μαγϙριον nam | Carpto

95

Miluy camp

Tetripholin

Gaurus

Hereditas

Mortuorum candi

Annona

Arcopagus

Archimagistri

Cartores

res sunt qui carnes carpunt|Balthea| uerbera ex balteis |Lau
phella|de hac meretrice supra diximus pro| Populo faciens bi
bebat|in satyra credo pu. dixerat ille meri ueteris per crura ma
dentia torrēs|Faciens|sacrificans Virgi. cum faciā uitula| Pro
populo|quia sacra bonę deę pro populo fieri dicebanť in quibus
diximus multa fieri orphicis cōsentanea auctoritate Plutarchi
ideoq; publicas cerimonias Suetonius appellauit cū de Pōpeia
uxore cęsaris loqueretur quam ipse cesar adulteratā a. p. clodio
opinatus fuit quē ut ipse Suetonius ait inter publicas cerimo
nias penetrasse ad eam muliebri ueste tam constās fama erat ut
Senatus questionem de pollutis sacris decreuit|His collibus|
durante roma|Scalpunt uno caput|quod contigit libidinosis &
fuit uitium pompei de quo Martialis magno quem metuūt om
nes digito caput uno scalpit &c. |Erucis|quibus excitať libido
ideo erucas uitare salaces Ouidius dixit|Farre|ideo adoreū ue
teres appellauere fuit autem primus antiquis latio cybus teste
Plinio magno argumento in adoreę donis & añ ostēdit populū
Romanum farre tantum e frumento CCC. annis usum auctori
tate Verrii & apud ęgyptios ex olyra cōfici & apud galloi brā
cas uocari quod apud nos sandalam nitidissimi grani| Ture minu
to|quod teste Plinio greci orobian appellant cum dixisset pre
cipuam gratiam mammoso cum hęrente lachrima priore consecu
ta alia miscuit se & subdit singula hęc manū implere solita inue
nio cum minori diripiendi auiditate lentius nasci liceret Gręci
Strygoniam & atomum tali modo appellant quidam minutū tus
quia minieum dictum fuit a minieis asseruere| Ategete paupta
te|cum pauperes casas habitent|Et baculo|mēdicantes. n. bacu
lum ferunt. |Fabritius censor notet|pro quocumq; simili posu
it nam de fabritio censore. A. gellius xviii. lib. loquiť dicens
C. Fabritius luscinus &. A. ęmiliuś papiriuś censores fuerunt
&. p. cornelium ruffinum qui bis consul quater dictator fuerat
senatu mouerunt cuiuś note subscripserunt quod cū cōperissent
argenti cęne gratia decem pondo libraś habere & hoc anno fuit
urbis conditę CCCCLxx. Eadem Liuiuś lib. xiiii. fabritiuś in
quit censor. p. cornelium ruffinum consularem senatu mouit q
is decem pondo argenti facti haberet hanc igiť historiam nota
uit licet fabritii ueientonis supra meminerit Virgi. quoq; par
uoq; potentem fabritium dixit| Medorum|qui durissimi sunt &
fortissimi Alii messorum legunt per geminum. s. nos myforum

uel moesorum melius per oe diptongon probamus legẽdum sed
teste ptolemeo duplex é mysia superior & iferior de mysis ergo
superioribus loquit qui sunt secus cyabrum flumen in Europa
quos Strabo pugnaces esse dixit homeri & posidonii auctorita
te ideo poeta dicit fortes ante dixerat strabo getas thraces eẽ
& utrunq; Istri latus incolere ut mysi & Thraces & subdit ab
his mysi sunt educti qui inter lydos & phrigas & Troas habi
tant & ipsi etiam phryges Thracium genus sunt deinde subdit
getas esse qui ad pontum in orientem uergunt dacos qui in op
positum germaniam uersus & ad Istri fontes quos olim dauos
uocatos esse reor exquo apud athenienses dauorum & getarum
nomina seruilia plurimũ abundabãt & paulopost ait seruos e po
pulorum nominibus uocari a quibus uetabantur ut lidum & sy
rum aut is maxime q̃ illis in locis magis ac magis usurpata erãt
ut manẽ & midã ex phrygia tibiumq; e paphlagonia sed quemad
modum strabo ait non esse ueri simile dauos a scythar um gẽte de
riuari quos illi daas uocant quia longe prope hircaniam sunt
nec putandum ex eo loco athenas manicipia deportari sic hos q
manes & mydę ex phrigia ducebanẽ uocitati nec ueri simile Ro
mam deportari solitas errat ergo amicꝰ Timon cognomine per
unctus qui de mysis troadi ꝓpinquis intelligi dixit & messos
primo appellauit non mysos cum pannoniam accollentes intel
ligendi sint Nam quod tortellius ait moesiam etiam dici ꝑ Vir
gilium in geor Nectantum moesia cultu iactat id ẽ penitus alie
num ab omnibus grẽcis huius temporis uerum in codicibus lati
nis moesorum legimus per oe diphthongon quod etiam laudo
quia multa alia similia sunt apud uetere- scripta sicut loeberum
pro liberum & loebertatem pro libertate & loebyan pro lybia
quę dictio grẽca est tamen ita apud ueteres scripta| Siculos can
tus| Syrenum| Remige surdo |non audientibus remigibus cum
cẽra auribus ab uliisse illata fuisset nota enim est fabula cũ ulys
ses ad scopulos Sirenum applicuit suspicatus & uerꝰ dulcissi
mos ipsarum cantus ne somnũ inire socios cogerent cẽra occlusit
aures ipsorum dicit ergo fortunam ita sibi occludere aures ne ꝑ
ces & uota neuoli audiat sicut nequaq̃ sotii uliissis audierunt cã
tus sirenum ꝓpter clausas cẽra aures| Siculos autem ideo dicit
quia insulas iuxta pelorum inter siciliam et italiam habitasse scri
buntur unde Ouidius transitum æneæ describens libro quarto
Metha. inquit terrasq; calenti Sulphure fumantes acheloiadũq;

96 Mysia dupl

Greta et

phrygas

Dan
Danus

Seruitus

Syrenes ulysis

Statius Lapurdo glauco: Siculo de virgin carmen assumpsit

eliquit ad his relictā cyrce Vlysses peruenit & sic Iuuenalis satyram hanc clausit in qua scelestissimos sodomitas paticos ac cinędos & pedicones adulteroscq damnauit ut non modo suoꝝ illos non peniteret scelerum Verum uota facerent ac fortunā precarent quatenus ex illo futiculario uitio infando ingentes diuitias consequi daret cum potius emendare mores suos scelestissimi homines debuissent

¶ Ad. N. peroctum Pnotificem. Syponti num
Per. A. CN. QVirinum Sab. in. iiii. Iu. li. sa. i.
¶ EXPOSITIO.

OMNIBVS in terris | Primam Satyram esse uolunt quarti atq; ultimi libri in qua quanta sit mortalium ignorantia & cęcitas in uotis faciendis ostędere nititur prędertim cum illud sepe petatur quod impetratum in cladem ac precipitium conuertitur illud autem parui estimatur ex quo laudem & immortale decus adipiscerētur Itaq; etate sua uidens hunc morbum Iuuenalis inualescere Corrigere mortales eorumq; errorem patefacere incipit cuius satyrę principio hec fere sententia est Tanta profecto hoc tempore cęcitas tanta bonorum & malorum ignorantia ut neminem putem ab ortu solis usq; ad occasum qui discernere sciat bonum a malo uel contra & sic ex abrupto Satyrorum more rem aggreditur. | Vera bona | animi dicit ut prima mihi debes animi bona supra dixit q̄ auferri habenti non possunt ipsumq; meliorem faciunt atq; letum & contentum | Multum diuersa | mala | Mortifera facundia | sicut ciceroni ac demosthenj | Viribus ille | quod contigit miloni Crotoniate de quo Valerius & Ouidius in ibide loquitur nam excussis cuneis a lignis scindendis manus remansit inclusa compressaq; & tandem a lupis dilaniatus est | Balnea britannica | Plinius & solinus in India nasci magnas asserunt ergo balnea est indica maior quidam legunt Verum quia codices britannica habent de balnea loqui uidetur quę in oceano britannico etiam excrescit | Longinum i bene diuitiis perire homines ostendit p̄ lōginum quem nero interfici iussit Itaq; Suetonius scribit Cassio longino obiectum est Iuris consulto ac luminibus orbato q̄ in uetere gentili scemate. C. Cassii percussoris cesaris imagines retinuisset alius fuit longinus cherea Cassius dictus de quo in

Crotoniate milo

longin

Caligula Suet. loquit | Senece hortos | idē Suet. tradit Senecam a nerone ad necem ꝯpulsum q̄uis sepe cōmeatum petēti bonisq; cedēti postea iurasset suspectum se frustra periturumq; potius q̄ nociturum ei | Lateranoꝝ edes | . A. plautiuꝫ significat lateranū quē teste eodē Suetonio cum ante mortē ꝑ uim ꝯspurcasset: eat nunc inqt mater mea & successorē meū osculet iactans dilectum ab ea & ad spem imperii impulsum & Cor. tac. morti ipsiꝰ lucani plautium lateranum cōsulem designatū nulla iniuria sed amore rei. pu. sociatū timebat. n. ip̄m cū eēt ani ualidus & corpore ingēs eodē Cor. teste ideoq; subdit ꝓximā necē plautii laterāi cōsulis designati Nero adiungit adeo ꝓpe ut nō amplecti liberos nō illud breue mortis arbitrium permutaret imo subdit Sequit cędes annei senecę non quia cōiurationis manifestū cōperiret sed ut ferro crassaret qn̄ uenenum nō ꝓcesserat | Hortos | autē dicit quos munere neronis extruxit hunc. n. diuitię p̄cipitarunt nam ut idem Cor. lib. xiiii. refert Fenius rufus & tigillinꝰ uariis criminationibus senecā adoriunt tāq̄ ingentes & priuatum modum euectas opes adhuc augeret qđq; studia ciuiū in se uerteret hortoꝝ quoq; amenitatem & uillaꝝ magnificentiā q̄si p̄ncipem segrederet obiiciebāt & eloq̄ntie laudē uni sibi asciscere & carmīa crebrius factitare postq̄ neroni amor eorum euenisset unde in oratione ad neronem idē Senecas dixit referēte Cor. ubi est animus ille modicis contentus Talis hortos extruit &c. & ante dixerat tantum honorum atq; opum in me cumulasti ut nil felicitati meę desit ut merito poeta prediuitis dixerit | Cenacula | festus Pompeius ait ad que scalis ascendit esse. Varro autem inquit ubi cenabant cenaculum uocitabant postq̄ in superiore parte cęnant ceperunt superioris domus uniuersa cenacula dicta non tam igitur pro loco cenandi ponitur q̄ pro parte domus superiore q̄ hospitibus ad habitandum locari solet qui totam domum conducere non possunt capit ergo pro pauperibus | Rarus | ergo nam senecas ait feriunt altos fulmina montes & Ouidius in remediis summa petit liuor perflant altissima uenti summa petunt dextra fulmina missa Iouis | Setinum | pro optimo uino nam ut Plinius lib. xiiii. hist. naturalis scribit Augustus setinum prętulit Cuntis quem fere secuti principes & subdit antea cęcubo &c. | Alter | democritum significat | Flebat contrarius alter quidam diogenem intelligunt quem quia fleuisse numq̄ legi alium intelligo quem in scriptis Senecae legisse uideor &

97

Senecę mo

Laterani

Cenan

Setinum vinum

Heraclitus fuit uocitatus At amicus de diogene legit historię ignarus | Intunica Iouis | quia pretori regia insignia cõsularesq; ferme apparatus sella curulis & trabea | lictores sex erant q̃uis teste Plutarcho paulo emilio. xii. fuerint utebat̃ quoq; p̃tor teste Floro de magrãtibus equis albis & cãdida trabea | Niueiq; ad frena quirites | subministrabãt de quo Plinius etiã in orationibus | Ideo niueos ad frena q̃rites | poeta ait Sed | Tunicam Iouis palmatam intelligit que uidet̃ facere triumphantẽ esse deum nã ut ait seruius circa finem buccho. facie rubea pingit̃ pan ꝓpter ętheris similitudinẽ ęther autem iuppiter unde & triumphãtes qui habent omnia iouis insignia & scriptum palmam tenent & subdit unde ait Iuuenalis | Intunica Iouis | publicus ip̃e triumhator cõsul Ouidius. n. ait res ẽ nã publica cesar | Seruꝰ portat̃ | talis mos erat triumphãtibus ne superbirent Merito ergo Suetonius prodit Vespasianum cum triumphum appetisset ip̃m penituisse ac tribu. pot. & patris patrię appellationem | Volucrẽ | aquilam dicit insigne Romanoꝝ quam romanis legionibus. C. Marius in secundo suo cõsulatu ꝓprie dicauit erat & antea prima cum. iiii. aliis lupis minotauris equis aprisq; singulos ordines ante ibant paucis ante annis sola in aciem portari cęperat̃ reliqua in castris relinquebantur Marius in totum ea abdicauit ex eo notatum nõ fere apud legiões unq̃ hibernatũ esse in castris ubi aquilarum non sit iugum | QVos sportula | ideo quia tantum his qui pręmia referre possent ea tempestate dabatur Martialis dantur opes nullis nunc nisi diuitibus uel notat eos seruos qui administrabãt aliorum sportulam | Veruecum in patria | sic hor. in epistolis boe[illegible]um in crasso iurares aere natum & martialis abderitane pectora plebis heres nam ex abdera fuit ciuitate boecię q̃ teste pomponio in thracia ẽ Errãt ergo q in aere crasso negãt ingenio p̃stãtes nasci nã & Virgi. in mãtuanis plaudibꝰ fetidis & crassis natus ẽ diuino ingenio | Mãdaret laqueum | neq; fortuna ei sed ip̃e fortune dominabat̃ | Medium unguem | digitum significat medium & infamem de quo Persius infami digito & lustralibꝰ añ saliuis eundẽ iudei uocãt uerpẽ a uerrẽdo podicẽ q̃si ita cõtẽneret fortunã ut etiã illũ morbũ sanguineũ diceret atq; optaret fortune futuꝝ quẽ iudei pati consueuerũt mar. lib. ii. & digitũ dirigito mediũ | magne iuidie q̃a te. ouidio sũma petit liuor | Pagina | i q̃ titulꝰ ẽ | d̃scẽdũt statuę q̃a trahebãt̃ helii seiani statuas dicit de q̃bꝰ Suet. sic habet intyberio seianũ

res nouas molientem quem Iam & natalem eius publice celebra
ri & imagines aureas coli passim uideret uix tãdẽ & astu magis
ac dolo q̃ pncipali auctoritate subuertit nã pmo ut a se per spẽs
honoris dimitteret collegã sibi assumpsit ĩ quĩto ꝯsulatu quẽ ló
go iteruallo absẽs ob id ip̃z suscepat. ꝺinde spe affinitatis ac tri
bunitię ptãtis decepit in opinantẽ criminatus ẽ pudẽda miseran
daq; oratione et ante dixerat perculit cum plurimoꝝ clade beli
um setianum quem ad summã potentiam non tã beniuolẽtia per
uexerat q̃ ut esset cuius ministerio ac fraudibus liberos germa
nici circũueniret: & subdit paulo post setani familiares atq; eti
am notos persequeretur cuius interitu uel seuissimus extitit:
quo maxime apparuit non tam ip̃m a Setano concitari solitum
q̃ setanum querenti occasionẽ subministrasse: Et si cómentaria
quẽ de uita sua sũmatim breuiterq; cóposuit ausus ẽ scribere sei
anum punisse qꝺ cóperisset furem aduersus germanici liberos
filii sui quoꝝ ipse alteꝝ suspecto alteꝝ oppresso deinde setano
interemit & alibi ait punisse q filium suũ drusum cópit ĩterẽp
tum fraude Liuię uxoris atq; seiani & tunc neq; torméntis neq;
supplitio cuiusquã pepcit Ergo | Bene ĩmeritis caballis | inquit
ingens seianus | Statua | facie | Scꝺa | nã consul fuerat una cum ty
berio impatore ergo erat scꝺ9 maior aliis aꝑ ip̃m tyberium | Po
ne domi | uerum esse illud Iustini ostendit quo se fortuna eodẽ
se fauor hoĩm inclinat qꝺ p dialogum declarat inducens aliquẽ
alloquentẽ alium amicum | Lauros | in signum letitię | Cretatumq;
bo. | hoc in triumphis fieri cósueuit. Sed mortẽ seiani instar fu
isse ostendit ꝺ quo Seruius li. ix. ẽn. ubi cretatum pro candido
asserit hic positum qñ Virgilius statuam ante aras aurata fronte
iuuencum candentem dixit & aurata fronte Ita enim uictimæ
ornari consueuerant & ante dixit Ioui de tauro nõ imolabatur
ergo pro iuuenco bouem etiam Iuuenalis posuisse uidetur nam
prodigium fuit. t. Seruio & contra morem dum in thracia ẽne
as taurum mactat cum in uictimis sit cõsideranda etiã ætas. ait
enim Virgi. superoq; nitentẽ celicolum regi mactabam in litto
re taurum. Vnde non bonum habuit exitum qꝺ simile hic pót
in uotis uideri &c. | Setanus ducitur unco | Bene | Vnco | quia re
uera Suetonius in Tyberio ait. Nemo punitorum non in ge
monias abiectus: uncoq; tractus siue quia furem comperisset ut
supra diximus qui unco ducebatur a | Capreis | paludibus apud q̃s
delectabatur Tyberius Vñ nano astante mense inter capreas

98

Cretatus

Jouis victima

Capreæ paludes

Suetonius dixit & alibi idem Suetonius carnificinæ eius ostē
ditur locus capreis: unde dānatos post longa exquisita tormēta
precipitari coram se in mare iubebat excipiente classiario⁹ ma
nu & conctis ac remis elidente cadauera ne cui residui spiritus
quicq̄ inesset. Ideo Claudianus de consulatibus ait: QVis non
per secula dānet Cesareæ portenta domus quem dira Neronis
funera: quem rupes caprearum tetra latebit| Norsia thusto| bñ
hic ignauiam timonis peruncti licet ostēdere nam nursiam nur
sinos homines interpretatur mox idem confingit cum seiano
coniurationem iniuisse aduersus Tyberium sed postea defecisse
idq; probat per Tranquillum dicentem Tyberium diuisisse sin
gula millia núm̄um cohortibus prętorianis qm̄ Seiano nó faue
rant o ridiculum caput quid habēt cóe cohortes prętorianæ cú
nursinis et cur Suetonius Nursinos nó nominasset abeat ergo
cum sua interpretatione Timó perunctus in malā rem distatq;
aut patiatur ueram afferri interpretationem Nam norsia dea ē
Hetruscorum ď qua Liuius meminit. vii. ab urbe condita dicēs
Volsiniis quoq; clauos indices numeri annorum fixos in tēplo
Norsiæ Hetruscę deæ diligens talium monumentorum auctor
Cincius affirmat de hac ergo loquitur poeta quę uolsiniis in he
truria positis templum habebat. merito ergo seiano qui thuscus
erat fauere debuisset & qui cultor ipsius esse debebat. At Nur
sia ciuitas in piceno est quam frigidam Virgilius li. vii. dixit;
& seruius ait aut re uera aut pro uenenosa & nocente posuisse
græci nanq; ubiq; in cōcionibus suis Nursinos sceleratos appel
lauerunt quomodo igitur Thusco fauissent Nursini: cum nulla
historia extet quidam nursiam fortunam esse uolunt nulla tamē
fulcti auctoritate &c. | Thusco| quia de Thuscia erat oriundus.
| Suffragia| populo creabat mgrātō oēs postea uero cū iulio cesar
opp̄ssisset libertatē ñ licuit| & curas effugit panē & circēses| duas
res igt nūc populo optat panē. i. panarias sportellas & circēses
ludos quos p reliqs itelligit Nā hac p̄sertim re populū Roma
num principes pascebāt ludis & sportulis unde in satyra| Acti
cus| deficientibus ludis Maestissimos ostendit Romanos dicēs
Nam si deficerent Męstam Attonitamq; uideres hāc urbem &
Suetonius ne multa inculcemus in Domitiano inquit Congia
rium populo nūmorum trecentorum ter dedit atq; inter specta
cula muneris largissimum epulum septimontialis Sacrorum qui
dem senatui equitiq; panariis plebi sportellis cum obsonio dis

tributis QVid qđ Vespasianus mechanico grādes columnas ex igua impensa perducturum in capitolium pollicenti premiū p cōmento non mediocre optulit operam remisit prefato9 sineret se plebiculam pascere pane &c. |Et optat| inquit cum optemus res quas non habemus non immerito nam ut subdit Suetonius Domitianus multum in cōmuni nouauit usu rerum Sportulas publicas substulit reuocata cenarum rectarum consuetudine in quo noster poeta populi uanitatem reprehendit q̄ non nisi re bus uanis & inutilibus utpote ludis & uilibus incumbat in sportulis accipiendis cum quamuis perdita libertate insudaret & ex suo labore uiuere deberēt ac uirtuti studere nec ludis mē tem & rebus uanis dedere quos etiam ut est apud Liuium & ua lerium antiqui damnauerunt Alii |Autem pana| alii pan legunt quorum sententias laridosas & inutiles relinquendas a me cen sui cum codex antiquissimus panem & circēses habeat. Sed ecce Tymon perunctus occurrit qui pannum & circenses legat atq̄ emendet sed hoc sicut plura alia deprauauit nam cum mille co dices Iuuenalis antiquos uiderim in nullo pannum legi scriptū quamuis ut Suetonius ait auratum purpureumq̄ pannum circē sibus domitianus statuisset quid est ergo opus adducere Plinio pāno pannū amantē dicent & applaudentē populum ostendere alicui ut assequeretur pannum ex quo postea a uictore donare tur tunica populus si non ea poetę fuit intentio si nullo in co dice pannum scriptum legamus| Tornacula| æstuātem principis tyberii iram dicit| Brutidius| quidam seiani interfector quē p exemplo ponit sibi obuium ac dicentem |q̄ timeo aiax| seianus tanq̄ aiax seipsum perimat anteq̄ princeps mori faciat hostem seianum Tyberii cesaris| Et pauidum in ius| dām trahat seruus. dominum suum accusando ipsum. Nā lex erat si quis seruus dām suum accusaret liber esset de quo lege Sue. | Grege caldeo| hoc est sicut caldeo. neq̄. n. illos mathematicos oēs fuisse caldęos pu tamus quos expulerat sed deprecantibus & artem desituros pro mittentibus ueniam dedit fuisset etiam plures necaturus nisi mors preueniisset & Thrasyllus spe longioris uitæ. cōsulto ut aiunt teste Sueto. differre quædam cōpulisset. Arbitror igitur quia dicit Grege Thrasillum cum aliis mathematicis fuisse comi tatum principem ad capreas |Caldeo| dixisse quia sunt Caldæi boni Mathematici| Vasa minora | Hoc erat edilis officium Vnde Persius fregerit eminas areti. quod ædilis iniquas.

99

Tornacius

¶Vlubris¶ ꝑ uili loco accipit nō longe a Roma Vnde Horatius in epistolis est ulubris animus¶ Pannosus pauꝑ & tritum pānum gerens ¶Altior casus ¶Vnde Claudianus Tolluntur in altum ut lapsu grauiore ruant¶Crassos pompeios¶note sunt historię crassi & Pompeii. Intelligit autē qui Crassum & Pompeium sequæbantur. Sic Ouidius crassi gaudete sepulti dixit Sed pater & filius fuit. sic magnus pōpeius & sextus intelligi possunt¶Illum¶ cesarem dicit. QVirites Cassium & Brutum sed nō nominauit dicendo illum quia multi principes a quiritibus pulsati sunt domitis ut Nero &c¶Generum cereris¶ Plutonem Proserpine maritum¶QVinquatribus¶festis solēnibus quę ut apud Sueto. uidere licet quinquies in anno fiebant ad honorem mineruę. Ait eīm in Domitiano celebrabat in albano quot annis quinquatria minerue cui collegium instituerat ex quo sorte ducti magisterio fungerentur redderentrq; eximias uenerationes & scænicos ludos superq; oratoꝝ ac poetaꝝ certamina Ouidius autē in fastis quinq; diebus ostendit fieri dicens in fine libri. 3. Vna dies media est & fiunt sacra mineruæ: Numinaq; adiunctis quinq; diebus habet: Sanguine prima uacat nec fas est currere ferro. Causa ꝙ est illa nata minerua die: Altera tresq; super strata celebrātur arena: Ensibus exactis bellica leta dea est: Horatius quoq; in epistolis: at potius puer ut festis quinquatrib9 olim ubi porphirio ait. QVinquatres dies ad ferias minerue ptinentes. Idō ¶Partam mineruam¶subdit Iuuenalis¶Vno axe¶ supra diximus. Accipe uictori populus qđ postulat aurum & ternis constabat denarius teste Plinio fieri dissertissimum¶Vterq; demosthenes¶ & Cicero qui notissimi sunt¶Diuina philippica. Sicut enim Demosthenes in philippum inuectiuas fecit & philippicas nominauit ita Cicero ipsum imitatus fecit in Anthonium inuectiuas & philippicas nuncupari uoluit: quare Anthonius ipsum truncari fecit manusq; abscindi omnis eloquentie patrem ac fontem licet in uersibus parum ualeret ut hic uersus¶ O fortunatam ¶ ostendit quem ex libro officiorum poeta sumpsit ¶Volueris a¶ prima que ꝓxima ordo est¶Tu uolueris¶.i.ꝛpelleris & moueris. ab illa que est¶Proxima a prima¶hoc est que est scđa nā re uera primus liber satis temperiei habet At scđus fons & flumen est eloquentię tantum ut omnes mouere possit propter dicēdi uim maximam¶Seuus & illum exitus¶Demosthenem scribit. n. Plutarchus fractis patrię rebus ne ueniret in manus stulti populi

seuientis se ueneno affecit moriens inter satellites nequibat enim patrie ferre salutem. Iustinus aũt li. iiii. gladio periisse ostendit/Athene/erat. n. Athenien sis & oĩm oratoꝝ Grecię p̃n ceps/Theatri/in quo contionẽ habebat/Gladios/nã Plutarchus ostẽdit auctoritate hermippi patrem Demosthenis in officina gladiatoꝝ fuisse/Ad rhetora/Sed contrarium ex Plutarcho ostẽ ditur qm̃ longe post patris mortem hoc officium Demosthenem susceppisse scribit/Aplustre/ornamentum significat nauis qđ ul tra indigentiam naui adhibetur & sine m scribit Cicero libro de natura deoꝝ dicens nauibus absumptis fluitantia quærere aplustra. Germanicus uero cęsar in arato aplustra prima lóga po suit. fulgent argoe stellis aplustria puppis. Festus uero Pópei us cum m ante p scribere uidetur: amplustra inquiens dicta q̃si amplius essent q̃ necessario usui euenirent & sic tam in a q̃ in ia pluralẽ facit numerum./Cinerum custodibus/sepulchris /Expẽ de bannibalem/cinerem & ossa bannibalis/Alios eleph/nam alii sunt mauritani alii sunt indici teste Solino qui sunt meliores./Opposuit nam alpem/nam re uera alpes inaccessabili muro italiam claudentes a tota gallia & germania securam reddebant adeo ut dicat Pli. xxxvi. hist. in portento habuere maiores alpes hãnibale exuperatas & postea a cymbris bas puias teste seruio cũ hannibal penus igne & aceto fecisset Apoeninus mós uocitatꝰ est. quasi alpes peni dicente Virg. uertice se attollens pater Apoeninus ad auras./Getula belua/elephantẽ dicit p mauritana /Luscum/hannibalẽ qui in transitu alpium alteꝝ amisit oculum /Vincit idem/a. M. marcello p̃mum qui ut Val. li. iii. auctor ẽ. hannibalẽ uinci & siracusas posse capi docuit postea ab aliis uic tus ẽ./In exiliuꝫ/nã ad prusiã regẽ fugit Bithinie qui cum statu tueret romanis magis herere hannibali ut discederet cõsuluit. hãnibal uero timens in manus hostium p̃uenire seip̃m ueneno qđ sub lapide anuli gerebat p̃emit/Bythinio/tyrãno prusię/Pel leo iuueni/Alexandro dicit a pella ciuitate de cuius historia Iu stinus & alii p̃multi scribunt &. Q. Curt/Vnus munduꝫ/quia ut ferũt ab anaxarco p̃ceptore multos esse mđos audierat/A figulis munitam urbem/Babylonem dicit. nam lateribus & bitumine ędificata fuerat ut Ouidius. Coctilibus muris anxisse semyramis urbem/Sarcophago/a σαρκα caro & φαγω comedo nam σα ρκα carnem φαγει comedit dicunt unde Pli. ii. hist. circa ason troadis, lapis nascit quo consumuntur omnia corpora & Sarco

100

Amplustre

Alpes sic

Apenn

Annibal cecus et exulans

prusia rex bith

Babylon coctilib edi

Sarcophagus

phagus dicitur accipiturq; pro sepulchrō. Plura tamen refert Plinius de morte autem Alexandri Plutarchus late & alii plures loquuntur sat est eum ueneno periisse per Iollam ministrum dato: & Plinius & Herodotus multa scripsere nos tamen quæ ad declarationem poetę pertinent scribimus|creditur olim uelificatus athos|Auctor est Herodotus quomodo Xerxes Darii regis Persarum ex atossa filia cyri filius exercitum post hominum memoriam maximam habuit: nam ut ait ex maiori Asia collegit naues mille ducentas & sex in quaꝝ singula erant ex p̄n cipalibus Asie populis ducenti uiri: qui ad summam quadraginta una milia & ducenta hominum ascendebāt nec sane pautiores sed plures erant preter hos ex Persis Medis & Siceis in una quaq; illaꝝ triginta alii uiri reliquoꝝ duces dispositi erāt quorum summa ad. xxxvi. milia & centum & octoginta erat. Sicq; uiri omnes qui in biis nauibus erant numerum implebant duocentorum septuaginta septem milium & trecētorum octoginta hominum. Ex minori uero Asia congregauit tria nauium: in q̄ bus dicit fuisse ducēta quadraginta milia hominum. Sicq; omnis hec multitudo ad summā quingentorum & decem & septem milium ac trecentorum octoginta hominum erat & omnes erant apti ad bellum Ex peditib9 habuisse illum dicit mille milia & septingēta milia hominum Ex equitibus octoginta milia insuper in quadrigis libycis et arabicis. xx. milia hominum ex Thracia et insulis adiacentibus naues habuit centum uiginti in quibus fuisse memorat hominum. xxiiii. milia quin et pedites congregauit ex tracia peonia heordia boctica calcidonia brygia pyerea macedonia perrebia Enionia dolopumq; genere et magnetum: atq; acheorum trecenta milia hominum quos omnes sumatim cō putans Idem auctor ait uirorum ad bellum collectoꝝ fuisse bis mille milia sexcentaq; et quadraginta unum ac trecentos et octoginta uiros Ita ut nullo pacto pauciores fuerint. Sed longe plures insuper et alios i nauibus onerariis et ad alia officia et ministeria aduentasse dicit quos absq; aliqua dubitatione plusq̄ totidem fuisse testatur unde totum exercitium computans fuisse asserit: quinquies mille milia et ducenta & octoginta duo milia hoim septingētosq; et sexaginta q̄ qa incredibilia multis uid bāē grecia mēdax poeta dixit|athos aūt uelificat9 ut catullus p mediū classis barbara nauit athō|Suppositūq; rotis ſnā. t. Sueto. Xerxes Hellespontum contabulauit in Galicula. Vt enim he

Xerxis pons
Sestus et Abidos

rodotus ait pontem struxit Xerxes super mare Hellesponticū
ad ydo urbe Asye usq; in sestum urbem europe qđ Lucanus lib. 101
ii. tetigit cum de cesare loqueretur qui incredibili ædificiorū
mole Pompeium in brunduſio claudere nitebatur unde ait.
Tales fama canit tumidum super equora Xerxem. Constrauit
se uias: multum cum pontibus ausus: Europamq; Asye Sestumq;
admouit ab ydo. Incessitq; fretum rapidi super Hellesponti.
Non eurum zephirumq; timens cum uela rates q;. In medium de
ferret athon: &c. QVi mons est inter Macedoniam & Thraciā
& per quem naues duxit| Medo| Xerxe dixit| Et credimus| in
quit quasi non uera fuissent hec omnia. Sed tamen melius dix
isset Iuuenalis si affirmasset uera: & suo melius proposito conue
niret| & credimus| etiam repetendum est illa quę| Sostratus can
tat| Plures legi sostratos alterius enim meminit Plutarchus in
M. Anthonii quem dicit hominem omnium etatis sue ad dicen
dum promptissimum: Sed tamen Academię non decenter se inse
rētem: Sed neq; lego cecinisse aliquid exercitui Anthonii quē
madidas balas dicere nos possemus quia per mare ibat: Alterius
autem sostrati Cor. ta. meminit. xviii. Sacerdos enim fuit qui
Tito per mare nauiganti quedam decantauit. Nam cum ipse ti
tus templum Paphiae ueneris uisere uellet a rege Venetiaq;
conditum Titus expectata opulentia donisq; regum queq; alia
lętum antiquitatibus græcoq; genus incerte uetustati affingit
de nauigatione primum consulit. & ideo| Madidis balis| Iuuena
lem dixisse puto & subdit Cor. ta. postq̄ planam uiam & mare p
sperum accepit de se per ambages interrogat cęsis compluribꝰ
hostiis| Sostratus| Sacerdotis id nomen rat ubi lęta & congruē
tia extra magnisq; cōsultibus annuere deam uidet pauca in præ
sens & solita respondens petito Secreto futura aperit. ergo de
hoc magis loquitur de alio simili Strabo loqui ante uidetur qñ
de Pharo meminit dicens petra quedam mari circūluta que tur
rim habet multis tabulatis excelsam & albo lapide mirifice struc
tam eodem nomine quo insula. Eam Sostratus Gnidius regum
amicus posuit ob nauigantium salutem ut epigrāma declarat ut
Sostratus Gnidius de xiphanis filius diis seruatoribus pro naui
gātibus. nā cum ora ex utraq; pte īportuosa & humilis eēt & cau
tes & breuia haberet signum aliqđ necessarium fuit altū & clarq;
quo nauigātes ad portus ingressū dirigerēt fuit & alius e nixa
menecratis filius & aristodemi frater fortis is đ quo Pluta. sup.

Sostrati plures

Alius fuit Sostratus centesima quarta olympiade teste Plinio qui signa ex ere & alia materia faciebat unacum lysippo Lysistbene Euphronide/ Madidis etiam halis/ exercitui madido pp ter uoluptatem dicere potuit ut. n. idem Cor. tradit. cum tres legiones Vespasiani in iudea & quatuor Mutiani in Syria subdit egregium principatus temperamentum si demptis utriusq; uitiis solę uirtutes miscerentur & pergit etiam licentia per uirtutes: per uoluptates ut cuiq; ingenium ascisebatur: Sed Iuuenalis etiam sensus esse potest qđ ita nos dicat/ Credimus/ hæc omnia quasi sostratus sacerdos ille ex oraculo prodidisset & diuinasset/ Madidis/ ergo/ alis/. i. exercitui xerxis qui quomodo madidus fuerit patet Alii uero incerta pro certis habentes hoc loco somniare mihi uidentur. sicut & amicus noster Timon perunctus qui madidis halis exponens ait furens & ebrius nó ad exercitum sed ad ipsum sostratum referens sed suam negligẽtiam plane aperit neq; enim halę ad uatem siue sacerdotẽ referri debent qui neq; uolabat aut nauigabat sed ad exercitú ut añ monstrauimus uerum Timon cum uates appellari uelit ad caput forte suú respexit qđ cum cerebro uolitare solet/ qualis rediit/ illius fugam notat. nam cum a grecis duce Temistbocle nauali prelio uinceretur & plurimæ illius naues caperẽtur multæ sub mergerentur rex ipse cum pauco exercitu per Macedoniam fugiens peruenit ad sestos ubi cum solutum pontem hibernis tẽpestatibus/ percepisset piscatoria scapha mare trepidus sulcauit. / Incborum atq; eurum/ nam ut Herodotus prodit Hellespontú pontibus iunctum ingens adorta tempestas omnia dirupit atq; dissoluit qđ cum audisset xerxes indigne ferens iussit trecenta Hellespónto uerbera infligi & in eius pelagus par/ Compedum/ dimitti misisse quoq; cum his etiam qui stygmata Helespontoinurerent: certe mandauit ut colaphos bellespontoincuterent: dicẽtes barbara uerba ac uesana: O aqua amara dominus banc tibi pęnam irrogat ꝙ eum læsisti qui de te nihil male meritus erat: te tam rex xerxes nolis uelis ue transmittet/ Barbarus/ xerxes/ QVi iunxerat enno sigeum/ nomen neptuni ab ἐνοσίχθων cócutio & γαῖαν terram eo ꝙ mare fluctibus terram quatiat quod & A. Gellius de terremotus cã testatur/ Compedibus/ Sicut Herodotus ait. tales igitur penas quales habuit xerxes exegit ab eo qui ipsam appetit gloriam: ex quibus patet non mirum in coꝙ atq; eurum uentos seuiisse/ Tabraca/ De hac multi scribunt ubi

Hellespontus a Xerxe verberatus

102

simie abundant | Captatori cosso | de quo supra dictũ ẽ licet teste festo pópeio cossi antiquitus natura rugosi dicerẽt corporis a similitudine uermium ligno editoꝝ QVi cossi appellantur | Suspecta libido | non solum ut timon perunctus ait sed potest legi suspecta est uxori ne aliaꝝ mulierum coitu lassatus sit & exausta omnis uis uenerea Timon autem ait eos qui nequibant p̃stare operam uirilem irrumatores esse suspicabant hec ideo dicit quia ĩ. dephiale tantum artificis ualet halitus oris poeta dicit per q̃ uerba fellatricem eam notari & senem irrumatorem sed honestius interpretabimur artificis oris quia meretrix scit uerbis & osculis blandiri | Seleucus | ut taceam de uariis regibus qui seleuci nomen habuere fuit & alius grammaticus etate tyberii de quo Suetonius inquit cum soleret lectione quottidiana questiones super cenam preponere & comperisset Seleucum grammaticum a ministris suis perquirere quos quoq; tempore tractaret auctores atq; ita preparatum uenire primum a contubernio remouit deinde & ad mortem compulit | Seleucus | igitur similis seleuco qui clamabat in quęstionibus proponendis At amicus seleucum tibiicinem intelligẽdum confingit nullo authore munitꝰ sicq; se precipitat nam quod seqtur de tibiicine debet intelligi qui uestibus ornatioribus uti consueuit unde horatius in arte poetica Sic priscę motumq; & luxuriem addidit arti Tibiicen traxitq; uagꝰ per pulpita uestem ideo poeta ait Et quibꝰ aurata mos est fulgere lacerna Seleucum pro tibiicine non memini legisse | QVod amauerit hippia | de hac supra dictum est quia uxor ueiẽtonis fuit | Themison egros | de hoc medico Martialis lib. xii. inquit quare non habeas fabule queris uxorem themison habet sororem | Basilus | de quo alibi QVis bene dicentem basilum ferat & alibi | Qñ licer | basilo flentem producere matrem alius fuit ille quem nominat appianus dum de morte cęsaris loquit | Hippꝰ ad quem Martialis ait hippe qd expectas piger immortale phalernum alii | Irum | legunt a similitudine iri unius ex procis penelopes interfecti ab Vlyxe qui erat uorator. Vnde Ouidius in Heroidibus. irus egens pecorisq; melanthius auctor edẽdi | Amillus | de quo Martialis seclusis foribꝰ grandes p̃cidis amylle & te dep̃ndi cum facis ista cupis & subdit non pedicari qui se testatur amylle &c. | Maura die | de hoc supra diximus Maura pudicitie ueterem &c. | QVo tondente | non nominat eum sed supra de hoc diximꝰ Anthiochum dictum nisi uelimꝰ illũ cõsorẽ

Cossus un

Seleuci reges plures

Themison me

basilus

Hippus

intelligere qui pedagogus fuit Neronis de quo Suetonius ait nutritus est sub duobus pedagogis Saltatore atq; tonsore nam de cinnamo bono tonsore intelligi non potest/Ad phyalem/me retricem de qua ante satis dictum ē/Exemplum uitę fuit a cornice secundę nestorem tangit nelei ex chlori uxore filium quē Homerus xii. iliados cum quinquaginta nauibus ex pilo ad troyam uenisse memorat licet trecentos pene annos natum unde Ouidius sic ipsum asserentem xii. meth. prodit uixi annos bis centum nunc tertia uiuitur ętas Hic ergo exponimus ipsum fuisse/Exemplum secunde uite atra/cornicē nam teste Plinio vii. hist. hesiodus qui primo de hoc fabulose loquitur multa de hominum euo referens cornici nouem nostras attribuit ętates quatruplum eius ceruis id triplicatum coruis & alia in phenice & nyphis Citra cornicem ergo est ętas hominū quę primum prębet uite exemplum ea triplicata uitam facit nestoris quod proprię uitę dat exemplum & nestoris uita triplicata eam quę cornicis est complet id est nouem hominum ętates unde Ouidio libro Ora capitq; nouem cornicis ſecula passę nec dſunt qui fabulosum hoc asserant & nec nestorem nisi ad nonagesimum peruenisse annum sic tres ętates hominum compleuisse. Computat annos iactando se atq; cōmemorando quęcumq; gessit ut senes solent/Antilochi/qui filius nestoris erat de quo homerus & horatius in odis. At nō ter euo functo amabilem plorauit omnes antilochum senex annos Propertius nō ille antilochi uidisset corpus humari Diceret aut o mors cur mihi sera uenis/Alio cui fas/laertem dicit teste Ouidio xiii metha. acrisii filium & ulyxis patrem qui ob filii absentiam laboriosam uitam ducens tertio post reditum ulyssis anno ut ditis testatur mortuus est de cuius querelis homerus scribit/Thacum/ulyssem ab ithaca insula ante leucada & achaiam teste Plinio iiii. hist. posita in qua mons est neritos unde & insula sepe neritos appellata nec minus & ipse martius est dictus & a. pro. e. posita est/Assarici/a quo genus traxit de quo Ouidius lib. fast. & alibi/Cassandra/&/Polyssena/filie priami fuerunt Nam teste festo pompeio quedam mulieres solebant conducere ad lamentandum mortuum quę dabant ceteris modum plangendi quasi in hoc ipsum præfectas præficas inqt appellatas Neuius hec quidem mehercule opinor præfica est q̄ sic mortuum collaudat & ita filiæ priami ut hic poeta ait fecisſent/Scissa palla/quam idem festus pretextam pullam appellari

aiẽ & qua nõn licebat uti niſi ei qui funus faciebat amicus autẽ
pretextam pallam pro pulla legit non intelligẽs cum aliud prę
texta & palla ſit/Aſiam/ferroq; cadentem pro ilio dicit quod ſer
uius lib.ii.enei.probat miles tremuluſ priamus ſenex ante arã
Iouis qđ Virgilius .ii.eñ. refert ubi tandem ait iacet ingens
litore truncus Auulſumq; humeris caput & ſine nomine corpus
contra hanc ſententiam Tyberius dixit priamum felicem quod
ſuperſtes omnium ſuorum fuiſſet ut eſt apud Suetoniũ/Torua
uxori hecubam uxorem priami dimantis filiam teſte homero
& Ouidio qui xiii.meth.ait ergo aliis latraſſe dimantida flebi
le uiſum eſt At euripides ciſſei thracum regis filiam dixit quod
Virgi.vii.confirmat Ciſſei pregnans igne enixa iugales hęc
ſtatura grandi animoq; uirili fuit pia & benigna Sed amiſſo ui
ro patriaq; & nobiliſſimis filiis in canem uerſa eſt dicente Oui
dio xiii.meth.ueterumq; diu memor illa malorũ tum quoq; ſith
nios ululauit meſta per agros Et ideo canino rictu/poeta dicit
/Regem ponti/mitridatẽ de quo ſupra dicit qui niſi tãtum uix
iſſet nõ uenẽo periiſſet &/Cræſum/aliactis filiũ ultimumq; regẽ
lydorum & primo feliciſſimum Sed poſtremo in infelicitatẽ trac
tum & a cyro ſuperatum cumq; miſerabiliter regnum perdiderit
ad miſerabiliorem uitam cobactus fuit de quo Valerius antias
ſatis loquitur & iuſtinus ut merito libro de ponto iiii.naſo po
eta ſcribat diuitis audita eſt cui non opulentia cræſi Nempe tñ
uitam captus ab hoſte tulit/Iuſti ſolonis/unius ex vii.ſapienti
bus ex e ceſtriade filii & patria Salaminii/Iuſti/autem ideo dicit
quia ut Ariſtoteles ii.politicorum tradit Athenienſibus leges
dedit tanto temperamento compoſitas teſte etiam iuſtino lib.
ii.qđ parem gratiam a ſenatu & plebe contraberet q̃q̃ plebs &
ſenatus in ſumma prius eſſent diſſentione quibus teſte ualerio
de ingratis ſi perpetuo Athenienſes uti uoluiſſent ſempiternũ
habituri fuiſſent imperium & herodotus lib.p̃.oſtendit decem
annos ſolonem peregrinatum per cauſam contemplandi neq̃ le
gum quas condiderat abrogare cogeretur & ſubdit iure iuranda
athenięſes adactoſ ad eas.x.per annos ſeruãdas poſtea ad ama
ſim ſe contulit & ad cræſum/Reſpicere ad longe iuſſit ſpatia ul
tima uite/quia cum a croeſo in regiam eſſet recept9 & theſauroſ
ei croeſus oſtendiſſet ſuos quibus omnium ſe beatiſſimum exiſ
timabat eum interrogauit quem omnium beatiſſimũ uidiſſet cũq;
reſponderet tellum quendam athenienſem deinde cleobem &

bithonem illū propter filios bene in patria institutos hos pp
ter uictorias & corporis robur denicq; cum croesus an ipse prop
ter suas diuitias esset connumerandus interrogaret quod me in
terrogasti inquit non dum te appello prius q̄ bene uita defunc
tum audiero neq; enim beatior est qui magnis opibus preditus
est eo qui diurnum uictum habet nisi eidem omnibus bonis prę
dito fortuna concesserit bene uita defungi que omnia longo p
cessu herodotus hist. lib. p̄. commemorat nam ut subdit quod pſ
pera fruitur ualitudine q; malorum expers q; bonorum liberoq;
parens qđ formosus est qui si preter hec diem quoq; suum rec
te obierit is est quem quęris dignus qui uocetur beatus prius
tñ q̄ ad obitum peruenerit nequaq̄ beatus appellandus Sed for
tunatus & pergit omnis rei oportet inspicere exitū quo sit eua
sura quoniam multos deus quibus fortuna suppeditauerat radi
citus euertit hec solon ex quibus naso poeta illud sumpsisse ui
detur lib. meth. iii. Sed scilicet ultima semper expectanda dies
homini dicq; beatus Ante obitum nemo suppremaq; funera de
bet & reliqua de exitu ipsius crę̄si pertinentia ad hunc locū he
rodotus prosequitur nam cum captum per se ad cyrum perduxis
sent & pyrę esset impositus cum bis septem lydorum filiis tamq̄
primitiis alicui deo offerendis siue cyri uoto soluendo siue sci
endi cyrus cupidus esset nūquis demonum liberaret pyra crę̄sū
quem religiosum esse audiuerat ingemiscens ter solonem nomi
nauit recordatus neminem ex uiuentibus beatum esse dixisse.
Exilium & carcer mīturnarumq; paludes minturne oppositum
in campania habens propinquas paludes in quib9 delituisse ma
rium cum sylle rabiem effugeret significat Victa cartagine pa
nis plutarchus enim cum discessum Martii ex minturnis narra
uerit qui fere nudus & omni auxilio destitutus abscessit & dela
tus ad enariam insulam est ubi granium & amicos alios quosdam
repperit tradit eum ad hyem psalē pro auxiliis nauigare decer
nentem rerum omnium egentem cum etiam aquę inopia graua
retur postea erycem usq; Siciliam maxime aquatum uenisse ubi
a loci eius quęstore non nullis ex sotiis amissis uix ipse euadere
potuit inde ad nauim reducto ad Meningam insulam nauigauit
ubi de salute filii qui cum Cethego erat audiens paululum respi
rauit interim cartaginem petit in qua sextilius prefectus erat
olim sibi cognitus sperans in commeatu saltem sibi affutuq; pre
sidio licet nullo beneficio prius eum obligasset Ille marium na

104

ui egressum sentiẽs statim lictorem illi misit nũtiaret q̃ primũ ex aphrica discederet quasi Romanorum hostis quibus auditis magna marius moestitia affectus est ĩ mobilesq; oculos in licto rem defigens repensitans casus suos & ꝯmeatus necessitatem intra silentium se continebat tandem lictori interroganti quid præfecto responderet suspiriis ab uno pectore tractis in hæc uerba prorupit nuntia sextilio te uidisse. C. marium in ruinis carthaginis sedentem exulemq; & panem mendicantem nec plu ra dicens q̃ primum ad nauim rediit | Victa ergo carthagine | hoc est apud carthaginem uictum quia in ipsius carthaginis ruinis nec panem impetrare ualuisset & ideo | Mendicat̃ panis | Teuto nico curru | nam teutonos in ytalia uicit & de hiis triumphauit teste Suetonio de uiris illustribus Opimam animam ꝓpter spo lia opima quæ dux duci detrahebat ut auctor est seruius | Serua tum caput abstulit | ut enim liuius scribit. Gn. pompeiꝰ cũ ęgyp tum petiisset iussu ptolomei regis pupilli auctore theodoro eiꝰ apud regem magna auctoritas erat & photino occisus est eius ca put eodem test. cum ad cæsarem theodorus & anulum tulisset in fensus est cæsar & illachrimauit antea seruatum fuit & morbo liberatum uotis ciuitatum praxagoræ suasu factis. t. plu. | Len tulus | pro consul cilicię & cypri teste cicerone & eius mors nota nam de | Cethego | & | Catillina | supra diximus significat autẽ hos iuuenes cecidisse qui si ad senectutem peruenissent in felitiorẽ forsan sortiti fuissent exitũ | Cadauere toto | nõ truncatis mẽbris | Lucretia | nota est historia de qua ouidius late in fastis | Ruti læ uirginea gibbum | rutila gibbosa erat puella ideo nec malum exitum est sortita hæc liuia rutilia dicta est. t. Pli. & Lxxxx vii. anno excessit Actio claudio principe ex quo anus turpissi ma erat nihil enim obstat utrum rutile an rutiliæ dicamus sicut miluus & miluius Verum sextus festus pompeius ait rutilium rufum significare cuius coloris studiosæ etiam antiquę mulieres fuerunt unde & rutiliæ dicte sunt At uirginia. L. uirginii fi lia uirgo plebeia cuius stuprande consilium appius claudius decẽ uir cepit cum eam pater a tali re tutari non posset intendens in appium manus icilio non tibi appi filiam meam despondi dixit ad nuptiasq; non ad stuprum educaui eumq; ad nutricem quam se percontaturum fingebat de ueritate an sua esset filia ipsam sedu ceret rapto e taberna lanii cultro peremit & ideo cuperet ait cum talem ipsa exitum habuerit quam historiam ualerius & alii

Marij exitus

Teutoni a mario v

Popeij exitus

Lucretię histor

Liuia rutilia virgini
virginea liuia dicta
Rutilus color

Appius claudius
virginius

permulti tangunt| Rapuit nero loripedem| Sed sporum aliosq; formosos| Felitior astro| nó possunt ait adulteri cauere quin interdum deprehendant qñ & mars etiam deprehensus fuit a uulcano marito ueneris & fabula notissima ē| Mugilis| similitudine quadam utitur membri uirilis adolescētes enim adulterio d' p̄hē si patiebantur mugilem & raphanum unde Catullus ad pediconē ah tum te miserum maliq; fati QVem attractis pedibus patente porta percurrent raphaniq; mugilesq; QVare Martialis ad mechum ait qui confidebat natibus nec mugilem aut raphanū timēs hoc est Priapum in ulctionem mariti Confidis natibus non est pędico maritus ad gallum enim scribit & Plinius ait mugilē piscem esse qui ocultato capite totum se credit occultatum| Endimion| filius pulchritudine illi similis qui pastor lunam amauit a q̄ primum repulsus est postea uero cum albos eius greges pauit in eius gratiam uenit & teste. Ci. ii. li. tusculanaꝝ cum sup lamio monte Ionie obdormisset a luna deobsculatus est dicit ergo nó profuturum ei tantum unam amare nam & alia corrūpet ipsum unde ait| Seřilia| pro muliere diuite ponit ac larga sed hec filia fuit sorani annii pollionis uxor & ętatis ultra uicesimum annū liberum mortis tandem arbitrium habuit quia pecuniam magis dilargita esset ideo Cor. taci. inquit acciderat sane pietate seruilię id nomen puellę fuit q̄ caritate erga parentem simul inpudēti a ętatis non tā cōsultauerat quā de incolumitate domus & subdit tum interrogante arcusatore an cultus dotales an detractū ceruici monile uenundedisset quo pecuniam faciendis magicis sacris ꝯtraheret primum strata humi lōgoq; fletu & silentio Post altaria & aram complexa nullos inquit impios deos nullas deuotiones nec aliud in felicibus precibꝰ inuocaui q̄ hunc optimum patrem tu cęsar uos patres seruetis & reliqua q̄. Cor. tac. subdit ostēditur autem amasse plautum uerum propter ętatem illi nó fuisse cognitam Cornelius declarat siue catulla d' qua Martialis Formosissima q̄ fuere uel sunt Sed uilissima que fuere uel sunt O q̄ te fieri catulla uellem formosam minus & magis pudicam |Hyppolito graue prepositum| hoc est constantia pudicitie erga phędram nouercam que res nota apud Ouidium in epistolis| Bellorophanti| glauci regis ephire filio teste homero vi. ilia. incliti decoris & uirtutis maximę sed adolescens a proeto ab antis filio ephire regno priuatus in proeti regia degebat cuius forma capta Stenobia uxor regis qui Homerus Antian uocat illum d'

Priap' Mugilis et rafan' dr

Endimion fabula

Lamius mons

Hyppolitus

Bellorophon

libidine requisiuit pro cuius mercede regnum coniugis promit
tebat unde exclusa timens ne ille eam criminaret ipsum marito
accusauit Sibi uim inferre uoluisse Rex uero cum eū diligeret
interficere noluit Sed ad beuryen lyciorum regem & steno beę
patrem illū trāsmisit licteris rem Indicantibꝰ qui cū occulte se
uindicare uellet Chymere & aliis beluis illū obiiciebat ultimo
aduersū amazonas misit q̄s ille supatas in suos terminos redire
coegit uirtute igit ipsius perspecta heuries miseratus non so
lum est Sed achimenem aliam filiam cum parte regni illi uxorē
dedit quod uidens Stenobea se ipsam interemit quod Hor. in
odis. tangens dicit ut prēturo muliere perfida credulū falsis im
pulerit criminibus nimis casto bello ropbanti & Iuuenalis hoc
loco ideo| Concussere| ait | Cressa| phedra minois regis cretensiū
filia| Cui nubere principis uxor historiam tangit de qua Suet.
necnō Cor. taci. lib. xii. scribit nam messalina claudii uxor dum
sacrificii grā hostiā petuisset Claudiꝰ Silii amore capta legitimo
matrimonio sciente populo Romano in uirum capit & nuptias
celebrat adeo furens ut dicat idem Cor. At messalina non alias
solutior luxu adulto autumno Simulacrum uindemie p domum
urgeri prela Fluere lacus femine pellibus incinctę assultabant
ut sacrificantes uel insanientes bacchę ipsa crine fluxo thyrsum
quatiens iuxtaq; filius hedera uinctus gerere cothurnos iacere
apud strepentem circū procaci choro| Gentis patritię| &. n. idem
Cor. ta. dicit. hunc iuuenem Silium nobilem dignitate & forma
iumentis atq; propinquo consulatu & subdit maiorē ad spem ac
cingi nec. n. occultum quid post tale matrimonium supesset hāc
igitur cum Calpburnia illustris fęmina Silio nupsisse exclama
ret genibus claudii prouoluta Claudius ad ultionem animum in
tendit Sed tandem uenam messalinę dedisset nisi narcissus eam
interemptam affirmasset qđ patet apud ipsum Cornelium ta| In
hortis| lucullianis nam Cornelius tacitus messalinam in illis
prolatare uitam componere prēces nonnulla spe & aliquando
ira tantum inter extrema supbia egebat| Legitime uult nubere|
Omnia enim que ad uerum matrimonium pertinerent adesse uo
luit nam ut dicit | Veniet cum signatoribus auspex | Vt enim
Suet. tradit in Claudio post bas Valeriam messalinam barbati
Messalæ consobrini sui filiam in matrimonium accepit quā cū
comperisset super cætera flagitia ac dedecora .C. Silio etiam
nupsisse dote inter auspices ꝑsignata supplitio affecit| Ante lu

105

Heurion

Messaline historia

Calpburnia

cernas | quę in nuptiis adhibebant ad choreas & cóuiuia celebrā
da | Códiduli porci | quia digniores ī sacrifitio sunt albi & porci
pro ponce nam. Vir. Stabant & cesa iungebant foedera ponca
dicit & Hor. tellurem porco ubi porphirio ait pro porca poni |
Tomacula | frustra dicit απο τηc τομηc incisio iñ τομακουλα
pna hāc succidiā q̄dam uocant in nuptiis adhibere solitā | Mēs sa
na in corpore sano | nam quidam philosophi in bona ualitudine
summū bonum existimauere | Carentē | ꝑ libertate patrię ꝑ fide
ꝑ iustitia & similibꝰ | Spatium uitę | nā sicut uita ita mors natura
lis de qua in tusculanis ergo merito nil optādum a diis eē dixit
ut etiā de socrate Vale. lib. vii. dixit qa nihil ultra a diis peten
dum arbitrabat nisi ut bona tribuerēt qđ ii demum scirēt qd uni
cuiq; eēt utile | Herculis erūnas | labores anxietatesq; q̄s aliquis
patit ꝑ uirtute ꝑ domitādis malis & uitiis tāq̄ herculis ꝑ mon
stris laudabiliores melioresq; q̄ uoluptatē eē dicit & sic iustitiā
cómēdat | Et uenere & cenis Sardanapali | đ hoc diodorꝰ apđ grę
cos & Iustinꝰ apđ nostros satis scripsere nā ut ait diodorꝰ sicu
lus Sardanapalus a nino trigesimus rex ultimꝰ uero assirioꝝ ex
cessit omnes supiores đsidia ac uoluptate nā ꝑterq̄ qđ a nullis
exterius ꝯspiciebat uitā muliebrē duxit cum pelicibꝰ ueste tum
porphirea indutꝰ tum molli lana ꝯtexta stola insup muliebri fa
tiem totūq; corpus in mođ pellicis phuco cóponēs ultra luxum
muliebrē lasciuiebat uocē femineā loquēdo imitatus nó solū cy
bos potumq; q uoluptatē ꝑberet cótinue appetebat Sed luxurie
quoq; deditꝰ nunc uiri nunc mulieris uice utebat omni post ha
bita sexus ac pudoris cura & cet. adeo uero turpis uoluptas in
cótinētiaq; ī eo uiguere ut successoribus post obitum suum in se
pulchro inscribi barbarica līgua mandarit uerba q̄ lib. v. tuscula
naꝝ cicerōis sūt hec humi q̄ edi queq; exsaturata libido hausit at
illa iacēt multa & ꝑclara & relicta hi tādē a bartabāo regno ꝑuat
fuit medis nomī e eius ꝑsidēte & e mediis scortis seipm in rogū
ꝓiecit quo solo imitatum uiros Iustinus ait ꝙ se ꝑemit ergo | ue
nerę & cenis & plumis | ait | Sed te nos facimus fortuna deam | su
pra etiā ē hic uersus imponit igit diuus Iuue. satyre huic finem
ubi immēsa hoīm innotis faciēdis stultitia reserata uota plerūq;
oñdit ī cladē cóuerti omniaq; mortalium ꝑter uirtutē uana cadu
caq; demóstrat qbꝰ qdē poetę uerbis a nobis perceptis uirtute
bonisq; moribꝰ ornati ad bñ beateq; uiuēdū accedamus & nos to
tos ꝑbeamus ut ad uerā beatitudinem firmumq; tranquillitatis

Socratis ad deos petitio

Sardanapallus

domicilium uenire Mereamur

¶ Per. A. CN. QVirinum Sab. Vatem Laureatum in Secunda libri quarti Satyra Expositio. 106

CTICVS Eximie scđa quarti libri satyra est in qua romanoꝝ in conuitiando luxuriam criminatur & castigat p̄cipue beluosam illam epicureoꝝ sectam qđ ut aptius faciat persicum amicum suum elegit cōuiuam secum futuꝝ ad quē hanc dirigit satyrā. libidinosos igitur Romanos insectās quadam capta similitudine dicit Cum eundem infamie exitum cōse qui debeat luxuriosus diues quem habet pauper eo nunc peruenimus ut istud uitium gule execrādum propter diuitias uni laudi detur alteri uero ꝓpter pauptatē đdecori ac pudori eē noscamus. & sic uno ictu mille tela hmói pectoribus infigit per similitudinem illam dicens|Acticus|tres apud Cor. ta. Acticos eodem fuisse seculo legi. Primus. n. acticus uestinus dictus est qui nimia sodalitate Neroni infensus fuit statiliāq; messalinā in uxorem habuit. alius quintius acticus dicebatur qui pro Vespasiano magnifica edicta iecerat de quo Cor. ta. inquit quintū acticum cōsulē umbrā honoris & suauitatis mōstrantē & de hoc poeta loquitur. Alius Iunius acticus qui gladium cruentum oñtans othonē a se interfectum exclamauit. nā acticus pōponius de quo Cicero in catone maiore ait non conuenit cum neq; ulla turpitudine notatus &c. quidā grācum aliquē ab attica regiōe diuitē fcm̄ & mores grācos seruantem intelligunt. sic & rutulum aliquē cāpanum paupē sicut erat populo turni rutuli dictinā de eo rutulo Valerius li. v. de mutatione moꝝ ac fortunę|si Rutilus| ꝓ paupe accipit de quo Mar.|pauper apitius| paup factus aliqs guloſus qualis apitius de quo supra Herodotus ait |Conuentus|celebrare ab egyptiis sumpserunt greci nā uiri ac mulieres ad. cc. nauigant in bonorē dianæ ad bubastim urbē mulieres crepitacula manibus tenentes plaudunt uiri tibiis canunt sic nauigāt ad singulas urbes contra fluuio abluunt ubi bubastī uenerunt & magnis hostiis litant & plus uini eo die q̄ reliquo āni tpe absumunt in urbe busyri die festo Isidis post sacrificiu3 multa hōim milia uerberāt|De rutilo nā dum ualida|hic rutilus ille uidetur quem doctorem gladiorum ualerius li. ii. ostēdit fuisse: hic ergo|Rutilus|hoc est pauper similis rutilo| Scripturus leges rutilus|coquinarias|Et regia uerba lanistę|hic pro coquo accipit Vel emptore Carnis qui iubet coquo uel sumptuosas

coquinas significat que Reges decent & cum de re coquinaria apitius scripserit uolunt eundem hic rutilum intelligi appellatú |Viuendi causa|Illud socratis tangit qđ Laertius refert. nã aiebat Socrates alios homines uiuere ut ederent se ideo edere ut uiueret. | Per omnia elementa|nam per aquam pisces per aerẽ aues: per terram alia animalia per ignem autem uariú coquine genus|Accersere|uocare ad se & habere quotiens de est oppositis in pignus|Vel matris imagine|statua argentea etiam posita in pignus relicta a matre sua: reuerentie cuius propter gulam obliuiscebatur uel|matris|deorum quam nõ dubitabat in fenus ponere modo infandę gulę satisfaceret sed melius ut prius|Gulosum|ipsi gulosi|Fictile|pro rebus quæ in fictili ponuntur. |Miscellaria|sic fiunt ait gladiatores consumptis opibus dicẽs ueniunt ad miscellaria. nam miscellos ludos dicebant & miscellaria loca in quibus agebãt hoc est ad turpia rediguntur studia alii intelligunt prẽmia ludoꝝ alii ad cybos ex uariis rebus mixtos: Sed melius a loco ubi parabantur dictos de quo ptolæmeꝰ |Ludi | gladiatorii Verior tamen lectio iuditio meo erit. si dicamus|Ludi|hoc est ipsi gladiatores ludentes olim & qui omnia consumpserunt in cybis absumendis|sic|hoc modo ueniunt ad miscellania|hoc est ad gloriam & honorem qualem consequebantur hii qui crotonem a miscello gibboso conditam petebant aliqua uirtutis ratione in quo poeta ipsos gladiatores & ludentes irridet nam cum deberẽt petere miscellania id est conari adipisci gloriam quam Crotoniatę uiribus adipiscebant suis olim miscellanii dicti ipsi potius bona sua deuorant & luxuriosis cybis inuigilant miscellania enim quæqꝫ apud Crotonem gesta dici possunt quæ gloriam & laudem immortalem afferant eodem modo miscelli dicuntur ludi laude digni quales lugduni C. cæsar te. Suetonio edidit & gloriam parientes sicut qui fiebant a Crotoniatis. Nam teste Strabone Croton ciuitas fuit rei bellice peritissima & nec paruam exercendis athletis operam dedit. In unio igitur olympiadis ludis septem uiri qui cęteros studio superarunt Crotoniatæ fuere omnes Iure itaqꝫ dici uisum est. QVi crotoniatarum postremus est Is reliquorum Grecorum primus est & subdit plurimos ad olympia uictores habuit etiam paulo post ait ad eius gloriam accessit ingens Pythagoreorum cætus. Necnon athletarum celeberrimus milo & pythagoræ discipulus. hac igiẽ similitudine utiẽ Poeta qꝫ ueniũt ludẽtes ad

mistellania hoc ē ad gloriā ironice sicut milo & pythagoreī &c.
|Inuentidio|pro diuite accepit de quo uentidio supra diximus.
alterum uētidium Cor.ta.memorat li.xii.qui æmulus ad deter
rima felici erat: dum galileorum natio ei pareret Samaritę aūt
felici QVi scit quantum adest scientiam habet rerum quę sibi ad
bene beateq; uiuendum non conferunt| Ferratam archam| pro
magno erario ponit| Sacculus|pro paucis diuitiis dicitur γνω θι
σε αυτον. i. cognosce te ipsum. concludit ergo in una quaq; re
quam homo est facturus debeat perlibrare & ponderare se ipm
anteq; incipiat: Nam teste Salustio prius q; incipias consulto. &
ubi consulueris mature facto opus est Idem Cicero in thuscula
nis et Persius ait tecum habita Et in omnibus illud chilonis in
oraculorum modum litteris aureis delphis consecratum obseruā
dum est μηδεν αγαν id est nihil nimis| Ancipitem| Sapiēs. n.
ulysses dubitabat an deceret se arma achillis gerere| Curtius|de
hoc Cor.ta.nam Curtius Montanus dictus est Inquit occurrit
truci oratione Curtius Montanus eo usq; progressus ut post eę
dem galbę datam interfectori pisonis caput obiectaret & alibi
Censuit Curtius Montanus ut pisonus quoq; memoria celebra
retur & ostēdit eum causidicum sicut matho erat: & censorē| An
matho|de quo supra lectica mathonis|Gobio|piscem pro pretio
posuit. Martialis principium cęnę|Gobius esse solet|nam uilis
est Anulus nouissimus signo nobilitatis anulo equites donabā
tur Plautus perdidisti tu anulum miles pulchritudinem centu
riatus. Sue. in cęsare existimatur etiam equestres census polli
citus singulis qđ accidit opinione falsa nam cum in alloquēdo
sectandoq; sepius digitum leue manus ostētans affirmaret se ad
sacra faciendum omnibus per quos dignitatem suam defensur9
esset anulum quoq; equo animo detracturum sibi extrema cōtio
cui facilius erat uidetur concionātem quam audire pro dicto ac
cepit qđ usu suspicabatur promissumq; ius anulorum cū milibus
quadragenis fama distulit| Signinum|multi uinum intelligunt
tamen Macrobius libro saē. inter alia genera pirorum signinū
ponit et Plinius fatetur nomina a uariis locis sumpta licet de
signino nō meminerit. De syrio autem idem Plinius ait in his
quæ alio colore nigro donant syrię cum Crustumia & Phalerna
siue lactea laudasset de quo Martialis Et nomē pyra quę ferūt
syroq;|Digito pollio nudo|sicut pollio đ quo supra p quo si les
gulosos ītelligit & helliconeſ|Nec p̄maturi|qa aliq; dicet cum

107 vendidius

cognosce te ipsum

Curtius

Gobius pi

Anulus equitū

Signinum

tales sint mors utilior uita illis esset Respondet non mortem sed longiorem uitam illis concessam ad miseriam perpetiendam |Vertere solum|fugere urbem|Cedere foro|a repetitione pecuniarum quas in foro creditor repetit|Feruenti|propter uarios labores & artifices quale illud uirgilii feruet opus ea enī urbis uia dignior erat artificum & reliquorū hominum frequentia q & in hortis cænabant|Persice|de hoc tertia satyra dixit persicq orborum lautissimus|Occultus ganeo|nō manifestus & nō corā aliis uorator a loco dictus. ganeum eīm locum abditum ac uelut sub terra teste festo festo pompeio antiqui dixerunt Terentius Vbi illum queram credo abditum in ganeum |Siliquas|Græci κερατιον nos fabam græcam uocamus & pro genere ponderis interdū accipitur .|Pultes|pulte olim uixisse romanos nō pane Plinius ait unde pulmentaria dicuntur & prista sacra atq; natalium pulte fritilla conficiuntur ea ignota græciæ sunt Italiæ polenta fuit sed alia est puls condita de qua hic non loquitur. sed punicam Cato ostendit dicens libram alicæ ī aquā indito facito ut bene madeant id fundito ī alueum puro eo casei recentis p. iii. mellis. p. s. ouū unum omnia bene permisceto ita in sipito in aulam nouam similiter placentas fieri docet ex farina siliginea & aliis per multis sed qđ Cato ouū unum dixit Amicus Timon uinum scripsit solita negligentia|Euandrum|Me tanq; euandrum qui Herculem hospitio recepit uili conuiuio de quo Vir. li. viii. Aude hospes contemnere opes & te quoq; dignum finge deo: Rebusq; ueni non asper egenis|Aut minor hospes| ænean dicit qui per aquas numici ad cęlum ueniisse dicitur. Vñ Tibullus li. ii. Illic sanctus eris cum te ueneranda numici Vnda deum cælo miserit indigetem. Hercules autem quomodo flamis perierit late Ouidius libro Methamarpho. et Senecas in Tragediis æmula picænis de quo Martialis nec rugosarum uimē breue picenarum ait pro malis picenis & alibi Pli. etiam de oliuis dicit & in ipsa Italia cæteris picenæ & sidicinæ balæ illę priuatim condiuntur|Holuscula|rapas de quibus Suetonius de uiris illustribus|Vulua popine|Horatius nil melius turdo uulua nil dulcius ampla|Dictatoris|columella questus sui tē poris mollitiem ait At mehercle uere illa proles Romuli assiduis uenationibus nec minus agrestibus opibus exercitata fit missimis preualuit corporibus ac militiam belli cum res postulauit facile substinuit duratam pacis laboribus semperq; rusticam

plebem urbanę prepoſuit & ſubdit' alibi illis temporibus proce
res ciuitatis morabantur in agris & cum conſilium publicum alı
qua depoſcebat a uillis in ſenatum arceſſebant ex quo qui eos
euocabant uiatores appellabantur. Vnde bene Pli. & Cato cū
uirū bonumq; colonum dixiſſēt ampliſſime laudaſſe exiſtimabāt.
QVid q; camillus & cicinnatꝰ & curiꝰ propriis manibus agricul
turam exercebant. Vnde Lucanus Paupertas fugitur totoq; ar
ceſſitur orbe QVo gens queq; perit tunc longos iungere fines.
agroꝝ & quondam duro ſulcata camilli. Vomere & antiquos cu
rionum paſſa ligones: QVid qđ ſerentem inueniunt dati bono
res ſeranum. unde cognomen aranti quatuor ſua iugera in uati
cano que prata quintia appellantur Cincinnato uiator attulit
dictaturam & ideo dictatoris aut QVid qđ reges Hieron Philo
metor attalus Archelaus & duces xenophō & penus etiā mago
de cultura agri ſcribendi curam habuere &c. | Fabios | hoc eſt om
nium horꝝ cenſurā de qbus ſatis ſupra ſcripſimus & laudat uete
reſ | In oceani fluctu | Pli. teſtudines tantę magnitudinis indi
cum mare emittit ut ſingulaꝝ ſuperficię habitabiles caſas inte
gant atq; inter inſulas rubri precipue mariſ iiſ nauigēt cymbiſ.
& paulo poſt teſtudinum putamina ſecare in laminaſ lectoſq; et
repoſitoria iiſ ueſtire C. aruliuſ pollio inſtituit prodigi et ſaga
ciſ ad luxurię inſtrumenta ingenii | Caput aſelli | qđ uile erat et
non elephantum aut teſtudinē nā qđ columella aut Tagē in limi
tibuſ agroꝝ caput aſelli poni inſtituiſſe hetruſca diſciplina nec
propterea antiqui putamina ipſiuſ lectiſ ſuiſ addebant ſomniat
ergo amicuſ | Thuſco catino | uaſe ſaxeo unde | Thuſca ergaſtula |
ſuperiuſ dixit: nam in fodina thuſcię fiebant et in aretio urbe
hetrurię fictilia etiam fiebant Mar. ſic arretinę uiolant criſtal
lina textę. | Fictilis iuppiter | ex creta ſtatua iouis uel lapide fa
cta | Grande ebur | menſa ex ebore pedes habebat et erant ſtatuę
pardi ex ebore hoc eſt ex dentibus elephantorum qui uenere a
| Syene | ciuitate in ꝑfinibus Ethyopiæ et Egypti uel ex mau
ritania et ex India et | nabatheo bellua ſaltu aut elephaſ aut rhi
noceros dicit qui in Nabathea orientis regione abundat ab
anabaoth dcā frē Iſmaheliſ | pgula | familia Sue. ī Aug. ī ſeceſſu
apollonię theogeniſ mathematici pgulā comite agrippa oñdrat
ī. familiā | Trypheri doctoris | coquꝰ alios docēs ſūmꝰ ītelligiē
Sed trypheros grece mollis & delicatus dicitur nam τρυφω
abundo & epulor & luxurio & τρυφν epulaſ & delitias ſignifi

108

Nobiles agri cultores

Teſtudines.

Tuſcū catinū

Criſtallinum

Syene

Nabathea regio

pergula. i. famili

Tryphericus

pygardus capra siluestris

phasiani

numidæ gallinæ

phœnicopterus

oryx

tolomeus

gaditana puella

pitysmata

cat| Pygardus| Plinius. viii. hist. capreã quandam siluestrẽ esse dicit non dissimilem damis de qua poeta hic loquitur: Sed libro decimo hist. genus aquilæ in oppidis & campis albicante cauda habitantis esse ostendit| Scythiæ |uolucres| scythicę| melius phasianas intelligemus in colchis teste Pli. geminas ex pluma aures submittentes subrigentesq; numidicas in parte Aphricæ numidia de quo infra aphræ auis inquit nec sunt meleagrides licet Plinius non ostendat differre. nam. t. L. columella habent ceruleam cristam & sunt distincte guctis numidice uero habent cristam rubeam numidice gallinę Mar. & picta perdix numidicęq; guctæ. Vltime peregrinaq; auium immẽsas fuere receptæ| Phenicopteri auis linguam precipui saporis esse Apicius docuit nec potum omnium altissimus gurges| Oryx| Plinius ait oryges solos a quibusdam dictos contrario pilo uestitos & ad caput uerso esse & damas & pycardos & strepsicerotes multaq; alia haud dissimilia cum de capreis loqueretur| Vlmea cæna| quia subulmis cenitabant quæ multæ satæ in subura uia & in hortis uariis illius loci fuisse apparent & adhuc sunt aliquæ resonabãt ergo dũ ministri incidebant errat ergo amicus qui cænam ulmeam ideo dictam putat quia illa animalia essent ex ulmo formata & nõ essent apta epulis| Non phryx| qualis canymedes| Lycius| Thlepolemum lycium quidam intelligunt qui teste Homero lõgo & lato corpore fortissimus fuit ipse uero| Lycium| adolescentulum intelligo de quo Sueto. in uita augusti ait Nam cum ad gladiatorias & scenicas operas aliquid exibiturus esset subdit postea nihil sane q̃m adolescentulum lycium honeste natum exhibuit tantum ut ostenderet q; erat bipedali minor libraq; septẽdecim ac uocis imensæ Significat autem lycio similem ne dum ganymedem| Non a mangone| Seruoq; mercatore. Mar. milia p̃ puero centum me mango poposcit| Gucto| Vase unguentario sed pro unguentis ponit et resina| Gaditana mulier| a gadibus hispana Martia. vi. libro Edere lasciuos ad betica crusmata gestus Et Gaditanis ludere docta modis. & idem quiq; & Gaditana susurrat| Vertice| incitationes incẽdia| Pitysmate| pitisma ludũ fornicinariũ uolũt nam circulus habetur ferreus & duo lapides rotundi qui diriguntur in circulum illum Sed pitisma quasi pidma a πιθω qđ est salto dicitur interposito s. est eim saltatio quedam in numerum facta apud lacædemonas nonnulli dicunt pitisma ludum in quo rotula super uirgam decharta que uoluit

dum quis currit & hic ludus apud lacędemonas est repertus QVi dam pitisma sputum esse uolunt quo consperſis digitis leuius anuli educuntur aut digiti ipſis induuntur &|Orbem lacędemo nium|anulum intelligunt qui a græcis initium habuit licet La cedemone ferreo anulo ut Plinius ait uterentur ſubdit tñ Pli. aureos anulos Romę publice dari ſolitoſ ſolum legatis qui itu ri ad exteras genteſ eſſent ut honoratiſſimi exteroꝝ intellige rentur. Itaq; de ſimilibus nobilibus hic & honoratis ac diuiti bus ītelligi poteſt|Lubricat|uoluit ac lubricos facit|Fortune| diuitibus. Vnd Ouid.li.de arte Pauper amet caute timeat ma ledicere pauper. Multaq; diuitibus non patienda ferat.|Mega leſiacę mappe|Romani colunt ludoſ magne matriſ deum in qui bus cortynæ tendebantur. Vnde ſupra aulea recondita ceſſant. |Predo caballorum|& ſic pretor ab aliis predatur in quo repre henditur|Euentum uiridis|.i.megalenſes ludo fieri intelligo in quibus aulea uiridia tendebantur mappę preterea a prętore mittebātur uictori in ludis Mar.Cretatam prætor cum uellet mittere mappam|Triumpho|quia triumphalia geſtabat ornamē ta quidam|Viridis panni|qui donari conſueuerit uictoribus in telligunt|Sponſio|mulieribus facta .uel inter contendentes ſpectatores de eo qui uictor futurus eſt poſito pignore|Nrā bibat|Iuuenes inquit ludos ſpectent: nos uero ſenes ad ſolem tempore ueris exponamus cutem Vngamuſq; qd quidem nudi faciebant &|Ideo effugiat togam dixit|ac per hoc etiā cōuiuiis nos exponamus Vnde|Iam nunc in balnea dicit|ire|non|eē pu dorem ſolida hora a quibus exeuntes ꝯmedebant|Solida|.i. a quinta ad ſextā quia dixerat q donaret ſibi requiē ió dicit quā uis intereſt una hora ad horā quietis tñ da tibi requiē in ſexta enim hora.t. Mar.quieſcebant uñ eſt ſexta quies cauſa ſeptima finis erit.dānatur eim alibi nero a Martiali quia ea hora laua bat unde immodico ſexta nerone calet dixit|QVinq; diebuſ|hoc ait in hoc ludo noſtro tu non poteſ facere & habere otium ſicut habetur in ludiſ quinquatribuſ a Domitiano hoc tempore fre quentatiſ qui per quinq; dieſ in anno fiebant & quot anniſ do mitianuſ.t. Sue.in albano celebrabat cui collegium inſtituerat ex quo ſorte ducti magiſterio fungerentur redderentq; exi mi aſ ueneratioſ & ſcenicoſ ludoſ ſuperq; oratoꝝ ac poetaꝝ certa mina &c. Et ſic finiſ huiuſ eſt Satyre in qua inane Romanoꝝ exercitium damnauit .Finiſ.

Atali Coruine die| ad Coruinum dirigit de quo prima satira conductas Coruinus oues dixit hic quidem captator erat & dicebatur Valerius messala Coruinus a p auo suo Coruino uolens igitur captatores damnare lætitiam suam aperit reditu amici Catulli cõparatam non quidem spe captationis & bonoꝝ ipsius cum haberet tres filios quibus relinqueret. Sed uera amicitia inductus sacra diis effert quare satis exemplo sui ipsum Coruinum contrarium agentem percutit de eo autem Catullo supra meminit dicẽs| Et cum mortifero prudens ueiento catullo| pariter Nouium et Istrum captatores reprehendit Ait| Ergo regine Iunoni| Vnde Vir. Ast ego quæ diuum incedo regina| Pugnanti| palladi dicit que dea belli est: |Gorgone maura| id est ægyde. nam ægys proprie munimentũ est pectoris aereum habens in medio gorgonis caput teste Seruio li. æñ. viii. & proprie palladis est: nam in pectore hominis lorica appellatur Vir. Aegidaq; horriferam turbatæ palladis arma Certatim squamis serpentum auroq; polibant: Cõnexos angues ipsamq; in pectore diuæ Gorgona desecto uertentem Lumina collo. & li. ii. ait Insedit limbo effulgens & Gorgone sęua |Gorgon| autem meduſa que gorgadas insulas habitauit & ponitur pro eius capite| Maura| uero quia ut Pomponius Mela scribit hę insulę in Occeano æthiopico positæ sunt| Maura| Ergo æthiopica uel quia gorgades in confinibus Mauritaniæ sunt. |Tarpeio Ioui Iuuencus aurata fronte| Vir. & statuam ante aras aurata fronte Iuuencum Ideo coruscat ait & istis numinibus sacra dat tanq̃ penatibus hoc est geniis quibus sacra dabãt in natalibus. nam teste Seruio Iupiter & minerua appellatione magnorum deorum habentur de his etiam Macrobius| Spargẽdus mero| Vnde libro. iiii. eñ. media inter cornua fudit| Pulla| funẽ significat ex nigris pullorum crinibus quo ligatus taurus trahitur. neq; enim qđ amicus ait conuenire potest ut legatur hispulla pro muliere đ qua supra diximus. nam qualis esset cõparatio tauri animalis bruti & mulieris. Pręterea ubi nam legimus hispullam pinguem fuisse. sed pinguior ait his hoc est agna uacca & uitulo| Traberetur pulla| duceretur fune uel chorda nã ante diximus sed procul extensum petulans quatit hostia funem aut intellige his scilicet numinibus Iunoni scilicet Palladi & Ioui

110

|Clitunni|fons teste dione de ii. bello punico in umbra q̃si cli
tor id est inuitator amnis alii flumen in ualle spoletana dicunt
aput radices montis cui Treuium oppidum imminet & fluuium
ex se effundere aput Beuaniam & spoletum qui tandem topino
fluuio iunctꝰ in Tyberim cadit ex huius aqua si bos ebiberit &
conceperit non solum grandes tauros sed penitus albos ꝓducit
quod Vir. asserit in geor. hinc albos clitunne greges & maxima
taurus uictima sepe tuo perfusi flumine sacro Romanos ad tem
pla deum duxere triumphos QVin Plinius ostendit in phalistis
esse in agro. n. phalisto amnis est cuius aqua pota candidos bo
ues facit ut ille inquit & sic in hetruria esset| Ab iside|quoniam
in templo isidis tabelle naufragii sacrabant̃ ab hiis qui liberati
fuissent utpote deę quę nauigarat uel quia mulieres depingi fa
ciebant ut sui amatores naufragio liberarent̃ quando & in aliis
etiam templis depingebantur unde| Plurima phana|dicit|Dam
num testiculi|unde & castoreum dicitur unguẽtum qđ inde fit
| Mecenatibus|nobilibus qualis mecenas nam & nobilis etiam
Coruinus erat de quo Cor ta. Mecenas autem mollitie coporis
& uestium notabat̃ teste seneca & de eo porphyrio in sermoni
bus horatii dicit malcinus tunicis quidam mecenatẽ suspicãtur
& subdit porro tunicis dimissis ambulare eoꝝ est qui se molles
ac delicatos uelint haberi malcinus autem a greco μαλακοσ qđ
est mollis dicitur| Infecit natura pecus| Vnde in bucco. sponte
sua Sandix pallentes nesciet agnos| Egregius fons|sicut đ clitũ
no dictum est Pliniusquoq; ait arietum maxime spectantur ora
quia cuius coloris sub linguis habuere uenas eius & lanitium in
fętu est uariumq; si plures fuere Et mutatio aquaꝝ potusq; uari
at|Et Boeticꝰ aer| Varro enim ut testis est Solinus duo ꝑhibet
in boetia esse flumina nam licet sepata miraculo tñ nõ discrepã
te quorum alterum si ouillũ pecus ebibat pulli fieri coloris quo
innuerit alterius haustu quęcumq; fusca sint in colorem candidũ
uerti quidam codices habent| Bethicus aer|& tunc dicamus qđ
bethica natura quadam aeris sui rutilas lanas facit quare Plinꝰ
ait hispania nigri uelleris pręcipuas habet polentia iuxta alpes
Canusia rutiliquas erythras uocant Item bethica ut Canusium
& Mar. Non est lana mihi mendax nec mutor aheno sic placeãt
tyrię me mea tinxit ouis| Parthenio|artifice optimo hic intelli
gitur quidam de Domitiani liberto intelligunt qui lances tam
amplas haberet| Pholo|cum cẽthauri magni potores sint| Pholꝰ|

Clitunnus

Treuium

Mecenas

Boetię flumina

Betica lana

Partenius

Pholus

a quo propinqus mons teste Diodoro dictꝰ est herculem hospi
tio suscepit cui uini dolium extulit quod cuidam centauro olim
a dionysio datum Imperatumq; ut tunc uinum proferret cum ad
esset hercules quarta postmodum progenie pholum uerboꝝ dio
nysii memorem uini dolium aiunt obherculis honorem reseras
se uerum eius odor: tum uetustate uini : tum uirtute ingens ad
propinquos centauros delatus ebrios reddidit una igitꝫ domum
pholi magno ingressi tumultu ad rapinam uersi sunt pholus ti
mens cum se abscondisset solꝰ hercules illis obstitit &c. | Coniu
ge | fusci aristii fusci de quo horatius in hodis. etiam in sermo
nibus | Bascaudas | lapides preciosos de quibus fiunt uasa Bascau
das conchas ęreas priorq; pro quocumq; uase vñ Mart. Barbara
depictis uenit bastauda britannis Sed me iam mauult dicere ro
ma tuam alii bascandas dicunt | Emptor | mercator | Olymthi cela
ti | ciuitatem sithonię pro uase posuit celato cum olymthus ciui
tas sit in thratia Similiter uasa samia dicuntur que in samothra
cia ubi gleba tenacissima fiunt uictilia sed codex antiquꝰ habet
olympi qđ intelligendũ đ statua iouis olympici facta per phi
diam quam hic emerat nam celauerat etiã olympum in quo cole
batur erat enim ex ebore ferẽ etiam olympus iuuenis qui laste
rem amauit quo depicto ueteres delectabanẽ sed quãtum olyn
thi scriptum est cui urbes multas adducentes demosthenes com
memorauit uasa ibi solita fieri intelligamus ex terra que incor
ruptibilis erat nec estas corrumpi sinebat unde Plinius Est &
olynthi & perinthi euboie terra que corrumpi nõ sinat & đ tri
tico intelligit | Emptor mercator in genere ponit sunt qui emp
torem philippum patrem philippi regem uelint qui nũq̃ dormi
uit nisi poculo aureo puluino subdito & dicebat omnia castella
expugnari posse in que asellus onustus auro posset ascendere &
dicitꝫ allexisse olynthum in societatem duobus datis oppidis an
temonte & podidea ideo emptor olynthi putant poetã dixisse
quod non conuenit | Dolato ligno | naui | digitis quatuor | secundũ
grossitudinem nauis | Latissima tęda | asser & tabula ex qua fiunt
naues est enim genus ligni leuissimi | Reticulus | inquibus panis
& alia &c. Horatius ut stręticulum panis uenales inter onusto
fert humero Gratus locus sedes | Alba | quam ascanius Iulus dictus
relicto lauino condidit ab albaq; porca denominauit | Tyrrenã |
pharõ | turrim similem pharo ægiptiacę dicit de qua Plinius alii
| Pharon | intelligunt iuxta messanam in calabria alii baianũ por

Bascaudas

Olymthus

Olympus

Asellus bonustus auro

Streticulus

Alba

tum in finibus Italie de quo Virg. Tirrenusq; fretis immittit
ęstus auernis & Suetonius in Augusto portum Iulium aput bai
as ĩ misso in lucrinum & auernum nam lacum effecit in quo cum
hyeme totas copias exercuisset pompeium inter uiuas & manlo
cum superauit Ego uero de portu hostię intelligo nam teste sue
tonio claudius portum hostię extruxit & subdit proposuit altis
simam turrim in exemplum Alexandrici phari ut ad nocturnos
ignes cursum nauigia dirigerẽt qđ magis placet quia tyrrenum
ibi mare est Intelligamus tñ catullum cum prora ad hostiensem
portum uenisse magistrum uero nauis puppe trunca interiora
intrasse q̃ erant ꝑuia | Cymbę baiane | id est quali utuntur in lacu
baiano hoc est lucrino. i. nauicula q̃ seruit nam in lucrino utunt
nauiculis & cymbis uñ ꝓpertiꝰ Atq; utinã mage te remis confi
sa minutis paruula lucrina cymba moret aqua | Laribꝰ paternis |
qđ lares in cõpitis colerentur Seruius Tullius initium dedit
quia conceptum ex lare flamma in capite eiꝰ conspecta declara
uit ipsum ornabantur autẽ coronis floreis. Plinius iam tunc co
ronę deoꝝ honos erãt & larium publicorum priuatorũq; | Gallu
ra | de gallura Cornelius tacitus meminit quemadmođ gallura
Crispillina dicta fuit & magistra libidinum Neronis quę trans
gressa in aphricam ad instigandum in arma Clodium Marcum
famẽ populi Romani haud obscure molita totiꝰ postea ciuitatis
gratiam obtinuit consulari matrimonio subnixa & apđ Galbam
Othonem uitellium illesa mox potens pecunia & orbitate quæ
bonis malisq; temporibus nixa ualuit & hanc pro similibus po
suit | Pactius | hi pactius orphicus primipili honore perfunctus
fuit teste eodem Cornelio Tacito & alius pactii apud ipsum
mentio est | Tabellis porticus | uota enim pro euentu rerũ scrip
ta porticibus templorum affigebant ueteres sicut apud Sueton.
augustus paratissima & scriptis tabellis habuisse uota ostendit
| Hęcatombem | hoc uerbo homerus utitur ab εκατον centum
& βουσ bos eratq; sacrifitium centum boum At Diodorus ait
celebritas erat olim mea quam diximus phenycia lustris singu
lis seruata ad quam undiq; eproximis locis accedebant pingues
camelos hecatombas appellant diis in templo sacrificaturi aquã
inde recedentes nam persuasum erat eam ad sanitatem deferen
tibus conferre in patriam ferebant | Turni agro | sed teste solino
anno urbis conditæ CCC. Septuagesimo secundo Italia in Lu
canis primo bello epyrotico elephantes uidit Molosso pyrro

Baiani portus

111

Hostię portus a claudio

Lares in cõpitis

Gallura

Hęcatombę

Elephantes in lucania

Epirus molossia dicta

regi epyrotarum nam epirus molloſia aliquando dicta fuit| No uium|eius meminit Martialis de noſtris poteſt noui9 feneſtriſ & Cornelius tacitus erat de centurionibus| Per iſtrum pacuui us|iſter pacuuius atellius de quo ii. ſatyra uidimus pro captato ribus accipiuntur alii| Paconium|legunt qui unacum heluidio Italia depulſus fuit ut Cornelius tacitus ait| Pauconium|tamen alium ponit Suetonius in tyberio dicens cur pauconius maieſta tis reus tā diu uiueret & ſubdit ſcp̄ſiſſe Senatui ut de pęna pau conii quam primum ſtatueret| Illud ebur|elephas| Ante aras gal lure de qua dictum unde erat ſpes| Iphigenia|filia ſicut Iphige nia quam ulyxes permittente agamennone mactare inſtitueret ſacris| Tragicę ceruæ|non ſperat inquit ſupponi loco filiæ ſuæ cęruam ſicut ſuppoſuit diana loco Iphigenie de qua tragoedia facta eſt| Nec comparo teſtamento| Ironia eſt maior res eſt in quit habere teſtamentum orbi ut fias heres quam fuerit ſeruare mille rates grecorum mactata Iphigenia & ideo| Nec comparo| ait| Naſſe|medici thalamo ſuo curantis ægros ut hæreditatem ſibi relinqueret| Iugulata mitenis|propter ſimilitudinem| Naſ ſæ|quia tanquam piſcis naſſam effugere te hæredem minime po terit| Viuat pacuuius|conceſſio eſt indignatiua quaſi dicat mal lem uiuere per unum diem laboribꝰ meis & honeſta uita ac pau pere quam trecētos ut neſtor annos & poſſidere opeſ| Neroniſ| & turpiter uiuere| Rapuit Nero| ut enim ait Suetonius colla tionibuſq; non receptis modo ſed efflagitatis prouintiis priuato rumq; cenſus prope exhauſit Itaq; cum tales captatoreſ non amo reſed ſpe hereditatis inſeruiant orbis euenit ut ipſi etiam a ne mine amentur ac conlaudentur In quo claudit hanc ſatyram Iu uenalis Suadens nullum captatorem laudabilem nec amabilem cum ipſe nec uero amore proſequatur homines & ſic turpem il lam ſpem ac uitam diſſuadens hortatur nos non ſpe premii: Sed caritate beniuolentiaq; noſtris amicis ſimul & mundo corde ſeruiamus.

¶ Finis Tertie QVarti libri Satyre explanationis

112

¶ Per A. CN. QVirinum Sabinum Poetam Laureatum Super QVintum librum Iuuenalis

EXPOSITIO

XEMPLO Sunt & qui uolunt quinti libri initium hic esse in cuius prima satyra temporalium bonorum amissione plus equo dolentes reprehendit in quo inuenit amicum caluinum qui pecunias cuidam crediderat a quo cum sibi denegarentur grauiter & inconsolabiliter dolebat presertim cum neq; Iuramentum neq; fides seruaret neq; peierantes puniri uideret dicit ergo poeta q̄ quamuis a Iudice nō puniat talis peierās tñ consciētia male actę rei uexat & mordet | Et hoc displicet auctori | id ē peccanti | Vicerit | uel munere uel amicitia uel gratia | Vrnam | Iudicium quia per sortes elicie bantur qui puniri debebant ut sit contra eos qui dicunt multorum iudicum sententias in urnam condi & inde elici Virgilius lib. vi. QVęsitor Minor urnam mouet Ille silentum &c. & sortesq; & crimina discit de quo seruiꝰ ibi | Caluine | Mart. equales scribit uersus caluinus & umber. Significat autem malum poetā eum fuisse | Sacrum | iuramento depositum | Fonteio consule | uir consularis erat fonteius capito sub Nerone galba & uitellio de quo Cornelius tacitus ait Auaritiam fonteii Capitonis adimendis assignandisq; Sue militie ordinibus integre mutauerat Nec consularis legati mensura Sed in maius omnia accipiebant | Gladio uel pyxide | quia ferro uel ueneno in pyxide posito interficiebant ut eorum pecunias auferrent | Thebarum portę | legimus plures thebas alia est in boetia que & draconigena a poetis etiā dicta d̄ qua hic poeta loqui uidetur quia septem portas habuisse uidetur ac totidem duces Vnde naso poeta libro secundo tristium Et septem portas cum duce quamq; suo inquit hesiodus similiter lib. i. τους μεν εφεπτα πυλω θηβη καδμη ιδι γαιη hoc est partim quidem insepti portea thebe Cadmea terra quod magis heret quia pergit hostia nyli que fuere septem ut septēplicis hostia nyli & quidam uolunt ad septem sapientes referri qui sunt Thales solon chilon pythacus bias cleobolus periāder Alii uolunt intelligi theben in egypto ab usyri ægipti rege teste diodoro siculo ii. hist. conditam quam greci heliopolim id est solis urbem uocauere eodem teste illius menia. C. xl. stadiorum

Vrna

Caluinus

Fonteius

Tebe

Sapientes vij

ambitum habent fuereq; magna edifitia & ſpetioſa deorum tem
pla & omnium ciuitas fuit orbis feliciſſima Plinius quoq; libro
hiſt. xxxvi. penſilem totā fuiſſe aſſerit ſubter quā reges ſoliti
erant exercitus armatorum maximos educere nullo ex oppida
nis ſentiente & quod mirabilius eſt medium oppidum fluuius
interſecabat hanc eandem Homerus libro v. illiados centum
portas habuiſſe prodit & Iuuenalis alibi Atq; uetus thebe eſſe
tum iacet obruta portis Colligentes igiē hinc ferūt quot| The
barum porte|id eſt centum & deinde augens quod dicit ſubdit
|Hoſtia nyli|Nam alia thebe fuit in cilicia patria andromachus
Alia in lucania regione inter calabriam & campaniam| A nullo
metallo| Septem enim genera metallorum traduntur Aurum ar
gentum ęſ. electrum ſtangnum plumbum & quod domat omnia
ferrum Itaq; ab auro aurea ab argento argentea eſt dicta a ferro
ferrea iſta non ſolum eſt optaua ętas & q̄ ſuperet metalla ſemel
& nomen habere poſſit uerum eſt nona & magiſ decliuiſ Amicus
hęc negligens grecos ſecutus ait qui ad octauam peruenunt
heroicam & deorum & alias ętates interponere teſt. Fuſidius
de hoc horatius in ſermonibus| Fuſidius| uappa exigebat uſuraſ
& erat nebulo nam uappa teſte porphyrione nebulo dicitur| Ili
acus puer| Ganymedes| miniſter Iouis| Herculis uxor| hebe Iu
nonis filia| Taberna lyparea| antro in quo fabricat fulmina quę
erigitur iuxta lyparim unde Virgilius Inſula ſicanium iuxta la
tus ęoliamq; Erigitur liparim fumantibus ardua ſaxis &c.| Vr
gebant athlanta minori| atlas enim cęlum dicitur ſubſtinuiſſe
|Minori pond. quia non erant nūia| Profundi| maris ut neptu
nus| Sicula coniuge| proſerpina quam teſte Ouidio lib. faſt. in
ſicilia rapuit| Rota| in qua yſion uoluitur & nota ſunt hec om
nia| Si iuuenis| Ouidius lib. faſt. Magna fuit quondam capitis
reuerentia cani| Primaq;| quicumq; annis ſuperaſſet tamq̄ ſenex
honorabat| Prodigioſa| quia contra uſum huius temporis| Thuſ
cis libellis| auſpicibus qui ab hetruria primum romam uenere
|Fęte mulę| cum nūq̄ graues fiant unde muri Babylonii in ex
pugnabiles ꝛopyro uidebantur q̄ magus ei dixiſſet poſtq̄ mula
pareret fore ut muri babylonii expugnarentur Sed poſtq̄ hoc
reſciuit oſtentum uiditq; uetuit Seruos cuipiam rem aperire ꝺ
quo herodotus plene ſcribit lib. iii. | Lapides| unde apud liuiū
nuntiatum eſt in albano lapidibus pluiſſe| Longa uua| in morē

racemi uuarum Plinius ait apes castra omnes ponere ubi rex cõ
sedit tunc ostenta facere priuata ac publica uua dependente in
domibus templis ue sepe expiata magnis euentibꝰ inepte ergo
amicus qui non dependente uua sed apes dependentes uua le
git apud Plinium | Tarpeia flumina | Iouis qui in capitolio colit
| Phario aceto | quia in pharo Egyptia calore solis citius uina
acescunt Martialis uoluit bonum acetum esse dicens Amphora
niliaci non sit tibi uilis aceti esset cum uini uilior illa fuit | Irato
sistro | dicebãt deã cecos sistro tuba facere peccãtes uel peierãtes
Vñ Oui. de sine Tit. per tua sistra precor per anubidis ora ue
rendi nam đ iside satis supradictum est | Pthysis | exulceratio pul
mõis ex humoꝝ cõcursu ptysis etiam est spuitio a πτ νω quod ẽ
spuo | Vomice | ulcera que uomunt continue & de uomica ualeriꝰ
libro primo in fine loquitur uomice fistulę ex putrido factæ
| Antycyra | helleboro ad purgationem | Archigene | de quo supra
Gloria plante | quid prodest inquit pedum uelocitas pauperi &
nomen uelocitatis | Piseę ramus oliuę | coronabantur oliua uicto
res apud pisas oppidum olympi Corona inquit illa nil prodest
si esurit uictor | Mimũ agit | facit te mimum ille cui credidisti pe
cunias id est hominem ridiculum sicut scurra quidam faciebat ca
tullum | Vrbani | ut is intelligatur catullus de quo supra nam po
eta non de urbe fuit sed ueronensis nisi urbani festiui dicamus
quidam cognomen esse catulli Vrbanum uolunt & eum hic intel
ligunt qui phasma scripsit in quo prodigiosę res scribebant qua
les sępe in sompnis apparent non enim phasma ostentũ ut ami
cus uult significat proprie sed somnium licet pro ostento quod
in somniis sępe apparet poni potest exponit ergo ita ille mimũ
agit id est exclamat ut scurra fugitiuus qui recitaret phasma ca
tulli sed inepte interpretatur quando non intelligit poeta deci
pientem exclamasse sed caluinum deceptum | Stentora hunc ho
merus Iliados libro v. heroa magnanimum & fortem ex his grę
cis qui ad troiam uenere ostendit tantumq; uocis habuisse Soni
tum q̃tum quinquaginta homines & ideo | Vincere | possis inquit
| Gradiuus homericus | de quo homerus scribit nam gradiuꝰ mars
dicitur & thrax uocabulum ẽ significatq; fortem & bellicosum
hunc homerus primo Iliados cum a diomede in extremo lateris
esset uulneratus tanto uocis sonitu exclamasse quanto aliorum
decẽ milia potuissent quod hic poeta notat | Carbone | igne sacri

fitii| Soluta cartha| in qua tenentur thura| statuam bathylli| Io
culatoris de quo supra molli saltante bathillo dixit hoc ideo di
cit quia deierantes non punis| Tunica distantia cynicis| Satiris
dicit qui uitia insectantur sicut cynici qui mordaces ut canes
sunt hinc teste laertio interrogatus diogenes quare canis dice
retur respondit quia in eos qui dant blandior in eos qui non
oblatro malos autem mordeo Idem autem ipsi quod & stoici sen
tiunt finem esse secundum uirtutem uiuere Sed stoici tunicam
habent si quando coeunt Cinici uero nudi sunt quia in uia coe
unt & absq; uerecundia more canum sicut crates thebanus cum
uxore hypparchia & alii permulti Vnde i.| Dolea nudi non ar
dent Cinici| dixit nam deprehensi in coitu hominem ferimꝰ re
spondere audent| Letum plantaribus| Epicurum primum inue
nit hortos consitos arboribus propertius incipiam aut hortis
docte epicure tuis hieronimus infra Ioui manum libro ii. epicu
rum nostrum stantem in hortulis suis inter adolescentulas &
mulierculas alloquamur| Cyrograua ligni| stipulas dicit in quibꝰ
debitores se inscribebant & designabant cum uellent se serua
turos fidem ostendere creditori| Radat inaurati| nam fures era
dere soliti erant unguibus teste Mar. An magis astuti derasa ē
ungue ministri Bracthea defulcro quam reor esse tuo| Corio bo
uis| culleo dicit cum esset pena| Custos gallicus Anser| dicit qui
seruauit urbem uenientibus gallis senonibus Papinius osten
dit gallicum quendam uocitatum Rome eciam custodem dicens
QVem penes intrepidę mitis custodia Rome impediebatur ergo
audie ndis sceleribus & reddendo iure in tempore Domitiani
per omnem diem de hoc ergo intelligere possumus| In meroe|
teste herodoto hist. ii. & diodoro hist. primo Insulę cuiusdam
nili metropolis a Cambyse condita a nomineq; matris denomi
nata hꝰ incolis scribit pomponius libro iii. dimidio protensio
rem uitam q̄m nostram & feminas habere mammas grandes &
equales infantibus idem loquitur de germanis| Cornua| cincin
nos madido cyrrho globo capillorum calamistro| Pygmeus| po
puli teste Plinio septimo hist. tenentes montana indie uicina
oceana salubri cęlo semperq; uernante de quibus etiā dixit pha
ma est arietum caprarumq; dorsis insidentes armatos sagictis
ueris tēpore unuerso agmine ad mare descēdere & oua pulloſq;
gruum consumere ternis expeditionem eam mensibus confici

aliter futuris gregibus non resisti nam ut homerus In initio li
bri tertii illiados scribit singulare bellum contra grues habent
Ait enim de troyanis ꝑtra grecos tendẽtibus & clamore ac clan
gore sublato non secus ac grues solent cum sidus hibernum fu
gientes matutino tempore cum ingenti clangore cateruatim ce
lo feruntur ad occeanumq; se conferunt illature dirum ac morti
ferum bellum pygmeis quibus| Pigmeus bellator accurrit in ar
mis| sed aliqñ impar a grue rapitur & per aera| Curius unguibus|
deportat & hoc poeta dicit| Dulci hymetho| quidam socratẽ athe
nienssem aiunt & dulci quia himetus mons est teste Plinio iiii.
hist. in attica regione & teste solino omnium princeps greco-
montium & semper floribus uestit unde Ouidius Meth. vii.
uertice de summo semp florentis hymeti alii platonem intelli
gunt & senex fuit unde ualerius lib. primo At mihi quidẽ pla
tonis ape non montem hymetum thymi flore redolentem & re
liqua Sed quia subdit partem cicutę de socrate melius legit| Ce
dicio| de quo repertore tormentorum Cor. Taci. sic habet Dum
uitellius resignare imperium uoluisset postremo inquit fletu ꝓ
pediente assistenti consuli cecilius simplex erat exsolutum a la
tere pugionem uelut ius necis uiteq; ciuium reddebat nam con
sul fuit & iustitie auctor ideoq; | Rhadamantus| adiungit iudex
inferorum de quo Dionysius siculus late circa finem| Spartano
cuidam hanc historiam herodotus scribit dicens QValis autẽ res
circa depositũ contigit sparte uolo referre dicimus nos spartia
tę fuisse tertia ab hinc ætate quendam glaucum epicydis filium
qui cum aliis summis laudib9 excellebat tñ iustitia inter omnes
optime audiebat qui per id tempus lacedęmonẽ incolebant &
huic procedente tempore contigisse ut uir quidam milesius spar
tam uenerit hominis conuenienti gratia atq; ita sit allocut9 ego
sum uir milesi9 q ad tuã glauce fruẽdam iustitiã uenio nã cũ eẽt
tua fama celebris tũ pennẽ aliã grętiã tũ uero per Ioniam apud
me metipsum rationat9 sum ionia q̃dem semper obnoxia piculis
ẽ peloponesus autẽ tuto fundata & ob id uidẽ licet eosdẽ homi
nes nihil habere pecuniaq; nec reputãti mihi atq; cõsultãti uisum
est dimidium mei incolumia fore Tu uero has pecunias accipe
& hanc notam quam una custodias quã notam quisq; habẽs repo
scet pecuniam ei reddito hec hospes q mileto uenerat dixit atq;
ea conditione depositum glaucus accepit multo deinde tempo
re interiecto filii eius qui pecuniam deposuerat spartã ueniunt

114

Hymetho

plato

Celsius

Glaucum conueniũt exhibitaq; nota pecuniã reposcunt ille. n. uero repellere boĩes atq; his uerbis econtrario respõdere neq; istius rei qquã reminiscor neq; ad me ptinet scire q̃ dicitis uolo tñ remiscẽi qcqd iustũ fuerit facere & si accepi iure optimo red dere sui a p̃ncipio non accepi greco⁊ legibus in uos uti ad qđ cõfirmãđ pstituo uobis tẽpus binc ad iiii. mẽses Ita mileſii fac ta iactura tanq̃ fraudati pecũia discessere & glaucus delphos se contulit ad oraculum consultandum cui consultanti an orco id ẽ iureiurando pecuniam p̃daretur pythia respondit his uerſibus Glauce epicydes equidem expedit ad breue tempus sic orco ui cisse inter uertisseq; nummos deiera & euorcum id est bene iurã tem siue deierantem quoniam manet exitus idem ad hora natus qui nomine qui manibus qui nullus est pedibus rapide aduenit usq; ad eodum conuoluens omnem perdat prolemq; domumq; cũ sobole euorci melius sed postea agetur. his auditis Glaucus ue niam sibi eo⁊ quę dixisset ut daret deum obsecrabat Cui pythia inquit idem pollere temptare deum & facere Tunc glaucus acci tis mileſiis hospitibus pecuniam reddidit cur autem hęc oratio apud uos instituta est dicetur Glauci nunc nulla super est neq; soboles neq; domus q̃ illius censeatur sed ex sparta radicitus ex trita est ita bonum est nihil aliud de depõsito cogitare q̃ ut repe tentibus reddatur &c. leutichides &c. / Phythia uates / hęc hauſ to diumationis spiritu metro & oratione soluta ferebat oracula & phęmonoen teste Strabone primam fuisse pythian ferunt ua tem apolinis / Albani / ubi bona uina sunt / Sacra / execranda & ter ribilis / Ad mores natura recurrit / binc qui semel malus semper presumitur esse malus / Egei rupem / id est cyclades ad quas rele gabantur damnati gyarium & seryphum / Pena amara gaudebis / tu o caluine quoniam dixit / Noster / perfidus / id est qui tibi dene gauit / Depositum / & / Pactetur uncum / nam licet non re uera in carcerem ducatur tamen conscientia adeo mordebit ipsum ut si milis pena uideatur quę erat ad gemonias uel reuera dicit nul lum malum impunitum fore sicut illius spartani / Nec surdum / ut non audiat periuria / Nec Tyrresion / id est cecum ut tyrresias tebanus & pericri filius teste lactantio grammatico de cuius cecitate Ouid. iii. meth. scribit & alii ait ergo tandem uidebis eũ q denegauit tibi depositũ a diis punitũ qñ qdem nõ adeo sur di nõ ceci sunt ut nõ audiãt aut uideãt ipso⁊ piuria nephanda & sic claudit hanc Satyram in qua plene declarauit nullam esse in

Phythia vates
phemonoes
Cyclades
Tyresias

debitoribus fidem nec tamen creditorem debere ultorem esse cum deus sit ille qui ipsos peierantes & peccantes puniet tandē ut sit illud tarda procedit ad uindictam ira dei suppliciuq; tardi tatem grauitate compensat.

¶ Per. A. CN. QVirinum Sab. In Scd̄a Libri QVinti Satyra. Expositio.

LVRIMA/In hac Satyra quales debeant esse parentes in filios docet damnatq; eos qui etiam presentibus filiis nō modo gule indul gent Sed reliquis uitiis quos filii imitari queant cum quantum exēpla moueāt deberēt ꝯsiderare cauereq; ne uel minimū uitiū ip̄oꝝ filii uid̄re possint elegitq; ad quem hoc scriberet fuscinū/Plurima &c. | Sinistra/ mala nā & bona dextra d̄r/ Nitidis rebus/nitidas aīas hn̄tibus filiis/Bullatus puer/ut bulla dignissime & supra/Thuscum/pue ro si contigit auꝝ/Arma/talos dicit/Fritillo/ porphyrio in ser mōe iā dudū expōit/Fritillum/eē in quo cōiectę thesserę agita tę ue mittunt ꝯtra eos q dn̄t fritillo. i. signo ore dato similitu do est a militibus ducta/Barbatos/graues & modestos qui pudo ris plus habent Persius barbatum crede magistꝝ/ A magna culi na/patris mitem animū ꝑ interrogationē quasi dicat nō nā cum gladiator esset & gulosus non nisi sęuitiam docebat rutilus/No stra materia/Fabulam tangit promethei qui decreta fecit homi nē: dicit ergo diuersa materia & creta illum existimare seruos factos a nostra de quo rutilo in satyra acticus dictum est/Syre na/cantum dicit & uoluptatem nam magis gaudet seuitia/ Anti phates/similis illi regi lestrygonum qui carnibus humanis ues cebatur. erat eī m melampi medici filius ex iphianassa filia pro eti & pater ciclei. Vnde Homerus xv. odysseæ ΑΝΤΙΦΑΤ ΗΣ ΜΕΝ ΕΤΙΚΤΕΝ ΟΙΚΛΗΑ ΜΕΓΑΘΥΜΟΝ Idemq; fuit pater am phiarei uatis argiui/Poliphemus/nota fabula naꝫ teste Homero ex sotiis ulyssis Sex deuorauit. teste autem Virgilio duos. Vt uidę ego met duo de numero cum corpora nostro Frangeret ad saxum/Duo linthea/perdita uel ablata/ Ergastula/ tabernas uel Officinas in quibus noxii homines uel Serui durius operari cogebantur ab ΕΡΓΑΖΟΜΑΙ Hoc est operor./ QValia/ Fuerunt Thusca Ergastula. de quibus in Satyra/Credo pu dicitiam/diximus Plinius uero in masculino uidetur uti libro xviii. hist. cum de agricolis utitur. Sed nos miramur inquit et

gastulos non eadem molumenta esse que imperatos ergastulos operarios eos intelligit qui agriculturā exercent| Ideo carcer rusticus|dicit| Large filia|quidam nomen proprium inepte cō fingit ex domo largiorum. nam large hoc loco poeta pro manifeste & abundanter ponit & ē aduerbium ait. n. cum aliqua mater fuit placabilis filia quoq; large & benigne opus suū amatoribus donat & adulteris| Ceras|tabulas in quibus scribebāt & pugillares uitellianos intelligit de quibꝰ Mar. in distichis| Eisdē| quibus mater| Domestica|de domo patris uel matris autoribus parentibus| Titan|promoetheus unus ex titanibus| nam filius iapethi qui fuit unus e titanibꝰ & titani filius| Orbita| uia peccandi cum sit sulcus rote| Catilina| oppressor patrię & proditor |Brutus liberator|patriæ & honestatis defensor qui cesarē peremit cuius auunculus Cato fuit. Vnde Cicero in paradoxis Animaduerti Brute sepe Catonem auunculum tuū &c.| Puelle lenonum|meretrices pernoctantis parasiti| Vigilantis & cantantis in domo tua nam sic ad lasciuiam accendit| Tabulas| testamentū cum ipse inobediens sit tibi alteri bona relinquis tua| Ventosa cucurbita|bipallage esse potest pro instrumento ponit simili cucurbite quo utuntur sanguinis minuitores| Caput|autem dicit: propter uenā in capite existētem que stultum facit cum nimio sanguine tumet| Hospite uenturo cessabit| Vacabit ab opere et cultu tanto magis in filio hec fieri debet mundities nō domus solum sed morum| Vasa aspera|celata| Ciconia pullos| de quibus Solinus inquit parentes ali a filiis tanto tpe quantum impenderunt foetibus educandis Plinius ciconiæ quo nā e loco ueniant aut quo se referāt in optum adhuc ē & subdit sunt qui ciconiis non inesse linguas cōfirment bonos his serpētiū exitio tātus ut i thessalia capitale fuerit occidisse eadē legibus pœna quę in homicida. & subdit ciconie nidos eosdē repetunt. Genetricū senectā iuicē educāt| Vulturis|idē Pli. ait nigros pualere nidos nemo attigit ió fuere q putarēt illos ex aduerso orbe aduolare falso nidificāt. n. in excelsissimis rupibus fetus qdē sepe cernūt fere bini Vmbricius in nrō euo pitissimus pere tradit oua trecim uno ex bis reliqua oua nidūq; lustrare reliq; mox abiicere. Triduo aūt añ aut biduo uolare eos ubi cadauera futura sunt Sāqualē auē atq; in musulū augures romāi magnę qstiói bnt imusulū aliq uulturis pullum arbitrantur esse & sangualē Ossifragam massurius ait immussulum pullum aquilæ priusq; albicet cauda

quidam poſt mutium augurem uiſos nō eſſe rome conformauere ego non arbitror agnitos &c.|Famulę| aquilę| Matura| adulta Cetronius hunc Cetronium Piſanum prefectum caſtroꝝ refert Cornelius Tacitus quemadmodum feſtus uinciri iuſſit propri as obſimultates|Fortunę atq; herculis|hec templa. Nam Plini us.xxxvi.dicit in domum ſuam Neronem incluſiſſe ædem for tunę quę ex lapide phegmide tranſlucēs ędificata foribus clau ſis claritatem diei intus haberet & de hac loquitur Iuuenalis. quamuis teſte Strabone habet preneſte fortunę templum illu ſtre unde certa edūtur oracula &c.& ſubdit preneſte enim quō dam polyſtephanum id eſt multarum coronarum appellatam .| Herculis ædem|Ouidius in faſtis circa finem ſexti a.M. Phi lippo oſtendit conditam|Curuo|bene ait quia Strabo ait In me dio poſitum ſinum illi Caietam nominarunt curua enim omnia Caietaſ appellauere laconeſ pleriq; ſinum ipſum ex ęneę nutri ce cognomen duxiſſe ferunt ſtadi.autem.c.longitudinem habet a Tarrhacina| Poſides|hic libertus Claudii fuit de quo Sueto nius inquit libertorum precipue ſuſpexit poſidem Spadonem. quem in britannico triumpho inter militares uiros haſta pura donauit|Metuentem ſabbata|Iudæum ſignificat|Suillam|Vnde ſupra & uetus indulget ſenibus clementia porcis de qua re in Satyra credo pudicitiam plura diximus ſed addit Cornelius ta citus q; iudei ſue abſtinēt memoria cladis qua ipſos ſcabies quō dam turpauerat cui id animal obnoxium|Celi numen| Corneli us enim Tacitus cum dixiſſet ægiptios pleraq; animalia effig ieſq; compoſitas uenerari ſubdit iudęi mente ſola unum numen intelligunt prophanoſ qui deum imagineſ mortalibus materiiſ in ſpecies hominum effingant ſummum illud & æternum neq; immutabile neq; interiturum igitur nulla ſimulacra urbibus ſu is ne dum templis ſunt|Nubes|igitur ait ſe exponens id eſt ce li numen reſpexitq; poeta ad comædiam Ariſtophanes cuius ti tulus eſt νεφελαι id eſt nebulæ In ea.n.confingit ſocratē nebulaſ colere & Athenięſium religiōibuſ detrahere. aut certe nubes in contemptum iudaicæ relligionis dixit quaſi res nubi la Et obſcura ac inanis ſit | Preputia | Circumcidunt a Pre putando dicta Sed Teſte Cornelio Tacito Iudæi Circumci dere genitalia inſtituerunt ut diuerſitate noſcantur. Sed te ſte Herodoto ſoli omnium hominū æthiopes colchi & ægyptii

ab initio statim pudenda circumcidunt Nam et Phæniceſ et ſyri qui ſunt in paleſtina didiciſſe ſe id ab ægiptiis confitẽtur uerum ægyptioſ alibi ait Herodotuſ circumcidere munditiæ gratia pluris faciẽtes ſe mundoſ eſſe q̃ decoros| Romanas| Paganas| Moſes| lator legum iudeis cuius leges longum ẽ referare quas Hyeronimus traduxit ex hebreo in latinum| Soliti contẽnere| ait quia teſte Cornelio Tacito nouos moſes ritus contrarioſq; cæteris mortalibus indidit. prophana illic omnia quæ apud nos ſacra rurſum conceſſa apud illos quæ nobis incæſta. Effigiem animalis quo monſtrante ſitim erroremq; depulerant penetrali ſacrauere cęſo ariete uelut in contumeliam ammonis bos quoq; immolatur quem ægiptii apim colunt| Monſtrare uias| quidam ſuæ ſectæ rationem intelligunt ideo etiã ſupra| Mero pede| ſabbata obſeruari dicit. & Virgilius pedem pro omine poſuit libro. viii. Ad tua dexter adi pede diua ſecundo ubi Seruius ait bono omine uel proſpero propitius adi| Ad fontem| ad ſapientiam ſuam Verum Cornelius Tacitus cum Iudęi alias in terras per boccborim ab oraculo iuberentur duci Tradit moſen unum exules monuiſſe ne quam deorum hominum ue opem expectarent utrinq; deſerti & ſibi met duci celeſti crederent p̃ma cuius auxilio credentes miſerias preſentes pepuliſſent. Aſſenſere atq; omnium ignari fortuitum iter incipiunt & ideo uias ait quæſitum autem ad fontem quoniam ſubdit Cornelius Nihil æque quam inopia aquę iudæos fatigabat ranq; haud procul exitio totis campis procubuerant cum grex aſinorum agreſtium e pacto paſtu in rupem nemore opacam gceſſit ſecutus moſes conſectura herbidi ſoli largas aquarum uenaſ aperit id leuamen & continuum ſex dierum iter emenſi ſeptimo pulſis cultoribus obtinuere terras inquiſ templum & urbſ dicata. eum igitur fontẽ quæſitum ſecundum hiſtoriam dicit| Verpoſ| Iudeoſ dicit a uerrendo podicem ſanguineum enim morbum patiuntur| Heſperidum ſerpenſ| Draco enim ſeruabat pomaria athlãtiſ filiarum heſperidum| Ponticuſ| traco mihi qui aureum uelluſ in colcho cuſtodiebat inſula ponti| Fabriſ| fabricantibuſ et exercentibuſ incude Methafora eſt.| Modio| Menſura parua.| Minutal| Fragmentum cene| Lacerti| Piſciſ ſimiliſ lacerto| Signatam ſigillatã bene apponi conchen cybum ex faba ſolitum ait ſic Martialis. Cum ſaxetani ponatur canda lacerti Et bene ſi cænas conchis

inuncta tibi est|Numerata| eō magis alia numerantur ab ipsis auaris|De ponte|id est mendicus. unde supra diruscq; a ponte satelles|Seuos uentres|famelicos| Tunicam lupini|grossam dicit nec curat detractiones in diuitiis melius tamen si pro minima re tunicam intelligamus ut modus sit loquēdi ego malo tunicā ne dum ipsum fructum & pati detractionem q̄ laudari & nihil habere lupinum autem homini & quadrupedum generi.t. Pli. ungulas habenti comunem dicimus remedium eius ne metentes fugiat exiliendo ut ab hymbre tollatur nec ullius quæ serūtur natura assensu terrę mirabilior est primum oīū cum sole quotidie circumagitur horasq; agriculis etiam nubilo demonstrat & plura d̄ eo scribit Plinius concludendo maceratum calida aqua homini in cybo esse nam bouem unum modii singuli sacīāt ualidumq; prestant & hoc libro.xviii.|Sub tacio|tempore Tacii parum possidebat. Nam ut Plinius li.xviii. tradit aruorum sacerdotes Romulus in primis instituit seq; duodecimum fratrē appellauit inter illos ab Acca laurentia nutrice sua spicea corona quę uicta alba colligaretur in sacerdotio et pro religiosissimo insigni data quę prima apud Romanos fuit corona honosq; is nō nisi uita finitur & exules etiam captosq; comitatur bina tūc iugera po. Romano satis erant nulliq; maiorem modum attribuit quo seruos paulo ante principis Neronis contempto huius spatii uiridia & piscinas tuuat habere maiores gratumq; si non aliquem & culinas & ideo Iuuenalis ait Nunc modus hic agri nostro nō sufficit horto|Molossos|quia pyrrhus rex molossoꝝ fuit |Curta|minuta|Marsus|poeta fuit de quo Ouidiꝰ similiter|bernicus|uestinus de hoc supra uidimus nam Cornelius Tacitus meminit satius tamen intelligi uidetur rusticus aliquis senex ex Marsis populis accolis fucini lacus similiter bernicus ex oppidulo bernicorum q̄d erat supra montes prenestinos.t. Strabo. &|uestinus|nam eodem teste Vestini populi sunt ultra picenum sicut & marsi &c. pyrrhum regem epirotarum cuius historia ab omnibus pene describitur & molossi in epiro sunt populi apud quos optimi etiam canes esse perhibentur ut Horatius ostēdit. & alii per multi|Bina iugera|Plinius ait dona imperatorum ac Fortium Ciuium fuisse QVantum Vno die Plurimum |Arauisset aliquis Sed alibi dicit Plinius Marci |QVidem Curii post Triumphos Immensumq; terrarum adiectum Imperio nota

117

Romuli annale sac

pyrrus

Vestini po

Molossi

ſancitū ē pernitioſum intelligi ciuē cui ſeptem iugera nō eſſēt ſatis hæc autem menſura poſt exactos reges aſſignata eſt poſtea tantum creuit ut etiam quingenta iugera liceret poſſidere &c. |Perone| Virgilius crudus tegit altero pero libro vii. eſt enim genus calceorum quo antiqui utebantur plures fibulas habens a quibus denominatur περονη enim fibula latine dicitur. |Vitem| non coronam ex uitibus dicit ſed imperium Exercituſ aut centurionatum intelligit de quo uide ſupra nodoſam poſt hec frangebat uertice uitem quod magis oſtendit per id quod ſequitur longos caſtrorum ferre labores ſi piget &c. |Buxo pectine buxeo| Miretur lelius |uir ſeuerus cenſor non ille de quo Cicero in maiori Catone Sed alius ætate domitiani qui edilis theatris præponebatur. Vnde Martialis Cum phaſis quidam edictum Domitiani laudaret d' ordine equitum in teatro facto ſubdit hec & talia dum refert ſupinus Ille purpureas & abrogā tes Iuſſit ſurgere lelius lacernas. QVidam lectius in Martiali legunt| Ablegande Tyberim ultra| hoc notauit Martialis Tranſtyberinam cutem dicens de coriis animalium| Lucri bonus eſt odor| illud Suetonii tangit de Veſpaſiano qui reprehendenti filio Tito q̄ etiam urinę uectigal commētus eſſet pecuniam ex prima penſione admouit ad nares ſciſcitans nun odore offenderetur & illo negante At qui inquit e lotio eſt| Brigātum| populi germaniæ ad Rhenum| locupletē |que facit locupletem| Digna poetæ |quaſi poetæ adeo laudabilis ſententia| Ante alpha & beta| Alphabetum ſūt enim primæ grecorum littere| Feſtinare| ad docendum auaritiam| Aiax| nam longe fortior fuit patre thelamone ſimiliter| Achilles |peleo ſic tu auaritia a filio| Elatam| ductus auaritia ut dotem uxoris habeat ſtrangulabit elatam ad funus: Vnde Terētius effertur funus| Si grecia uera Menechebus| Si uerum dicunt greci Menechec9 alii cum diphthongo ſcribunt Menechaeus. Sed uerſus hic nō patitur de hoc meminit Cicero primo tuſcu. queſtionum. nam oracuło edito largituſ eſt ſuæ patrie hoc eſt thebis ſuum ſanguinem ſicut decii de quibuſ ſupra dictum eſt| In quorum ſulcis| nota eſt fabula de Cadmo. |Trepidū| nec parcet tibi plus q̄ aliis| Leo| tāq̄ leo quia. Mar. magrm̄ a quo gubernabat læſit unde ait læſerat ingrato leo pfidus ore magiſtr̄ auſ9 tā notas 9temerare mang| Nota mathematicis licet inqt ſciat a Mathematicis diē mortis tuę propinquæ

tamen| Graue est expectare| & ueneno uel alia re perimet| Cer
uina| Ceruo enim lógo uiuit tempore| De archigene & mitrida
te| Supra dictum est| Ad uigilem castorem| nam cum a furibo era
rium quod in templo Martis erat auferretur et frangeretur in
templo castoris positum est in foro Romano unde non est am
plius ablatum et ideo tanq̃ bonum custodem et seruatorem| Vi
gilem| dixit| Ponendi numi| Sicut aerarium positum fuit Stra
bo ait Hetruscos Latrones reprehensos ab Alexandro & De
metrio cum antiatibus subiectis Romanis qui inquit gratis se
donare corpora propterea antiquam cum grecis necessitudinem
Indignum autem esse ipsos uiros qui regnum Italię uendicarēt
latrocinia simul emittere. Cumq; in foro Castoris & pollucis tē
plum edificatum tantis uenerentur honoribus quos uniuersi
conseruatores appellent qui greciam illorum patriam populen
tur immittere| Florę| Ludi floræ scenici erant de quibus Vale
rius libro scdo cum Cato intraret theatrum unde Martia. Nos
ses iocosæ dulce cum sacrum floræ &c. ludi cereris cōstituti ab
Athenienſibus quando reperta est proserpina. de quibus Augu
stinus de ciuitate dei Ludi cybeles Megalenses erant a Iunio
Bruto ordinati magnę matri deum de quibus supra in sa. credo
dictum est| Iactata petauro| ludo in quo tapetis in aera uios homi
nes mittebant Vnde petaurum quasi petens auras dicitur secun
dum quosdam quidam petauros petentes tauros cornibus dicūt
Sed Martialis Ibit per graciles uias petauri ait. & alibi in. xi.
libro ludum cum rotis esse ostendit dicens. QVam rota transmis
so quatiens in pacta petauro. In libris astronomiæ legitur pe
taurum ludum esse cum circulus ligneus habetur admodum An
gustus & aliquis agiliter per illum trāsuolat manibus directis
nec non pedibus ut nihil tangat & tamen non brachiis & aliis
partibus corporis sed pedibus in terram cadit quare a græco qui
dā deriuāt πέταυρον πέταμαι μέλλοι πέτασω qđ uerbū no
tat uolare| Corycia| Nam Corycus & urbs Cylicie & portus est:
QVo nauigabant croci gratia qui optimus & matoris odoris teste
Plinio & Solino in ea est. Olentis propter crocum at amicus nō
præter morem suum somniat qui Corycia aut pro errabunda &
piratica accipit aut ad theatrum refert quod croco uino; spar
gebatur & tunc lubricum uidebatur. Vnde Martialis Lubrica
coritio quamuis sint pulpita nimbo. uerum poeta Corycia pup
pe ait coricum petēte sicut alibi aricinos hoc ē aricina nemora

petẽtes | Passú | Plinius dicit passum fieri ex quacunq; uua alba & dulci tamẽ precotta siccante sole donec paulo amplius dimidium pondus supersit tunsasq; leniter exprimunt idq; dici | Passum | deinde quantum expressere adiiciunt Vinacii saque putearię ut & secundarium passum faciant & pergit diligentiores eodem modo siccatis acinos eximunt ac sine sarmentis madefactos uino excellenti donec intumescant premunt & supra dixerat psithium passi genus addito melle esse | Spes lucri | historiam tangit de qua Sue. ut paulo antea diximus loquitur dicens : tito filio arguenti se q uectigalia urinę cómentus esset Vespasianus pẽsionem naribus admouit rogans si puteret ille negat atq; inqt elotio est | QVocunq; ergo | hoc est ad omne uilissimum officium gratia lucri | Carpathium | mare a carpatho insula teste póponio li. ii. inter egiptum & rhodum ubi regnum prothei uatis fuit. | Calpe | promontorio non longe ab athlante | Herculeo gurgite | nam hercules ibi gades posuit. est. n. occidentalis occeanus et ppter solẽ occidẽtẽ efferuẽtes aquæ stridorẽ emittũt. Stra. ait gades a calpe. dcc. &. l. interuallo disiungi & ppe erũpentem bethim sitas ibiq; uiros esse plurima & ingentia ementes nauigia | Tumida alutha | quia nobiles ea utebantur faciebat tumidos & superbos. Vnde | Subtexit aluthe | supra ait | Tenso folle | Marsubio uel sacco | Iuuenes marinos | tritones dicit ponit autem pro omnibus periculis | Ille fororis | Orestes qui i manibus electræ fororis terrebatur : hic boue percusso aiacem significat stultum qui dum armenta feriebat existimabat ulissem uel agamenonem percutere ꝺ quo sophocles & alii scribũt | Tabula distinguitur | una unde supra quatuor | digitis a morte redemptus | Facies minutas | Timeus teste Pli. rudi ære usos Romanos tradit Seruius Tullius primus signauit æs & signatum fuit nota pecudum. alibi dixit Romanum populum non ante Pyrrhum regem deuictum fuisse usum argento signato sed libralis & dipondius appendebatur assis argentum signatum est anno urbis. ccce. lxxx. Q. Fabio Cos. quinq; ānis ante bellum primum punicum notaęris fuit ex altera parte Ianus geminus ex altera rostrum nauis & alia multa Plinius ostendit nam etiam notas argẽti fuisse refert bigas quadrigas unꝺ bigati quadrigatiq; dicti nummi sunt Aureus autem nummus post Annum Sexagesimum secundum percussus est | Bonam | qua alligatum est marsubium uel sacculus | Tagus & pactolus | nota sunt flumina aureas arenas ducentia.

| Picta tẽpestate| Vnde Persius| Cantas cum te in trabe pictum
ex humero portes| Lycinus| pro quocũq; diuite ponit Sed Lyci
nus Crassus orator primus teste Plinio. xxxvi. hist. peregrini
marmoris| Columnas| habuit hymettias. Vnde quia dicit| Phry
gia columna| nec absurdum ẽ eum intelligere ciuem ditissimum
Persius nunc lycini in campos nunc crassi mittit in edes| Phry
gia| Tibullus quid ue domus prodest phrigiis in nixa columnis
Tẽnare siue tuis siue caristę tuis. & porphirio tertio lr. carmi
num| Nudi cynici diogenis sicut supra| Plumbo| nõ qđ circuli ĩ
dolio essent ex plumbo sed frusta ipsius textę quę ꝑ dolio erat
cõmissa sunt plumbo qđ est utile ad coniungendum| Testa cum
uidit in illa| diogenes cum ad quendam scriberet ut sibi cellam
pararet faciente id illo tardius dolium pro domo habuit estate
in feruida harena se uolutabat. hieme cooptas niue statuas am
plectabatur parans hiis modis ad laborum tolerantiam huic ad
solem sedenti cum diceret alexãder pete quid uis ait noli mihi
umbram facere. Vnde Laertius refert Alexandꝝ dixisse se uel
le esse Diogenẽ nisi esset Alexander. licet uiderit eum in dolio
habitantem| QVi totum| ut Alexander epicure tibi Laertius sa
tis scribit de epicuro. Sed ut ait Diocles Epicurus utilissimis ci
bis uitam duxit nam in epistola sua refert Laertius testatũ se
aqua & pane cõtentum dicebat. n. mitte mihi parum casei ne cũ
uoluero cenare pretiosius possim. & sic hmõi uita fuit illius qui
uoluptatem finem posuit non luxuriosoꝝ teste Laertio & quæ
est in gustu sed eam que non dolere animoq; tranquillum esse et
perturbatione uacare. non enim conuiuia non mulieꝝ congres
sus & ceterorum que affert pretiosior mensa luxum uitã ueram
suauemq; gignere: Sed rationem sobriam causasq; perscrutãtem
cur quęq; uel eligenda sint & opiniones expellentẽ animorũq;
perturbationes & hoꝝ oĩm initium maximũq; bonum esse pru
dentiam q̃uis ad philoclem scribens adolescentem formosum se
consumi dicat amabilem & diuinum ingressum & in li. đ finib9
dicat nihil habeo qđ boni intelligam si saporum uoluptates et
quæ ex uenere constãt: & que auribus percipiuntur & que ex
formę uenustate blandiuntur oculis auferam| Socratici ante pe
nates| ante epicurum fuit socrates uir thebanus teste Laertio
diogene & diues et nobilis QVi paupertatis amore quam multũ
dilexit Rem Familiarem Largam et Vrbem donauit Populo
Arbores Plurimas et Fructiferas Spreuit Vnico Contentus

Narcissus diuus

Messalinę exitus

Crocodilus

baculo: quo infirmitatem ſubſtentabat humanam|Croeſi|ꝺ quo ſupra diximus|Perſica regna|reges Perſici omnes ditiſſimi fuere ut omnes libri teſtantur|Diuitie narcyſſi|hic libertus claudii fuit adeo diues ut Suetonio ita ſcribat ſed ante omnes narcyſſum ab epiſtolis & pallantē orationibus quos decreto quoq; ſenatus non prẽmiis modo ingentibus ſed & quæſtoriis prætoriiſq; ornamentis ornari libenter paſſus eſt tãtum prẽterea acquirere & rapere ut querente eo quondam de fiſci exiguitate non abſurde ſit dictum abundaturum ſi a duobus libertis in cõ ſortium reciperetur|Vxorem occidere iuſſus|nam ut Cor. Ta. tradit li.xii.Calpburnia & Cleopatra non niſi ſuadente & inſtante narcyſſo accuſaſſent Meſſalinam Claudius quoq; ueniam dediſſet niſi & idem cum ad eam puniendam incitaſſet & refert Cor. Ta. delinitum iam Claudium dicentemq; ut miſera adeſſ& poſtera die daturum ueniam cum narcyſſus audiſſet prorupiſſe & centurionibus & tribuno denunciaſſe cẽdem exſequerentur & ita iubere principem quamuis contrarium eſſet. Sicq; hẽc Satyro finitur. Vbi exſecranda auaritia nec non Romanorum peruerſitas morum quos imitari filii facile poſſunt damnatur cum eos ad bene beateq; uiuendum componere ſeq; imitãdoſ monſtratis uirtutibus ac prepoſitis preſtare deberent.

¶ P.A.CN.QVirinum Sab.in tertia libri quinti Satyra Expoſitio

Vis neſcit uoluſi|ſuperſtitionem Egyptiacam repreben dit.cum enim homo ad hoc ut deum adoret ut proximũ ſuum ſicut ſeipſum amet creatꝰ ſit Egyptii diuinum cultum uiolant ignorando uerum deum homines quoq; deuorant: QVare Hyeronimus ait.Ve tibi meretrix quę pro deo portẽta ueneraris:& hoc in prologo ſuper uitas patrum. Nam cum Moyſes ꝺ ſeruitute Egypti filios Iſrahel duceret.Pharao rex cum exercitu ſuo perſecutus eſt & in mari rubro ſubmerſus.qꝺ audientes qui remanſerunt deum deputauerunt rem ob quam remanſerunt aut impediti fuerant ut caules &c.igitur|Demens egyptus portenta|nam uſus utilitatiſq; cauſa multa ex animalibus In deorum numero apud Egyptios ſuſcepta ſunt teſte euſebio de ægyptiaca theologia|Crocodilon|hunc quadrupedem nilus gignit crocei coloris a quo dictus ẽ forma draconeta ẽ agit in aquis noctem totã diei uero maiorem partem in humo oua q̃ſi anſerina edit quæ uiciſſim maſ & femina ĩ terra uouẽt & teſte

herodoto hist. ii. hic omnium quas nouimus bestiarum ex mini
mo maximus fit nam pullꝰ nascit̃ iuxta oui quantitat̃ & fit sep
tem & decem cubitoꝝ Plinius quoq; & solinus xx. cubitoꝝ re
periri dicit & q̃diu uiuunt suscipere incremẽta sunt. n. armati
dentibus & unguibus tantaq; superioris partis cutis duritie ut
q̃is tergo percutiatur ictu fortium tormentorum non lędatur
inferior uero cutis teste seneca de questionibus mollis ẽ habet
oculos suis & obtuse in aqua in terra uero acutissime uidet den
tes magnos ad corporis proportionem quos teste apulegio pri
mo de magia in noxio hiatu ad purgandum prebet. et teste
Herodoto menses quatuor magis byemales nil comedit: &
sola bestiarum linguam nó habet. Eusebius quoq; causam q̃re
colant crocodilon reddit dicẽs Crocodillum illis honori esse ai
unt quoniã eius terrore ab arabia atq; Lybię latrones in ægip
tum nare nequeunt. p̃terea quendã de priscis regibus aiunt suo
rum rabiem canum fugientem ad paludem confugisse qui p̃ter
opinionem hominũ a crocodillo susceptus in alteram ripam tra
iectus fuerit| Saturam serpentibus ibim| hanc ut idem eusebi
us inquit ad serpentum locustaq; & eruca interitum utilem di
cunt p̃pterea adorãt & subdit morte puniri solitum si qs ibidẽ
interfecisset. est eĩm magnitudine & figura Ciconię persimilis
teste Strabone colore aũt duplex nã altera similis est altera to
ta nigra huius oẽ triuium Alexandrie plenum ẽ utiliter p̃pter
serpentes & quia omnes macelli imunditias colligit Inutiliter
non quia imunda ẽ & ab imundoꝝ coinquinatióe nec pót arce
ri Itaq; herodotus ait ægiptios lutum manibus tractare Massã
uero panis pedibus| Cercophiteci| ex καρκος cauda & πιθηκ
simia quasi simia caudata dicitur. Vnde Pli. viii. hist. nigris ca
pitibus pilo asinino dissimiles ceteris uoce refert. QVare Mar.
callidus enixas elidere simius hastas Si mihi cauda foret cerro
phiteco eram hic adoratur in ethiopica egyptiaca aqua teste so
lino| Memnonie aues| sempiterno ad sepulchrum Mẽnonis au
rore & titoni filium iuxta Ilium aduolant: hic aũt significat in
ethiopia esse dimidius mẽnon uel statua dimidia q̃ colit̃ & alibi
corpus ibi aũt spũs in aues conuersus erat Solinus similiter in
quit Simii iuxta nylũ frequẽtissimi crocodillis similes sed mo
dica forma & angusta uez ad opem salutarem non qualẽ neces
sarii medentes ex his pocula inficiunt quibus extinguitur uis
uenem| Strabo ait| Abidus olim ciuitas maxima uidetur fuisse

scđa post thebas nunc in ꝑuam habitationē redacta ē & si ut qui
dam uolunt mēnon ab ægyptiis Ismandes đr etiā labyrinthus
mēnoniū erit & eiusdē opus cuius abydensia & thebana nā & ibi
quedam memnonia dicuntur In abydo ut ante dixit est memno
nis regia mirifice structa tota ex lapide sicut labyrinthus & iō
dimidio ait quia in Abydo & labyrintho| Magice chorde| quia
mercurius magicis cantibus teste eusebio saturnios milites ad
uersꝰ celum instruxit QVem & Osyrim uolunt & subdit musicā
adeo dilectam ut secum semper non paruum musicorum nume
rum duceret. Diodorus quoq; siculus ait. Dicitur osyris fuisse
cupidior risus delectariq; solitus musicis & choreis: qua propter
illum musicoꝝ multitudo sequebatur| Vbi| ergo id est in ægyp
to & quia teste Eusebio| Thebarum| urbem ibi centum portaꝝ
condidere Isis & Osyris a quibusdam iouis urbem appellatam
subdit Iuuenalis | Atq; uetus thebe &c. | Solinus etiā ait inter
ægyptias Vrbes numero portarum Nobiles Thebe & subdit
Hinc regio Thebaida ab Edos & ipsa Nobilis olim Memno
nis Regia nunc Osyris Phano exculta| Ceruleos| pisces maris
| Piscem fluminis| quia nemo uiolat Ouidius libro fasti nec uio
lant timidi piscibus ora siri| Canem| Idem Eusebius adorari re
fert quia unacum hominibus uenatus et ad custodiendos hōies
natus ē subdit pręterea in quacunq; domo canis mortuus fuerit
oēs q eā habitāt uniuerso corpe raso magno luctu afficiunt nec
uino aut tritico cæterisq; ad uictum necessariis quæ in ea domo
recōdita fuere uti amplius licet| Nemodia nam| castitatem dicit
quia teste diodoro gēs ē lasciuissima ideoq; orgia & bachanalia
ibi inuēta licet ꝑ| Diana| grecoꝝ religionē possimꝰ intelligere
q̄uis uenus a grecis etiā colat| Porrum & cepe| secundū diodoꝝ
loquit qui ait hec autem ab eis utilitatis causa fuisse ad inuenta
inditium est non nullos cybis quibusdam qui in usu sunt absti
nere nam quidā lentē alii fabam non nulli caseum alii cepe cum
plurimos eiusmodi fructꝰ ferat ęgiptus nequaq̄ edūt & alia mul
ta quę breuitatis gratia omitto de cultu rituq; egyptioꝝ ab ipo
diodoro scripta nā scđm hieronymū pro numibꝰ| Habuere la
natis| diodorus lib. ii. de moribꝰ & legibꝰ egyptioꝝ inqt sed đ
ambulādi quoq; lauādiq; & cū uxore cubādi oīsq; degēdę uitę tp̄s
erat lege p̄stitutū cybo uescebāt simplici quoꝝ mēsę nihil p̄ter
uitulū & anserē inferret nō. n. habet lanā & solinꝰ cum đ india
scribit ait plurimis placet nec aīal occidere nec uesci carnibꝰ sꝫ

Diodorus cauſam reddit triplicem quare animalia colantur alia enim cauſa eſt q̄ dū in pietatem hominum fugientes in hec animalia ſe uerterunt quo terrore eos uicerunt & deinde animalibus quę ſue ſalutis cauſam prebuerunt gratias reddi uoluerunt & docuerunt quo pacto uiua nutrienda eſſent & mortua ſepelliēda Alia cauſa eſt cum ægiptii ueteres apud quos nulla militaris diſciplina erat a uicinis bello ſuperarentur figuras horū animalium duces ferre in bello excogitarūt quas nunc tabulis fictas colunt ut ordinem milites ſecuti uictoriam conſequerētur qua obtēta gratiam hiis animalibus tanq̄ uictorie auctoribus reddi ſtatuerunt Tertia autem cauſa eſt quam Euſebius ut diximus prodidit idemq̄ diodorus ait premente aliquando egiptios fame adeo ut plures ab humana carne propter inopiam cibi non abſtinerent animalia ſacra omnino intacta reliquere & ſubdit apud memphim apim coli apud heliopolim Inuum Apud melanta bircum Crocodillum apud mirida paludem Leonem apud leōtem ciuitatem Strabo quedam animalia ſunt quæ ægyptii uniuerſi colunt quēadmodum ex terreſtribus tria bouem Canē felem Ex uolatilibus Accipitrem atq̄ Ibim ex aquatibus duo lepidotum piſcem & oxirynchum Sunt alia quę quiſq̄ ſeorſum colit ut Saite & thebani ouem latum uero qui piſcis eſt quidē in nilo lato politani lupum lycopolitani cynocephalium hermopolitani Cepum babylonie qui ſunt iuxta memphim cepus faciem habet ſatyro ſimilem ceterā inter canem atq̄ urſum & in ethiopia naſcitur Aquilam thebani leonem leontopolitani Capram & bircum mendeſii. Murem Araneum athribite Item alii aliud |Carnibus humanis| QVia ut Solinus tradit: ſunt qui proximos parentes priuſq̄ annis aut egritudine in maciem eant uelut hoſtias cedunt. Deinde peremptorum uiſcera habēt epulas quod ibi non ſceleris Sed pietatis loco numerant |Vt mendax aretigolus| hoc eſt ſermo qui a rēte uxori alcinoi dirigebatur: Nam cum Vlyſſes narraſſet Polyphemum ſex ex ſotiis deuoraſſe: et Leſtrigonas |deriſoria & mendatia aretæ uidebantur| Vel Aretilogus |id eſt artificioſus in ſermone ab ἀρετη id eſt uirtus ſeu arſ qualis Vliſſes fuit quo uocabulo Porphirio utitur in ſermonibus dicens Plocius Criſpinus Philoſophiæ ſtudioſus fuit & Carmina Scripſit: Sed tamen Garrula ut aretigolus diceretur |Leſtrigonas| Gentes in extremo Italiæ teſte Martiano libro ſexto. Feritate Famoſas humana carne Veſcentes

121

Alcinoi uxor Arethgolus

Lestrigones

quod uerum ostendit Plinius fuisse lib. vii. hist ideoq; Agellius xv. lib. noct. act. p̄stantissimos inq̄t uirtute prudentia uiribus Ionis filios poetę appellauerunt ut sacum & minoa & sarpedona ferocissimos & ĩmanes & alienos ab omni humanitate tamq̄ ei mari genitos neptuni filios dixere ut cyclopa & cercyona & lestrigonas licet pheates non crederent ut hic poeta ostendit | Cyanes & plenos a temp. utres. | potius aliquis inquit hęc omnia crederẽ ab ulysse dicta de cyraneis insulis que inuicẽ ꝯcurrebãt deq; Scylla & | Helpenore | sotio aliisq; | Remigibus | uerbere cyrces insues cõuersis q̄ polyphemũ hominẽ homines ꝯmedisse nec non & lęstrygonas & .n. cyanee insule in põto sunt seu scopuli magis ꝯtrarium bosphoꝝ mille q̄gentis passibus ab europa distãtes teste pomponio & Lucanꝰ lib. ii. ait ut pegasea ratis peteret cum phasidos undas Cyaneas tellus emisit in equora cautes & quia instabiles erãt ait Ouidius primo de tristibꝰ transeat instabiles Strenua cianeas dicebãt quoq; simplecades. i. cõcurrentes sed pro omnibus illis cautibus Iuuenalis hic substãtiue Ciane cyanes declinare uidet Sed orpheus in argonautica αἶχον κυανέαις πέτραις adiectiue dixit narrabat & aliud miraculũ ulisses se ab ęolo | Vtrem | uentis plenum accepisse quorum benefitio prospere nauigaret Sed cum ꝓpinquus patrie esset casuq; dormiret sotii thesauꝝ esse credentes utrem dissoluerunt unde efflantes uenti nauem cum omnibus usq; in ęoliam reduxerunt quod homerus xii. odissee & Ouidius xiiii. meth. & nos in odissea meminimus | Sic aliquis | dixit inquit & merito | Tãq̄ nõ dum ebrius | & qui non | Deduxerit | Temetum de urna corcyreta | nam corcyra in mari Ionio insula est pheacum patria & alcinoi regnum unde corcyretus ta. tum. Mart. Aut corcyreti sunt hec de frondibus horti Sed in aliis codicibus corcirei est | Consule iunco | quidem codices habent | Iunio | & sic. i. uocalis fieret cõsonans gratia uersus ut dicat tito Iunio consule de quo Cortaci. | Super | iuxta | Cocti calide | quia in oriente est & .n. urbs fuit olim in assyria cocton uel coctos dicta a qua coctona fici d̄ nominãt Strabo ait cõmunẽ esse & egiptioꝝ & arabum urbem | Cuntis cothurnis | pro tragediis. i. hiis que in tragoediis narrari solent | A pyrrha | & deucalionis & pyrrhę diluuio quasi a principio mdi uel renouatõe | Combos & tentyra | ciuitates sũt Tentyra plurali numero penultima breui At Ouidius saltus Tentyra petenti dixit penultima lõga sed hoc odiũ diodorus tãgit dicẽs

122

Nam diuersorum finium homines inuicem dissentiunt mutuo
sibi in pietatem cultus obiiciẽtes & subdit a primordio uerbis
conuenientes homines siluestri uita primum carnibus humanis
uescebanturq; inuicem Strabo ait post abydum & diospolim ten
tyrorum ciuitatem esse & illic preter ceteros egyptios supra mo
dum crocodelũ dedecorari & ex omnibus beluis inimicissimum
haberi nam ceteri q̃uis eiꝰ malitiam animalis norint & humano
generi pernitiosum existiment uenerantur tamen & ab eo absti
nent tentyrite omnibus modis id ꝑuestigant atq; occidunt Sũt
& qui dicant sicut psylli apud cyrenaicam regionem naturalem
quandam uim habent contra serpentes sic & tentyritę contra
crocodylos ut nihil ab eis patiant̃ sed intrepide natent & aquã
tranent alio nemine audiente cumq; crocodyli romã allati essent
ut uiderent̃ tentyrite eos sequebantur facta ẽ illis piscina que
dã & foramẽ in uno lateꝝ ut ex aqua in apricum egredi possent
tentyrite aderant qui eos interdum ręte educebant ad solem ut
aspectatoribꝰ uiderent̃ interd̃ in aquam intrantes rursum eos
in piscinam retrahebant colunt autem uenerẽ pone ueneris tẽp
lum est isidis phanum & ideo | Non cedit | ait nam teste eodem
Strabone fossa canopica est quę mansiones habet & secessꝰ quos
dam secretos uiris ac mulieribus suffiri uolẽtibꝰ idoneos quodã
canopicę luxurię initium & subdit canopum distare ab Alexan
dria C. ac xx. stadiis | Septimus | significat festum illud per vii.
dies durare | Turba combi & tẽtyroꝝ | in lasciuia non uincunt̃ a
| Canopo | nam licet | Egyptus horrida | sit tñ in canopo lasciuissi
mi homines gignebant̃ | Blesis uino | in uerbis claudicãtibꝰ uñ
in priapea blęsaq; ligua mea est | Domestica | inter ciues | Saxa di
cit que facile habẽt̃ & in domo Virg. ianq; fates & saxa uolant
| QVali iam turnꝰ | contra eneam | Et aiax | cõtra hectora de quibꝰ
Virg. & homerꝰ | Viuo homero | significat antiquos fortiores fu
isse | Vmbrosæ tentyrapalme | quia abundant palme ibi uñ palme
ta herodis apd̃ hor. in epistolis & porphirio ait herodes in syria
phoenice rex iudeoꝝ ꝑ eius palmeta magnas diuitias significat
| Victrix turba | tentyrensium | Promotheus | qui cum formasset
hominẽ ex creta caucasum ascendit unde ignem solis auferret
& in materiam infunderet | Gratulor o uolusi bythinice | qd̃ nõ
| Violat̃ ignis | Substinuit | ausus fuit rem monstrosam hac carne
humana nam reliquis animalibus abstinet | Vascones | cantabrie
populosaro manis ꝑ metellũ supatos carne humana uesci coactos

Canopica fossa

Blesus

palmetum

Vascone

dicit & nota ē historia. i. hostibꝰ ip̄is romanis | ʒenonis | philoso
phi Cictiēsis ex cipro q̄uis octo ʒenones fuisse legāt̄ sed hic cru
dis cibis utebat̄ uescebat̄q; ficis recentibus & ad solem passis | Cā
taber unde stoicus excusat cantabros qui nullam scientiā didice
re de hiis quę pro uita facienda ʒeno docuit | Vnde stoicus | igit̄
unde habere potest doctrinam quam stoici didicere a ʒenone p̄
mo stoicoꝝ qui fuit post cantabros uel quia nondum fuerat ali
quis stoicus uel propter motus belli non licebat dare operā. nā
re uera cum in porticu Pysianactia dicta discipulos confluētes
doceret qui antea ʒenonii dicebantur ab ip̄a porticu dicti sunt
teste Epicuro in epistolis Siquidem & añ illum teste erathosto
ne poete in illa morantes stoici sunt uocati a quibus multum
incremēti illa appellatio cepit | Gallia | unde supra nutricula cau
sidicoꝝ gallia | Facunda | nam in Lugduno exercebāt̄ cāę | Facū
dia maxima | unde supra aut lugdunēsem | thile | ultima britānię ī
sula ꝑ reliquis posita significat autē nullam tam barbaram nati
onem esse ętate sua quę non doctrinam cōcupiscat Exquo magis
tētyrenses uituperandi sunt excusandiq; cātabri | Saginathus me
otide sæuior ara | excusantur ait nastones quando sagunthini lō
ge crudeliores fuere ab hannibale obsessi substinentes filios ꝑ
prios non alienos ut nastones cōmedere fame cōpulsi potius q̄
fidem romanis datam uiolare | Męotyde | ara nam in thaurica re
gione scythie apud mextim paludem in templo dianæ ara fuit
apud quam homines immolabant̄ peregrini huc Iphigenia a di
ana ducta est huc uenere pylades & orestes propellenda insania
de quo Ouidius de ponto meminit & alii permulti | Tātum imo
lat | ast illi comedebāt | Bisthones | thraces dicūt̄ uel a bistonio stag
no abderę propinquo teste herodoto vii: hist. uel teste lactātio
grāmatico libro secūdo thebaidos a bistone rege | Sauromate | scy
thiæ gētes qbꝰ teste L. floro li. iiii. tanta inest barbaries ut pa
cem non intelligant ideo hos per lentulum prohibere danubio
satis augusto fuit igitur | Thruces | poeta dixit | Agathyrsi etiam
Scythas uocat Herodotus lib. hist. iii. ab agathyrso herculis fi
lio dictos | Inutile uulgus | Tentirensium | Ira atq; fames | quia ꝑ
iram facere qd̄ uix fecissent per famē | Prona | Ouidius meth. p̄
mo pronaq; cum spectent animalia cætera terram os hominū sub
lime dedit celūq; uidere iussit & erectos ad sidera tollere uultus
| Cereris sacerdos | rapta ꝓserpina a plutone ac postq̄ ab arethusa
certior facta ē illā esse apd̄ inferos ruralia substulit instrumenta

123

sed cum luctu publico celebrata redisset fecunditas sacra institu ta athenis nobilissima de quo Augu. de ciuitate dei & Eusebius ergo sacerdos illius iubet nos mala aliena existimare nostra si cut cereris mala fuere atheniensibus &c. | Ruinas animũ quoq; anima | est qua uiuimus | Animus | autem ratione cõplectitur qua intelligimus & omnia facimus | Sed iam serpentum | eadem sen tentia apud Plinium habetur | Aspicimus populos | aegiptios & tentyrenses | Pythagoras | qui carnibus abstinendum necnõ qui busdam leguminibus dixit propter uermes qui in ipsis essent animam habentes quod Ouidius lib. met. notauit cũ dixit heu quantum scelus est in uiscere uiscera condi Congestoq; auidum pinguescere corpore corpus Est ergo finis huius satyrę in qua diuus Iuuenalis uere egyptiorum non modo portenta uerũ mõ strosos mores reserauit ut quod genus humanum incredibile putat ipsi eo scelere polutissimi essent

Anima anim

Pythagoræ cibus

¶ Per. A. CH. QVirinum. SAB. in ultima Iuuenalis Satyra

EXPOSITIO

VIS numerare queat | Siqui sunt hanc satyram Iuue nalis esse non existimantes Seruium legant lib. ęñ. qui uersum unum huius satyrę adducens Iuuenalis eẽ ostendit dicens Expectandus erit qui lites inchoet annus Dirigit ergo hanc ad gallum de commodis militaribꝰ nã cum uersus illos scripsisset QVod non dant proceres &c. & reli qua quę in satyra & spes & ratio sunt & ad aures paridis perue nissent Iuuenalem pręfici militię curauit ac sub specie honoris in extremas ęgypti partes ut moriretur aliquo discrinine mit ti ubi tandem re cognita Iuuenalis langore ductus uitam fini uit. Declarat ergo commoda militiæ ad milites sibi conciliãdos omnesq; abutentes militia reprehendit | Felicis | quia recte ex ercentem felicem facit nam si licet inquit ignaui simus tamen si sidera nos | Prospera | ducent uictores erimus | Fati benigni | bo ni sy deris | Plus ualet inquit plusq̃ | mars deus belli fauet militi bus q̃ si a uenere nos cõmendante litteras accepisset ipsius amica | Et samia genitrix | Iuno ait quare colitur in samo & ei ludi in honorem celebrantur | Genitrix | autem ideo quia cum sine muli eris offitio minerua e capite iouis nasceretur mesta iuno & anxia QVo pacto sine uiri offitio idẽ ipsa facere posset a flora edocta est in campis oleniis florem esse quo tacto repente conciperet

Martis origo

& sic Martem concepit ferocissimum & bellicosum quam rem Naso poeta libro fastorum prodit. Ait ergo, si Inno. commendaret nos etiam non ualerent preces eius quantum ualent syderа | Pulsetur togatus medico nil promittente | de salute oculorum desperante | Bardaicus iudex | qui constituit togatus a milite percussus non audiretur pulsato autem milite togatum capitis truncatione dignum. Similem ergo illi intelligit | Bardaicus | autem hoc est doctus nã ægyptii teste Diodoro poetas bardos appellant. Et nunc ꝺ eius regionis militibus loquitur | Calceus | Miles Calceo punctis armato Vtens de More QVidam Codices habent Bardiacus quo Vocabulo Martialis usus ait. Lassi Bardiacus quod euocati pro habitu & stragulo in quo milites dormire solent sati durosꝫ & immundo ex bircorũ capraꝝq pellibus contexto pilisq; ex quibus cilicia fiebant quibus tegebantur & calcei illis contexti esse poterant uec minus naues illis tegebantur quemadmodum teste Strabone Metellus balleares adnauigans insulas pelles nauium tectis pretendit ut aduersus fundarum iactus tegmina essent quod Virgilio notauit usum in castrorum dicens & miseris uelamina nautis ꝺ quo dximus ante discit ab hirsuta iaculum torquere capella ad fundas enim a puerilibus annis ita baleares exercebantur ut alioquin ne panis quidem pueris exhiberetur nisi funda quicquam prius attingerent utq; magis de balearicis tyronibus intellexisse uideret poeta iaculum discit inquit & Strabo ait fundatores optimos uocitari & egregie exercitus & primos mortalium laticlauum induisse & distinctos ad pugnã erumpere & scutum manu gestare & præustum iaculum raro ferratæ cuspidis hastam ternas circum caput fundas e iuncis compactas gestant quos melã crenas appellent e quibus funes texuntur Vnde & philetas in libro interpretationum hirta inquit uestis sordida rarus limbus inuoluitur & iunceum ornamentum perinde ac iuncis circumcinctis fundas uero aut iunceas aut setis contexras aut neruis gestant uel longioribus habenis uel breuioribus uel mediocribus ad remotiores iactus uel propinquiores uel medios ab hirsuta ergo capella ab hirta ueste id é a tempore quo uestem pellibus caprinis hirsutam accipiunt aut quo fundam setis contextã

gestare incipiunt nã ut dixit non panis illis adhibebatur uiue
bant igitur scabiosis pomis| Grandes surę| militum dicit qui tãq̃
maiores ad sedes iudicum pręponebantur| More camilli.eum di
cit de quo Virgilius referentem signa camyllum dixit & Liui
um lege| Curabitis| dicunt milites| Mutinensis uagelli| hic cau
sidicus de Mutina qui damnare innocentes reosq̃ defendere ad
suum uotum consueuit| Tot caligatos tot milia clauorum| Mili
tum qui calcaria habent & caligas ad maniplares pertinentes.
unde cęsar Callicula dictus est de quo Suetonius| QVis tam pro
cul absit ab urbe| QVis tam inurbanus & stultus & rusticus| QVis
nam| pylades amicus sicut pylades qui apud thauricam mori uolu
it | Vltra molem aggeris| id est in castra: quasi dicat Nemo tam
rusticus & imperitus morum urbis: nemoq̃ adeo amicus ut in ca
stra ad te defendendum contra militem uenire ausit Igitur| La
chrymæ siccentur| hoc est nullam querelam faciamus o Togati
QVia Frustra fiet nemine Nos defendente | Da Testem iu
dex QVem dixerit. | Ordo est Iudex Dixerit da Testem:
QVem subaudi das .| Audeat ille | Iuuenalis dicit Neminem
tam Barba & Grauitate & Morum Virilitate & Sapientia
QVam per Capillos intelligit More Antiquorum Philoso
phorum esse qui| Audeat dicere pugnos| QVos uidit a Milite
dari togato| Paganum| rusticum dicit uel togatum iam tãmq̃ pa
ganum facilius est falsum testimonium pro milite aduersus ciuẽ
q̃ uerum aduersus militem perhibere| Sacramentorum| sacramen
tum species est militię de qua seruius lib. viii. eñ. ubi tria gene
ra distinguit| Sacrum saxum| terminum dicit qđ sacrificium Oui
dius libro fastorum dicit| Libo uetulo| sacrificio a ueteribus in
uento| Cirographa super uacui ligni| quia aliquãdo in ligno fie
bat Vnde est stipulatio aliquando in membrana ponit igitur
pro scriptura de pecunia facta | QVi liteś incobet annus| Pars
anni apta ad liteś contra militem agendas & sic non statim pote
rit. Morem autem Romanum uidetur ostendere. Nam Teste
Seruio Cauśę Non Audiebantur Nisi per Sortem Ordinate
Et Tempore quo agebantur Conueniebant Omnes Vnde Et
Concilium Dicebatur Et ex sorte dierum ordinem accipiebãt
q̃ post dies Triginta. suas causas exequerẽtur hinc Virgilius

Nec uero hę ſine ſorte datæ ſine iudice ſædes dixit & alibi Iuuenalis tetigit ſupra gratia fallacis prætoris uicerit urnam. Dicit ergo hic ſi ciuis indiget actione cauſarum neceſſe eſt expectet tempora quibuſ totiuſ populi & reliquorum aguntur At militis cauſę non expectatis ſortibus & temporibus conuenientibus mox expediuntur ſimiliter Veſpaſianus cum ſeries litium ubiq; maiorem immodum excreuiſſet manētibus antiquis intercapedine iuriſdictionis accedentibus nouis ex conditione tu multuq; temporum ſorte teſte Suetonio elegit per quos rapta bello reſtituerentur quiq; iudicia centumuiralia quibus peragē dis uix ſuffectura litigatorum ætas uidebatur extra ordinē diiudicarent redigerentq; ad breuiſſimum numerum Similiter domitianus extra ordinem ambitioſas centum uirorum ſententias reſcidit cum ius diceret plerunq; in foro pro tribunali. hanc reſciſſionem pro militibus ſeruari poeta oſtendit qui omnium tē pore poterant agere lites nullo ſortium ordine reſpecto uerum ciues oportere expectare etiam totius populi finitas cauſas niſi ſortes eos uocent per quas centū uiri ipſorum ciuium cauſas diiudicarent| Cecilio & fuſco| uſq; ad noctem etiam dicit quo tē pore hii iudices ſtudere uolebant licet| Fuſcum| etiam pictorem dicant diem in tabernis agentem & nocte domum petentē mic turientēq; de cecilio ſupra uidimus. QVidam| Cedicium| habent |Baltheus| corrigia militaris ut ita dicā| Longo ſufflamine litiſ| delatione| Teſtandi militibus ius| nam quatuor modis patrimonium eſt caſtrenſe quaſi caſtrenſe aduentitium & profectitium |Ergo coranum| coranī hereditatem multa in caſtriſ lucrati unū Solinus tāgit dicens Macedonem Coranus inſequitur dux peloponenſiæ multitudinis Cui ſucceſſit perdicas dicit igitur ducem ſimilem illi Alium coranum ſui temporis Martialis libro x. ponit dicens. Centum coranus amphoras aquæ facit. Alium ponit Horatius in ſermonibus dicēs Captatorq; dabit riſus naſica corano & poſtea ait. Forti nubet procera corano & forte idem eſt quem Solinus ponit ſed poeta noſter aliquem ſimilem corano intelligit cui cum eſſet ius teſtandi ut militi de bonis caſtrenſibuſ pater ſenio etiam confectuſ blandiebatur ut ſuſi filii hæreditatem captare poſſet| Captat pater| quia iure habere, non poterat captabat pater| Naſica ſit feliciſſimuſ |Maiora accipiat ſtipendia |Phaleriſ |equorum ornamentiſ ſint leti quaſi phaneriſa φαίνω qđ eſt illuſtro. Luſtrabatur enim equſ

Torquis Torquatus

Vnde Virgilius Primus equũ phaleris insignem uictor habeto dixit & supra poeta ait. Vt phaleris gauderet equs | Omnes | equi uel milites | Et torquibus omnes | De quo Priscianus & Propertius in genere fęminino protulit. Milites autem eo utebantur unde Mallius Torquatus dictus: quia Tribunus militum Gallum prouocatorem occidit. & torquem ei detractum ceruici suæ induit. Et sic Satyrę simul & libri finis habetur in qua breuiter militum commoda aperuit. Vrbanorum uel Paganorum quibus se miscuit: & incommoda magna: cum aduersq; Milites agũt dixit ut ostendat nullum sibi ius in militia seruatum: tanq̃ urbano & infelici sidere se Militarem Prefectum procreatum.

¶ Multa Reuerende domine omisisse uideor quę aliis utilia forte uiderentur In omni hac Iuuenalis expositióe aliis superflua & cognita: Itaq; cum omnibus placere uix aliquis undiq; possit ac satisfacere ipsorum uotis: ueniam mihi dandam spero qui iis morem gerendum censui quorum uota perspecta fuerũt & id quod ignorabant multo ante cognitum in quibus ut erudirem hęc mihi usa sunt scribenda. Paternitati autem tuæ ideo directa sunt quia tempestate nostra studiosiorẽ diligentiorẽq; existimaui neminem quicq; poetarum maiestatem magis coleret & intelligeret mihi nusq̃ usus est. Vale.

.FINIS.

¶ Per. A. CN. QVirinum Sabinum: Paradoxa In Iuuenali. Ad Nicolaum Peroctum Pontificem Syponti̇num finiunt.

¶ Paradoxa hęc super diui Iuuenalis libro In alma Vrbe Roma Impressa sunt totius orbis terrarum Regina olim & Imperatrice arte maxima atq; ingenio dignissimorum Impressorum: Georgii Sachsel de Reichenhal & Bartholomei Golsch de Hohenbart Clericoꝝ. Anno domini Milesimoquadringentesimo septuagesimoquarto. die uero. IX. Mensis Augusti. Pontificatu uero SIXTI diuina ꝓuidentia papę. IIII. anno eius. III.

Sequit tabula folioꝝ et quelibet riga ꝯtinet unũ qnternionẽ.

I. Ad reuerendũ dominum Semper Et ego Indocto
II. Othonem QVos Rito subiungit Protrahere.
III. Cum iam Sed uisceribus Sippi Sidibus In corne.
IIII. Sed nõ Vel amorẽ Placentia Ex uniuerso li. xi.
V. QVodã Sepultũ Facere Eo uocẽ Commodatum.
VI. Non dianam Magna Dignatus Sæuitiam.
VII. Habet Coctam Vt ait Amicus Furibus.
VIII. Domus Est cõtrarioꝝ QVidẽ In uita Et capitis.
IX. Vocant unde Parieti illisa Vero de Nam teste.
X Autem Tanq̃ Virtutem vi. uic. Apud quem.
XI Nouolum Martius Vel moesorum Calligula.
XII. Simie Ait de qua Vi egressum Libidine requi.
XIII. Clitunni Tum in Per A. Racemi Aliter.
XIIII. Herodoto Diodorus Nam diuersoꝝ Sed cũ.

Ad Reuerendú. D. Nicolaum Peroctú Pont. Sypon. per. A. Sabinum Pce. Lau. Paradoxa in Iuuenali finiunt fæliciter.

Tatueram R. D. nec amplio aliquid de Amico scribere Verum quia impellor hoc me addere oportuit. Nam uix paradoxa nostra Impressoribus omissa fuerant cum quidam ex communibus amicis ad me uenerunt suadentes ab incepto desisterem eiusdem amici suasu quanuis non fatentur dicentes ipsum ira percitum dubiumq; esse ne aliquid in me aleret moliretur quamobrem satius putabant inceptum opus deserendum. Ego quoniam hominis ingenium noram & quorsum loquerent intelligebam discedite hinc inquam amicoq; hęc dicite uestro me ipsius minas contemnere Verebatur enim Amicus noster ne opere impresso furta ipsius detegerentur: mox cum uideret me inceptum opus nequaq̃ deserturum cum aliquibus claris uiris loquutus nõ se mihi sed me sibi abstulisse prȩclaras super Iuuenali opiniones asserebat nescius palam fieri omnibus septimum iam agi annum ex quo eadem paradoxa ad te scripseram Itaq; quo nam pacto ei auferre potuissem qui longe anteq̃ ipse suas litteris opiniones meas mandassem & exempla multa extarent. Fateor tamen me a septem annis quibus opus illud confeceram multa mutasse nonnulla adiunxisse ut solent scriptores quæ in manus Amici uenire non potuerunt hinc commentaria eius deprauata diminutaq; apparent Sed esto potuisse fieri ut aliqua abstulerim. Dicat quæso per difficilia loca & infinita & quæ nulli hactenus interpretes aperuerunt & in commentariis eiusdem minime scripta sunt Vnde didicerim? quibus abstulerim? in quibus omnibus locis ab eiusdem interpretatiõe penitus dissentio. Dicat quęso unde didicerim ducentos in eius commentariis reprehendere locos & an sibi abstulerim? QVis Cecropiam solitu batę lassare cocyta me docuit? quis gambre repetita magistros QVis norsia thusto fauisset mihi aperuit? quę cũ innumeris aliis quæ breuitatis gratia nunc obmitto cum antea non scripsissem mihi auferre amicus minime potuit. Taceat ergo & didicisse a me ea omnia fateatur. Sed uideo in cetera eiusdem scripta stringere ensem necesse erit. Minatur enim se magna scripturum Verum ego spero montano e partu ridiculũ murem oriturum. hæc hactenus Paradoxa nostra iam Impressa sunt atq; amici errores ostendunt QVæ si ipse ingratus ꝑtẽnit

Magno pretio æxſtimauit Dominus Ioannes Alouiſius Thuſ canus Vir digniſſimus legibus iuriq; pontificio delitus Et in aduocatorum ſic enim hodie dicunt ordine non minori conten tione q̃ laude adſcitus. Nam quid referam eum poetica faculta te prę ſtātem in qua a teneris unguiculis nutritus multa & prę clara ſcripſit adeo ut ex tempore canens eos qui ipſius carmina ſcribebant defatigaret In Thurcum declamationes factas p eū quis laude non ornet & quæ in Sixti coronatione ſcripſit quis non commendet Epithalamium autem in Vincentium & Ioānā p[illegible]colarum familia ortam per eum ſcriptum quiſ non miretur magna profecto hęc ſunt QVid qđ etiam ſub Franciſco Sforzia Mediolanenſi duce nutritus eſt homine ſolum litteratos exco lente QVid orationem ad Pontificem Pium uirum eloquentiſſi mum commemorem in conuẽtu Mantuano habitam? Profecto non immerito poetę nomen etiam tum puer aſſecutus uidetur. hic Iuuenili ætate litteratos adeo excolit ut ipſorū opera pro priis impenſis imprimi faciat & poſteritati nota facere conet. ¶ Paradoxa autem noſtra imprimi curauit non tā meritis meis ut ego opinor q̃ quia ad te dirigebātur hominem litteratiſſimū Legeris interea in Iuuenali Parodoxa quæ ſi non penitus mẽ tem tuam implebunt Intellexeris tamen non melius ea ſcribi potuiſſe [illegible]oſq; ó ſine ratiõe in eaſdẽ oipniões deſcẽdiſſe Vale.

Ad Reuerendú. D. Nicolaum Peroctú Pont. Sypon. per. A. Sabinum Poe. Lau. Paradoxa in Iuuenali finiunt fæliciter.

Tatueram R. D. nec amplius aliquid de Amico scribere Verum quia impellor hoc me addere oportuit. Nam uix paradoxa nostra Impressoribus ꝯmissa fuerant cum quidam ex communibus amicis ad me uenerunt suadentes ab incepto desisterem eiusdem amici suasu quanuis non fater[illegible] dicentes ipsum ira percitum dubiumq; esse ne aliquid in[illegible] ret moliretur q; quamobrem satius putabant inceptum o[illegible] serendum. Ego quoniam hominis ingenium noram & quoni[illegible] loquerent intelligebam discedite hinc inquam amicoq; hęc dici te uestro me ipsius minas contemnere Verebatur enim Amicus noster ne opere impresso furta ipsius detegerentur: mox cum uideret me inceptum opus nequaq̃ deserturum cum aliquibus claris uiris loqutus nõ se mihi sed me sibi abstulisse pręclaras super Iuuenali opiniones asserebat nescius palam fieri omnibus septimum iam agi annum ex quo eadem paradoxa ad te scripseram Itaq; quo nam pacto ei auferre potuissem qui longe anteq̃ ipse suas litteris opiniones meas mandassem & exempla multa extarent. Fateor tamen me a septem annis quibus opus illud confeceram multa mutasse nonnulla adiunxisse ut solent scriptores quæ in manus Amici uenire non potuerunt hinc commentaria eius deprauata diminutaq; apparent Sed esto potuisse fieri ut aliqua abstulerim. Dicat quæso per difficilia loca & infinita & quæ nulli hactenus interpretes aperuerunt & in commentariis eiusdem minime scripta sunt Vnde didicerim? qbus abstulerim? in quibus omnibus locis ab eiusdem interpretatiõe penitus dissentio. Dicat quęso unde didicerim ducentos in eius commentariis reprehendere locos & an sibi abstulerim? QVis Cecropiam soliti batę lassare cocyta me docuit? quis gambre repetita magistros QVis norsia thusto fauisset mihi aperuit? quę cũ innumeris aliis quæ breuitatis gratia nunc obmitto cum antea non scripsissem mihi auferre amicus minime potuit. Taceat ergo & didicisse a me ea omnia fateatur. Sed uideo in cetera eiusdem scripta stringere ensem necesse erit. Minatur enim se magna scripturum Verum ego spero montano e partu ridiculũ murem oriturum. hæc hactenus Paradoxa nostra iam Impressa sunt atq; amici errores ostendunt QVæ si ipse ingratus ꝯtẽnit

Magno pretio æxſtimauit Dominus Ioannes Alouiſius Thuſ canus Vir digniſſimus legibus iuriq; pontificio deditus Et in aduocatorum ſic enim hodie dicunt ordine non minori contentione q̄ laude adſcitus. Nam quid referam eum poetica facultate prestātem in qua a teneris unguiculis nutritus multa & preclara ſcripſit adeo ut ex tempore canens eos qui ipſius carmina ſcribebant defatigaret In Thurcum declamationes factas p eū [illegible]ude non ornet & quæ in Sixti coronatione ſcripſit quis [illegible]mendet Epithalamium autem in Vincentium & Ioānā [illegible]arum familia ortam per eum ſcriptum quiſ non miretur [illegible]a profecto hec ſunt QVid qđ etiam ſub Franciſco Sforzia Mediolanenſi duce nutritus eſt homine ſolum litteratos excolente QVid orationem ad Pontificem Pium uirum eloquentiſſimum commemorem in conuētu Mantuano habitam? Profecto non immerito poetę nomen etiam tum puer aſſecutus uidetur. hic Iuuenili ætate litteratos adeo excolit ut ipſoruꝫ opera propriis impenſis imprimi faciat & poſteritati nota facere conet̄. ¶ Paradoxa autem noſtra imprimi curauit non tā meritis meis ut ego opinor q̄ quia ad te dirigebātur hominem litteratiſſimū Legeris interea in Iuuenali Parodoxa quæ ſi non penitus mē tem tuam implebunt Intellexeris tamen non melius ea ſcribi potuiſſe noſq; nō ſine ratiōe in eaſdē oipniões deſcēdiſſe Vale.